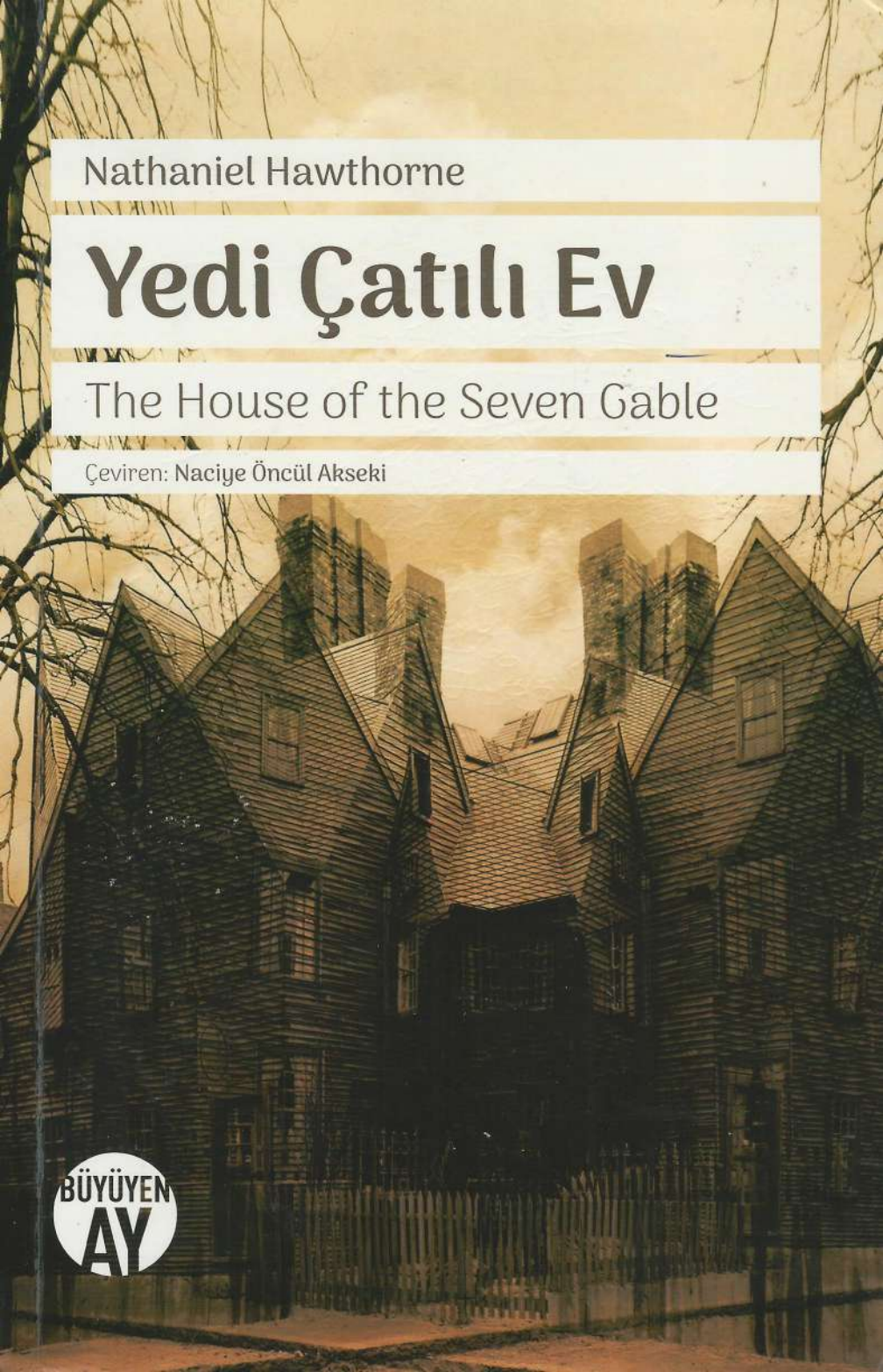
Nathaniel Hawthorne

Yedi Çatılı Ev

The House of the Seven Gable

Çeviren: Naciye Öncül Akseki



BÜYÜYEN AY

Nathaniel Hawthorne

Yedi Çatılı Ev

The House of The Seven Gable

BÜYÜYEN AY

Karanlık hep vardır,
çabalayan ışıktır.

NATHANIEL HAWTHORNE, (1804-1864), ABD'li roman ve kısa hikâye yazarı. Babası Nathaniel Hathorne ve annesi Elizabeth Clarke Manning Hathorne'dur. Nathaniel daha sonra Salem cadı mahkemelerinde yargıç olan John Hathorne'un da dahil olduğu, akrabalarından ayrı durmak için soyadına "w" harfini ekleyerek "Hawthorne" yaptı. Hawthorne, Bowdoin College'e gitti ve 1825'te mezun oldu. Hawthorne ilk çalışması olan *Fanshawe* adlı romanını 1828'de ismini kullanmadan yayımladı. Ardından çeşitli dergilerde yayımlanana hikâyelerini 1837'de *Twice-Told Tales* adıyla derledi. Ertesi yıl Sophia Peabody ile nişanlandı. 1842'de Peabody ile evlenmeden önce gümrük dairesinde çalıştı ve bir Transandantalist bir camiaya katıldı. *The Scarlet Letter-Kızıl Damga* 1850'de yayımlandı bunu diğer romanlar izledi. Siyasi bir atama Hawthorne ve ailesini Avrupa'ya taşıdı. Aile 1860'ta tekrar The Wayside'a döndü. Hawthorne New Hampshire'da bulunan Plymouth'daki White Mountains turunda iken uykusunda, 19 Mayıs 1864'de öldü. Hawthorne gençliğinden başlayarak Transandantalistlerin takipçisiydi; Ralph Waldo Emerson, Henry David Thoreau ve Louisa May Alcott ile beraber Massachusetts yazarları ve filozoflarının önemli bir üyesi oldu. Hawthorne olgunlaştıkça, transandantal ilkelerinden bazılarını daha da ileriye götürdü. En meşhur eseri *The Scarlet Letter-Kızıl Damga*, Amerika'daki seri olarak basılan ve en çok satan romanlardan biri oldu. D. H. Lawrence Amerikan hayal gücüne dair daha mükemmel bir çalışma olamayacağını söyler. Türkçeye çevrilen diğer eserleri: *Büyük Taş Yüz*, *Günahkar*, *Heidegger'in Deneyi*, *Kızıl Damga* (*Kızıl Harf*), *Rappaccini'nin Kızı*.

NACİYE AKSEKİ ÖNCÜL, (1921-2015) Heybeliada'da doğan Naciye Öncül'ün anne ve babası Antalya, Aksekilidir. Babası Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki, annesi ev hanımıdır. İlkokulu Ankara'da Yeni Hayat İlkokulu'nda tamamladı. Ardından adı Ankara Kız Lisesi olarak değiştirilen Ankara Lisesi'ni 1937 de; Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nin İngilizce Bölümü'nü de 1941'de bitirdi. 1946'da kazandığı bursla ABD'de Columbiya Üniversitesi'ne gitti, orada master öğrenimini başarıyla tamamladı. 1952'de Türkiye'ye döndü ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenliğe başladı. O dönemde Gazi Eğitim Enstitüsü'nde yöneticiler öğrenci temsilcilerinin de katılımıyla öğretmenler kurulunca seçilirdi. Naciye Öncül kuruma seçimle seçilen ilk müdürdür. 12 Mart 1971 Askerî darbesinden sonra okulun başyardımcısıyla birlikte tutuklanarak sorgulandı. Yargılanma sonunda beraat etti. Emekli olunca da öğretmen hareketinden kopmamış, eğitimle ilgili dergilere çeviriler yapmıştır. Naciye Öncül 1944'de Remzi Öncül'le evlendi. 2007'de vefat eden Remzi Öncül, Millî Eğitim Bakanlığı'nda yöneticilik yapmış eğitimle ilgili çeviri yazılar kaleme almış ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü'nü hazırlamıştır. Naciye Öncül, Hilmi ve Ayşegül'ün annesidir. 20 Ocak 2015'de yaşama veda eden Naciye Öncül Akseki, İngiliz ve Amerikan edebiyatından önemli bazı eserleri Türkçeye kazandırdı. Bunlar: Jack London'dan *Yabanıl Doğanın Çağrısı*; Daniel Defoe'den *Robinson Crusoe*; Charles Dickens'dan *Oliver Twist*; Virginia Woolf'tan *Deniz Feneri*; Emily Bronte'den *Uğultulu Tepeler*; Mark Twain'den *Huckleberry Finn'in Serüvenleri* ve *Amerikan Edebiyatı Öykü Antolojisi* (Esra Melikoğlu ile birlikte).

Nathaniel Hawthorne

Yedi Çatılı Ev

The House of The Seven Gable

Çeviren
Naciye Öncül Akseki

BÜYÜYEN AY



Karanlık
hep
vardır,
çabalayan
ışıktır.

Büyüyenay Yayınları: 273
Edebiyat: 88

Nathaniel Hawthorne
Yedi Çatılı Ev
The House of The Seven Gable

Yayın Yönetmeni
Mustafa Kirenci

Editör
Ayşe Işın Kirenci

Son Okuma
Esma Nur Ayşe Çelik

Kapak Tasarımı
Davut Köse

Mizanpaj
Çelebi Şenel

Baskı
Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. ve Tic. A.Ş.
B.O.S.B. Mermerciler Sitesi, 10. Cad. No: 15, K: 3
Beylikdüzü-İstanbul
Tel: 0212 422 79 29
Matbaa Sertifika No: 20699

1. Baskı
İstanbul, Ekim 2018
ISBN: 978-605-2071-64-9
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 23494

© Bütün yayın hakları "**Büyüyenay Yayınları**"na aittir. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

BÜYÜYENAY YAYINLARI
İskenderpaşa Mahallesi
Kıztaşı Caddesi, Elif Han
No:13, Kat: 2
TR-34080 • Fatih - İstanbul
Tel. - Faks: 0212 533 18 11
www.buyuyenay.com

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Nathaniel Hawthorne, Yedi Çatılı Ev
ISBN: 978-605-2071-64-9
Ebat: 13,5 x 21 cm 336 s.
1. Edebiyat 2. Amerikan Edebiyatı 3. Roman

Yazarın Önsöz'ü

Söylentiye lüzum yok ki, bir yazar eserine romans adını verince, eserinde gerek tarz, gerekse konu bakımından bir serbestliğin hoş görülmesini istemektedir; eğer yazar bir roman yazmak iddiasında olsaydı buna, hakkı olmadığını hissedecekti. Roman tarzının gayesi, insan hayatında sadece mümkün olanı değil, aynı zamanda muhtemel ve günlük olayları tam bir sadakatle aksettirmektir. Romans da, bir sanat eseri olarak, kaidelere şaşmaz bir itaat icap ettirirse de ve insan kalbine ait hakikatlerden uzaklaştığı takdirde, o nisbette, affedilmez bir günah işlerse de, burada bu hakikati yazarın bizzat seçeceği veya yaratacağı şartlar altında tanıtmaya, oldukça geniş ölçüde cevaz vardır. Sonra, yazar münasip görürse, elindeki atmosferle, ışıkları keskinleştirecek veya yumuşatacak, manzaranın gölgelerini koyulaştırıp, zenginleştirecek şekilde oynayabilir. Şüphesiz, burada sözünü ettiğimiz bu imtiyazlardan faydalanmakta yazarın gayet ölçülü davranması ve bilhassa Olağanüstü'nü, okuyucuya çıkarılan yemeğin malzemesi olarak değil de, yemeğin lezzetini arttıran hafif ve uçucu, cüz'î bir unsur olarak araya karıştırması akıllılık olur. Ama yazar, hatta bu ikaza aldırmasa da yine de pek edebî bir cürüm işlemiş sayılamaz.

Bu kitapta, yazar, hiçbir suretle, yasaklar dışına çıkmamaya ahdetmiş bulunuyor; ama neyse ki, bunu ne dereceye kadar başarıp başaramadığını takdir kendisine ait değil! Bu hikâyenin romantik tarife uygun düştüğü düşüncesi, geçmiş zaman'ı, elimizden uçup gitmekte olan şimdiki zaman'a bağlamak teşebbüsünden dolayıdır. Bu, artık geçmişin sisi altında kalmış bir devirden başlayarak bizzat zamanımızın aydınlık gün ışığına kadar uzanıp gelen ve o efsanevi sisten bir parçayı da beraberinde sürükleyip getiren bir hikâyedir. Okuyucu isterse bu sisi görmemezlikten gelir, yahut da isterse, yarattığı pitoresk tesir uğruna, bu sisin belli belirsiz bir şekilde hikâyedeki karakterler ve olaylar etrafında kayıp dolaşmasına müsaade eder. Belki de hikâyenin dokusu o kadar mütevazidir ki, bu tesirden faydalanmak gerekir; ama yine bu basit doku, bu havanın sağlanmasını güçleştirir.

Birçok yazar eserlerinde belirli bir ahlâk dersi vermeye çok dikkat eder; bu gaye ile yazdıklarını söylerler. Bu hususta kusur etmiş olmamak için, bu yazar da eserine bir ahlâk dersi koydu: Bir nesilde yapılan haksızlığın gelecek nesillere de geçerek devam edip gittiği ve zamanla her nevi geçici faydadan sıyrılarak, kontrolü imkânsız, katıksız bir zarar halini aldığı hakikati!

Eğer bu romans, eğri yoldan elde edilmiş bir para veya mülk çığını gelecek talihsiz nesillerin başına yuvarlayıvererek, bu yığın etrafa dağılıp ilk zerreciklerine ayrılıncaya kadar, bu biçareleri sakatlayıp ezmenin bir delilik olacağına insanlığı –yahut da daha doğrusu, herhangi bir tek insanı– inandırabilirse,

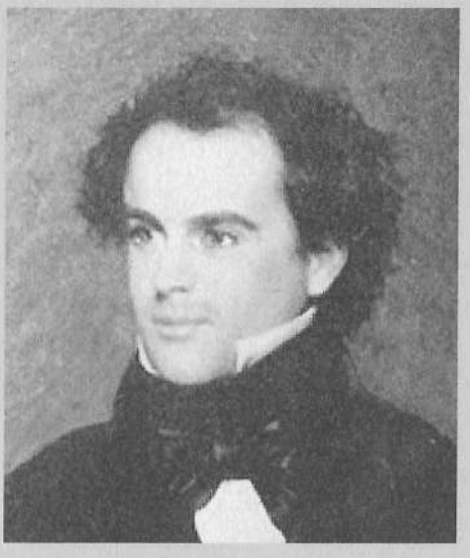
yazar bunu eşsiz bir mükâfat olarak kabul edecektir. Ama samimiyetle söyleyelim ki, yazar kendisini böyle bir hüsnü kuruntuya kaptıracak kadar hayalperest değildir. Romansların hakikaten bir şey öğretmesi, yahut da herhangi müessir bir tesir icra etmeleri, ekseriya, açık açık değil, daha ziyade, çok daha ince bir yolla olur. Onun için, bu yazar, hikâyesini, sanki demirden bir çubukla oynar gibi, içindeki ahlâk dersiyle, pervasızca kazıklayıp öldürmeyi hiç münasip görmedi; bu, daha ziyade, bir kelebeğe toplu iğne batırarak onu o anda öldürmeye ve biçimsiz, gayri tabiî bir vaziyette kaskatı bir hale koyuvermeye benzerdi. Aslında, güzel güzel, incelikle ve ustalıkla işlenerek, gittikçe pırıl pırıl yanan ve bir hikâyenin nihaî gelişmesini en son hadde ulaştıran yüce bir hakikat, kazanılan sanat şerefini arttırabilir; fakat bu hakikat hiçbir zaman, en son sayfada, ilk sayfada olduğundan daha hakikî değildir, daha açık olduğu da pek nâdirdir.

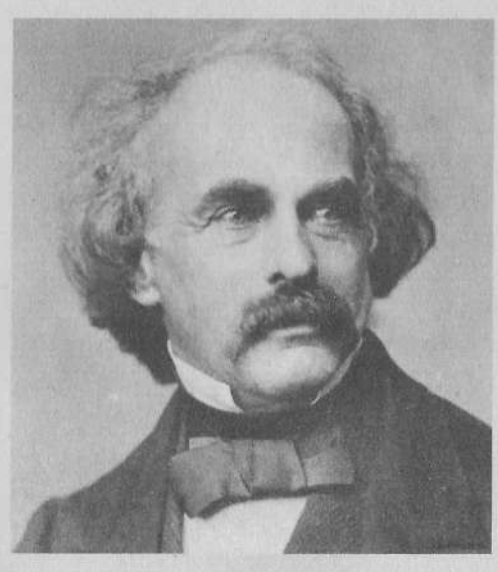
Okuyucu bu hikâyenin muhayyel olaylarını, belki de belirli bir mahal içine oturtmayı isteyecektir. Bağlandığı tarihî olaylar –bunlar her ne kadar pek azsa da, yazarın planı için şarttı– müsaade etseydi yazar bu cins bir şeye katiyen yanaşmazdı. Öteki mahzurları bir yana, bu, yazarın hayal mahsulü olan tasvirlerini günlük realiteyle olduğu gibi karşı karşıya bırakarak romansı sert ve son derece tehlikeli bir tenkit tarzına mâruz bırakır. Bununla beraber, yazar, mahallî davranışları anlatmaya, yahut da yerinde bir saygı ve tabiî bir sevgi beslediği bir toplumun hususiyetlerine karışmaya kalkışmamıştır. Yazar, ortaya, kimsenin şahsî haklarına

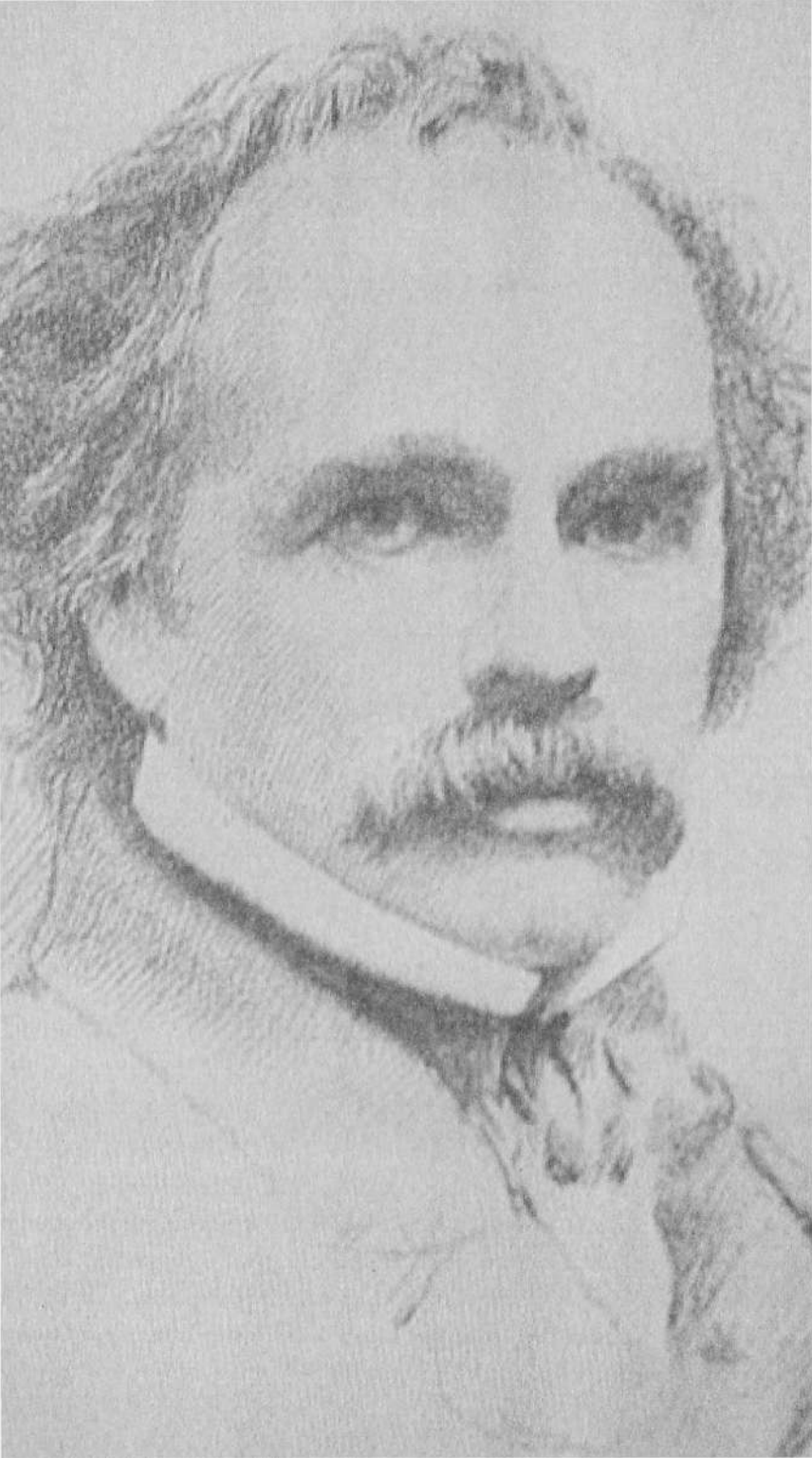
tecavüz etmeyen bir sokak uzatmakla, sahipsiz bir arsaya tasarruf etmekle ve eskiden beri havadan kâşaneler kurmakta kullanılan malzemelerden bir ev inşa etmekle affedilmez bir cürüm işlemiş addedilmeyeceği ümidindedir. Hikâyedeki şahıslar –her ne kadar vaktiyle yaşamış köklü ve oldukça mümtaz kimseler gibi görünüyorlarsa da– hakikatte yazarın uydurduğu, yahut da, hiç olmazsa, karma ettiği karakterlerdir. Ne faziletleri, sakinleri olmak iddiasında bulundukları sayın şehrin şerefini arttırabilir, ne de kusurları, en küçük bir şekilde, o şehrin aleyhine olabilir, Onun için, eğer kitap –bilhassa bahsi geçen bölgede– sadece Essex Eyaleti'nin herhangi bir toprak parçasıyla değil de, daha ziyade gökteki bulutlarla ilgili bir romans olarak okunabilirse, yazar memnun kalacaktır.

Lenox, 27 Ocak, 1851

Yedi Çatılı Ev
The House of The Seven Gable







I
Pyncheon Sülâlesi

New England şehirlerimizin birinde, bir yan sokağın ortalarında köhne ahşap bir ev görülür; evin değişik yönlere bakan sipsivri yedi çatısı ve ortada da koca bir baca kümesi vardır. Sokak Pyncheon Sokağı'dır; ev de eski Pyncheon Evi. Kapının önündeki koca gövdeli Kara Ağacı da o şehirde doğan her çocuk Pyncheon Kara Ağacı diye bilir. Sözü geçen bu şehre gittiğim zaman sırf bu iki tarihî varlığın, bu koca Kara Ağaçla, rüzgârların, yağmurların sillesini yemiş bu yapının, gölgesinden geçmek için Pyncheon Sokağı'na uğramadığım pek olmazdı.

İnsanda saygı uyandıran bu eski konağın manzarası, bende, bir insan yüzü tesiri bırakırdı. Yalnız dışarda kopan fırtınaların ve güneş ışıklarının bıraktığı izler değil, yıllardır içinde yaşayanların hayatı ve bu arada olup bitenler de bu yüzde okunuyordu. Bunlar hakkıyla anlatılsa çok meraklı ve ibret dolu bir hikâye olur; üstelik hikâyede öyle bir birlik göze çarpar ki bu âdetâ insana sanatkârane bir tertip gibi gelir. Yalnız bu olup bitenler hemen hemen iki yüz yılı kavrar ve teferruatlıca yazılırsa büyük kıtada bir kitaptan veya onikilik serilerden de büyük olurdu; halbuki bu kadarı o müddet zarfında bütün New England'da olan bitenleri anlatmak için bile fazla kaçardı. Böyle olunca, Yedi Çatılı Ev diye de anılan bu eski Pincheon Konağı'na dâir dilden dile dolaşan şeylerin birçoğunu kısaca geçivermekten başka çare yok. Onun için, bu evin ne şartlar altında yapıldığını şöyle

kısaca anlatıp, devamlı doğu rüzgârlarıyla kara bir renk bağlayan o acayip şekline bir göz attıktan sonra, damında ve duvarlarında yeşil yosunla kaplı yerleri de işaret edip, zamanımıza pek uzak olmayan bir devirden asıl hikâyemize başlayacağız. Ama yine de o uzun geçmişle alâkamızı büsbütün kesmeyeceğiz. Unutulmuş hâdiseleri ve şahsiyetleri, hemen hemen, hatta tamamıyla modası geçmiş âdet, duygu ve düşünceleri anacağız. Eğer bunlar okuyucuya lâyıkıyla anlatılabilse, insan hayatındaki en son yeniliklerin ne kadar eski şeylerden meydana geldiği belli olurdu; yine, aynı şekilde, küçümsenen şu hakikatten de iyi bir ders alınırdı: yaşayan neslin yaptıkları, çok uzak gelecekte iyi veya kötü meyveler verebilecek ve verecek olan, tohumlardır; geçen nesiller, fânilerin, şahsi menfaat dedikleri o geçici mahsulün tohumu ile birlikte, daha ömürlüsünün de çekirdeğini eker; bu da kendi evlâtlarını koyu bir gölge altında bırakabilir.

Yedi Çatılı Ev, şimdi bize pek eskiden kalma gibi görünüyorsa da, medenî insanın bu yere diktiği ilk ev değildi. Pyncheon Sokağı'nın eskiden daha kurumsuz[1] bir adı vardı, Maule Yolu. Bu arsanın ilk sahibinin adı Maul'du ve burası da onun kulübesinin önünden geçen bir keçi yoluydu. Burada suyu gayet güzel ve yumuşak bir kaynak vardı; bu su, Püritenlerin oturduğu, denizle çevrili bu yarımadada bulunmaz bir hâzineydi. Bu kaynak yüzünden Matthew Maule, çok eskiden, o zamanki asıl köyden epeyce uzak olmasına bakmayarak tam bu noktada saz damlı bir kulübe yapmıştı. Fakat otuz kırk sene sonra, şehir genişleyip büyüyünce, bu kulübenin bulunduğu yere, tanınmış ve güçlü bir zat göz dikti. Bu zat meclisten aldığı bir müsaadeye dayanarak burasının, yanındaki geniş araziyle birlikte, kendisine âit olduğuna dâir esaslı iddialarda bulundu. Hakkında toplayabildiğimiz kadar malûmattan anlaşıldığına göre, davacı Colonel Pyncheon maksadına erişmek için hiçbir en-

1 Kurumlu: Büyüklük taşalayıp kasılan, kibirli, çalımlı, mağrur.

gel tanımayan demir iradeli bir adammış. Diğer taraftan, Matthew Maul da, tanınmış bir kimse değilse de, hakkı olduğuna inandığı şeyi müdafaa etmekten yılmamış, birkaç sene kadar da bu bir iki dönümlük arazi parçasını elinden kaptırmamaya muvaffak olmuştu. Bu ormanlığı kendi eliyle açıp temizlemiş, burada kendine bir bahçe yapmış ve bir ev kurmuştu. Bu çekişmeye dâir hiçbir kayda rastlanmamıştır. Bu mevzu hakkında bütün bildiklerimiz rivayettir. Böyle olunca kimin haklı olduğu hakkında bir söz söylemek hem bir cüret, hem de bir haksızlık olur. Ama Colonel Pyncheon'ın, Matthew Maule'ın elindeki bir karışlık arazi parçasını almak gayesiyle hak hududunu usulsüz olarak biraz daha genişletip genişletmediğinden şüphe edilmişti. Böyle birbirine denk olmayan iki düşman arasındaki bu mücadelenin, hem de şahsî nüfuzun zamanımıza nisbeten daha geçer olduğu bir devirde –o devri ne kadar beğenirsek beğenelim bunu itiraf etmek gerek– senelerce halledilememesi ve ancak bu arazi parçasını elinde tutan tarafın ölümüyle sona ermesi bu şüpheyi kuvvetlendiriyor. Bu ölümün şekli de bize bugün birbuçuk asır evvelkinden daha başka türlü tesir ediyor. Bu öyle bir ölümdü ki, o kulübe sahibinin mütevazı adına garip bir dehşet verdi; oturduğu o küçük yeri toprak edip düzlemek, bu adamın adını sanını unutturmak âdeta dinî bir vazife oldu.

Sözün kısası, ihtiyar Matthew Maule sihirbazlık suçuyla idam edilmişti. Bu bize, daha başka şeylerle beraber, şunu da öğretiyor ki, nüfuz sahibi sınıflar ve halka önderlik etmeyi üzerlerine alanlar, en çılgın halk kütlelerinde görülen bütün çılgın hatalara aynen düşebilirler. Din adamları, hâkimler, devlet adamları –günün en akıllı, en sakin, en dindar adamları– darağaçlarını kuşatanların en ön safında idiler; bu kanlı işleri en çok onlar alkışlıyor, ne feci şekilde yanıldıklarını da en son kabul eden onlar oluyordu. Yaptıkları bu işlerde daha az kabahatli oldukları bir taraf varsa

eğer, o da hiç fark gözetmeden astıklarıdır. Böyle bir kargaşalıkta, Maule gibi ehemmiyetsiz bir adamın kendi cinsinden kurbanlar arasında darağacının bulunduğu tepenin yolunu tuttuğunu kim görür, kim fark ederdi. Fakat sonradan, bu korkunç, iğrenç anların çılgınlığı geçince, Colonel Pyncheon'ın, memleketi sihirbazlıktan temizleme işine ne kadar hararetle katıldığını hatırlayanlar oldu. Matthew Maule'ın mahkûm edilmesi için ne kadar canla başla, ne kadar garaz ve huşunetle uğraştığını fısıldayanlar da oldu. Herkes biliyor ki, Pyncheon'ın kurbanı, peşini bırakmayan bu düşmanın kendisine karşı nasıl şahsi bir düşmanlık ve garazla hareket ettiğini anlamıştı; sırf elindekini almak için kendisini ölüme sürüklediklerini herkese söylemişti. İdam edileceği an –ip boynundaydı ve Colonel Pyncheon da atı üstünde vahşî bir yüzle bu sahneyi seyrediyordu– Maule, darağacından Colonel'e hitap etmiş ve bir kehanette bulunmuştu. Bu kehanet yalnız halk arasında yayılmakla kalmamış kelimesi kelimesine tarihe de geçmişti, ölmek üzere olan adam, yüzü sapsarı, parmağıyla, hiç istifini bozmadan duran düşmanını göstererek, "Allah ona kan içirecek." demişti.

Bu sözde sihirbazın ölümünden sonra, o derme çatma kulübenin üzerine Colonel Pyncheon kolayca oturmuştu. Fakat Matthew Maule'ın kütükten yapılmış kulübesinin yerine, Colonel'in, evlâtlarına muazzam meşe ağaçlarından ve gelecek birçok nesiller boyunca dayanması düşünülen büyük bir konak yapmaya niyet ettiği anlaşılınca köyün gevezeleri başlarını sallayıp durdular. Bu gözü pek Püriten, bu anlatılan işlerde acaba vicdanı temiz, dürüst bir insan gibi hareket etti mi, etmedi mi diye söz etmediler ama evini huzursuz bir mezar üzerine kuruyor diye imalarda bulundular. Colonel'in evi, öldürülüp gömülen sihirbazın kulübesi üstüne kurulacaktı; bu da sihirbazın hayaletine, ileride oğulların gelinlerini getirecekleri ve Pyncheon kanından çocukların doğacağı yeni dâireleri, odaları gelip dolaşmak imkânını

verecekti. Maule'ın cürmündeki dehşet ve çirkinlik, uğradığı cezanın berbatlığı, yepyeni sıvanmış duvarları kararta-cak ve daha ilk günlerden, evi, köhne, umutsuz evlerin kokusu saracaktı, öyleyse neden, etrafta bu kadar el değmemiş, ormanlarla örtülü toprak dururken, neden Colonel Pyncheon böyle lânetli bir yeri seçiyordu.

Fakat bu Püriten askeri ve hâkimi sihirbazın hayaletinden korkup, yahut aklı kurcalayan boş evhamlara kapılıp, düşünüp taşınarak kurduğu bu plandan cayacak gibi bir adam değildi. Eğer havası fenadır deselerdi belki biraz düşünürdü; fakat, kendi namına, uğursuz bir hayaletle karşılaşmaya hazırdı. Âdeta demirden mengeneler gibi eğilmez, kuvvetli bir azimle birbirine kenetlenmiş granit kayaları andıran muazzam ve sarsılmaz bir aklıselim olduğundan dediğini yaptı; ihtimal, karşısında en küçük bir engel dahi tahayyül etmedi. Colonel kendi sınıf ve neslinden olanların çoğu gibi, his yoluyla veya daha hassas kimselerde görülen ince düşüncelerle yola getirilemez bir adamdı. Bunun için, Matthew Maule'ın ilk defa kırk sene evvel yapraklardan temizlediği o toprak parçası üzerine köşkünün derin temellerini attı, işçiler çalışmaya başladıktan hemen sonra yukarda sözünü ettiğimiz kaynağın eski güzel hassesini,[1] lezzetini kaybetmesi çok garipti, bazılarının dediği gibi, hayra alâmet değildi. Yeni kazılan temelin derin olmasından mı, yoksa akla gelmez başka bir sebepten dolayı mı, her nedense, herkesin hâlâ Maule Kuyusu dediği bu kaynağın suyu sertleşti, acılaştı. Hatta hâlâ da öyledir. O civarda yaşayan hangi ihtiyar kadınla konuşsanız bu sudan içenlerin bağırsak hastalığına uğradığını size söyler.

Yeni binanın baş marangozunun, öldürülüp mülkü zorla elinden alınan adamın oğlu olması okuyucunun garibine gidebilir. Kim bilir belki de bu adam zamanının en iyi ustası idi, yahut Colonel bir tedbir olarak, veya, daha iyi bir

1 Hasse: Duyu, duygu. Bir şeye mahsus olan kuvvet. Hâl.

hisse kapılarak, mağlup muhasımının[1] evlâtları ile arasındaki düşmanlığı böyle açıkça ortadan kaldırmak istemişti. Sonra Maule'ın oğlunun, babasının bu amansız düşmanının kesesinden, namusuyla beş on kuruş veya külliyetli bir para kazanmak istemesi de o devirde hâkim hissizlik ve vurdumduymazlıktan umulur. Her ne ise, Thomas Maule, bu yedi çatılı köşkün mimarlığını etti ve vazifesini o kadar iyi yaptı ki, eliyle kurduğu bu çatı hâlâ sapasağlam yerinde duruyor.

İşte bu koca köşk böyle kurulmuştu. Bu ev, içinde olup bitenler insanı kara bir derebeyi sarayında olanlardan daha çok ilgilendirdiği için olacak, çocukluğumdan beri merakımı uyandırırdı. Binayı yalnız köhne ve eskimiş haliyle bildiğim için, güneş ışıkları altında ilk defa göründüğü o pırıl pırıl yepyeni haliyle göz önüne getirmek daha da güçleşiyor. Evin yüz altmış sene sonra bu günkü hali, bu Püriten büyüğünün eve bütün kasabayı davet ettiği ve bizim de anlatmak istediğimiz o sabahki görünüşünü çaresiz gölgelendiriyor. O sabah dualarla, ziyafetlerle bir açılış töreni yapılacaktı. Sayın Bay Higgenson'un dua ve vaazının ardından hep bir âğızdan okunan bir ilâhiden sonra bol bol bira, şarap, konyak ve yerinden bazı kimselerin söylediğine göre bütün olarak kızartılmış bir sığır, hiç olmazsa o ağırlıkta ve evsafta kol, but, fileto gibi yenmesi daha kolay parçalarla midelerin de hatırı hoş edilecekti. Civarda vurulan bir geyiğin gövdesi de muazzam bir böreğe harç yapılmıştı. Körfezde tutulan otuz kiloluk bir morina balığı gayet güzel pişmiş, erimişti. Kısacası yeni evin bacasından mutfağın dumanı püskürüyor, bol baharatla, kokulu otlarla, soğanla zengin bir şekilde hazırlanan, kuş ve balık etlerinin kokusu havayı dolduruyordu. Böyle bir ziyafetin sadece herkesin burnuna işleyen, ağzı sulandıran şu kokusu bile çekici ve iştah verici bir şeydi.

1 Muhasım: Düşmanlık eden. Düşman olan taraflardan biri. Hasım olan. Birbirini dâva edenlerden her biri.

Maule Yolu, artık Pyncheon Caddesi demek daha münasip ya, davet saati gelince dolup taştı, halk âdeta kiliseye gider gibi akıyordu. Hepsi de, yaklaşınca, başlarını kaldırıp, bundan sonra insanoğlunun meskenleri arasında yer alacak olan heybetli binaya bakıyorlardı. Konak, sokağın kenarında, biraz içerlek duruyordu; fakat halinde alçak gönüllülük değil gurur vardı. Evin dışı baştanbaşa gotik bir zevkin mahsulü olan acaip şekillerle süslenmişti. Bu şekiller, duvarların tahta kısmını örten kireç, çakıl taşı ve cam parçalarından yapılmış pırıltılı bir sıva üzerine çizilmiş yahut da basılmıştı. Yedi tane çatı, evin her yanından sipsivri havaya yükseliyordu. Görünüşte, sanki aynı tarzda bir küme bina yanyana gelmiş de, koskoca tek bir bacanın deliklerinden nefes alıyordu. Küçük, baklava biçimi camlarla kaplı bir sürü kafes pencereden salona, odalara güneş saçılıyordu. Fakat alt kata nazaran çıkık ve üçüncü kata nazaran da içerlek kalan ikinci kat, alttaki odalara basık, ağır, kasvetli bir hava veriyordu. Dışarı çıkık bu katların altına kabartmalı tahta küreler konmuştu. Yedi çatıdan herbiri helezon şeklinde küçük demir çubuklarla süslenmişti. Sokağa bakan çatının üçgenli yüzünde bir güneş saati vardı; daha, o sabah yerleştirilen bu saate, güneş, hep böyle parlak gitmeyecek bir tarihin ilk parlak saatini kaydediyordu henüz. Her tarafta oraya buraya dağılmış talaşlar, yongalar, tahtalar, çakıllar ve kırık tuğlalar yardı. Bütün bunlar, yeni kazılmış, daha üzeri yeşermemiş toprakla beraber günlük hayata başlamak üzere olan bir evin uyandırdığı o tuhaf, garip hissi kuvvetlendiriyordu.

Evin, hemen hemen bir kilise kapısı kadar geniş olan cümle kapısı iki ön çatının tam ortasındaydı ve etrafı açık bir teras ile çevrilmişti; üstü kapalı bu terasa da sıralar konmuştu. Bu kemerli giriş yolundan şimdi, ayaklarını yepyeni eşiğe sürtüp temizleyerek, Silise mensupları, şehrin ululaları, hâkimler, diyakoslar, velhasıl o havalinin ekâbiri geçiyordu.

Şehrin ayak takımı da, büyükleri kadar serbest ve daha kalabalık olarak aynı yolu tutmuşlardı. Fakat kapının hemen içinde iki uşak durmuş, gelenlerden bazısına mutfak tarafına gösteriyor, ötekileri de, önlerine düşüp daha muhteşem odalara götürüyorlardı. Herkese aynı misafirperverliği gösteriyorlar, fakat gelen ekâbirden midir, halktan mıdır gözden kaçırmıyorlardı. O devirde, ağırbaşlı fakat zengin kadife elbiseler, kolalı, sert, fırfır yakalar, kurdeleler, işlemeli eldivenler, saygı telkin eden sakallar tavır ve yüzlerindeki kudret edası sayesinde itibarlı şahsiyetleri, hantal tavırlı tüccardan, yahut da deri yeleğini giymiş, belki kendi emeğinin de geçmiş olduğu eve ürkek ürkek giren işçiden ayırmak kolaydı.

Yalnız hoş olmayan bir durum vardı. Bu durum, teşrifat ve merasim işlerinde fazla titiz misafirlerin bazılarında, gizleyemedikleri bir hoşnutsuzluk uyandırmıştı. Fazla nezaketi ve lütufkâr tavırlarıyla tanınmış bir adam olan bu muhteşem konak sahibinin salonda durması, bu pek mühim ziyafetine şeref veren bu kadar yüksek şahsiyeti evvelâ kendisinin karşılaması icap etmez miydi. Colonel Pyncheon hâlâ ortada görünmüyordu; misafirlerin en itibarlısı bile kendisini görmemişti. Vilâyet ricalinden ve rütbe bakımından ikinci derecede olan misafir de yine aynı kabulü görünce, Colonel Pyncheon'ın bu gecikmesinin sebebi daha da anlaşılmaz bir hal aldı. Ziyareti, günün en şerefli olaylarından sayılan ve beklenen vali vekili gelmiş, atından inmiş, yan oturan hanımını da eğerinden indirmiş, Colonel'in eşiğini atlamış, fakat kendisini evin baş uşağından başka karşılayan olmamıştı.

Kır saçlı, sâkin ve pek saygılı bir hâli olan uşak, efendisinin, hâlâ kütüphanesinden, yahut da hususî dairesinden çıkmadığını söylemek lüzumunu duydu; bir saat kadar evvel çekilmiş ve ne olursa olsun kendisini rahatsız etmemelerini söylemişti.

Vilâyetin Baş Şerifi uşağı bir kenara çekti, "Görmüyor musun be adam, karşındaki koskoca bir vali muavini. Derhal Colonel Pyncheon'a çağır! Bu sabah kendisine İngiltere'den mektuplar geldi; belki onları okuyup mütalaa ederken bir saat geçtiğinin farkına varmamıştır. Valinin yokluğunda Kral William'ı temsil eden bir şahsiyete, başımızdakilerden olan birine, gereken nezakette kusur etmesine sebep olursanız, Colonel'in bundan hoşnut kalmayacağını sanırım. Efendini hemen çağır!" dedi.

Adam müthiş bir şaşkınlık içinde, fakat aynı zamanda Colonel Pyncheon'ın evindeki adamları ne kadar sıkı ve sert kullandığını gösterir bir inatla, "Rica ederim beyefendi, olmaz; efendim çok sıkı emir verdi; beyefendinin de bildikleri gibi kendisine hizmet borçlu olanlardan da tam bir itaat bekler. İsteyen gitsin kapısını açsın; hatta vali kendi gelip emretse, ben yine açamam." dedi.

Bu konuşulanları işiten ve kendini Şerifle alay edecek kadar yüksek mevkide gören vali vekili, "Yazık, yazık, Şerif Hazretleri" diye seslendi. "İşi ben elime alayım. Artık bizim Colonel'in çıkıp arkadaşlarını karşılama zamanı geldi. Günün şerefine hangi fıçıyı açsam diye titizlikle bir karar vermeye çalışırken, herhalde Kanarya şarabından bir iki damla fazla kaçırdı; bu kadar itidal sahibi bir kimsenin böyle bir fıçıyı günün şerefine açması daha münasip olurdu ya! Madem kendisi bu kadar gecikti, ben kendim ona şöyle bir hatırlatayım!"

Böyle diyerek vali vekili, o kocaman binek çizmeleriyle uşağın gösterdiği kapıya doğru pat pat öyle bir yürüdü ki, gürültüsü yedi çatının en uzağından bile işitilmiştir herhalde; hiç çekinmeden de hızla vurarak kapının yeni tahtalarını inletti. Sonra yüzünde bir tebessümle, dönüp kendini seyredenlere baktı, cevap gelmesini bekledi. Fakat hiç ses çıkmadığından tekrar vurdu; ama yine bir cevap alamadı. Bunun üzerine biraz asabi mizaçlı olan vali vekili kılıcının

ağır kabzasını havaya kaldırdı ve kapıya öyle indirdi, öyle vurdu ki, oradaki bazı kimselerin fısıldadıkları gibi, gürültüsü ölüleri bile uyandırırdı. Her neyse bunun Colonel Pyncheon'a hiç tesir etmediği belli idi. Gürültü kesilince, eve derin sıkıcı, boğucu bir sessizlik çöktü; hem de misafirlerin çoğunun dili kaçamak bir iki kadeh içki ile çözülmüş olduğu halde.

Vali Vekili, "Garip doğrusu! Pek garip!" dedi. Artık gülmüyordu, kaşları çatılmıştı. "Mademki ev sahibimiz teşrifatı unutmak hususunda bize örnek oluyor, ben de aynı şekilde teşrifatı meşrifatı bırakıp odasına gireceğim."

Kapıyı açmıya çalıştı, tokmak döndü ve kapı ânî bir rüzgâr dalgasıyla ardına kadar açılıverdi. Rüzgâr, âdeta inler gibi, sokak kapısından çıkmış bu yeni yapının bütün koridor ve odalarından geçmişti. Hanımların ipek elbiseleri hışır hışır etmiş, beylerin peruklarındaki uzun bukleler dalgalanmış, perdeler, yatak odasındaki örtüler sallanmıştı. Her tarafta acayip bir hareket olmuş, daha doğrusu her tarafı derin bir sükût kaplamıştı. Kimse niçin olduğunu, neden olduğunu bilmeden orada bulunan herkesi âdeta bir dehşet kaplamış, korkuyla karışık bir bekleyiş başlamıştı.

Ama yine de, oradakiler, açılan kapının önüne yığılarak vali vekilini içeri doğru ittiler. İlk bakışta gözlerine fevkalâde bir şey çarpmadı. Perdelerin biraz loşlaştırdığı, orta büyüklükte, güzel döşenmiş bir oda gördüler; duvarda, büyük bir harita ile Colonel Pyncheon'ın bir portresi asılı idi. Portrenin altında da meşe ağacından bir koltukta Colonel'in kendisi oturuyordu. Elinde bir yazı kalemi vardı, önündeki masada mektuplar, parşömenler ve boş kâğıtlar duruyordu. Colonel, vali vekilinin önlerinde durduğu bu meraklı kalabalığa gözlerini dikmiş bakıyor gibiydi. Esmer, heybetli yüzü asıktı; bu insanların kendi hususî odasına böyle girmeye cüret etmelerine kızmış, öfkelenmiş gibiydi.

Küçük bir çocuk, Colonel'le ahbaplık etmek cesaretini gösteren tek insan olan torunu, misafirler arasından kendine yol açarak, oturan adama doğru koştu; fakat yarı yolda durup dehşetle acı acı feryada başladı. Oradakiler hep birden sallanan bir ağacın yaprakları gibi titreşerek biraz daha yaklaştılar ve Colonel Pyncheon'ın bir noktaya dikilmiş bakan gözlerinde tabiî olmayan bir çarpıklık gördüler; yakasında kan vardı; kırçıl sakalı da kan içindeydi. Artık iş işten geçmişti. O taş yürekli Püriten, o amansız zâlim, o haris, demir iradeli adam ölmüştü. Yeni evinde ölmüştü! Söylemesek de olur ama, bu zaten yeisli olan manzaraya bâtıl bir korku havası verdiği için bahsediyoruz. Rivayet ederler, sözde misafirler arasından bir ses, tıpkı ihtiyar Matthew Maule'ın, idam edilen o büyücünün sesine benzeyen bir ses, yükselmiş, "Allah ona kan içirdi." diye bağırmış.

İşte o misafir, günün birinde her eve nasıl olsa gireceğini bilen o tek misafir, ölüm, Yedi Çatılı Ev'in kapısından içeri bu kadar erken adım atmıştı.

Colonel Pyncheon'ın ânî ve esrarlı ölümü, zamanında, epeyce gürültüye sebep oldu. Bazıları müphem bir şekilde zamanımıza kadar gelen bir takım söylentiler çıktı; sözde durum bir boğuşma olduğunu gösteriyormuş; Colonel'in boğazında parmak izleri, kıvrımlı yakalığında da kanlı bir el damgası varmış. Sivri sakalı sanki kuvvetle tutulup çekilmiş gibi karmakarışıkmış. Colonel'in koltuğunun yanındaki pencerenin açık olduğu da iddia ediliyordu. Bu uğursuz hâdiseden hemen birkaç dakika evvel de evin arka tarafındaki bahçe parmaklığından bir adamın tırmandığı görülmüştü. Fakat böyle hikâyeler üzerinde durmak budalalık olur; anlattığımız gibi bir hâdisenin böyle söylentiler doğuracağı muhakkaktı; bu gibi hikâyeler de bu hâdisede olduğu gibi bazen yıllarca dilden dile geçer durur; tıpkı vaktiyle devrilip gömülen bir ağaç gövdesinin çoktan toprak içinde çürüyüp kaldığı yeri belli eden zehirli mantarlar gibi! Bize gelince,

vali vekilinin, Colonel'in boğazında bir iskelet el gördüğü ve kendisinin ilerlemesi üzerine bu elin kaybolduğu hikâyesine ne kadar inanıyorsak, bu hikâyelere de o kadar inanıyoruz. Ama şurası muhakkak ki, doktorlar ölüyü muayeneden sonra toplanıp konuşmuşlar ve uzun uzun münakaşa etmişlerdi. John Swinerton adında, seçkin olduğu belli bir doktor, dilini doğru anladıksa şayet, bunun bir inme vakası olduğunu iddia etti. Diğer meslektaşları ise, hepsi de ortaya ayrı birer faraziye attılar; bunların hepsi de oldukça akla yakın şeylerdi ama öyle anlaşılmaz, esrarlı bir ifadeye bürünmüşlerdi ki, bu vaziyet o bilgin hekimlerin şaşkınlığına alâmet sayılmazsa da, kendilerinin bu fikirlerini okuyan câhillerin kafasını karıştırdığı muhakkaktı. Ceset adlî tıbba sevkedildi. Heyet, aklı başında insanlardan beklenen, cerh[1] edilmeyecek bir hüküm, "ânî ölüm" hükmünü verdi.

Hakikaten bir cinayetten şüphelenilmiş olduğunu düşünmek güçtür; her hangi bir kimseyi mücrim addettirecek en küçük bir emare de yoktu, Müteveffanın[2] mevkii, serveti ve mümtaz bir şahsiyet olması, şüpheyi dâvet eden her şeyin adamakıllı incelenmesini sağlamıştı muhakkak. Böyle bir şeyin kaydına rastlanmadığına göre, böyle bir şeyin olmadığını kabul etmek doğru olur. Aksini iddia eden bütün söylentiler hep rivayettir. Bazen tarihin gözünden kaçan hakikatleri bize ulaştıran rivayet, çok zaman, günün saçma sapan gevezeliklerinden başka bir şey değildir; eskiden ocak başında konuşulan, şimdi ise gazetelerde kalıplaşan cinsten gevezelikler! Sayın Mr. Higginson, Colonel Pyncheon'ın cenaze töreninde verdiği vaazda, –bu vaaz basılmıştı, hâlâ da mevcuttur– kendi mahallesindeki bu mümtaz şahsiyetin dünya yüzünde erdiği bahtiyarlıkları sayıp dökerken ölümünün de vakitli olduğunu söyler; bütün vazifelerini bitirmiş, refahı, serveti son haddini bulmuş, neslini, evlâtlarını sağ-

1 Cerh etmek: Çürütme, yaralama.

2 Müteveffa. Ölü, vefat etmiş, ölmüş.

lam bir temel üzerine yerleştirmiş ve gelecek asırlar boyunca kendilerini barındıracak muhteşem bir çatı kurmuştu; artık bu iyi insan için özenilecek ne kalmıştı! Yeryüzünden Cennetin altın kapısına son adımı atmaktan başka yapacak ne kalmıştı ki! Bu dindar papaz, Colonel'in, boğazından sıkılarak zorla öbür dünyaya gönderildiğinden zerre kadar şüphe etseydi, böyle sözler sarfetmezdi her halde.

Pyncheon ailesine, Colonel öldüğü sıralarda, artık parlak bir istikbal mukaddermiş gibi görünüyordu; tabiî insanoğluna ait işlerdeki o kaçınılmaz kararsızlığın müsaadesi nispetinde! Pyncheonların servetinin zamanla yok olmayacağını, mahvolmayacağını, aksine artıp çoğalacağını düşünmek doğru bir şey olurdu. Çünkü vârisi olan oğlu, muazzam bir emlâke konduktan başka, Umumî Mahkemenin sonradan teyit ve tasdik ettiği, yerlilerle vâki bir mukavele ile de, doğuda, işlenmemiş ve ölçüye vurulmamış hudutsuz bir arazî parçası üzerinde hak iddia ediyordu. Artık ele geçirileceğinden hemen hemen hiç şüphe olmayan bu mülk, Maine Hükümeti sınırları içinde şimdi Waldo Eyaleti denen memleketin büyük bir kısmını teşkil ediyordu. Bu arazi birçok dukalıklardan, hatta Avrupa'da hüküm süren prenslerin topraklarından daha büyüktü. Halen bu işlenmemiş bölgeyi kaplayan balta girmemiş bu ormanlar insan eliyle işlenip altın rengi tarlalarla bezendiği zaman –ki hemen olmasa da yıllar sonra bir gün böyle olacağı muhakkaktı– işte o zaman burası Pyncheon soyu için hudutsuz bir servet kaynağı olacaktı. Colonel bir kaç haftacık daha yaşasaydı, ihtimal, o büyük siyasî nüfuzu, memleket içinde ve dışındaki kudretli dostları sayesinde bu iddiasını mümkün kılacak herşeyi yapıp tamamlardı. İyi yürekli Mr. Higginson, onu takdir ve tebrik eden tumturaklı sözler söylemişti ama Colonel bütün ihtiyat ve akıllılığına rağmen galiba bu tek işini sağlama bağlamayı ihmal etmişti. Bu müstakbel ülke meselesi düşünülürse Colonel muhakkak ki vakitsiz ölmüştü.

Oğlu, ne babası gibi nüfuzlu bir şahsiyet, ne de bu işi başaracak cinsten becerikli, zorbacı bir adamdı. Bu sebepten işi siyasîce halletmesi kabil değildi; sonra bu iddianın doğruluğu, meşruluğu da artık Colonel öldükten sonra, onun zamanında söylendiği gibi aşikâr değildi. Delillerden biri yok olmuştu ve hiç bir yerde de bulunamıyordu.

O vakit ve daha sonra, yüz yıla yakın bir zaman, Pyncheon'ların vakit vakit, ısrarla hak iddia ettikleri bu araziyi ele geçirmeye çalıştıkları doğrudur. Fakat, zamanla, bu ülkenin bir kısmı daha gözde kimselere yeniden bağışlanmış, bir kısmına da muhacirler temizleyip yerleşmişlerdi. Bu insanlara Pyncheon'lardan bahsedilseydi, kendilerinin yahut da babalarının çalışıp çabalayarak alın terleriyle vahşî tabiatın elinden kurtardıkları bu arazi parçasına, nasıl olur da, bir insan gelip, çoktan ölüp unutulmuş vali ve hâkimlerin soluk imzalarını taşıyan küflü parşömenlere güvenerek, benimdir diyebilir, gülerlerdi doğrusu. Bu sebeple, akıl sır ermez bu iddia, Pyncheon ailesinin, nesiller boyunca boş yere kendilerini mühimsemelerine vesile olmaktan başka bir işe yaramadı. Gelmiş geçmiş bütün Pyncheonlarda bu böbürlenme görülür. Bu soyun en düşkünü de bu yüzden, sanki bir asalete tevarüs etmiş gibi davranıp, günün birinde bu asaletini destekleyecek o muazzam servete konabileceğini umdu. Ailenin daha iyileri için bu hususiyet, hayat gailesini, aslında değerli hiç bir şeye zarar vermeden, güzelleştiren bir hayal oldu. Daha düşükleri ise bu yüzden daha da tembelleşip başkalarının sırtından geçinmeye koyuldular. Olmayacak bir ümidin kurbanı olan bu kimseler bu yüzden rüyalarının hakikat olacağı günü beklerken çalışıp çabalamayı bir yana bıraktılar. Herkes bu meseleyi unutup gittikten sonra bile, yıllarca Pyncheonlar, Waldo Eyaleti el değmemiş, işlenmemiş bir haldeyken yapılan Colonel'e âit haritayı gözden geçirir dururlardı. Eski mesaha[1] memurunun gösterdiği orman-

1 Mesaha: Arazi v.s. ölçme, ölçümü.

lar, göller ve nehirler üzerinde, o zamandan beri temizlenip işlenen arazi parçalarını işaretlerler, köy ve kasabaları belliklerler ve gün geçtikçe kıymeti artan araziyi, şanki eninde sonunda o yer onların ülkesi olacakmış gibi, hesaba vururlardı. Ama öyle oldu ki, hemen hemen her nesilde, ailenin ilk kurucusunun özel vasıflarını az çok üzerinde toplayan dirayetli, keskin zekâlı, pratik enerjiye sahip birisi çıktı. Sanki Colonel'in kendisine, biraz daha değişik olarak, zaman zaman yeryüzünde yaşamak hakkı verilmiş gibi onun karakterini taşıyan birini her nesilde bulmak mümkündü. İki üç defa, ailenin talihi tersine döndüğü zamanlarda, atasının hususiyetlerini taşıyan bu kimse ortaya çıkmış ve onu gören kasaba gevezeleri birbirlerinin kulağına "İşte ihtiyar Pyncheon yine geldi! Artık Yedi Çatılı Ev yenilenecek." demişlerdi. Baba oğul bütün Pyncheon'lar, her nesilde, dededen kalma bu eve emsalsiz bir yuva sevgisi ile sımsıkı sarıldılar. Fakat bazı sebeplerle ve çoğu müphem bir esasa dayandığından yazı ile ifade edilmeyecek bir takım hislerin tesiriyle, bize öyle geliyor ki, bu malikâneye birbiri ardından sahip olanların ekserisi değilse de birçoğu burasını meşru olarak ellerinde tutmaya hakları olup olmadığı şüphesi ile rahatsız oluyorlardı. Kanunen bu hakka sahip olduklarında hiç şüphe yoktu; ama galiba ihtiyar Matthew Maule, devrinden daha çok sonraki bir devre inip gelerek, her devirde bir Pyncheon'ın vicdanına adamakıllı basıyordu. Böyleyse eğer, şu korkunç soruyu ortaya atmadan edemeyiz; bu mülke her sahip olan, haksızlığın farkında olduğu halde, hakkı yerine getirmediği düşünülürse, dedelerinin işlediği o büyük cürmü kendisi de yeni baştan işlemiş olmuyor muydu? Bütün o mesuliyetleri tekrar yüklenmiş olmuyor muydu? Ve işin böyle olduğunu farzedersek, Pyncheon ailesinin büyük bir servet değil, aksine büyük bir talihsizlik tevarüs ettiğini söylemek daha doğru olmaz mı?

Zaten söylemiştik, maksadımız, Yedi Çatılı Ev'le hiç ilgisi kesilmeyen Pyncheon ailesinin, baştan aşağı, bütün tarihini çizmek değildir; sanki sihirli bir resimle gösterir gibi bu ulu evin nasıl böyle paslanıp, ihtiyarlayarak çürüdüğünü de gösterecek değiliz. Evin içindeki hayata gelince, odalardan birinde büyük, bulanık yüzlü bir ayna asılı dururdu; bu aynanın, yüzüne vuran büyük şekilleri, içinde sakladığı söylenirdi, ihtiyar Colonel'in kendisi, bir sürü ahfadı,[1] bazısı eski biçim bebek elbiseleri içinde yavrular, bir kısmı da tam güzelliğinin üstünde kadınlar, ergin delikanlılar, saçı başı ağarmış ihtiyarların buruşmuş kederli yüzleri! O aynanın sırrını bilseydik, memnuniyetle önüne oturur, anlattıklarını sayfalarımıza geçirirdik. Pek güvenilmeyecek bir rivayete göre Matthew Maule'in soyundan onların bu aynanın esrarı ile münasebetleri varmış, yaptıkları bir nevi manyatizma hareketi ile bu aynanın içinde bütün geçmiş Pynchonlar canlanıyorlarmış. Fakat Pyncheonlar bu aynada ne kendilerini herkese gösterdikleri gibi, ne de mesut ve bahtiyar anlarında görünüyorlardı; işledikleri bir günahı tekrar işlerken, yahut da hayatlarının en acı anının çırpıntısı içinde görünürlermiş, ihtiyar Püriten Pyncheon'la büyücü Maule arasında olan bitenler uzun zaman halkın aklından çıkmadı. Büyücünün darağacından fırlattığı lanet hep hatırlanır ve bunun, Pyncheonların nesilden nesile tevarüs ettikleri bir şey olduğu da ilâve edilirdi. Hele Pyncheonlardan biri boğazını temizlemesin, derhal bunu gören biri yarı şaka, yarı ciddi, "Maule'ın kanını içecek o!" derdi. Yüz yıl kadar evvel Pynchonlardan birinin ânî ölümü, hem de bunun tıpkı Colonel'inkine benzer bir şekilde oluşu, zaten yayılmış olan bu fikri daha da kuvvetlendirdi.

Bundan başka, Colonel Pyncheon'ın resminin, sözde kendi vasiyetnamesi icabı, öldüğü odanın duvarında kalması da çirkin ve uğursuz bir şey olarak düşünülüyordu. O aksi

1 Ahfad: Torunlar, evlâtlar.

yumuşaklık nedir bilmeyen yüz âdeta uğursuzluğun timsali gibiydi ve aydınlık saatleri mevcudiyetinin gölgesiyle öyle kapkara yapıyordu ki, o odada ne iyi düşünceler ne de iyi niyetler doğup gelişebilirdi. Ölmüş bir ecdadın hayaleti çok zaman, belki kendisinin de çarpılacağı cezalardan olarak, âilenin uğursuzluk meleği olmaya mahkûm olmuştur. Tasdik ederek mecazen söylediğim bu şeyde, düşünen bir insan, bâtıl itikatla ilgili hiç bir şey görmeyecektir.

Kısacası, Puncheonların hayatında iki yüz yıla yakın bir zaman, görünüşte, New England'da oturan ailelerin çoğuna nazaran pek az bir değişiklik olduğu söylenebilir. Gerçi kendilerini başkalarından ayıran kuvvetli hususiyetleri vardı ama yine de içinde yaşadıkları o küçük cemiyetin genel vasıflarını taşıyorlardı; burası, tutumlu, tedbirli, itaatkâr ve yuvalarına bağlı insanları ile olduğu kadar nisbeten kıt duygudaşlığı ile tanınmış bir kasabadır; fakat şunu da söyleyelim ki burada hemen hemen başka hiç bir yerde rastlanmayacak kadar tuhaf kimseler görülür ve ara sıra da o kadar acayip şeyler olur. İhtilâl günlerinde, o devrin Puncheon'ı, kral tarafını tutup muhacir oldu; fakat yaptığına pişman olarak, tam zamanında yetişip Yedi Çatılı Evi başkalarının eline geçmekten kurtardı. Şu son yetmiş sene içinde Puncheon ailesinin kayıtlarında görülen en mühim hâdise, sülâlenin başına gelen felâketlerin de en büyüğüdür. Aileden biri yine aileden birinin eliyle fecî bir şekilde öldürülmüştü, hüküm böyle idi. Bu uğursuz olayla ilgili bazı vaziyetlerden maktul Puncheon'ın, bir yeğeni tarafından öldürüldüğü su götürmez bir şekilde anlaşılmıştı. Delikanlı muhakeme edilmiş ve mücrim olduğuna hükmedilmişti. Fakat ya delillerin fer'î olması, belki de hâkimin içinde kalan bir şüphe, yahut da mücrimin tanınmış, mümtaz ve siyasî nüfuzu olan bir âileden olması, ki bu son vaziyet bir krallık idaresinde olsaydı belki bu Cumhuriyet idaresinde olduğu kadar mühim sayılmazdı, mücrimin ölüm cezasının müebbet hapse

çevrilmesine sebep olmuştu. Bu elim hâdise hikâyemizin başlamasından otuz yıl kadar evvel olmuştu. Şimdi de bir kaç kişinin inandığı ve ancak bir iki kişinin de pek alâkalandığı bir takım dedikodulara göre yıllardır gömülü kalmış olan bu adam, bazı sebeplerle, canlı canlı gömüldüğü mezarından belki de çıkarılacakmış.

Artık hemen hemen unutulmuş olan bu cinayetin kurbanı hakkında da bir kaç kelime söylemek lâzım. Bu, yaşlı bir bekârdı ve Yedi Çatılı Ev ile eski Pyncheon servetinden arta kalan emlâkten başka kendisinin de büyük serveti vardı. Anlaşıldığına göre garip tabiatlı ve kuruntulu olması, eski kayıtları alt üst etmek karıştırmak merakı ile eski rivayetlere kulak vermesi neticesi büyücü Matthew Maule'ın, hayattan değilse bile, evinden hileyle dolanla, zorla atıldığı kanaatine varmıştı. Mademki vaziyet böyleydi ve kendisi, ihtiyar bekâr da, hileyle ele geçirilmiş bu ganaimin[1] –vicdan sahibi kimselerin hâlâ kokusunu aldığı kara kan lekesinin gittikçe içine yerleştiği bu yağmanın– sahibi bulunuyordu, o halde bu kadar geç de olsa bunu Maule'ın evlâtlarına devretmesi icap etmez miydi? Kendi kabuğuna çekilmiş bu antika ihtiyar bekâr gibi, bu kadar geçmiş günlere gömülü yaşayan, zamanı ile de bu kadar az ilgisi olan bir insan için aradan geçen bir buçuk asırlık zaman, hakkı yerine getirmek gibi dürüst bir harekete engel olacak kadar uzun sayılamazdı. Kendisini çok yakından tanıyanlara göre, akrabaları, bu ihtiyar centilmenin düşündüklerinden şüphelenip de o anlatılmaz gürültüyü koparmasalardı, bu eşsiz işi derhal yapacak, Yedi Çatılı Ev'i Mathew Maule'ın yerini tutan kimseye verecekti. Onların zoru karşısında maksadını o zaman yerine getiremedi; fakat hayatında yapmaktan bu kadar şiddetle menedildiği şeyi ölümünden sonra vasiyeti ile yapacağı korkusu vardı. Fakat ne gibi arzu ve sebeple olursa olsun, insanoğlunun babadan kalma malı mülkü kendi ka-

1 Ganaim: Ganimetler, savaşta elde edilen mallar.

nından olmayanlara bağışlaması pek enderdir. Başkalarını kendi akrabalarından daha çok sevebilirler, hatta akrabalarını sevmeyebilirler, onlardan nefret de edebilirler; fakat, ölüm yaklaşınca, içimize yerleşmiş olan o akrabalık fikri tekrar canlanır, ve vasiyetname sahibini de, malını, bilinmez ne zamandan beri âdet olan ve artık gayet tabiî görünen usule göre, o yolda devretmeye mecbur eder... Bütün Pyncheonlarda bu his hastalık halindeydi. Yaşlı bekârın ince düşünceleri, vesveseleri böyle bir kuvvet karşısında tutunamazdı. Onun için, ölümünden sonra konakla beraber diğer servetinin çoğu da kanunen en yakın vârisine geçti.

Bu, ölenin yeğenlerindendi ve amcasını öldürmekten sanık zavallı gençle kardeş çocuğu idiler. Bu yeni varis, o zamana kadar oldukça, rabıtasız bir genç olarak tanınmıştı, fakat o mevkiye geçer geçmez derhal kendini toplamış ve yaşadığı cemiyette çok muteber sayılan bir insan olmuştu. Sahiden de bu adam, âileyi kuran Püritenden beri, bu sülâleden gelenlerin hepsinden daha fazla Pyncheon karakterine sahipti ve hepsinden daha fazla itibar kazanmıştı. Gençliğinde hukuk tahsil etmiş ve bu işe karşı tabiî bir istidadı olduğundan, yıllarca evvel küçük çapta bir mahkemede hâkimlik mevkiini elde etmişti. Bu vazife sayesinde ömrünün sonuna kadar, kendisine, herkesin arzu ettiği heybetli bir unvan olan hâkim adı verildi. Daha sonra siyasetle meşgul olmuş, bir devre için Meclise girmiş, üstelik Devlet Meclisi'nin her iki bölümünde de kendini adamakıllı göstermişti. Ailesinin Hâkim Pyncheon'la iftihar ettiği şüphesizdi. Doğduğu kasabanın birkaç mil ötesinde sayfiyede bir köşk yaptırmıştı; halk hizmetinden ayırabildiği saatleri burada –intihapların[1] arifesinde bir gazetenin söylediği gibi– tam bir Hıristiyana, iyi bir vatandaşa, bir çiçek meraklısına ve bir centilmene yakışacak her türlü fazilet ve zarafet içinde geçiriyordu.

1 İntihap: Seçim.

Hâkimin servetinin hararetinde güneşlenen birkaç Pyncheon kalmıştı. Tabiî üreme bakımından nesil gelişememişti; artık kökü kesiliyor gibi idi. Ailenin hayatta olan yegâne azaları, başta hâkimin kendisi ile hayatta kalan tek oğlu idi ki o da şimdi Avrupa'da seyahatte idi; sonra daha evvel bahsettiğimiz o otuz yıllık mahpusla onun kız kardeşi geliyordu. Bu sonuncusu hayattan tamamıyla elini eteğini çekmiş, Yedi Çatılı Ev'de yaşıyordu. Yaşlı bekârın vasiyetnamesi ona ölünceye kadar orada kalmak hakkını vermişti. Son derece fakir olduğu belli idi ve öyle kalmayı da arzu ediyor gibiydi. Çünkü, zengin kuzeni hâkim, isterse bu eski konakta, isterse kendi yeni evinde ona her türlü refah ve rahatlığı temine hazır olduğunu tekrar tekrar söylemişti. Pyncheonların en sonuncusu ve en genci on yedi yaşında küçük bir köylü kızı idi; bu, hâkimin, parasız pulsuz, adsız bir kadınla evlenen ve genç yaşında fakirlik içinde ölen bir kuzeninin kızı idi. Son zamanlarda kadın başka biriyle evlenmişti.

Matthew Maule'ın sülâlesine gelince, onların artık tükendiği sanılıyordu. Fakat o büyücülük zehabından sonra, Maule âilesi, babalarının bu kadar haksız bir ölüme çarpıldığı bu yerde uzun müddet yaşamaya devam ettiler. Görünüşte sessiz sedasız, dürüst, samimi insanlardı; uğradıkları haksızlık yüzünden ne şuna buna, ne de halka karşı bir kin besliyorlardı; yahut da kendi ocaklarının başında büyücünün âkibetini ve mallarının ellerinden nasıl alındığını babadan oğula anlatıp, bu kötü hâtıraları yaşatıyorlarsa bile, bunu hareketleriyle göstermiyor, sözleriyle açığa vurmuyorlardı. Yedi Çatılı Ev'in heybetli gövdesinin, aslında kendilerinin olan bir temel üzerinde yükseldiğini unutmuş olmaları da mümkündü. Yerleşmiş ünvanların ve büyük servetlerin görünüşünde öyle bir heybet, öyle bir değişmezlik, öyle bir azamet vardır ki bizzat var olmaları kendilerine âdeta var olmak hakkını verir; hiç olmazsa, bu sahte hakkı, o kadar sahici gibi gösterir ki, bundan, hatta kendi zihinlerinde bile

gizlice acaba diye düşünüp şüphelenecek kadar medenî cesarete sahip, fakir ve kendi halinde pek az insan çıkar. Artık eski garaz ve tarafgirliklerin çoğu yok olduğundan şimdi durum budur; İhtilâl'den önce ise durum daha çok böyleydi; o zamanlar aristokratlar böbürlenmek cesaretini gösterebilirler, aşağı tabakadan olanlarsa hor görünmeye ses çıkarmazlardı. Her ne ise böylece Maulelar kinlerini içlerinde sakladılar.

Umumiyetle yokluk içinde idiler; daima da halktan ve silik kalmışlardı. Başarısız bir gayretle, küçük zanaatlerle uğraşmışlar, rıhtımlarda didinmişler, tayfalık edip denizlere açılmışlardı; şehrin şurasında burasında kiralık odalarda yaşamışlar, nihayet ihtiyarlıklarını da fakirler yurdunda geçirmek en tabiî bir şey olmuştu. Böyle uzun zaman, karanlık meçhuller batağının tâ kıyısında sürünüp durduktan sonra, zengin fakir her aileye mukadder olduğu gibi başaşağı yuvarlanıp gitmişlerdi. Otuz senedir, ne şehir kayıtlarında, ne bir mezar taşında, ne de şehir rehberinde Matthew Maule'ın sülâlesinden bir isme rastlanıyordu; kendilerini tanıyan ve hatırlayan tek bir kişi de yoktu. Belki de başka yerlerde bu kandan kimseler vardı; fakat burada, bu mütevazı neslin o kadar geçmiş zamanlara kadar uzandığı bu yerde, artık sülâle kurumuştu.

Mevcut oldukları müddetçe, bu nesilden gelenlerin hepsi, irsi bir çekingenlikle diğer insanlardan ayrılmışlardı. Bu, göze batacak, keskin bir şekilde olmayıp, lâfı edilmeyen fakat tesiri hissedilen bir şeydi. Maule'ların dostları, yahut da kendileriyle dost olmak isteyenler onları kuşatan bir çemberin farkına vardılar. Bütün o görünürdeki samimiyet ve ahbaplığa rağmen hiç kimse bu kutsal ve sihirli çemberin içine bir adım bile atamıyordu. Belki de, bu anlatılamaz hususiyet etrafındakileri onlara yardımdan alıkoymuş ve onlar da bu yüzden ömürlerince yokluk çekmişlerdi. Şurası muhakkak ki bu halleri, şehir halkının, çılgınlıkları geçtikten sonra bile, o namlı büyücülere karşı duyulan nefret ve batıl

korkuyu uzun zaman unutmamalarına, ve bu hislerin Maullara atadan kalma yegâne şey olmasına sebep oldu. Dedeleri Matthew Maule'ın, kaputu, daha doğrusu o paçavra pelerini çocuklarının tepesine düşmüştü. Âdeta herkes Mauleların birtakım esrarengiz vasıflar tevarüs ettiklerine inanıyordu; bu aileden olanların gözlerinde garip bir kuvvet olduğu söyleniyordu. Bir işe yaramaz servet ve imtiyazlardan bilhassa bir tanesine, insanların rüyalarını idare etme kabiliyetine sahip oldukları ileri sürülüyordu, Söylenenlere bakılırsa, içinde doğup büyüdükleri şehrin sokaklarında gündüzün böbürlene bübürlene gezen Pyncheonlar, her şeyin altüst olduğu uyku ülkesine girdikleri vakit avamdan olan bu Mauleların elinde birer esirden farksız olurlarmış. Modern Psikoloji, belki de, bu büyücülük iddialarını masal diye toptan inkâr etmeyip bir kanuna bağlamaya çalışacaktır.

Yedi Çatılı Evin daha yakın zamanlardaki durumunu anlatan bir iki paragraftan sonra, bir başlangıç olan bu bölüm bitecektir. Evin heybetli çatılarıma yükseldiği bu sokak, artık çoktandır şehrin kibar mahallelerinden sayılmıyor. Gerçi bu eski binanın etrafına çepeçevre yeni evler yapılmıştı ama bunların çoğu küçük, tamamıyla ahşap ve halk hayatının devam edip giden yorucu yeknesaklığına tam bir örnekti. Şüphesiz, bunların her birinde bütün bir insanlığın hikâyesi gizliydi belki, ama görünüşte hayalimizi işletip hislerimizi harekete getirerek, bizi, onu orada aramaya sevkedecek hiç bir özellikleri yoktu. Halbuki hikâyemizdeki eski binaya gelince, beyaz meşeden çerçeveleri, tahtaları, kaplamaları, dökülen sıvaları, hatta ortasındaki o kocaman baca kümesi bile, bu evin, gerçekliğine alâmet en ehemmiyetsiz ve en alelâde taraflarıydı. Buradaki insanların başından o kadar türlü türlü şeyler geçmiş – burada o kadar çok ıstırap çekilmiş ve bazı zevki çıkarılan öyle şeyler de olmuştu ki – tahtaları bile, ıslak bir kalple nemlenmiş gibi, yapış yapıştı.

Evin kendisi sanki koca bir insan kalbiydi de zengin ve tasalı hâtıralarla dolu, kendisine has ayrı bir hayatı vardı.

İkinci katın fazla çıkıntılı oluşu eve öyle düşünceli bir hal veriyordu ki, insan yanından geçerken bu evin muhakkak gizli sırları bulunduğunu düşünmeden edemezdi. Evin önünde, döşenmemiş kaldırımın tam kıyısında Pyncheonların kara Ağacı vardı; başka yerlerde gördüğümüz karaağaçlarla kıyaslanırsa dev gibi bir şeydi. İlk Pyncheon'ın torunlarından biri tarafından dikilmişti. Artık nerdeyse seksenlik, hatta nerdeyse asırlık bir ağaçtı ama hâlâ kuvvetli ve gürdü; gölgesi sokağın bir yanından öbür yanına uzanıyor, boyu yedi çatıyı aşıyor ve salınan yaprakları evin kara damını baştanbaşa süpürüyordu. Ağaç bu eski yapıya bir güzellik veriyor ve onu âdeta tabiattan bir parça yapıyordu. Kırk sene kadar evvel sokak genişletildiğinden ön çatı artık sokakla aynı hizada idi. İki yanda eskimiş, geniş kafesli, tahtadan bir parmaklık uzanıyordu; kafeslerin arasından otlu bir bahçe görünüyordu; bilhassa binaların köşelerinde, alabildiğine üremiş, yaprakları mübalâğasız iki üç kadem boyunda dulavratotları vardı. Evin arkasında muhakkak vaktiyle çok büyük olan fakat şimdi, etraftaki arsaların içeriye sokulduğu ve başka bir sokaktaki evler ve ilâvelerin kapattığı bir bahçe görülüyordu. Gerçi mühim değil ama pencerelerin çıkıntısı ile damın meyilleri üzerinde ne zamandan beri tutmuş duran yeşil yosunları unutmak affedilmez bir ihmal olur. Bacanın hemen yakınlarında, iki çatının birleştiği köşede, havada yetişip büyüyen bir bitkiyi de okuyuculara göstermeden geçmemeliyiz; bu, ot olmayıp çiçek cinsindendi. Adı Alice Çiçeği idi. Dediklerine göre Pyncheon ailesinden Alice isminde biri, lâf olsun diye bu çiçeğin tohumlarını havaya atmış ve zamanla sokaktan biriken toz, damın çürüyüp dökülen yerleri tohumlara bir nevi toprak olmuş ve Alice mezara girdikten çok sonra bu çiçekler çıkmış. Çiçekler buraya nasıl gelirse gelsin, Tabiatın, Pyncheonlara ait bu

metruk, harap, rüzgârlı, paslı ve eski evi benimsediğini görmek hem hazin hem de hoş bir şeydi. Gidip gelen yaz mevsiminin de evi, ince bir güzellikle elinden geldiği kadar nasıl şenlendirmeye çalıştığını ve bu didinmesi sonunda nasıl melale düştüğünü görmek de öyle!

Üzerinde durulması icap eden bir başka şey daha var ama insanda saygı uyandıran bu binayı anlatırken yaratmak istediğimiz güzel ve romantik havayı bozmasından pek korkarız. Ön kısımda, ikinci katın dışarı fırlak çatısı altında, yola bitişik bir dükkân kapısı vardı. Eskiden kalma evlerde sık sık rastlandığı gibi kapı tam ortasından altlı üstlü ikiye bölünmüştü ve üst kısmında bir pencere vardı. Bu dükkân kapısı, yüce Pyncheon Konağının daha evvelki bazı sahiplerine olduğu kadar şimdiki sahibine de hatırı sayılır bir üzüntü olmuştu. Mesele o kadar nahoş ve nazik ki anlatmak güç; fakat mademki okuyucu bu sırrı anlamadan olmaz, kendisine, bir asır kadar evvel, Pyncheonların başının müthiş bir malî sıkıntıya düştüğünü bildirelim. Bu adam (kendi tâbiriyle bu centilmen) hileyle aileye karışmış sahte bir Pyncheon'dı muhakkak; çünkü Kraldan veya oranın valisinden bir iş isteyeceğine, yahut da dededen kalma bir hak olarak doğudaki araziyi elde etmeye çalışacağına, bu ata evinin bir yanında bir dükkân kapısı açmaktan başka servete giden yol bulamamıştı. Evet o vakitler, tüccarlar eşyalarını evlerinde depo ederler ve işlerini evlerinde görürlerdi. Ama ihtiyar Pyncheon'ın ticarete giriş tarzında acınacak bir küçüklük vardı. Kulaktan kulağa, söylendiğine göre kendi eliyle, o buruşuk eliyle, bir şilinin üstünü verir, bir kuruşu bile sahte mi değil mi anlamak için iki kere evirip çevirirdi. Hiç şüphe yok ki damarlarında bir seyyar satıcının kanını taşıyordu; nereden, nasıl gelmişse gelmişti oraya.

Adam ölür ölmez, derhal dükkânın kapısı kilitlenmiş, sürgülenmiş ve üzerine kol demirleri konmuştu. Belki hikâyemizin başladığı zamana kadar da bir daha hiç açılmamıştı.

Eski tezgâh, raflar ve küçük dükkânın içindeki diğer şeyler sahibi nasıl bıraktıysa öyle duruyordu. Her gece kepenklerin arasından ölü dükkâncının, başında beyaz bir peruk, üzerinde soluk kadife bir ceket, belinde önlük, kolunun uçları ihtimamla yukarı kıvrılmış, para çekmecesini karıştırdığını yahut da hesap defterinin kirli sayfalarını sıkı sıkıya gözden geçirdiğini görürlermiş sözde. Yüzündeki o anlatılmaz ızdırap ifadesinden anlaşıldığına göre hesaplarını uç uca getirmek için ebediyen beyhude yere çalışmaya mahkûm edilmişti.

Artık şimdi – görüleceği üzere gayet mütevazi bir tarzda – hikâyemize başlıyoruz.

II
Küçük Camekân

Güneşin doğmasına daha bir saat vardı. Bayan Hepzibah Pyncheon, uyandı demeyelim, çünkü zavallı kadıncağız belki bu kısa yaz gecesi gözünü kırpmamıştı bile, yalnız yastığından başını kaldırdı –alay ediyor gibi olacak ama– giyinip kuşanmaya başladı. Hatta hayalen de olsa, bekâr bir hanım tuvalet yaparken yanında durmak saygısızlığından Allah bizi esirgesin! Onun için hikâyemiz Bayan Hepzibah'ı odasının eşiğinde bekleyecek çaresiz. Yalnız, bu sırada, göğsünden zorla çıkan uzun ahlardan birkaçına kulak verecek kadar cesaret gösterelim; Hepzibah pek çekinmeden, acı acı, derinden, kuvvetli ahlar çekiyordu. Çünkü çektiği ahları bizim gibi bedensiz bir dinleyiciden başka duyacak kimse yoktu. İhtiyar kız bu eski evde yapayalnızdı. Yalnız, daguerreotype[1] üzerinde çalışan bir ressam, terbiyeli, uslu bir delikanlı, üç ay kadar evvel uzak çatılardan birini kiralamıştı. Aradaki bütün kapılar kilitlenmiş, tahta kolluklarla kapatılmış ve orası başlı başına ayrı bir ev gibi olmuştu. Onun için zavallı bayan Hepzibah'ın bu derin iç çekişlerini duyacak kimse yoktu. Yatağın yanına çökerken, sertleşmiş diz mafsallarının çatırtısını duyacak kimse yoktu. Vakit vakit bir fısıltı, bir inilti, zorla zaptedilen bir sükût halinde, âdeta can çekişiyor gibi, Allah'a yalvararak, o gün için nasıl yardım istediğini de kimse duymuyordu ama bu, Cennetin

1 Gümüşlü levha üzerine güneş ışığından faydalanarak fotoğraf çekme; çok eski bir tarz.

en ücra köşesine ulaşıyor, her şeyi kaplayan bir sevgi ve rahmetle karşılanıyordu. Belli ki bugün Bayan Hepzibah için her günden daha sıkıntılı bir gündür. Kendisi çeyrek asırdan fazla bir zamandır tam bir inzivaya çekilmiş, her türlü dostluktan, eğlenceden olduğu kadar hayat meşgalesinden de elini eteğini çekmişti. Sayısız, geçmiş günler gibi soğuk, güneşsiz, donmuş bir sükût içinde geçecek bir başka günün sabahında uyuşuk bir münzevî bile bu kadar ateşle yalvarmaz.

Bekâr hanımın duaları sona erdi. Artık hikâyemizin eşiğinden adımını atacak mı dersiniz? Hayır, bunun için daha biraz zaman lâzım. Önce, yüksek alaturka komodinin bütün çekmeceleri zorla, bitip tükenmeyen gacurtu gucurtularla açılacak; sonra teker teker yine o aynı huzursuzluk ve isteksizlikle kapanacak. İşte sert bir ipek hışırtısı, odanın orasına burasına gidip gelen ayak sesleri duyuluyor. Hatta, galiba Bayan Hepzibah, bir sandalyeye çıktı; masasının üstünde asılı duran beyzî, bulanık yüzlü tuvalet aynasında önünü arkasını, tepeden tırnağa her tarafını, dikkatle gözden geçirmek istiyor. Aman yarabbi! Olacak iş mi? Bu kimin aklına gelirdi? Bütün bu kıymetli zaman, hiç kapı dışarı çıkmayan, kimsenin ziyaretine gelmediği ve kendisi mümkün olanı yaptıktan sonra bile, gözlerimizi kendisinden başka tarafa çevirmekle büyük bir hayır işleyeceğimiz bir ihtiyarın, böyle sabah sabah, onarılması, güzelleştirilmesi için mi israf edilecek?

Artık neredeyse hazır demektir. Bir anlık bir gecikmeyi daha hoş görelim; çünkü bu an hayatında mevcut tek bir duyguya, daha doğrusu keder ve yalnızlığın şiddetlendirip arttırdığı o kuvvetli ıstıraba ayrılmıştır. Bir anahtarın döndüğünü, küçük bir kilidin açıldığını duyduk. Bayan Hepzibah yazı masasının gizli bir çekmecesini açtı, belki de Malbone'ın mükemmel tarzda yaptığı ve o kadar hassas bir kalemle çizilmeye lâyık bir yüze, bir minyatüre bakıyor. Eski moda ipek bir ropdöşambr giyinmiş bir delikanlı

resmi. İpeğin yumuşaklığı ve zenginliği, dolgun hassas dudakları, güzel gözleriyle, tefekkürden ziyade, ince ve kuvvetli heyecanlar ifade eden bu dalgın yüze çok uyuyordu. Böyle bir yüzün sahibine, bu insafsız dünyaya aldırmadan, saadet içinde yaşamana bak, demekten başka bir şey söylemeye hakkımız yok. Acaba bu, Bayan Hepzibah'ın gençliğindeki bir sevgili miydi? Hayır; onun hiç sevgilisi olmamıştı – zavallıcık, nasıl olurdu ki! Ne de kendi tecrübesiyle aşkın asıl mânasını biliyordu. Ama yine de o ölmez imanı ve inancı, o canlı hafızası ve minyatür sahibine karşı beslediği sarsılmaz bağlılık kalbinin tek gıdası olmuştu.

Galiba münyatürü yerine koydu, yine tuvalet aynasının önünde duruyor. Gözlerinden akan yaşları silmesi lâzım. Odanın içinde bir iki defa daha gidip geliyor; ve nihayet, uzun zaman kapalı kaldıktan sonra nasılsa aralık kalan bir mahzen kapısından gelen soğuk, rutubetli bir hava cereyanına benzer içler acısı bir ahtan sonra Bayan Hepzibah Pyncheon geliyor işte! Zamanla rengi değişmiş alacakaranlık koridora adımını attı; siyah ipekler giymişti; boylu, vücudunun üst tarafı uzun ve içine göçüktü. Gözü miyopmuş gibi, miyoptur ya zaten, etrafı yoklaya yoklaya merdivenlere doğru gidiyordu.

Bu sırada da güneş, daha doğmamışsa bile artık ufukta gittikçe yükseliyordu. Yükseklere süzülen birkaç bulut ilk ışıklardan bir kısmını yakalayıp sokaktaki bütün evlerin pencerelerine altın pırıltılar serpiştirdi; Yedi Çatılı Ev'i de unutmadı; böyle birçok gün doğuşuna şahit olan ev bu günkünü neşe ile karşıladı. Eve vuran ışıklar, Hepzibah'ın merdivenleri indikten sonra girdiği odanın görünüşünü, döşenişini oldukça belirtiyordu. Bu, kakma süslü bir oda idi, tavanın bir ucundan öbür ucuna bir çubuk uzanıyordu; oda koyu renk tahtalarla kaplanmıştı;, çepeçevre resimli çinilerle yapılmış büyük bir şöminesi vardı; burası şimdi demir bir kapakla örtülü olup modern bir duvar sobası haline getirilmişti. Yerde

bir halı vardı; belliki vaktiyle zengin işlemeli bir halıymış ama son yıllarda o kadar yıpranmış ve solmuş ki bir zamanki parlaklığı, işleri, artık ne idiği belirsiz bir renk bağlamıştı, mobilya olarak iki masa vardı: Bir tanesi insanı şaşırtan bir giriftlikte idi; bir kırkayağınki kadar çok ayağı vardı; ötekisi ise gayet ince işlenmiş bir masaydı; dört uzun, ince bacağı o kadar narindi ki bu antika çay masasını bu kadar uzun zaman taşıdıklarına insan âdeta inanamıyordu. Odanın orasında burasında yarım düzine kadar dik düz sandalye vardı. O kadar maharetle insanı rahatsız etmek için yapılmış gibiydiler ki, göze bile sıkıntı veriyor, bunları kullanabilen cemiyetin durumu hakkında insana çok çirkin şeyler düşündürüyordu. Ama bir tanesi başkaydı; bu, meşe ağacından gayet güzel oyulmuş yüksek arkalı, geniş, rahat, antika bir koltuktu. Genişliği, rahatlığı, modern sandalyeleri bezeyen o ustalıklı kavisleri aratmıyordu.

Süs eşyası olarak yalnız iki şey hatırlıyoruz; o da bunlara süs eşyası denebilirse! Bir tanesi doğuda Pyncheon'lara ait araziyi gösteren bir harita idi. Bu, kabartma bir harita değildi ama usta ve eski bir ressamın elinden çıkmıştı. Yerlilerin ve aralarında bir de arslan bulunan bir takım vahşi hayvanların resimleriyle bezenmişti. O mıntıkanın bitki ve hayvan hayatı da, pek hayalî ve yalan yanlış gösterilen coğrafî vaziyeti kadar az biliniyordu, öteki süs eşyası Colonel Pyncheon'ın üçte iki boyda bir portresi idi. Bu, hatları sert, müteassıp bir yüzdü. Başında bir miğfer vardı, sırma kordonlu, kır sakallıydı. Bir elinde İncil tutuyor, öteki eliyle de demirden bir kılıç kabzasını havaya kaldırıyordu. Ressamın daha ustaca çizdiği kılıç kabzası Mukaddes Kitap'tan daha çok göze batıyordu. Odaya giren Bayan Hepzibah Pyncheon resmin karşısında bir an durdu. Kaşlarını acayip bir tarzda çatmış, tuhaf bir şekilde eğmiş bakıyordu; kendisini tanımayanlar şu anda onun çok kızgın ve düşmanca hisler içinde olduğunu sanırlardı herhalde. Fakat hiç de öyle

değildi. Aslında resimdeki bu yüze karşı derin bir saygı beslerdi. Böyle bir saygıyı ancak uzak nesilden ihtiyar bir kız duyabilirdi. İnsanı ürküten bu çatık kaşlar ise miyopluğunun zararsız bir neticesi idi; resmi hayal meyal değil de adamakıllı görebilmek için bütün görme kabiliyetini bir nokta üzerinde toplamak gayretinden başka bir şey değildi.

Zavallı Hepzibahcığın kaşlarının bu aksi ifadesi üzerinde bir an durmalıyız. Âlemin, yahut da kendisini pencerede bir an için görenlerin ısrarlı, insafsız ifadelerini kullanırsak, o çatık kaşların Bayan Hepzibah'a çok zararı dokunmuş, bu yüzden herkes onu aksi bir ihtiyar kız olarak tanımıştı. Hani kendisinin de, çok zaman bulanık bir aynaya bakıp, her bakışında da hayalet gibi bir çevre ortasında kendi çatık kaşlarıyla karşılaşınca bu halini herkes gibi yanlış anlamış olması pek mümkün. Muhakkak çok zaman kendi kendine, "Ne kadar da suratsız bir halim var!" demiştir! Sonunda da bunun, önüne geçilmez bir kaderin tecellisi olduğunu düşünüp, hakikaten öyle olduğuna hükmetmişti muhakkak. Fakat kalbi hiç aksi değildi. Yaradılıştan müşfik ve hassastı, küçük küçük çarpıntılar ve heyecanlarla dolu idi. Yüzü gittikçe aksileşip sertleşiyor hatta haşinleşiyordu ama kalbi hâlâ eskisi gibiydi. Cesurda değildi; yegâne cesaretini o çok derin sevgisinden alıyordu.

Fakat, hâlâ korkak korkak hikâyemizin eşiğinde dolaşıp duruyoruz. Doğrusunu söylemek gerekirse, Bayan Hepzibah Pyncheon'ın yapmaya hazırlandığı şeyi anlatmaya gönlümüz bir türlü razı olmuyor.

Daha evvel de söylemiştik, köşkün sokağa bakan çatısının en alt katında, âileye lâyık olmayan biri, yüz yıl kadar evvel, bir dükkân açmıştı. Bu efendi ticaretten çekilip tabutu içinde uykuya daldığı günden beri yalnız dükkânın kapısına değil, içindeki şeylere de el değmemiş, hepsi olduğu gibi kalmıştı; rafların, tezgâhın üstünde yılların biriktirdiği tozlar parmak kalınlığını bulmuş, sanki tartılmaya değer bir

şeymiş gibi eski bir terazinin kefelerini âdeta doldurmuştu. İçinde, hâlâ ailenin adını lekelemekten başka bir işe yaramayan bir yirmibeşliğin bulunduğu yarı açık kalmış para çekmecesinde de tozlar birikip yığılmıştı. Dükkânın durumu, ihtiyar Hepzibah'ın çocukluğunda, erkek kardeşiyle birlikte, terkedilmiş bu yerde köşe kapmaca oynadıkları zamanlarda da böyleydi. Birkaç gün evveline kadar da hep öyle kalmıştı.

Fakat şimdi, dükkânın camekânı hâlâ sıkı sıkıya bir perdeyle örtülmüş, kimse içerisini görmüyordu ama içerde fevkalâde bir değişiklik olmuştu. Tavanda bütün bir örümcek sülâlesinin ömürlerince çalışıp uğraşarak örüp gerdikleri fisto gibi kalın ağlar dikkatle alınıp temizlenmişti. Tezgâh, raflar ve yer baştanbaşa gıcır gıcır silinmişti; yere temiz mavi kum serpilmişti. Belli ki kahverengi teraziyle de pasını gidermek için boşu boşuna epeyce uğraşılmış emek verilmişti. Ama nafile! Pas madene adamakıllı işlemişti. Dükkân da artık öyle bomboş değildi; içinde alım satım eşyası vardı. Dükkânın içindeki malları gözden geçirebilecek ve tezgâhın arkasına bakabilecek durumda olan meraklı bir göz, orada bir fıçı –daha doğrusu iki üç fıçı– görürdü. Bunların birinde un, birinde elma ve birinde de belki mısır vardı. Aynı şekilde, içi sabun kalıbı dolu çam ağacından dört köşe bir sandık vardı; aynı büyüklükte, on tanesi bir liraya satılan mumlarla dolu bir sandık daha vardı. Malın esas kısmını bir parça kavrulmuş şeker, beyaz fasulye, çorbalık kırık bezelye ve daha başka her gün lâzım olan ucuz şeyler teşkil ediyordu. Bütün bunlar eski dükkân sahibi Pyncheon'ın fakir raflarının bir hayali veya bir aksi zannedilebilirdi belki ama eşyalardan bir kısmı mahiyeti ve şekli bakımından onun zamanında bulunabilecek şeyler değildi. Meselâ cam bir turşu kavanozu vardı, içi Cebelütarık kayası parçaları ile dolu idi. Tabiî bunlar o meşhur kalenin temelindeki kayadan kopmuş parçalar olmayıp, beyaz kâğıtlara güzelce sarılmış, küçük küçük nefis

şekerlerdi. Çörekten bir jimcrow[1] da meşhur raksını oynuyordu. Kılıkları kıyafetleri son modaya uygun kurşundan yapılmış bir grup süvari de raflardan birinin üstünde dörtnala gidiyorlardı. Şekerden yapılmış daha başka bir takım insan şekilleri vardı ki, bunlar hiçbir devrin insanına benzemiyordu ama yine de yüz yıl evvelki modadan çok zamanımızdakine uygundu. Başka bir alâmet de hepsinden çok zamanımızın damgasını taşıyan bir kutu kibritti. Eskiden olsaydı muhakkak Cehennemin dibindeki korlardan geliyor da ondan böyle birden parlıyor derlerdi.

Hasılı, kısa keselim, artık çoktan çekilip gitmiş ve unutulmuş olan Bay Pyncheon'ın dükkânını, içindekilerle beraber, başka birisinin devraldığı ve bu kimsenin göçüp gitmiş o değerli adamın işini yenileyip başka bir müşteri grubu ile işe girişeceği gün gibi aşikârdı. Bu, gözü pek maceraperest kim olabilirdi ki? Sonra dünyada yer mi kalmamıştı ki ticarî maksatlar için Yedi Çatılı Ev'i seçmişti.

Biz ihtiyar kıza dönelim. Nihayet gözlerini Colonel'in asık suratlı portresinden ayırdı; bir ah çekti; doğrusu ya o sabah göğsü Aelos'un[2] mağaralarından farksızdı; sonra, ihtiyar kadınların âdeti üzere, ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı. Aradaki bir koridordan geçerek, biraz evvel uzun uzun anlattığımız dükkâna açılan bir kapıyı açtı. Üst katın çıkıntısı, bilhassa o çatının hemen önünde olan Pyncheon Karaağacının koyu gölgesi yüzünden burada sabahın yaklaştığı belli olmayıp, henüz gece gibi idi. Bayan Hepzibah işte bir kere daha içini çekti. Eşikte bir an durdu. Miyobundan dolayı kaşlarını çatıp pencereye doğru baktı; sanki amansız bir düşmanı korkutmak istiyor gibiydi; sonra ânî bir hareketle kendini dükkânın içine attı. Gösterdiği acele, âdeta elektriklenmiş gibi birdenbire atılışı doğrusu pek acayipti.

1 Zencilere verilen bir isim.

2 Yunan mitolojisinde rüzgâr tanrısı.

Sinirli sinirli, âdeta bir çılgın gibi diyebiliriz, bir takım çocuk oyuncaklarını ve diğer ehemmiyetsiz eşyayı raflara ve cemekâna yerleştirmeye başladı. Siyahlar giymiş, soluk yüzlü, hanımefendi tavırlı bu ihtiyarın halinde, yaptığı o gülünç, çocukça işlere hiç uymayan çok acıklı bir hal vardı. Bu kadar kasvetli ve üzgün bir kimsenin eline bir oyuncak alması pek garip, pek olmayacak bir şey gibi geliyordu insana; avucunun içinde oyuncağın kaybolup gitmemesi bir mucize; o donuk kasvetli kafasıyla, "Küçük çocukları acaba dükkânıma nasıl çeksem?" diye şaşkın şaşkın düşünmesi ne zavallıca, ne saçma! Fakat muhakkak ki düşündüğü bu İşte şimdi file benzer bir çöreği cemekâna koyuyor, fakat öyle korka korka tutuyor ki çörek yere düşüyor ve üç bacağı ile gövdesi ayrılıyor. Artık file benzer yeri kalmadı; yavan bir kaç çörek parçası oldu. İşte yine bir bardak dolusu bilyeyi devirdi. Bilyelerin her biri bir tarafa yuvarlanıyor: hepsi de teker teker, şeytanlı gibi, hiç bulunamayacak en gizli köşelere sokuluyorlar. Zavallı ihtiyar Hepzibahcığımızın Allah yardımcısı olsun, bizi de onun bu hâline bakıp güldüğümüz için affetsin. O öyle, kaçışan bilyeleri aramak için kuru, sırımlaşmış vücuduyla elleri, dizleri üzerine çöktükçe onun bu hâline arkamızı dönüp gülmeden edemeyeceğimiz içindir ki, içimizden ona daha çok acımak, ağlamak geliyor. Çünkü her gün karşılaştığımız en acı şeylerden biri de budur. Eğer bunu okuyucuya gerektiği gibi hissettirmiyorsak kabahat durumda değil, bizdedir. Bu, kendilerine asilzade diyenlerin can çekişmesi idi. Tâ çocukluğundan beri aristokratik hatıraların hayaliyle geçinmiş ve ekmeğini kazanmak için çalışan bir hanımın elinin artık temizlemiyecek şekilde lekeleneceğine iman etmiş bir hanımefendi, işte böyle bir hanımefendi, altmış senedir gittikçe darlaşan bir gelirle yaşadıktan sonra, şimdi hayalindeki o yüksek mertebeden ister istemez iniyor. Ömrünce peşini bırakmayan yoksulluk nihayet onu yakalamıştı. Ya kendi eliyle ekmeğini kazanacaktı, ya

açlıktan ölecekti! İşte bizde, Bayan Hepzibah Pyncheon'ın karşısına pek saygısızca, tam bu asil hanımefendi alelâde bir kadın haline gelmek üzereyken çıkıverdik.

Bu Cumhuriyetçi memlekette, sosyal hayatımızın kararsız dalgaları arasında, dâima, boğulma tehlikesi içinde olan biri bulunur. Bu trajedi bayram günleri halka oynanan temsiller kadar tekerrür eder durur. Ama yine de soydan asil birinin düşmesi de o kadar içimize işler belki. Hatta daha da fazla; çünkü bizde ünvan demek daha ziyade servet ve şaşaalı bir hayat demektir, bunlar elden gitti mi, onun da adı kalmaz, onlarla beraber gider. Bunun için, mademki, hikâyemizin kahramanını böyle uğursuz bir değişiklik ânında tanımak bahtsızlığına uğradık, onun kaderine seyirci olanlardan, bunu, gereken bir vakarla karşılamalarını rica ederiz. Zavvallı Hepzibah'ın şahsında antika portreleri, şecereleri, armaları, sicilleri, an'aneleri ile suyun bu yanında iki yüz yıllık, öbür yanında ise bunun üç misli uzunluğunda ömre sahip o ezelî hanımefendiyi görelim; doğudaki o geniş ülkedeki, artık vahşetten kurtulup, insan dolu verimli bir yer olan o ülkedeki hakkını, sonra Pyncheon Sokağı'nda, Pyncheon Karaağacı altında ve Pyncheonların Evi'nde doğup bütün ömrünü orada geçirdiğini unutmayalım; şimdi o aynı evde küçük bir ufak tefekçi dükkânı işletecek kadar düşmüştü.

Bizim talihsiz münzevimizin durumuna düşen kadınların başvurduğu hemen hemen tek çare böyle küçük bir dükkân açmaktır. Gerçi elli sene evvelki örnek bezinde gayet ince, güzel nakışlar, işler göze çarpıyordu ama, Hepzibah miyop gözleriyle, eğilip bükülmeyen, hem de gayet nârin olan o titrek parmaklarıyla terzilik edemezdi. Çok zaman küçük çocuklar için bir okul açmayı düşünmüş durmuştu; hatta bir vakitler New-England İlk Okulu'nda öğrendiklerini yeniden gözden geçirmeye başlamıştı; niyeti hocalığa hazırlanmaktı. Fakat Hepzibah'ın kalbinde hiç bir zaman çocuklara karşı fazla sevgi uyanmamıştı; şimdi ise bu his,

artık tamamıyla sönmemişse bile, uyuşmuştu; odasının penceresinden mahallenin çocuklarını seyreder de, "Acaba onlarla daha samimî bir ahbaplığa katlanabilir miyim?" diye şüphe ederdi. Hem sonra, zamanımızda A B C bile öyle eline bir iğne alıp harfleri göstererek öğretilemeyecek kadar karışık bir ilim olmuştu Bir zamane çocuğu, ihtiyar Hepzibah'a, onun çocuğa öğreteceğinden daha çok şey öğretebilirdi. Böylece, zavallıcık, ne zamandır uzak kaldığı bu dünya ile nihayet bu kadar kötü bir durumda yüz yüze geleceğini düşündükçe ürperip kalbi hızla çarparak, o eski dükkân camekânını, paslı teraziyi ve tozlu kasayı hatırladı. Her yalnız geçen gün, inzivasının, mağarasının, kapısına bir taş daha yuvarlayıp dayamıştı. Biraz daha sabredebilirdi ama henüz söylemediğimiz bir başka durum yüzünden bir parça acele etmişti. Onun için, bu gösterişsiz hazırlığı, tam zamanındaydı ve artık işe başlamak üzereydi. Hepzibah, "Benim başıma gelen kimsenin başına gelmemiştir" diye de şikâyet edemezdi; çünkü doğup büyüdüğü bu kasabada aynı şekilde birçok küçük dükkân gösterebiliriz. Bunlardan bir kısmı Yedi Çatılı Ev kadar tarihî, eski binalardadır. Bir iki tanesinde de tezgâhın başında Bayan Hepzibah Pyncheon kadar aile gururunun eğilmez bir timsali olan çökmüş hanımlar vardır.

İtiraf etmeliyiz ki, bu ihtiyar kızın, dükkânını müşteri için hazırlarken takındığı tavırlar pek, pek gülünçtü. Sanki karaağacın arkasına kana susamış bir cani gizlenmiş de onu öldürecekmiş gibi, parmaklarının ucuna basarak usul usul, ihtiyatla camekâna gidiyordu. Uzun, sıska kolunu uzatıyor, bir karton sedef düğmeyi, bir ağız mızıkasını, hasılı elindeki küçük şey ne ise onu yerine koyup, sanki bir daha kimsenin gözüne görünmeyecekmiş gibi, hemen geri çekilip alacakaranlık içinde kayboluyordu. Bedensiz kutsal bir varlık yahut da bir büyücü gibi, karşısında saygı ve huşu içinde duran müşteriye istediğini, görünmez bir elle uzatıp, halkın

istediklerini göze görünmeden yerine getirmeyi umuyor zannedilirdi. Fakat Hepzibah böyle boş hayaller kurmuyordu. İyice biliyordu ki sonunda ortaya çıkıp olduğu gibi görünecekti; ama bütün hassas tabiatlı insanlar gibi o da hazırlıkları sırasında görünmeye tahammül edemiyor, daha çok birdenbire ortaya çıkıp herkesi şaşırtmak istiyordu.

Kaçınılması imkânsız an gelip çatmıştı. Güneş karşıdaki evin önünden aşağı iniyordu. Evin camlarından akseden ışık karaağacın dalları arasından süzülerek dükkânın içini biraz daha aydınlattı. Kasaba uyanıyor gibiydi. Biraz evvel bir ekmekçi arabası langır langır sokaktan geçmiş, zillerin âhenksiz sesi, çıngırtısı gecenin son saffetini de alıp götürmüştü. Bir sütçü elinde güğümleri kapı kapı süt dağıtıyordu. Yan sokakta, uzaktan, balıkçının borazanının çatlak sesi geliyordu. Bu alâmetlerin hiçbiri Hepzibah'ın dikkatinden kaçmadı. Attık zaman gelip çatmıştı. İşi daha fazla uzatmak ızdırabını arttırmaktan başka bir şey değildi. Dükkânın kapısındaki demir kolu indirmekten başka yapacak bir iş kalmamıştı; böylece, kapı, oradan geçen ve gözü camekândaki şeylere çarpan herkese, sanki hepsi de aile dostu imiş gibi, açık olacak, daha doğrusu buyurun diyecekti. Hepzibah işte bu son hareketi de yaptı, demir kolu elinden bırakıverdi; çıkan gürültü zaten harap olmuş sinirleri üzerinde bir bomba gibi patladı. Sonra sanki dünya ile arasındaki tek engel yıkılmış da açılan aralıktan binbir türlü kötülük akıp gelecekmiş gibi, içeriye salona kaçtı, kendini dede yadigârı koltuğa atıp ağladı.

Zavallı ihtiyar Hepzibahcık! Hayatı, türlü yönleriyle, şartlarıyla, aslına yakın olarak, olduğu gibi anlatmak isteyen bir yazar için, hayatta, her yerde mevcut ve insanın içini sızlatan o sahnelerin, çaresiz pek çok bayağı ve gülünç tarafları da olması ne can sıkıcıdır. Meselâ böyle bir sahneye, nasıl olur da, facialara yakışan bir ciddiyet verebiliriz! Başlıca kahramanlardan biri olarak genç, güzel, hatta acının

çökerttiği fakat vaktiyle güzel olduğu hâlâ belli bir kadın değil de, eski püskü siyah bir ipekli giymiş, başında acayip korkunç bir türban olan, sıska, sarı, dizleri tutmaz ihtiyar bir kızı okuyucuların önüne çıkardıktan sonra, nasıl olur da vaktiyle işlenen bir günahın cezasını anlatan hikâyemizi beğendirebiliriz. Hepzibah'ın yüzü hatta çirkin bile değil. Görebilmek gayretiyle gözlerini kısıp kaşlarını da çatmasa yüzünde mânadan eser olmayacak. Ve nihayet, altmış yıl bomboş oturduktan sonra, rahat bir ekmek parası çıkarmak için küçük bir dükkâncık açmayı uygun bulması da, galiba, hayatta başına gelen en mühim şey. Ama insanoğlunun kahramanlıklarını gözden geçirirsek, bize en büyük sevinci veya en büyük acıyı tattıran en âsîl şeylerin hep böyle bayağı, ehemmiyetsiz bir tarafları olduğunu da görürüz. Hayat mermerle çamurdan yapılmıştır. Bunun için, bizi saran, her şeyi içine alan bir sevgiye derin imanımız olmasa kaderin demir yüzünde hem giderilemeyen bir hiddet, hem de bizimle eğlenerek bize hakaret eden bir ifadeden şüphe ederdik. Şair sezişi denen şey, her şeyin acayip bir şekilde birbirine karıştığı bu yerde çirkin bir kılığa bürünmek zorunda kalan güzellik ve ihtişamı farketmek kabiliyetidir.

III
İlk Müşteri

Bayan Hepzibah Pyncheon meşe koltukta, ellerini yüzüne kapamış oturuyordu. Mühim, fakat sonu şüpheli bir işe girişirken, ümit hayalinin ağır bir kurşun külçesi gibi olduğu zamanlar, çoğu kimsenin duyduğu büyük bir umutsuzluk ve cesaretsizlik içindeydi. Birden küçük bir çıngırak sesiyle irkildi; bu, yüksek, keskin ve muntazam olmayan bir sesti. İhtiyar kız ayağa kalktı: Horoz sesi duyan hayaletler gibi benzi atmıştı; çünkü Hepzibah esir bir ruhtu, bu ses de itaate mecbur olduğu tılsım. Yani daha sade bir deyişle, bu küçük zil kapının üstüne yerleştirilmiş çelikten bir yayla titreşecek şekilde yapılmıştı; böylece eşikten içeri bir müşteri girer girmez evin içindekiler bunu bilecekti. Başı perukalı atasının işten çekildiğinden beri belki ilk defa işitilen bu çirkin ve hain sesi duyan Hepzibah'ın vücudu da aynı şekilde baştan aşağı titremeye başladı. İşte en çok korktuğu an gelip çatmıştı! İlk müşterisi kapıdaydı!.

Hiç düşünmeden dükkâna koştu; sapsarıydı, çok heyecanlıydı; Halinde ve yüzünde bir çaresizlik ifadesi vardı, kaşları iyice çatılmıştı; güler yüzle tezgâhın arkasında durup, beş on kuruş mukabilinde küçük küçük şeyler satacak birinden ziyade, evine giren hırsızla şiddetli bir kavgaya hazır bir insana benziyordu, hangi müşteri olsa arkasını dönüp hemen kaçardı. Halbuki Hepzibah'ın zavallı ihtiyar kalbinde hiddetten şiddetten eser yoktu; ne de o anda, içinde, dünyaya yahut da kadın erkek tek bir insana karşı bir kin

vardı. Hepsine Allah'tan iyilik temenni ediyordu, ama kendisinin de herkesle hesabını görmüş rahat rahat mezarında yatıyor olmasını istiyordu.

Müşteri artık kapının içindeydi. Sabahın aydınlığı arasından taptaze içeri girerek insanın içini açan o havayı da adeta beraberinde dükkâna getirmişti. Ancak yirmi bir, yirmi iki yaşlarında, ince bir delikanlı idi; yüzünde yaşından beklenmeyen ağır, düşünceli bir hal vardı, fakat aynı zamanda son derece neşeli ve canlıydı. Bu, hem halinde tavrında göze çarpıyor, hem de huyunun suyunun öyle olduğunu gösteriyordu. Pek o kadar da yumuşak olmayan kahverengi bir sakal çenesini çevreliyor, fakat henüz büsbütün örtmüyordu. Kısa bir bıyığı da vardı; esmer, keskin hatlı yüzüne, bu tabiî süsler yakışıyordu da. Kıyafetine gelince gayet sâde idi. Üzerinde ucuz, âdi kumaştan yazlık bir sako,[1] ince damalı bir pantolon, öyle pek iyi cinsten olmayan hasır bir şapka vardı. Üstündekilerin hepsi de belki Oak Hall'dandı. Kendine efendi dedirtecek yegâne şey - tabiî böyle bir iddiası varsa eğer- temiz gömleğinin göze çarpan beyazlığı ve zarifliği idi.

Delikanlı ihtiyar Hepzibah'ın çatık kaşlarına hiç aldırmadı; bunu daha evvelce de görmüş ve zararsız olduğunu anlamıştı.

Sanatı, güneş ışığından faydalanarak – mâdeni levha üzerine resim çekmek olan delikanlı çünkü bu gelen yedi çatılı köşkün öteki sakini idi – "Demek böyle, Bayan Pyncheon" dedi, "Güzel niyetinizden vazgeçmediğinizi görmekle memnunum. Bir içeri gireyim de Allah hayırlı etsin diyeyim dedim, hem de size daha başka bir yardımda bulunabilir miyim sormak istedim."

Güçlük ve sıkıntı içinde olanlar, yahut işi ters gidenler her türlü sert muameleye dayanabilirler, belki bu onları daha da kuvvetlendirir; halbuki candan bir ilginin ifadesi

1 Sako: Aslı İtalyanca sacco. Paltoya benzer bir tür kıyafet.

olduğunu bildikleri en basit bir söz onları hemen yıkar. İşte zavallı Hepzibah da öyle oldu; çünkü genç adamın düşünceli yüzünde daha da ışıl ışıl görünen gülümsemesini görüp nazik sesini duyar duymaz, önce sinirden gülmeye, sonra da hıçkırmaya başladı.

Konuşabilecek hale gelir gelmez, "Ah, Bay Holgrave" dedi, "Yapamayacağım. Asla, asla! Keşke ölüp de aile mezarlığında dedelerimin yanında olsaydım! Babamın, anamın, kız kardeşimin yanında! Erkek kardeşim de öyle! Gelip beni burada bulacağına mezarda bulsun daha iyi! Dünya çok buz gibi, çok serin - ben ise çok yaşlıyım, çok zayıfım, çok ümitsizim!"

Genç adam, sakin sakin, "Bana inanın ki Bayan Hepzibah" dedi, "İşin içine girdikten sonra böyle şeylerle üzülmeyeceksiniz artık. Şimdi sizin vaziyetinizde bu tabiîdir; uzun zaman tek başınıza dünyadan uzakta yaşadıktan sonra, artık kıyıya kadar yaklaşmış bulunuyorsunuz; dünyanın bir sürü çirkin varlıklarla dolu olduğunu düşünüyorsunuz; halbuki çok geçmeden anlayacaksınız ki bunlar çocuk masallarındaki devler, umacılar kadar gerçekten uzaktır. Hayatta tuhaf olan, bir şeyle yüz yüze gelir gelmez derhal o şeyin ehemmiyetini kaybetmesidir. Şimdi gözünüzde bu kadar korkunçlaşan şey için de aynı şey olacak."

Hepzibah acıklı acıklı, "Ama ben bir kadınım!" dedi. "Bir hanımefendiyim diyecektim ama artık bu geçmişte kaldı."

Ressamın nazik halinde belli belirsiz bir alay acayip bir ışık gibi parladı, "Güzel! dedi, "Geçmişte kalsın, ne ziyanı var. Bırakın gitsin! Böylesi daha iyi. Açık konuşuyorum Bayan Pyncheon! Çünkü dost değil miyiz? Bu günü hayatınızın hayırlı günlerinden biri olarak görüyorum. Bu gün bir devir kapanıyor, bir yenisi başlıyor... Şimdiye kadar başka herkes türlü türlü ihtiyaçlar karşısında dünyaya meydan okuyup didinirken siz kendi asaletinize gömülmüş, dünyadan uzakta duruyor, damarlarınızdaki kan yavaş yavaş

donuyordu; bundan sonra hiç olmazsa, bir gaye için çalışmanın güzelliğini ve tabiliğini duyacak, insanlığın müşterek mücadelesine az veya çok, kendinizin de katılmış olduğunuzu hissedeceksiniz. Başarı budur – insanların elde ettiği en büyük başarı!"

Hepzibah, biraz alınmış gibi cılız vücudunu vakarla doğrultarak "Sizin böyle düşünmeniz tabiîdir, Bay Holgrave" dedi. "Siz bir erkeksiniz, genç bir erkek, hem de sanırsam bu gün yetişen herkes gibi siz de kendi başınızın çaresine kendiniz bakacak şekilde yetiştirilmişsiniz; ama ben bir hanımefendi olarak doğdum, daima da bir hanımefendi olarak yaşadım; ne kadar yokluk içinde olursam olayım, daima bir hanımefendi kaldım."

Halgrave hafifçe gülümseyerek, "Ama ben efendiden biri olarak doğmadım, ne de bir efendi gibi yaşadım," dedi; "Onun için, benim bu gibi duygular karşısında anlayış göstermemi beklemek doğru olmaz. Ama aldanmıyorsam şayet, bunlardan az çok haberdarım. Bu efendi ve hanımefendi adlarının eskiden bir mânası vardı ve bu adı taşıyanlara, iyi kötü bir takım haklar bahşediyordu. Şimdi bu ünvanlar, sahibine herkesten üstün haklar temin etmeyip bir engel oluyor; gelecekte bu daha da çok böyle olacaktır!"

İhtiyar hanımefendi, başını sallayarak, "Şunlar yeni fikirler" dedi, "Bunları hiç anlayamayacağım; anlamak da istemiyorum."

Ressam, öncekinden daha dostça bir gülümseme ile "Öyle ise biz de bu şeylerden bahsetmeyelim artık," dedi, "Tam mânasıyla bir kadın olmak, bir hanımefendi olmaktan daha iyi midir, değil midir bunu kendiniz anlayacaksınız. Bayan Hepzibah, bu ev kuruldu kurulalı ailenizden herhangi bir hanımefendinin, sizin bu gün bu evde yaptığınız şeyden daha kahramanca bir şey yaptığını mı sanıyorsunuz? Asla! Pyncheonlar hep böyle asil hareket etselerdi, Maule adlı ihtiyar bir büyücünün bir zamanlar bana

bahsettiğiniz o lâneti Allah'ın yanında makbul olur da tutar mıydı bilmem."

Hepzibah, "Aman! Susun! Susun!" dedi; böyle dededen kaldığı için karanlık bir şerefi olan bir lânetten bahsedilmesi pek hoşuna gitmemiş değildi. "Eğer ihtiyar Maule'un hayaleti veya onun torunlarından biri bu gün beni bu tezgâhın arkasında görse, işte bedduamız tuttu, derdi. Ama iyiliğinizden dolayı size teşekkür ederim, Bay Holgrave; iyi bir dükkâncı olmak için de elimden geleni yapacağım."

Holgrave "Tabiî, iyi edersiniz!" dedi, "Müsaadenizle ilk müşteriniz olmak şerefi de benim olsun. Şöyle deniz kıyısına doğru bir uzanacağım, ondan sonra da güneş ışıkları vasıtasıyla insanların yüzünü resmettiğim ve Allah'ın bu nimetini yanlış kullandığım odalarıma döneceğim. Deniz suyuna batırılmış şu bisküvitlerden birkaç tanesi benim için güzel bir kahvaltı olur, yarım düzinesi kaça?"

Hepzibah üzgün bir tebessümün âdeta zarifleştirdiği, eskiden kalma gösterişli bir eda ile "Müsaadenizle bir dakika daha hanımefendi kalayım," dedi. Bisküvitleri Holgrave'in eline koydu, fakat para almayı reddetti. "Ne olursa olsun, bir Pyncheon, dedelerinin damı altında, bir lokma ekmek için, dünyadaki tek dostundan para almamalı."

Holgrave çıkıp gitti; o anda Hepzibah pek o kadar üzüntü duymuyordu. Ama, çok geçmeden, hemen hemen yine o evvelki haline döndü. Artık yoldan daha sık gelip geçmeye başlayan sabah yolcularının ayak seslerini dinlerken kalbi çarpıyordu. Geçenler bir iki defa durur gibi oldu; bu yabancılar yahut da ihtimal komşular, Hepzibah'ın dükkân camekânındaki oyuncaklara, ufak tefek şeylere bakıyorlardı. Hepzibah iki kat eziliyordu; bir kere yabancı ve düşman gözlerin onun şeylerini böyle seyretmesinden son derece utanç duyuyordu; sonrada birden, camekânı pek o kadar ustalıkla düzenleyemediği, mallarını tam manasıyla gösterecek gibi yerleştiremediği zannına kapıldı; bu düşünce onu gülünç bir şekilde

rahatsız ediyordu. Dükkânın batması da, kazanması da camekâna daha başka cinsten şeyler, yahut da lekeli görülen elmanın yerine daha iyisini koymasına bağlıydı gibi geldi ona; onun için derhal elmayı değiştirdi ve ardından da bu değişikliğin her şeyi besbeter ettiği zannına kapıldı. Bütün bu sözde hataların o andaki sinir gerginliğinden ve ihtiyar kızlara has o titizlikten olduğunu anlamıyordu.

Tam bu sırada kapının önünde, kaba saba seslerinden amele oldukları anlaşılan iki kişi karşılaştı. Bir parça şöyle rastgele işlerinden güçlerinden bahsettikten sonra, bir tanesinin gözüne dükkânın camekânı ilişti, ötekine de gösterdi.

"Bak! Bak!" dedi, "Bu da ne? Pyncheon Sokağı'nda ticaret gelişiyor galiba!"

Ötekisi, "Aman, aman, doğrusu görülecek şey!" dedi. "Eski Pyncheon Evi'nde, Pyncheon Karaağacı'nın altında kimin aklına gelirdi bu? İhtiyar Kız Pyncheon bir ufak tefek dükkânı açıyor ha!"

Arkadaşı "Tutturabilir mi dersin, Dixey," dedi. "Bana pek tutunamaz gibi geliyor. Şu köşe başında bir dükkân daha var."

Dixey, sanki düşünülmesi bile imkânsızmış gibi son derece küçümseyen bir tarzda "Tutturmak mı!" dedi. "Hiçbir zaman! Ne diyorsun, – sade yüzü şeytanı bile kaçırmaya yeter – tabiî ondan alışveriş etmek cesaretini gösterirse! Ben yüzünü gördüm, bir sene bahçesini kazdım da. Emin ol kimse bu yüze tahammül edemez! Sebepli sebepsiz sırf huyunun kötülüğünden, kaşlarını çatar da çatar!"

Ötekisi, "Ama bu pek o kadar mühim değil," dedi. "Bu aksi huylular çok zaman işten iyi anlarlar, ne yaptıklarını da oldukça bilirler. Fakat, senin de dediğin gibi, bunun pek bir şey yapabileceğini sanmıyorum. Beş on kuruşluk şeyler satan bu ufak tefek dükkânları artık öldü; tıpkı bütün diğer ticaret, elişleri ve amelelik gibi. Bilirim, başımdan geçti! Karım üç ay böyle bir dükkân işletti ve beş dolar kayıpla kapadı!"

Dixey, "İş yok! İş yok!" dedi; başını iki yana sallaya sallaya konuşuyor gibiydi.

Bu söylenenleri işitince, anlatılması güç bazı sebeplerle Hepzibah'ın kalbi öyle sızladı ki, daha evvel çektikleri bunun yanında hiç kalırdı. Kaşlarının çatıklığına dair söylenenler son derece mühimdi; bu sözler kendi kendine tarafgirlik ettiği zamanlar sahte bir ışık arkasında gizlenen yüzünü, âdeta, olduğu gibi meydana çıkarıveriyordu; bu, o kadar çirkin, korkunç bir yüzdü ki başını kaldırıp bakmaya cesaret edemedi. Sonra kendisi için bu kadar hayatî bir mesele olan bu dükkân işinin, bu iki adamın en iyi örneği olduğu halk tabakası nazarında bu kadar ehemmiyetsiz ve boş bir şey olması da, boş yere Hepzibah'ı kırdı. Şöyle bir göz atıyorlar, rastgele bir iki kelime söylüyorlar, kaba bir kahkaha savuruyorlar, muhakkak daha köşeyi dönmeden kendisini unutuyorlardı. Ne şerefi, ne bu düşüşü umurlarında değildi. Sonra, yine tecrübeden gelen bir katiyetle, başarısızlığa uğrayacağını söylemeleri, yarı ölü ümidi üzerine, kabre düşen bir toprak kitlesi gibi indi. Adamın karısı da aynı şeyi denemiş ve başaramamıştı! O çetin, bayağı, keskin görüşlü, durmadan didinen, o pişkin New Englandlı kadın o küçük sermayesinden beş dolar kaybettikten sonra, nasıl olup da doğma büyüme bir hanımefendi olan kendisi, böyle ömrünün yarısını, eve kapanıp tek başına geçiren, hiç hayat tecrübesi olmayan, altmışına gelmiş bir insan, nasıl olur da kazanacağını aklına getirebilirdi! Bu işi başarmak imkânsız, ümit etmek de hiç olmayacak bir hayaldi!

Hepzibah'ı çıldırtmak için elinden geleni yapan habis bir ruh, onun gözünün önünde bir şehrin, müşterilerle kaynaşan büyük bir caddesini, bir panaroma halinde canlandırdı. Bundan daha çok, daha muhteşem dükkânlar olamazdı. Gözün alabildiğine koskoca vitrinleriyle, o muhteşem tertibatları, servetlere malolan türlü türlü, binbir çeşit eşyalarıyla, bakkal dükkânları, oyuncakçılar, manifaturacılar! Her mağazanın

arka tarafında, bütün bu serveti pırıl pırıl yanan bir hayal âlemi halinde aksettirip çoğaltan o güzel aynalar! Caddenin bir tarafında, esanslar sürünmüş, pırıl pırıl, gülümseyen, sırıtan, eğilip bükülen, satılan malları tartıp ölçen tezgâhtarlarla dolu bu şahane pazar. Öte tarafında ise kara bir renk bağlamış, eskimiş Yedi Çatılı Ev; ileri fırlak katın altında Nuh zamanından kalma bir camekân, Hepzibah kendisi de, eskiyip bozulmuş siyah ipekli bir elbise içinde, tezgâhın ardında durmuş âleme kaşlarını çatıyor. Bu müthiş tezat, Hepzibah'ın tutunabilmek için mücadele etmek zorunda kaldığı şeylerin tam bir ifadesi gibi göründü gözüne. Başarmak mı? Olacak şey değildi, bunu bir daha aklına getirmeyecekti! Bütün diğer evler güneş ışıkları içinde iken bu ev sonsuz bir sis içinde gömülüp kalsa ne çıkardı; çünkü ne eşikten atlayan olacak, ne de kapıyı açan.

Fakat bu anda, dükkânın zili tam başının üzerinde adeta büyülenmiş gibi çınladı. İhtiyar hanımın kalbi de zilin çelikten yayına bağlıydı herhalde; çünkü zilin sesi ile beraber onun kalbi de hep, hop hop ediyordu. Kapı açılmıştı ama kapının üstündeki yarım pencereden insana benzer bir şey görünmüyordu. Fakat Hepzibah ayakta, gözlerini dikip bekledi; sanki oraya bir cin çağırmış da, karşılamaktan korkuyormuş, ama kararı da kat'î imiş gibi bir hali vardı.

İçinden, "Allah yardımcım olsun" diye inildedi. Buna en çok şimdi muhtacım!"

Gıcırdayan paslı menteşeleri üzerinde güçlükle hareket eden kapı ardına kadar açılınca, dört köşe, tombul, küçük bir çocuk göründü; yanakları elma gibi kıpkırmızı idi. Üstü başı oldukça eski idi; ama anlaşılan bu babasının fakirliğinden değil de annesinin aldırmamasındandı. Üzerinde mavi bir önlük, gayet bol kısa bir pantolon, burunları oldukça yıpranmış ayakkabılar, başında da kenarlarından kıvır kıvır saçlarının fışkırdığı bir kasket vardı. Kolunun altındaki taş tahta ile kitaptan okula gitmekte olduğu anlaşılıyordu.

Çocuk bir an gözlerini Hepzibah'a dikti. Yüzünde trajik bir ifade ve o acayip çatık kaşlarla kendisine bakan Hepzibah'ı gören ve ne mâna çıkaracağını kestiremeyen, daha yaşlı bir müşteri de böyle yapardı, herhalde.

Hepzibah, karşısında böyle hiç de çekinilmeyecek birini görünce cesaretlendi, "Gel bakalım küçük," dedi, "Gel bakalım yavrum, ne istiyorsun?"

Çocuk elindeki yüz parayı uzattı; sallana sallana okula giderken gözüne ilişen zenci çöreği göstererek, "Camekândaki şu Jim Crow'u" dedi, "Bacağı kırık olmayanını."

Hepzibah sıska kolunu uzattı, insan şeklindeki çöreği atıp ilk müşterisine verdi.

Çocuğu hafifçe kapıya doğru iterek, "Para istemez" dedi; yüz parayı görünce, yine eski asalet damarı tutmuş, bunu alamamıştı; hem sonra bir parçacık bayat çörek için çocuğun cep harçlığını almak bayağılık olurdu. "Para istemez" dedi; "Jim Crow'u afiyetle ye!"

Çocuk bu cömertlik karşısında gözlerini açıp baktı. Beş on kuruşluk dükkânlardan şimdiye kadar yaptığı bir sürü alışverişte hiç böyle bir şey başına gelmemişti. Çörekten adamı alıp gitti. Daha sokağa varmadan (ne bacaksız yamyamdı, o!) Jim Crow'un kafasını koparmış dikkatsizlik edip kapıyı da açık bırakmıştı; Hepzibah, "Gençler ne kadar da baş belâsı şeyler hele küçük oğlanlar" diye söylene söylene kapıyı kapamak zahmetine katlandı. Meşhur Jim Crow'un bir eşini camekâna henüz yerleştirmişti ki, dükkânın zili yine yüksek perdeden çınladı. Kapı yine mahut gacırtı gucurtuyla açıldı ve tam iki dakika önce dükkândan çıkan o top gibi küçük çocuk içeri girdi. Ağzının etrafı daha henüz midesine bile inmemiş olan bu insan ziyafetinin kırıntıları, lekeleri ile kaplıydı.

İhtiyar kız, âdeta sabırsız, "Şimdi ne istiyorsun, küçük?" dedi. "Kapıyı kapamak için mi geldin?"

Çocuk, "Yok, hayır," dedi. Parmağıyla, Hepzibah'ın henüz koyduğu çörekten insanı gösterdi, "Şu öteki Jim Crow'u istiyorum."

Hepzibah, uzanıp çöreği alarak, "Al bakalım, işte," dedi; fakat bu inatçı müşterinin, camekânda çörekten bir insan oldukça bu şekilde peşini bırakmayacağını anlamıştı; uzattığı elini biraz geri çekti, "Para nerde?" dedi.

Para çocuğun elinde hazırdı ama, anadan doğma bir Yankee[1] gibi, ucuz tarafından kurtulmak hoşuna gidecekti, herhalde. Biraz neşesi kaçmış bir tavırla, parayı Hepzibah'ın avucuna koyup çıktı ve ikinci Jim Crow'u da birincisinin peşinden onu aramaya gönderdi. Yeni dükkâncı, ticaretinin, ilk elle tutulur, gözle görülür neticesini kasaya attı. İşte nihayet olmuştu. Bu âdi paranın pis lekesini avucundan çıkarmak kabil değildi artık. Bu küçük mektepli, zebanî vücutlu zenci oyuncunun da yardımıyla tamir edilmez bir zarar yapmıştı. O tarihî aristokratlık, onun eliyle ortadan kalkmıştı; O çocuk, âdeta, elleriyle Yedi Çatılı Köşk'ü yer ile yeksan etmişti. Artık bundan sonra Hepzibah, eski Pyncheonların portrelerinin yüzünü duvara çevirsin, doğudaki arazi haritasını mutfaktaki ateşi tutuşturmak için kullansın, ve dededen kalma âdetlerinin hoş nefesiyle de ateşi üflesin! Artık onun atalarıyla ne ilişiği vardı! Hiç! Sonradan geleceklerle olduğu kadar! Artık bir hanımefendi değildi o, sadece Hepzibah Pyncheon'dı, zavallı bir ihtiyar kız ve beş on kuruşluk şeyler satan bir dükkâncı!

Fakat, bu fikirler, biraz da gösterişle, bir bir aklından geçtiği sırada bile, tuhaftır, öyle bir sükûnete kavuşmuştu ki! Projesi hakikatleşmeye yüz tutar tutmaz, uykusunda, yahut da üzücü kuruntular içinde onu kıvrandıran endişe ve korkular artık tamamıyla yok olmuştu. Pek garip bir durumda olduğunu hissediyordu ama içinde artık ne endişe ne

1 Hâlis Amerikalı.

de korku vardı. Arada bir âdeta gençleşmiş gibi bir zevk ve heyecan bütün vücudunu kaplıyordu. Bu, uzun seneler ölü gibi hiç değişmeyen, münzevi bir hayat yaşadıktan sonra, yepyeni bir dış muhitin insanı dirilten nefesi idi, Çalışmak insana ne kadar da yarar! Ne olduğunu bilmediğimiz kuvvet de ne kadar şaşılacak bir şeydir! Yıllardır Hepzibah bu kadar sıhhatli olmamıştı hiç. Bu, kendi ekmeğini kendi eliyle kazanmak için ilk defa işe girişiği bu günde, korku ile beklediği buhran anında olmuştu. Mekteplinin bıraktığı bakırdan bir yuvarlak dünyanın orasında burasında hizmet göre göre silikleşip rengini kaybetmişti ama, bir iyilik tılsımı olduğunu göstermişti; altınla çerçevelenip kalbinin üzerinde taşınmaya değerdi. Bunda elektrikli bir telin kudreti vardı, belki tesiri de aynı idi. Hepzibah muhakkak ki, gerek bedeninde, gerekse ruhunda olan o ince hoş değişikliği bu şeye borçluydu. Bu, kendisine kahvaltı etmek kuvvetini verdiği için daha da çok minnet duydu; bundan da iyisi cesaretini muhafaza etmek için siyah çaydan bir kaşık daha fazla koydu.

Ama, ticarete başladığı bu ilk gün, bu neşeli ve canlı hali bir çok defalar ve ciddi bir şekilde duraklamalara uğradı. Kaide olarak, Allah'ın kuluna verdiği cesaret, insanı, durumu kurtarmaya yetecek kadar çalıştırmaktan öteye geçemez. Bizim ihtiyar hanıma gelince, yeni bir teşebbüsün verdiği heyecan geçtikten sonra, bütün hayatını kaplayan o ümitsizlik ikide bir geri tepmek tehlikesini gösterdi. Bu, çok zaman göğü karartan, her yeri boz renkte bir alacakaranlık içinde bırakan ve nihayet akşam üzeri kısa bir zaman bir güneş huzmesine bürünen büyük bir bulut kümesi gibiydi. Fakat, haset dolu bu bulut daima bu semavî maviliğin içinden kurtulup yeniden kümelenmeye çabalar.

Öğlene doğru gelen müşteriler oldu ama, az! Hem de, işin doğrusu, bazen bundan müşteri de, Hepzibah da pek memnun kalmadı; kasa da pek öyle dolup taşmadı. Küçük bir kızı, annesi, acayip renkte bir ipliğe uygun bir çile

iplik alması için yollamıştı; kız, miyop gözlü ihtiyar hanımın, "tıpkısı," dediği bir çileyi aldı gitti; fakat çok geçmeden koşa koşa geri geldi; annesi çok kızmış, öfkelenmişti; iplik uymuyordu, hem çok çürüktü. Bir de soluk benizli, yüzü dertten kırış kırış olmuş bir kadın gelmişti. İhtiyar değildi ama adamakıllı çökmüştü; saçları arasında aklar gümüş renkli kurdeleler gibi duruyordu – hınzır gibi, hem belki de sarhoş, hayvan gibi bir kocayla, en aşağı dokuz çocuk elinde böyle ölü haline gelmiş olduğu ilk bakışta anlaşılan, ince, narin yaratılışlı kadınlardan biri. Bir iki kilo un istedi ve parayı da uzattı; parayı, düşkün kibar hanım hiçbir şey söylemeden geri çevirdi ve zavallıya istediğini o kadar fazla fazla verdi ki, parasıyla bile bu kadar tutmazdı. Hemen bunun ardından üzerinde, mavi ketenden kirli bir iş elbisesi olan bir adam geldi ve bir puro satın aldı; içeri girer girmez dükkânı keskin, kuvvetli bir içki kokusu kapladı; bu koku adamın yalnız kızgın sıcak nefesinden dağılmıyor, âdeta bütün vücudundan dışarı sızıyordu, tıpkı hemen ateş alacak bir gaz gibiydi. Hepzibah derhal, "İşte o, dertten kırış kırış olan kadının kocası bu muhakkak," diye düşündü. Adam bir tabaka tütün istedi; Hepzibah dükkânında bu nevaleyi bulundurmayı unuttuğu için, bu canavar gibi müşteri de yeni aldığı pipoyu yere fırlatıp, küfreder gibi, öfkeli öfkeli anlaşılmaz bir şeyler mırıldanarak dükkândan çıktı gitti. Bunun üzerine Hepzibah gözlerini havaya dikip, farkında olmadan Allah'a meydan okurcasına kaşlarını çattı.

Öğleye kadar tam beş kişi bira ve ona benzer içkiler istedi. İstedikleri cinsten bir şey bulamayınca da müthiş kızıp öfkelenerek gittiler. Üç tanesi kapıyı açık bıraktı, öteki ikisi de hırslarından kapıyı öyle çarptılar ki, küçük zil Hepzibah'ın sinirlerini yerinden oynattı. Yusyuvarlak, yanakları ateşten kızarmış, telâşlı bir komşu kadın kendini nefes nefese dükkâna attı; acele bira mayası istiyordu. Zavallı Hepzibahcık o soğuk çekingen haliyle, bu kızgın müşteriye

dükkânda bira mayası bulunmadığını anlatınca, bu muktedir ev kadını güzel bir ihtarda bulunmayı kendine vazife bildi.

"Beş on kuruşluk şeyler satan bir dükkân olsun da, bira mayası bulunmasın!" dedi. "Bu olmaz işte! Kim ömründe böyle şey duymuş? Senin somunun da benim somunum kadar kabarır işte! Dükkânı hemen kapa daha iyi."

Sonra, bu son hâdiseden başka daha birkaç defa, Hepzibah'ın hanımlık hisleri müşterilerin kendisiyle kaba olmasa da, böyle senli benli konuşmaları yüzünden incindi. Anlaşılan herkes kendini sadece onunla aynı seviyede görmekle kalmayıp onun âmiri, efendisi sanıyordu. Aslını ararsanız, Hepzibah kendini kuşatacak nurdan, ışıktan bir hâlenin onun saf asaleti önünde herkese baş eğdireceği, yahut da hiç olmazsa, herkesin bunu haliyle görüp takdir edeceği fikrine, farkında olmadan kendini kaptırmıştı. Halbuki ısrarla asaletinden bahsedilmesi kadar onu sıkan, sabrını tüketen bir şey yoktu. İşgüzarlık edip derdini paylaşmak arzusu gösteren bir iki kişiye karşı takındığı tavır âdeta haşin oldu. Sonra, üzülerek söylüyoruz, Hepzibah, bir müşterisinin sorduğu şeyi almak için değil de sırf kendine bakmak için kötü bir niyetle geldiğinden şüphelenerek muhakkak ki pek insafsız davrandı. Bu bayağı mahlûk, küflenmiş bir aristokrat parçasının, bütün gençliğini ve ihtiyarlık günlerinin epeycesini dünyadan ayrı, boşu boşuna geçirdikten sonra, tezgâh arkasında ne biçim duracağını gidip kendi gözleriyle görmeyi aklına koymuştu. Belki başka zamanlar farkında olmadan kaşlarını çatıyor, kimseye karşı kötü niyet beslemiyordu ama bu sefer kaşlarının bu çatıklığı işine iyi yaradı.

Olanı bir arkadaşına anlatan meraklı müşteri, "Ömrümde biç bu kadar korkmamıştım," dedi, "İnan olsun tam ihtiyar bir cadı; evet, fazla konuşmuyor ama bakışlarındaki o garazı görsen!"

Bu sebeple, geçirdiği bu yeni tecrübeler sonunda bizim düşkün kibar hanım umumî olarak aşağı sınıf dediği

kimselerin huyları suları, hareket tarzları hakkında pek de iyi olmayan sonuçlara vardı. Şimdiye kadar böyle kimselere yukardan, fakat acıyarak, nezaketle bakmış, onları hoş görmüştü: Kendisi onlardan söz götürmez derecede yüksek bir mevkide idi. Fakat, ne yazık ki, aynı zamanda bununla taban tabana zıt şiddetli bir duygu ile de savaşmak zorunda bulunuyordu: Yani pek yakın zamana kadar kendilerinden biri olmakla iftihar ettiği o aylak aristokratlar sınıfına karşı bir şiddet, bir hiddet duyuyordu. Tesadüfen oradan bir hanımefendi, incecik, pahalı yazlık elbiseler içinde, tülü uçarak, iki yana dalgalanan etekleri ile edalı edalı âdeta esirî bir varlıkmış gibi yürüyen bir hanımefendi – o kadar ki, yerde mi yürüyor, havada mı yüzüyor anlamak için o güzel ayakkabılarla bezenmiş ayaklarına bakardınız – böyle bir hayal bu tenha sokaktan, ardında, oradan âdeta bir buket gül geçmiş gibi lâtif, büyülü bir koku bırakarak geçince, yine ihtiyar Hepzibah'ın çatılan kaşları için öyle büsbütün, "Miyopta ondan," denemezdi.

Hepzibah, fakirlerin zenginleri görünce söyledikleri tek kötü şey olan o düşmanlık hissini açığa vurarak, "Allah aşkına, şu kadın ne maksatla," dedi, "Hangi iyi bir maksatla, yaşıyor? Onun avucunun içi yumuşak ve beyaz kalsın diye bütün dünya çalışıp didinmeli mi?"

Sonra utanıp pişmanlık duyarak yüzünü kapadı.

"Affet Allahım!" dedi. Muhakkak ki Allah onu affetti. Fakat bu ilk yarım gün içinde ve dışında olanları şöyle bir düşününce. Hepzibah bu dükkânın kendi ahlâkı ve dindarlığı üzerinde çok kötü bir tesir yapacağından, hem de hatta günlük geçimini bile, pek öyle esaslı şekilde sağlayamayacağından korkmaya başladı

IV
Tezgâh Başında Bir Gün

Öğleye doğru Hepzibah, beyaz, tozlu yolun karşı tarafında ağır ağır yürüyen, yaşlıca, iri yarı ve pek vakur tavırlı bir bey gördü. Adam, Pyncheon Karaağacının gölgesi altına gelince durdu; (aynı zamanda şapkasını çıkarıp, alnındaki terleri silerek) bakımsızlıktan harap olmuş köhne yüzlü Yedi Çatılı Evi inceden inceye gözden geçiriyor gibiydi. Kendisi de bambaşka bir yönden, o ev kadar seyredilmeye değerdi. En yüksek asalete bundan daha iyi bir örnek aramaya ne lüzum vardı, ne de daha iyisi bulunabilirdi; bu, anlatılmaz bir sihirle, sadece yüzüne, hareketlerine sinmekle kalmamış, giyinişine bile hâkim olmuş ve elbisesini şahsiyetine uygun ve onun öz bir parçası haline getirmişti. Görünüşte üzerindekiler diğer insanlarınkinden farksızmış gibi idi ama, elbiselerinde mükellef bir ağırlık, bir vakar vardı; elbisenin kumaşından yahut biçiminden dolayı böyle olduğunu söyleyemeyeceğimize göre, onu giyenin bir hususiyeti olmalıydı bu. Dayanıklı ve koyu renkli bir ağaçtan olan altın başlı bastonu da aynı izleri taşıyordu; aklına esse de baston kendi başına bir yürüyüşe çıksa, nerede olsa, efendisini oldukça iyi temsil ettiği kabul edilirdi. Ona ait her şeyde bu kadar açık olarak görülen ve tesirini okuyucuya hissettirmek istediğimiz bu hususiyet, adamın mevkiinden, yaşayış tarzından ve haricî durumlardan öteye geçmiyordu. İnsan onun çok nüfuzlu ve selâhiyetli bir zat olduğunu anlıyordu; bilhassa, sanki size banka cüzdanını göstermiş yahut da Karaağacın

dallarına dokunur dokunmaz, Midas gibi, onları altına çevirdiğini gözlerinizle görmüş gibi, onun zenginliğini katiyetle hissedebilirdiniz.

Gençliğinde yakışıklı bir adammış belki; bugünkü haliyle, çok asık suratlı, şakakları açılmış, kalan saçları da çok kırlamış, bakışları buz gibi, dudakları sımsıkı idi. Yüz güzelliği ile ilgisi kalmamıştı. Portresi gayet iyi ve tesirli olurdu; belki de şimdi her zamankinden daha iyi olurdu; yalnız bakışları tuval üzerinde büsbütün sertleşirdi her halde. Ressam bu yüzü incelemek ve ne kadar değişik ifadeler alabileceğini göstermek isterdi; çatık bir kaşla yüzü karartmak, bir tebessümle aydınlatmak isterdi.

Yaşlıca görünen bey, durmuş, Pyncheonların evini seyrederken önce kaşlarını çattı, sonra da gülümsedi. Gözleri dükkân camekânına takıldı, elinde tuttuğu altın çerçeveli gözlüğü takıp Hepzibah'ın sıraladığı bir kaç parça oyuncağı ve eşyayı inceden inceye gözden geçirdi, önce, bundan memnun olmamış gibi durdu, hatta son derece öfkelenmiş gibiydi ama yine de hemen ardından gülümsedi. Dudaklarından henüz gülümsemesi silinmeden, gayri ihtiyarî camekâna doğru eğilen Hepzibah gözüne ilişti; o anda yüzündeki o ekşi ve nahoş gülümseme kaybolup, yerine son derece bir memnuniyet ve iyilik ifadesi geldi. Gayet iyi mezcedilmiş[1] ince bir vakar ve ince bir nezaketle selâm verip yoluna devam etti.

Hepzibah, kendi kendine, "İşte gelmiş!" diye söylendi. Pek acı bir hissi bastırmaya çalışıyor ve bundan kendini kurtaramadığı için de onu tekrar gerisin geri edip kalbine gömmeye çalışıyordu.

"Bu işe ne diyor acaba? Hoşuna gitti mi acaba? İşte dönmüş bakıyor!"

Adam durmuş, yarı dönmüştü; gözleri halâ camekânda idi. Sonra geri dönerek dükkâna girecekmiş gibi bir iki

1 Mezc: Katma, karıştırma. Birbiri içinde bütünleştirme.

adım attı; fakat olacak bu ya Hepzibah'ın ilk müşterisi, Jim Crow'yu yutuveren o küçük, ondan evvel davrandı; camekâna gözünü diken çocuk fil çöreği görmüş dayanamamıştı. Bu küçük yaramazın ne muazzam bir iştahı vardı. Sabah kahvaltısının hemen ardından iki Jim Crow yemişti, şimdi de öğle yemeğine başlangıç olarak bir fil. Bu alışveriş bitinceye kadar da yaşlı bey tekrar yürümeye başlamış ve sokağın köşesini dönmüştü.

İhtiyar kız, başını ihtiyatla dışarı uzatıp sokağı gözden geçirdi; başını içeri çekerken, "Ne dersen de, kuzenim Jeffrey! Ne dersen de!" diye mırıldandı, "Küçük camekânımı gördün işte! Ee! Ne diyeceksin bakalım? Ben sağ oldukça Pyncheonların evi benim malım değil mi?"

Bu olaydan sonra, Hepzibah arkadaki salona girip, önce eline yarı örülmüş bir çorap aldı ve sinirli sert hareketlerle rastgele örmeye başladı. Fakat ilmekleri gerektiği gibi tutturamayacağını görünce örgüyü bir kenara atıp, hızlı adımlarla odada dolaşmaya başladı. Nihayet atası ve evin kurucusu olan o eski yüzlü ihtiyar Püriten'in[1] portresi önünde durdu. Bir bakıma bu resim âdeta tuvalde kaybolmuş ve yılların karanlığı ardına gizlenmişti; bir bakıma ise sanki çocukluğunda bu portreyi ilk gördüğünden beri bu yüz her gün biraz daha keskinleşmiş şaşılacak bir mâna kazanmış gibi geliyordu ona. Çünkü yüzün hatları ve şekli gittikçe silinip göze görünmez oluyordu, diğer taraftan da, adamın

1 **Püriten**, 16. ve 17. yüzyıllarda ortaya çıkmış katı görüşlü Presbiteriyen tarîkatının İngiltere ve Amerika'da yaygın olan bir kolu. ABD'yi kuran İngilizlerin mensup olduğu mezhep olarak kabul edilmektedir. Tarihsel olarak yaklaşık 1560'larda dinî bir reform hareketi olarak Kraliçe I. Elizabeth döneminde başlayan Püritanizmin takipçileri Anglikan Kilisesini yozlaşmış formlardan arındırmak isterler. Kendilerini Eski Ahid'in takipçileri olarak görürler. Püritenler aslî günah ile insanoğlunun çalışmaya, acı çekmeye ve ölüme mahkûm olduğunu düşünürler. Püritanizm herkesin dinî konumunu sorgulamaya açar. Püritanist ahlâk başta Hawthorne olmak üzere Arthur Miller ve diğer yazarlar tarafından eserlerinde eleştiri konusu yapılmıştır.

cesur, çetin ve çapraşık karakteri bir nevi kabartma gibi beliriyordu âdeta. Bu çok eski devirlerden kalma resimlerde arasıra görülebilen bir durumdur. Bunlar, bir ressamın –tabii şimdiki ressamların uysallığına sahipse eğer– müşterisine, "İşte sizin asıl ifadeniz" demeyi aklından bile geçirmeyeceği bir görünüşe bürünürler; bunun bir insan ruhunu aslındaki bütün sevimsizliğiyle aksettirdiğini derhal farkederiz. Böyle durumlarda, ressamın, karşısındaki mevzunun, iç hususiyetlerine ait derin kavrayışı resmin içine işler ve satıhtaki renkler zamanla kaybolunca meydana çıkar.

Portreye bakarken, Hepzibah, o gözlerin karşısında titredi. Tevarüs ettiği saygı hissi ile, atasının karakteri hakkında sezdiği hakikatin gerektirdiği kadar acı bir hüküm vermekten çekindi. Fakat hâlâ gözlerini dikmiş bakıyordu; çünkü resimdeki yüz, biraz evvel sokakta gördüğü o yüzü daha doğru ve daha derin olarak anlamasına imkân veriyordu; yahut da kendisi öyle zannediyordu.

Kendi kendine, "İşte tam o!" diye mırıldandı. "Jeffrey Pyncheon istediği kadar gülümsesin, onun altında daima bu bakış gizlidir! Başına bir takke geçirin, bir kemer kuşatın, siyah bir pelerin giydirin, bir eline İncil, öteki eline de bir kılıç verin – sonra Jeffrey istediği kadar gülümsesin – herkes muhakkak, işte yine ihtiyar Pyncheon geldi, derdi. Yeni bir ev kuracak cinsten bir adam olduğunu ispat etmiş bulunuyordu – belki yeni bir lânete uğrayacak adam olduğunu da!

Böylece geçmişe ait bu kuruntularla Hepzibah'ın aklı karıştı. Çok yalnız kalmıştı – bu Pyncheon Evi'nde çok uzun kalmıştı; artık beyni bile evin çürük tahtalarının tozu ile dopdoluydu. Aklını muhafaza için çıkıp öğle üzeri caddede şöyle bir dolanması lâzımdı.

Bu portre ona bunun tam aksi bir portreyi hatırlattı. Bu, bir ressamın cüret edebileceğinden de cüretkâr bir tarafgirlikle yapılmıştı, ama o kadar ince işlenmişti ki, aslına tıpkı tıpkısına benziyordu. Malbone'in çizdiği minyatür de, gerçi

aynı kimsenindi ama, Hepzibah'ın hayalinde çizdiği, muhabbetin ve üzüntülü hâtıraların eseri bu portreyle boy ölçüşemezdi. Yumuşak yüzü, tatlı ve neşeli bir dalgınlık içinde! Dolgun kırmızı dudakları neredeyse gülümseyecek! Hafifçe parlayan gözbebekleri bunu müjdeliyor gibi! Erkeklere has hususiyetlerle iyice kaynaşmış, cinsi lâtife has hususiyetler! Minyatürde bu vasıf aynı şekilde mevcuttur. Görenler muhakkak minyatürün sahibi annesine benziyormuş derlerdi; onun da sevimli ve cana yakın ve belki de tabiatında mevcut güzel bir zaafın, kendini daha da hoş gösterip sevdirdiği bir kadın olarak düşünürlerdi.

Hepzibah acı acı – kalbinden kabarıp gözlerine yükselen bu acının oldukça dayanılır bir parçası idi ancak – "Evet," dedi, "Onun şahsında annesini öldürdüler. Bu adam hiçbir zaman bir Pyncheon olmamıştı."

Tam bu sırada dükkânın zili çaldı. Hepzibah hatıralarının gömüldüğü mezar gibi derinliklere o kadar dalmıştı ki bu, çok uzaklardan duyulan bir ses gibi geldi. Dükkâna girince karşısında ihtiyar bir adam buldu. Bu Pyncheon Sokağı'nda oturan kendi halinde biriydi, Hepzibah senelerden beri onun eve girip çıkmasına alışmıştı. Çok eskilerdendi; hep böyle ak saçlı ve buruşuktu, ağzında da hiç bir zaman birden fazla dişi olmamıştı sanki, o da üst çene de yarı yarıya çürümüş bir dişti. Hepzibah da yaşını başını almış olduğu halde, o civarda herkesin Venner Amca dediği bu adamın, hafifçe kanbur vücuduyla, çakıllı yolda, yahut yaya kaldırımda, ayağını güçlükle sürüyerek, aşağı yukarı gezinmediği bir tek gün hatırlamıyordu. Fakat adamın hâlâ kuvvetli, canlı bir hâli vardı. Bu onu hem ayakta tutmaya devam ediyor hem de açıkçası şu kalabalık dünyada, aksi halde boş kalacak bir yeri doldurmasını mümkün kılıyordu. Gittiği yere bir türlü varamayacaknış gibi ağır ağır, ayağını sürüye sürüye birisinin işine gitmek; küçük bir ailenin bir kaç parça odununu yarmak yahut eski bir fıçıyı parçalamak; ateş tutuşturmak

için çıra parçalamak; yaz gelince ucuz kiralık evlerden birinin bir kaç metrelik bahçesini kazmak ve emeğinin hasılatını yarı yarıya paylaşmak; kış gelince yaya kaldırımdaki karı kürümek, odunluğa, yahut çamaşır ipi hizasında patikalar açmak; işte en aşağıdan yirmi kadar âile için Venner Amca'nın gördüğü esaslı işlerden bir kısmı bunlardı. O muhit içinde, tıpkı bir mahalle papazının kendi bölgesinde sahip olduğu imtiyazı kendinde görüyor ve belki de o kadar candan bir alâka duyuyordu; bu her anda bir domuza hak iddia ettiğinden filan değildi; fakat aynı cins bir saygı içinde her sabah sıra ile hepsini dolaşır, masa artıklarını ve artakalan yemekleri toplar kendi domuzuna getirirdi.

Daha genç olduğu günlerde –çünkü, bir vakitler, genç değilse bile ne de olsa şimdikinden gençce olduğu az çok biliniyordu– Venner Amca'ya daha ziyade aklı kıt bir insan nazarıyla bakılıyordu. Fakat şimdi çok ihtiyarladığı şu yıllarda, uzun ve çetin tecrübeler sahiden onu akıllı mı etmişti, yoksa gittikçe bunayarak kendini iyice bilmez mi olmuştu, nedendir bilinmez bu saygıdeğer insan oldukça akıllılık iddialarında bulunuyor ve bu şerefin tadını da sahiden çıkarıyordu. Bazen şairliğinin tuttuğu da olurdu. Bu artık harabiye giden zihnindeki yosunlar, yahut da orda biten şebboylardı, ve belki de gençliğinde veya orta yaşlı olduğu sıralarda bayağı ve âdi kaçabilecek bir şeye bir nevi cazibe veriyordu. Hepzibah kendisine kıymet verirdi; çünkü bu kasabada eski ve itibarlı bir adı vardı. Venner Amca'nın Yedi Çatılı Ev ve belki de onu gölgeleyen Karaağaç müstesna, Pyncheon Sokağı'nda canlı cansız herşeyden daha eski olması, kendisine bir nevi teklifsiz bir saygı gösterilmesine daha iyi bir sebep teşkil ederdi.

İşte bu yaşlı ve saygıdeğer kimse şimdi Hepzibah'ın karşısındaydı. Üstünde modaya uygun eski lâcivert bir ceket vardı, muhakkak ki şık bir kâtibin gardrobundan atılıp onun eline düşmüştü. Pantalonuna gelince; kaba ketenden

olup, paçaları çok kısa idi ve arkası da acayip şekilde sarkıyordu, ama ceketinin aksine vücuduna uygun düşüyordu. Şapkasının elbisesiyle hiçbir ilgisi yoktu. Böylece Venner Amca koleksiyon halinde ihtiyar bir efendi idi; kısmen kendisi, fakat daha ziyade başka birisiydi; hem de başka başka devirlerin birleşmesinden meydana gelmişti; bir devirler ve modalar hülâsası idi.

"Demek sahiden ticarete başladınız artık!" dedi, "Sahiden başladınız! Doğrusu, çok memnun oldum. Gençler için dünyada boş durmak olmaz, ihtiyarlar için de öyle, romatizmaları varsa o başka! Benim için tehlike işareti göründü artık. Hele iki üç sene geçsin işi gücü bırakıp çiftliğime çekileceğim. Nah, işte oraya - hani şu büyük tuğla bina canım, çoğu kimse oraya darülaceze der; ama ben önce çalışıp işimi göreceğim, oraya da boşboş oturmaya ve keyfetmeye gideceğim. Sizin de çalışıp işinizi yapmaya başladığınızı görmek beni çok memnun etti Bayan Hepzibah!"

Hepzibah gülümseyerek, "Teşekkür ederim, Venner Amca," dedi; bu saf ve geveze ihtiyara karşı daima sevgi duyardı. Karşısındaki ihtiyar bir kadın olsaydı eğer, şimdi dostça karşıladığı bu teklifsizliği nefretle karşılardı belki. "Gerçekten benim için artık işe başlamak zamanı geldi! Yahut da daha doğrusu, artık tam işten çekilmem icap eden bir zamanda işe yeni başladım."

İhtiyar adam, "Yok, yok sakın öyle söylemeyin, Bayan Hepzibah!" dedi. "Henüz genç bir kadınsınız. Öyle ya bana daha dün gibi geliyor, sizi eski evin kapısı önünde oynarken görürdüm, küçücük bir çocuktunuz! Ben o vakit de kendimi şimdikinden daha genç hissetmezdim hani. Ama, daha çok eşikte oturur, ciddi ciddi sokağı seyrederdiniz; çünkü daha bacak kadarken üzerinizde bir ağırlık vardı, âdeta büyümüş de küçülmüş gibiydiniz. Sanki sizi daha birkaç gün evvel görmüş gibiyim; büyük babanızın da, kırmızı pelerini, beyaz perukası, yanları kalkık şapkası ve bastonuyla evden çıktığını,

azametle sokaktan yukarıya doğru yürüdüğünü biraz evvel görmüşüm gibi geliyor bana! İhtilâlden evvel yetişen o eski efendiler pek azametli tavırlar takınırlardı. Benim gençliğimde şehrin büyüğüne çok kere kral denirdi; karısına da, tabiî kraliçe değil ama, hanımefendi denirdi. Şimdi hiçbir erkek kral ismini almaya cesaret edemez; ve kendisini halktan biraz olsun üstün görecek olursa, onların karşısında o kadar daha alçalmış olur. On dakika evvel kuzeniniz hâkime rastladım. Gördüğünüz gibi şu kaba keten elbiseler içinde olan bana hâkim şapkasını çıkardı galiba! Yahut da herhalde başıyla selâm verip gülümsedi!

Hepzibah, "Evet," dedi; farkına varmadan sesine acı bir ifade gelmişti; "Kuzenim Jeffrey'in gayet güzel bir tebessümü olduğunu söylerler."

Venner Amca, "Evet, pek doğru," diye cevap verdi. "Bir Pyncheon'da bu biraz garip; çünkü, af buyurun ama Bayatı Hepzibah, Pynceonlar hiçbir zaman güleryüzlü ve uysal olarak tanınmamışlardır. Yanlarına yaklaşılmazdı. Fakat bakın Bayan Hepzibah, ihtiyar bir adam sıfatıyla şunu sormak cesaretinde bulunabilir miyim bilmem: "Hâkim bu kadar mal mülk sahibiyken, niye ileri atılıp kuzenine küçük dükkânını kapattırmıyor. Çalışmak sizin için bir şereftir ama sizi çalıştırmak hâkim için şeref değildir!"

Hepzibah, soğukça, "Venner Amca, isterseniz bu bahsi kapatalım," dedi. "Fakat şunu da söyleyeyim ki, eğer kendi ekmeğimi kendim kazanmak istiyorsam, bunda hâkim Pyncheon'ın hiç bir kabahati yoktur." Sonra Venner Amca'nın yaşının ve saygılı teklifsizliğinin ona bahşettiği hakkı hatırlayarak, daha nezaketle ilâve etti, "İleride sizinle beraber çiftliğinize çekilmek işime gelirse bunda da hiçbir kabahati olmayacaktır."

İhtiyar adam, bu ihtimal pek hoşuna gitmiş gibi, neşeli neşeli, "Pek fena yerde değildir hani şu benim çiftlik," dedi; "o kocaman tuğla çiftlik evi hiç de fena bir yer değildir, hele

benim gibi orada birçok eski kafadarlar bulacaklar için! Kış geceleri, bazen, 'Keşke onlar arasında olsaydım şimdi,' derim; çünkü benim gibi kimsesiz bir ihtiyar için, sağır bir soba başında tek başına saatlerce uyuklayıp durmak pek sıkıcı bir şey! Şimdi sonbaharı düşünelim. Bir ambarın yahut da bir odun yığınının güneşli tarafına oturup, kendi yaşında birisiyle çene çalarak gününü geçirmek kadar hoş bir şey var mıdır? Yahut, belki bizim işgüzar Yankeelerin bile, bir türlü bir işe yaratamadıkları ve bunun için de aylaklığı kendine iş edinen anadan doğma bir alıkla vakit geçirmekten daha güzel ne olabilir? Vallahi Bayan Hepzibah, birçok kimselerin darülaceze dedikleri o çiftliğimde rahat etmeyi düşündüğüm kadar ömrümde hiç rahat ettim mi bilmem? Ama siz – siz daha genç bir kadınsınız – orada işiniz yok! Siz daha iyi günler göreceksiniz, buna eminim!"

Hepzibah'a bu muhterem dostunun yüzünde ve sesinde bir tuhaflık var gibi geldi; o kadar ki, adamın yüzüne oldukça dikkat ve alâka ile bakarak bu yüzde ne gibi bir mâna gizlendiğini, varsa eğer, anlamaya çalıştı. İşleri son derece umutsuz ve içinden çıkılmaz bir hal alan kimseler ümitle yaşarlar. Tahakkuk edebilecek mütevazi ve makul hayaller için ne kadar az imkân olursa, onlar da o kadar olmayacak ve büyük hayaller kurarlar. İşte böyle, bir taraftan küçük dükkânının planlarını tamamlarken bir taraftan da kendi kendine itiraf edemediği bir düşünce Hepzibah'ı sarıyor, kaderin hiç umulmaz bir cilve ile imdadına yetişeceğini düşünüyordu. Meselâ – elli sene evvel gemiye binip Hindistan yolunu tutan ve bir daha da kendisinden hiç haber çıkmayan bir amca, belki dönüp gelir, kendisini yanına alarak, son demlerinde, eli ayağı tutmaz olduğu ihtiyarlık günlerinde teselliyi onda bulur, onu inciler, elmaslar, oryantal şallar ve türbanlarla donatır ve onu hesapsız servetinin tek vârisi yapardı. Yahut âilenin İngiltere'deki kolunun başı olan o mebus – o kolla, Atlantik'in bu tarafındaki daha eski kol iki

yüz yıldır pek az temas etmiş veya hiç etmemişti – bu yüksek zat, belki de Hepzibah'a şu harap Yedi Çatılı Evi terkederek gelip Pyncheon Konağı'nda akrabalarıyla birlikte oturmasını teklif ederdi. Fakat kendisi son derece zarurî sebeplerden dolayı bu arzuya boyun eğemezdi. Onun için, geçmiş bir nesilde, Virginia'ya hicret eden ve orada büyük çiftlik sahibi olan bir Pyncheon'ın akrabaları –Hepzibah'ın yoksulluğunu işitip, Virginialı kanının New England kanıyla kırışarak zenginleştirdiği, karakterlerinde mevcut, o fevkalade cömertliğin tesiriyle– belki kendisine bin dolarlık bir para havalesi yollarlar, bunu her yıl tekrarlayacaklarını da ima ederlerdi, bu daha akla yakındı. Yahut – hem de muhakkak, doğruluğu bu kadar su götürmez bir hakkı elde etmeyi ümit etmek pek âlâ makul bir şeydi – Walde eyaletindeki o muazzam miras iddiası nihayet Hepzibah'ın lehinde bir karara bağlanabilirdi; o zaman, beş on kuruşluk bir dükkân açacağına, Hepzibah bir saray yaptırır ve sarayın en yüksek kulesinden dere tepe, orman, bayır ve şehri, bu ecdat ülkesinde kendi hissesi olarak yukardan seyrederdi.

Bunlar, Hepzibah'ın ne zamandır rüyasını gördüğü hayallerden bazılarıydı. Venner Amca'nın onu teşvik için söylediği rastgele bir söz, bu hayallerin de yardımıyla, Hepzibah'ın kafasının zavallı, boş ve gamlı hücrelerinde acayip bir şenlik havası yarattı, sanki o iç âlem birdenbire gazla tutuşturuluvermişti. Fakat ya Venner Amca'nın Hepzibah'ın kurduğu hayallerden haberi yoktu –nasıl olurdu ki?– yahut da onun ciddi ciddi adamakıllı çatılan kaşları aklını karıştırdı; bu çatık kaşlar daha cesur bir adamın bile aklını karıştırabilirdi. Venner Amca daha esaslı bir münakaşaya girişeceğine, dükkânın iyi yürümesi için Hepzibah'a bazı akıllıca nasihatlerde bulunmakla yetindi.

"Veresiye mal satma" –bunlar onun altın vecizelerinden bir kısmı idi– "Sakın kâğıt para alma! Paranın üstünü verirken dikkatli ol! Gümüş parayı kiloluğun üzerinde

tıngırdatıp sesine bak! Bütün İngiliz yüzparalıklarıyla şehirde pek bol olan bakır paraları geri çevir! Boş zamanlarında, çocuklar için yün çorap ve eldiven ör! Mayanı kendin yap, zencefilli biranı da!"

Hepzibah, onun verdiği bu taş gibi öğüt haplarını hazmetmeye çalışırken, Venner Amca nihaî ve kendi tâbiriyle en mühim nasihatini verdi:

"Müşterilerini güler yüzle karşıla, istedikleri şeyi verirken tatlı tatlı gülümse! Bayat bir mal, eğer güzel, sıcak, tatlı bir tebessümle süslenirse çatık kaşla verilen taze bir maldan daha iyi gider."

Bu son vecizeyi zavallı Hepzibah öyle derin ve kuvvetli bir iç çekişiyle karşıladı ki, rüzgârı Venner Amca'yı, son bahar fırtınasına tutulmuş kuru bir yaprak gibi – öyleydi de zaten – nerdeyse alıp götürecekti. Ama Venner Amca kendini toplayarak öne doğru eğildi ve tarihi yüzünde oldukça bir şefkatle, Hepzibah'a yaklaşmasını işaret etti:

"Eve ne zaman gelecek?" diye fısıldadı.

Hepzibah sapsarı kesilerek, "Kimi kastediyorsunuz?" dedi.

Venner Amca, "Bunu konuşmak hoşunuza gitmiyor, ha!" dedi; "Pek âlâ, pek âlâ! Bütün şehre yayılmış – ama biz bunu burada keselim Onun daha yürümeye başlamadan evvelki hâlini bilirim, Bayan Hepzibah!"

Günün geri kalan kısmında zavallı Hepzibah, bir dükkâncı olarak, sabahki gayretlerinden de az bir başarı gösterebildi. Sanki rüyada gibi yürüyordu. Daha doğrusu içinde bulunduğu heyecan bu anları ve hakikatleri, yarı uyur uyanık halde görülen kâbuslar gibi yapıyordu. Hâlâ sık sık çalınan zile mihaniki[1] olarak cevap veriyor ve müşteriler bir şey isteyince görmeyen gözlerle etrafı araştırıyor, asıl istenen şeyi – birçok müşterinin aksiliğine verdikleri bir hare-

1 Mihaniki: Düşünmeden, ölçülerek değil de yalnızca alışkanlığın verdiği kolaylıkla veya yalnız kasların hareketiyle yapılan iş, hareket vb.

ketle – kenara çekerek onlara şunu bunu uzatıyordu. Akıl, böyle, geçmişe yahut da daha korkunç olan geleceğe uçup gittiği zaman veya ne şekilde olursa olsun, kendi ülkesi ile haricî dünya arasındaki sınırı aştığı zaman gerçekten acınacak bir perişanlık olur; burada, vücut kendini, sadece hayvani hayatın mihaniki hareketlerine uyarak elinden geldiği kadar idareye çalışır. Bu tıpkı ölüm gibidir, huzur hakkı tanımayan bir ölüm insanı dünya dertlerinden kurtarmayan bir ölüm. Üstelik, ihtiyar hanımefendinin derinlere dalan ruhunu şaşırtan cinsten, böyle ufak tefek teferruat, insanın yapmaya mecbur olduğu bir vazife olursa daha da fena! Talihsizliğe bakın ki öğleden sonra dükkâna müthiş bir müşteri akını oldu. Hepzibah, küçük dükkânında akla gelmez hatalar işleyerek ortalıkta acemi acemi döndü durdu. Bir liraya on mum yerine bazen on iki, bazen de yedi mum veriyordu; enfiye yerine zencefil, dikiş iğnesi yerine toplu iğne, toplu iğne yerine dikiş iğnesi satıyordu. Bazen müşterinin, fakat ekseriya kendi zararına, paranın üstünü yanlış hesaplıyordu. Elinden geldiği kadar herşeyi karıştırarak işine devam etti, nihayet günün sonunda para çekmecesini âdeta bomboş görünce anlatılmaz bir şaşkınlık içinde kaldı. Bütün o zahmetli gidip gelmelerden sonra elinde kalan, ihtimal yarım düzine kadar bakır sikke ile şüpheli bir dokuz penilikti ki o da sonunda bakır çıktı.

Bu fiyata veya ne fiyata olursa olsun, günün sona erdiğine sevindi. Güneşin doğmasıyla batması arasında bu kadar dayanılmaz ve uzun bir zaman olduğunu, yapacak şeyi olmamanın bu kadar berbat ve usanç verici bir şey olduğunu şimdiye kadar hiç farketmemişti; çaresiz isteksiz bir teslimiyetle hemen yere uzanıp hayatın, bütün meşakkat ve üzüntüleriyle insanın bitkin vücudunu istediği gibi çiğneyerek üzerinden geçip gitmesine razı olmanın daha akıllıca olacağını şimdiye kadar hiç hissetmemişti. Hepzihah'ın son alışverişi Jim Crow'la fili yutan o küçükle oldu; şimdi de bir

deve yemek istiyordu. Hepzibah şaşkınlığından, önce tahtadan bir ejderha sonra da bir avuç bilye uzattı. Bunların ikisi de açlığı başka çeşit olan çocuğun iştahını açmadığından, Hepzibah hemen, çörek halinde ne kadar hayvan kalmışsa derleyip toplayıp kendisine verdi ve küçük müşteriyi alelâcele dükkândan çıkardı. Sonra zilin ağzına henüz bitmemiş bir çorap tıkadı ve tahta kolu kapının ardına dayadı.

Hepzibah bu son işi yaparken, karaağacın dalları altında bir otobüs durdu. Hepzibah'ın kalbi ağzına geldi. Beklediği yegâne misafirin çıkıp geleceği yer çok uzak ve karanlık, üzerine hiç güneş ışığı değmemiş bir geçmişti. Onu şimdi karşısında mı bulacaktı?

Birisinin otobüsün tâ arkasından ön sahanlığa doğru ilerlediği muhakkaktı. Bir bey yere atladı; ama bunu, genç bir kıza elini uzatmak için yapmıştı. Kız incecik vücuduyla ona hiç muhtaç olmadığından, basamakları kolayca indi ve son basamaktan kaldırıma kuş gibi atlayıverdi. Kavalyesinin bir tebessümle gönlünü aldı; adam tekrar otobüse binerken bu tebessümün verdiği saadet pırıltısı yüzünde görülüyordu. Kız, sonra, Yedi Çatılı Ev'e döndü; bu sırada da evin kapısına – dükkânın kapısına değil giriş kapısına – şoför, küçük bir sandıkla mukavva bir kutu getirmişti. Adam eski demir tokmağı hızla vurduktan sonra, yolcusunu ve eşyasını kapıda bırakıp gitti.

Deminden beri görebilmek için gözlerini mümkün olduğu kadar kısmaya çalışan Hepzibah, "Kim acaba?" diye düşündü.

İhtiyar kız yavaşça salona geçti, kendisini göstermeden, giriş kapısının tozlu fenerleri arasından, bu mağmum,[1] aksi konağa girmek için bekleyen bu genç, taze ve çok neşeli yüze baktı. Bu öyle bir yüzdü ki karşısında hangi kapı olsa kendiliğinden açılıverirdi.

Bu kadar taze, bu kadar serbest olduğu halde daha ilk bakışta o kadar da uslu ve âdetlere riayetkâr olduğu belli olan

1 Mağmum: Gamlı. Kederli. Tasalı. Hüzünlü.

bu genç kız şu anda etrafındaki her şeyle tam bir tezat halinde idi. Evin köşesinden çıkıp bayağı ve çirkin bir tarzda etrafı saran dev gibi otlar başının üzerindeki o sakil çıkıntı, kapının zamanla haraplaşmış eski tahta kısmı bunların hiç birinin onunla ilgisi yoktu. Fakat bir güneş ışığı bile, ne kadar kasvetli bir yere düşerse düşsün, nasıl, derhal orasını kendine uyduruverirse, bu kızın da bu eşikte durması gayet tabiî imiş gibi görünüyordu. İçeri girmesi için kapının açılması gerektiği de o kadar tabiî idi. İlk niyeti katiyetle başka olmamakla beraber, çok geçmeden, Hepzibah, kapının açılması ve kilidin gönülsüzlüğüne rağmen anahtarın döndürülmesi gerektiğini anlamaya başladı.

Kendi kendine, "Sakın Phoebe olmasın?" diye sordu. "Muhakkak küçük Phoebe, bu; çünkü başka kim olabilir – hem babasına da benziyor! Ama burada işi ne? Nasıl da tam bir köylü yeğene yakışacak şekilde bir zavallının başına bu şekilde, bir gün önceden olsun haber vermeden, yahut istenip istenmediğini sormadan, habersizce çıkıp geliveriyor! Neyse bir gece kalır artık; yarın da gerisin geri annesinin yanına döner!" dedi.

Phoebe, Pyncheon ailesinin, eski âdetler ve akrabalık hislerinin hâlâ kısmen yaşadığı New England köylerinin birinde yerleşmiş olan, daha evvel bahsettiğimiz, o tek küçük kolundandı. Oralarda akrabaların davetsiz olarak veya önceden haber vermeden teklifsizce birbirlerine gidip gelmelerinde hiç mahzur görülmezdi. Ama yine de Bayan Hepzibah'ın yaşadığı inziva hayatı düşünülerek bir mektup yazılıp gönderilmiş ve Phoebe'nin ziyareti haber verilmişti. Bu mektup üç dört gündür postacının cebinde duruyordu; postacının henüz bu sokağa başka işi düşmediğinden, Yedi Çatılı Ev'e uğramayı münasip görmemişti.

Hepzibah, "Olmaz! Ancak bir gece kalabilir," diyerek kapının sürgüsünü açtı. Clifford onu burada görürse, belki rahatsız olur."

V
Mayıs ve Kasım

Phoebe Pyncheon geldiği gece, eski evin bahçeye bakan bir odasında uyudu. Oda doğuya karşı olduğundan tam vaktinde pencereden içeri parlak bir kızıl ışık doldu ve kirli tavanı, duvar kâğıtlarını kendi rengine boyadı. Phoebe'nin yatağında perdeler vardı – koyu renk antika bir örtü ve zamanında zengin, hatta şaşaalı olan bir kumaştan çok ağır fistolar; fakat bu örtü şimdi kızın üstünde bir bulut gibi duruyor, odanın başka taraflarında gün ağarmaya başladığı halde o köşeyi hâlâ gecenin karanlığı içinde bırakıyordu. Ama çok geçmeden sabah ışığı yatağın ayakucunda o soluk perdeler arasındaki aralıktan içeri süzüldü. Kızın yanaklarında sabahın tazeliği vardı, uyanmaya başlayan vücudu da sabah meltemi önünde sallanan yapraklar gibi, hafiften kıpırdanıyordu. Orada yeni misafirle karşılaşınca, şafak onu alnından öptü. Bu, tıpkı çiğle nemli bir genç kızın – sabah hep böyledir – hem zaptedemediği bir sevginin tesiriyle, hem de artık gözlerini açmak zamanı geldiğini tatlı tatlı bildirmek için uyuyan kızkardeşini okşaması idi.

Bu ışık dudaklarına dokunur dokunmaz, Phoebe yavaşça uyandı. Bir an nerede olduğunu, bu ağır perdelerin nasıl olup da onu kuşattığını anlayamadı. Yalnız şurası muhakkaktı ki artık sabah olmuştu, sonrası ne olursa olsun, yataktan kalkıp duasını yapması gerekti. Odanın ve içindeki eşyaların, hele o uzun dik sandalyelerin çirkin manzarası, içinde dua etmek arzusunu arttırıyordu. Bu sandalyelerden

biri tam yatağının yanında duruyordu; sanki orada bütün gece bir eski zaman adamı sabaha kadar oturmuş da görünmemek için tam zamanında kaçıp gitmişti.

Phoebe tamamıyla giyindikten sonra, pencereden dışarı bir göz attı ve bahçede bir gül fidanı gördü. Fidan çok uzun ve gür olduğundan, kaldırılıp evin duvarına dayatılmıştı; üzeri nadir ve çok güzel bir cins beyaz gülle, tam manasıyla, baştan başa kaplıydı. Sonradan kızın da görüp anladığı gibi, güllerin çoğu hastalıklı ve böcekliydi; fakat biraz uzaktan bakınca sanki bütün o gül fidanı olduğu gibi, yetiştiği toprakla beraber, daha o yaz Cennetten kaldırılıp getirilmiş gibiydi. Ama, aslında, bu gülü, Alice Pyncheon –Phoebe'nin büyükannesinin büyükannesinin büyükannesi– o toprağa dikmişti; burasının sade bahçe olarak işlendiği zamanı hesaplarsak, iki yüz yıla yakın zamandan beri bu toprak çürüyen bitkilerle artık yağ gibi olmuştu. Bu eski toprakta çiçekler, işte böyle büyüyerek, yaratıcılarına hâlâ taze ve güzel kokular göndermeye devam ediyorlardı. Bu güzel koku Phoebe'nin penceresinin önünden yukarı doğru yükselirken onun genç nefesinin de içine karışmasıyla muhakkak ne saflığından kaybeder ne de daha az makbule geçerdi. Phoebe çatırdayan halısız merdivenlerden çabuk çabuk inerek bahçeye çıktı, güllerin en güzellerinden birkaçını toplayıp odasına getirdi.

Küçük Phoebe, bulunduğu yeri kullanışlı bir şekilde tanzim edivermek meziyetini tevarüs edenlerdendi. Bu imtiyazlı kimselerin etraflarında gizli kalmış imkânları ortaya çıkarmaları, hele ne kadar kısa bir zaman için olursa olsun yerleştikleri her yeri rahat ve oturulur bir hale getirivermeleri âdeta Allah vergisi bir sihirbazlıktır. İptidai bir ormandan geçen yolcuların rasgele çatıp yığdıkları, çalıdan, bozuk düzen bir kulübe bile böyle bir kadının içinde bir gece kalmasıyla, bir yuva halini alır ve bu sessiz sedasız kadın etrafı saran gölgeler içinde kaybolup gittikten çok sonra bile hâlâ

öyle kalır. Doğrusu, Phoebe'nin harap, kasvetli ve karanlık odasını yoluna koymak için de böyle tabii bir sihire epeyce ihtiyaç var gibiydi. Bu odaya –örümcekler, irili ufaklı fareler ve hayaletler müstesna– o kadar uzun zamandan beri kimse girmemişti ki insanın mesut anlarının izini ortadan kaldırmak için fırsat bekleyen yeis ve perişanlık her yeri kaplamıştı. Phoebe nasıl bir yol tutacaktı bilmek imkânsız, önceden tasarlanmış bir planı yok gibiydi, ama odanın kâh şurasına kâh burasına dokunup düzeltiyordu; eşyalardan bir kısmını aydınlığa çıkardı, bir kısmını da karanlıkça köşelere sürükleyip koydu; pencerelerin perdelerini yukarı kaldırdı, aşağı indirdi: yarım saat içinde odaya iç açıcı, davetkâr ve yüze güler bir manzara vermeye tamamıyla muvaffak oldu. Çok değil, daha bir gece evvel odanın, ihtiyar kızın kalbinden hiç farkı yoktu; çünkü her ikisinde de güneş ışığından, yuva sıcaklığından eser yoktu ve bu eve de, o kalbe de yıllardır hayaletlerle hayalî hatıralardan başka bir giren olmamıştı.

Bu esrarengiz tılsımın bir başka özelliği daha vardı. Hiç şüphesiz, insan hayatına sahne olması dolayısıyla bu odanın başından pek büyük ve değişik hâdiseler geçmişti: Düğün gecelerinin zevki burada yaşanıp tüketilmiş, yeni fâniler ilk nefeslerini burada almışlar ve ihtiyarlar burada ölmüşlerdi. Fakat – beyaz güllerden mi, yoksa daha başka anlaşılmaz bir şeyin tesiriyle midir nedir – hassas bir insan, derhal, burasının artık bir genç kızın yatak odası olduğunu ve onun tatlı nefesi ve mesut düşünceleriyle bütün gelmiş geçmiş kötülük ve dertlerin bu odadan atıldığını farkederdi. Genç kızın dün geceki rüyaları o kadar neşeli idi ki, bunlar odanın kasvetini dağıtarak kendileri bütün odaya sinmişti.

Her şeyi istediği şekle koyduktan sonra, Phoebe tekrar bahçeye inmek niyetiyle odasından çıktı. Gül fidanı yanında, küme küme, kendi hallerine bırakılmış ve ekseriya insan topluluklarında da olduğu gibi, düzensiz bir karışıklık

ve perişanlık içinde birbirinin gelişmelerini baltalayan daha başka, çeşitli çiçekler görmüştü. Fakat merdivenin başında, Hepzibah'la karşılaştı. Daha vakit erken olduğundan Hepzibah genç kızı bir odaya soktu. Phoebe bu odanın, her halde Hepzibah'ın bondoir'ı[1] olduğunu düşünürdü ama tabiî bu Fransızca kelimeyi bilseydi. Etrafta bir kaç eski kitap, bir iş sepeti ve tozlu bir yazı masası vardı; bir kenarda da çok acayip büyük siyah bir şey vardı; ihtiyar hanımefendi Phebe'ye bunun çimbalo[2] denen eski tarz bir piyano olduğunu söyledi. Daha ziyade bir tabuta benziyordu: doğrusu da –yıllardır çalınmadığından veya kapağı açılmadığından– muhakkak içinde havasızlıktan boğulmuş epeyce ölü musiki vardı. O tatlı musiki hünerini Avrupa'da öğrenmiş olan Alice Pyncheon'dan beri kirişlerine insan parmağı değdiğini bilen yoktu.

Hepzibah genç misafirine oturmasını söyledi, kendi de onun yanına bir sandalye çekti. Phoebe'nin biçimli, küçük vücuduna, sanki ondaki canlılık kaynağını ve enerji sırrını keşfedecekmiş gibi, gözlerini dikmiş bakıyordu.

Nihayet, "Kuzenim, Phoebe," dedi, "Sizi yanımda nasıl alıkoyabileceğim bilmem."

Fakat, okuyucuya belki öyle gelir ama, bu kelimelerde bir kabalık yoktu; çünkü, bu iki akraba yatmazdan evvel yaptıkları bir konuşmada aralarında oldukça anlaşmışlardı. Hepzibah, Phoebe'nin kendine başka bir ev aramasını arzu ettiren sebebi (buna sebep kızın annesinin ikinci defa evlenmiş olmasıydı) anlayacak kadar durumu biliyordu. Phoebe'nin karakterini, onu saran hayat dolu o canlılığı gayet iyi anlıyordu – bu hakikî bir New Englandlı kadının en kıymetli hususiyetlerinden biriydi; onu talihini aramak için yollara düşüren bu hayatiyetti diyebiliriz. Fakat Phoebe, izzetinefsini korumak için, her aldığı şeye karşı bir şey vermeye de,

1 Bondoir: Küçük dinlenme odası. Kadınlar için özel kabin.

2 Çimbalo-çimbali: Klavyeli ve telli bir çalgı.

azmetmişti. En yakın akrabası olduğu için de tabiî olarak Hepzibah'ın yanına gelmişti; onu kendine bakması için zorlamak aklından bile geçmiyordu. Bir iki hafta kalacak, neticeden ikisi de memnun kaldıkları takdirde, belki de ziyaretini belli olmayan bir zamana kadar uzatacaktı.

Bunun için, Hepzibah'ın o gayet açık sözüne karşılık, Phoebe de o kadar açık ve daha neşeli bir cevap verdi.

"Sevgili Kuzenim, nasıl olacağını ben de bilmiyorum," dedi. "Fakat birbirimizle zannettiğinizden daha iyi anlaşacağımıza eminim."

Hepzibah, "İyi bir kızsın, belli." dedi; "Beni düşündüren bu nokta değil. Fakat Phoebe, benim evim kasvetli bir yer, genç bir insana göre değil. Tavan arasına ve yukarı kattaki odalara rüzgâr girer, yağmur girer, kar da girer, fakat güneş hiç girmez! Bana gelince, işte nasıl olduğumu görüyorsun, kederli, yalnız, ihtiyar bir kadın (çünkü kendimi artık ihtiyar sayıyorum, Phoebe). Bu ihtiyar kadının huyu da galiba öyle pek iyi değil ve sinirleri de son derece bozuk. Kuzenim Phoebe, sana güzel bir hayat yaşatamam, hatta yiyecek ekmek bile veremem."

Phoebe, gülümseyerek, fakat yine de tatlı bir vakarla, "Göreceksiniz, ne kadar neşeliyimdir," dedi. "Ekmeğimi de kendim kazanacağım. Biliyorsunuz bir Pyncheon gibi yetiştirilmedim. New England köylerinde bir kız pek çok şeyler öğrenir."

Hepzibah, içini çekerek, "Ah! Phoebe," dedi, "O öğrendiklerin burada pek işine yaramaz. Hem sonra gençliğini böyle bir yerde harcaman da acınacak bir şey. Bir iki ay geçtikten sonra bu yanaklar solacak, böyle gül gibi olmayacak artık. Benim yüzüme bak!" Sahiden de aradaki fark müthişti. "Görüyorsun ya ne kadar solgunum. Bana kalırsa bu eski evlerin tozu ve mütemadiyen dökülen çürümüş parçalar ciğerlere iyi gelmiyor."

Phoebe, "Bahçe var-bakılacak çiçekler var," diye cevap verdi. "Açık havada çalışarak sıhhatimi korurum, bu şart!"

Hepzibah, sanki bu mevzuyu kesmek istiyormuş gibi birden ayağa kalkarak, "Zaten yavrum," dedi, "Pyncheon evinde kim misafir edilecek, yahut oturacak karar vermek bana düşmez. Evin sahibi geliyor."

Phoebe şaşırarak, "Yani Hâkim Pyncheon mı?" diye sordu.

Kuzeni kızgın kızgın, "Hâkim Pyncheon mı!" diye cevap verdi. "Ben sağ oldukça eşikten bile ayağını atamaz o! Hayır, hayır! Fakat Phoebe, bahsettiğim kimsenin yüzünü göreceksin şimdi." Daha evvel anlattığımız minyatürü bulmaya gitti ve elinde minyatürle geri geldi. Minyatürü Phoebe'ye verdi; resim, üzerinde nasıl bir tesir yapacak diye âdeta kıskanarak kızın yüzüne dikkatli dikkatli bakıyordu.

Hepzibah, "Bu yüzü nasıl buluyorsun?" diye sordu.

Phoebe, hayran hayran, "Yakışıklı! Çok güzel!" dedi. "Mümkün olduğu kadar, yahut olması gerektiği kadar tatlı bir erkek yüzü. Adeta bir çocuk yüzü gibi –ama çocukça değil– yalnız, insan ona karşı öyle bir şefkat duyuyor ki! Bu adam ızdırap nedir bilmemeli! O eziyet çekmesin, üzülmesin diye insan çok şeye katlanabilir. Kuzen Hepzibah, kim bu?"

Kuzeni ona doğru eğilerek fısıldadı, "Clifford Pyncheon'dan bahsedildiğini duymadın mı hiç?"

Phoebe, "Hiç duymadım! Sizinle kuzeniniz Jeffrey'den başka hiç Pyncheon kalmadı zannediyordum," diye cevap verdi. "Ama galiba Clifford Pyncheon adını duymuşluğum var. Evet! Babamdan veya annemden; Fakat o çoktan ölmedi mi?"

Hepzibah üzgün ve boş bir gülüşle, "Öyle, öyle yavrum, belki öldü!" dedi; "Fakat böyle eski evlerde ölü kimselerin tekrar dirilmeleri pek mümkündür! Göreceğiz bakalım! Sonra, kuzenim Phoebe, mademki bütün o söylediklerimden sonra da cesaretin kırılmıyor birbirimizden öyle hemencecik

ayrılıvermeyeceğiz. Şimdilik akrabanın sana buyur diyebileceği ancak böyle bir eve hoş geldin yavrum."

Hepzibah misafirperver niyetini böyle ölçülü fakat soğuk denemeyecek bir şekilde anlattıktan sonra genç kızı yanağından öptü.

Artık merdivenlerden indiler; Phoebe aşağıda işi üzerine almaktan ziyade, yaradılışındaki becerikliliğin cazibesiyle işi üzerine çekerek, kahvaltıyı daha çok kendi hazırladı. Bu esnada evin hanımı da yaratılıştan dik ve çekingen kimselerde görüldüğü gibi daha çok bir kenara çekildi. Yardım etmek istiyor fakat yaratılışındaki beceriksizlikle yapılan işi aksatacağını seziyordu. Phoebe ile çayı kaynatan ateş, ikisi de birbiri kadar, neşeli ve işlerinde becerikli idiler. Hepzibah, uzun zaman dünyadan ayrı yaşamanın neticesi itiyat haline gelen bir uyuşuklukla, sanki başka bir âlemden bakıyormuş gibi seyrediyordu. Fakat yeni arkadaşının içinde bulunduğu şartlara uyuvermesindeki, üstelik evi ve evin içindeki eski paslı şeyleri de maksadına göre uydurup kullanmasındaki mahareti gördükçe, Hepzibah elinde olmayarak ilgileniyor, hatta zevk duyuyordu. Genç kız gayet kolaylıkla ve insanın kulağını okşayan güzel şarkılar söyleyerek iş görüyordu. Böyle tabiî cıvıltılarıyla Phoebe, âdeta gölgelik bir ağaç üzerinde bir kuş gibiydi; yahut da nasıl bazen bir dere, güzel, küçük, kuytu bir aralıktan nağmelerle akarsa, hayat deresinin de Phoebe'nin kalbinden öyle nağmelerle fışkırdığını sanırdınız. Bu, hareketli ve neşeli bir yaratılışa alâmetti. Çalıştıkça sevinç duyuyor ve böylece bu güzel bir şey oluyordu; bu New Englandlılara has bir özellikti -örgüsüne altın iplik karışmış o eski dayanıklı Püritenlik kumaşı idi.

Hepzibah, üzerlerinde ailenin armasını taşıyan bir kaç eski gümüş kaşık ve acayip bir manzara içinde acayip insan, kuş ve hayvan şekilleriyle süslenmiş çini bir çay takımı çıkardı. Resimdeki bu kimseler kendi âlemlerinde, acayip, tuhaf insanlardı- renk bakımından canlı, parlak bir âlemdi

bu, hâlâ da solmamıştı; halbuki çaydanlıkla küçük fincanlar, çay içmek âdeti kadar tarihî idiler.

Hepzibah, Phoebe'ye, "Bu fincanlar, evlendiği zaman annemin annesinin annesinin annesinin annesinin annesine verilmiş," dedi. "Kendisi Davenportlardandı, iyi bir ailedendi; bunlar hemen hemen, müstemlekede görülen ilk çay fincanlarıydı; bir tanesi kırılsaydı eğer kalbi de beraber kırılırdı. Fakat kolaylıkla kırılabilecek bir çay fincanı için böyle söylemek ne saçma şey! Düşünüyorum da kalbim neler geçirdi de kırılmadı!"

Fincanlar, ihtimal tâ Hepzibah'ın gençliğinden beri kullanılmadığından, epeyce tozluydular. Phoebe tozlarını o kadar dikkatli ve itina ile yıkadı ki, bu paha biçilmez fincanların sahibi bile memnun kaldı.

Hepzibah, gülümseyerek: "Ne kadar da cici, küçük bir ev hanımısın," dedi; aynı zamanda kaşları da öyle çatılmıştı ki, gülümsemesi, kara yağmur bulutu altındaki güneşe benziyordu. "Başka şeyleri de bu kadar iyi yapar mısın? Okuman da bardakları yıkaman kadar iyi mi?"

Phoebe, Hepzibah'ın soruş tarzına gülerek, "Pek o kadar değil, galiba" dedi. "Fakat geçen yaz mahallemizdeki çocuklara hocalık ettim, isteseydim, hâlâ da ediyor olacaktım."

İhtiyar kız yerinden kalkarak, "Âlâ, hepsi de pek güzel," dedi. "Fakat bunlar sana herhalde annenden geçti; çünkü böyle şeylere kabiliyetli, hevesli Pyncheon görmedim hiç "

Çok garip ama doğrudur, insanlar, umumiyetle, mevcut meziyetleriyle olduğu kadar, hatta daha da fazla, kusurları ile övünürler; tıpkı Hepzibah'ın Pyncheonların yaratılışlarındaki bu işe yaramazlıkla diyelim, övündüğü gibi. Bu, onca, âileye has bir özellikti ve belki de öyleydi ama, ne yazık ki, ekseriya uzun zaman cemiyetin fevkinde yaşayan ailelerde husule gelen marazi bir özellikti.

Kahvaltı masasından daha kalkmamışlardı ki dükkânın zili hızlı hızlı çalındı. Hepzibah içtiği son fincan çayın kalanını masaya koydu; sapsarı kesilen yüzünde hakikaten bir umutsuzluk vardı. Sevilmeden yapılan işlerde ikinci gün umumiyetle birinciden de beterdir; vücudumuzda daha evvelki işkencelerin ağrısı ile işkence yerine döneriz. Her ne ise, Hepzibah, bu hırçın ve yaygaracı küçük zile kabil değil alışamayacağını artık iyice anlamıştı. Zil ne kadar sık çalarsa çalsın bu ses her seferinde onun sinirleri üzerinde şiddetli ve âni bir tesir yapıyordu. Hele şimdi, tam önünde aile armasını taşıyan çay kaşıkları ve antika fincanlarla oturmuş asaletten dem vururken müşteri karşısına çıkmayı canı hiç istemiyordu.

Phoebe çabucak ayağa kalkarak, "Sen hiç rahatsız olma sevgili kuzenim," dedi. "Bu gün dükkânda ben çalışacağım."

Hepzibah, "Sen mi, çocuğum?" dedi. "Küçük bir köylü kızı böyle işlerden ne anlar?"

Phoebe: "Ailenin bütün alışverişini köyümüzdeki dükkândan ben yapardım," dedi. "Hayır için açılan bir panayırda benim de bir masam vardı, hem de herkesten fazla satış yaptım. Böyle şeyler öğrenilmez." Gülümseyerek "Galiba," diye ilâve etti, "Bunlar insana annesinden geçen hünerlerdir. İyi bir ev kadını olduğum kadar iyi bir satıcı olduğumu da göreceksiniz."

İhtiyar hanımefendi, Phoebe'nin arkasından yavaşça kalkarak, genç kızın üzerine aldığı vazifeyi nasıl başaracağını görmek için koridordon gizli gizli dükkânın içini gözetledi. Bu seferki biraz karışık bir işti. Üzerinde kısa beyaz bir entari ve yeşil bir eteklik, boynunda altın yuvarlıklardan bir kolye, başında gece takkesine benzer bir şey olan çok ihtiyar bir kadın dükkândaki şeylerle değişmek için bir miktar bükülmüş iplik getirmişti. Belki de kasabada, bu kadından başka, çok eski zamanlara mahsus olan bu çıkrığı kullanan yoktu. İhtiyar kadının çatlak ve tin tin sesi ile, Phoebe'nin

güzel sesinin konuşurlarken birbirine karışıp birleşmesi duyulmaya değerdi; vücutlarını kıyaslamak ise daha da çok değerdi; biri o kadar ince ve taze, öteki o kadar eli ayağı tutmaz ve kasvetli; bir bakıma aralarında yalnız bir tezgâh var, bir bakıma altmış yıldan fazla. Pazarlığa gelince, öz doğruluk ve akıllılıkla bilgiç bir kurnazlık ve şeytanlık mücadele halindeydi.

Müşteri gittikten sonra Phoebe gülerek, "İyi olmadı mı?" diye sordu.

Hepzibah: "Aferin, küçük!" diye cevap verdi. "Ben bu işi pek bu kadar iyi beceremezdim. Dediğin gibi herhalde bu sana annenden geçen bir hüner!"

Şu gürültülü dünyada, gerekli rollerini oynayamayacak kadar çekingen ve beceriksiz kimseler, hayatın hareketli, heyecanlı sahnelerindeki hakikî aktörlere içten gelme, çok samimî bir hayranlık duyarlar; hakikaten bu o kadar samimidir ki, bu kimseler ekseriya bu hareket ve canlılığı daha yüksek ve mühim addettikleri diğer hususiyetlerden apayrı şeyler farzederek kendi bencilliklerini tatmin etmeye çalışırlar. Böylece, Hepzibah, Phoebe'nin dükkân idare etmek hususunda gösterdiği çok yüksek kabiliyetini memnuniyetle kabul ediyordu. Phoebe'nin sermayeyi tehlikeye koymadan, alışverişi arttırmak ve kâr temin etmek için ortaya attığı türlü türlü fikirleri uysal uysal dinledi. Bu köy kızının hem sulu, hem de kuru maya yapmasına, çok lezzetli ve son derece midevî bir nevi bira imâl etmesine, bunlardan başka insanın yedikçe yiyeceği geleceği küçük baharatlı pastacıklar yapıp satışa çıkarmasına razı oldu. İşlek bir zekâya, marifet ve maharete delâlet eden bütün bu şeyler, aristokrat dükkâncı hanımın pek hoşuna gidiyordu; tabiî yüzünde tuhaf bir tebessüm, yarı uydurma bir iç çekiş ve hayret, merhamet ve gittikçe artan bir sevgi hissiyle şöyle konuşabildikçe

"Ne hoş yavrucak! Ah bir hanımefendi de olabilseydi! Fakat imkânsız! Phoebe bir Pyncheon değil. Her şeyini annesinden almış."

Phoebe'nin bir hanımefendi olmayışına gelince, yahut da bir hanımefendi olup olmadığı meselesine gelince, bu, karar verilmesi güç bir mesele idi; ama dürüst ve sağlam düşünen bir kimse böyle bir meseleyi aklına bile getirmezdi hiç. Bu kadar çok hanımca hususiyetleri, uygunsuz düşmese de hanımlık için pek de şart olmayan bu kadar çok, başka cinsten hususiyetlerle birleştiren birine New England'dan başka yerde rastlamak kabil olmazdı. Phoebe herkesin beğeneceği cinstendi; uygunsuz düşen bir tarafı yoktu ve içinde bulunduğu muhiti hiç yadırgamazdı. Tabiî, görünüşü, insanın kafasında yaşattığı konteslere pek benzemiyordu öyle; çocuk denebilecek kadar ufak tefekti ve o kadar hareketliydi ki âdeta hareket etmek ona durmak kadar, hatta daha da kolay geliyor gibiydi. Yüzüne de, etrafını çevreleyen kahverengi lüleleri, hafifçe sivri burnu, sıhhatli tazeliği, hafif yanık rengi, Nisan güneşi ve rüzgârının dost hatırası olarak bıraktığı yarım düzine kadar çilleriyle pek güzel denemezdi. Fakat gözleri hem çok parlak, hem de derindi. Çok sevimliydi: Bir kuş kadar zarif – zarifliği de kuşunki gibiydi evin içinde, kıpır kıpır yaprakların gölgesi arasından süzülüp odanın döşemesine düşen bir güneş ışığı gibi, yahut akşamüstü duvarda dalgalanan bir ateş parıltısı gibi hoştu. Bir hanım sayılır mı, sayılmaz mı diye münakaşa edeceğimize, kendisini hanımefendilerin mevcut olmadığı bir cemiyette, böyle bir cemiyet varsa şayet, kadınlık zarafetiyle birlikte işe yararlık örneği olarak kabul etmek daha iyi olurdu. O cemiyette kadının vazifesi, günlük işler içinde yoğrulmak ve bütün o işleri, en âdisini bile –tencere ve çaydanlıkların dibini ovmasını bile– bir güzellik ve saadet havasıyla yaldızlamak olacaktı.

Phoebe'nin âlemi böyle bir âlemdi. Diğer taraftan doğma büyüme bir hanımefendi bulmak için Hepzibah'a, bizim

kimsesiz ihtiyar kıza bakmak yeterdi. Üzerinde hışır hışır eski ipek elbisesiyle, köklü bir âileye mensubiyetini cânı yürekten ve gülünç bir şekilde durmadan belirtmesiyle, o koca ülkedeki boş iddialarıyla, belki maharet olarak da bir zamanlar çimbalo üzerinde âcemice el dolaştırdığını, toplu oynanan bir dansa katılmış olduğunu, yahut da örnek bezi üzerine antika bir duvar örtüsü işlediğini anlatan hatıralarıyla Hepzibah'a, bizim kimsesiz ihtiyar kıza bakmak yeterdi. Bu, yeni halkçılıkla eski kişizadelik arasında iyi bir mukayese idi.

Yedi Çatılı Ev muhakkak yine kapkara ve kasvetli idi ama, âdeta, Phoebe içerde oradan oraya gidip gelirken, kederli pencerelerde pırıldayıp sönen bir nevi neşeyle evin harap yüzü şenleniyordu muhakkak. Yoksa civarda oturanlar nasıl olur da kızın mevcudiyetinden bu kadar çabuk haberdar olurlardı. Müthiş bir müşteri akını vardı. Saat onda filân gelmeye başlamışlar, öğleye kadar hiç nefes aldırmamışlar, öğleyin yemek zamanı gelenler biraz azalmış, fakat öğleden sonra yine başlayarak, nihayet gün batmadan yarım saat kadar önce sona ermişti. En sadık ve devamlı müşterilerden biri Jim Crow'la fili yutan Ned Higgins idi; bu gün pisboğazlıkta ki şecaatini iki hecin devesiyle[1] bir lokomotif yutarak göstermişti, Phoebe yaptığı bütün alışverişlerin yekûnunu taş tahtada toplarken gülüyordu; bu sırada Hepzibah da, önce bir çift ipek eldiveni ellerine geçirmiş, o gün şıngır şıngır kasaya giren ve içinde gümüş de bulunan pis bakır para yığınını sayıyordu.

Küçük tezgâhtar, "Yeniden, satacak şey hazırlamak lâzım" diye seslendi. "Bütün çörekler bitti, tahtadan Hollandalı sütçü kızlarla öteki oyuncakların çoğu da bitti. Hiç durmadan ucuz kuru üzüm istediler; düdük, trampet ve mızıka isteyen de pek çoktu; en aşağıdan yarım düzine çocuk

1 Hecin Devesi: Tek hörgüçlü deve, iki hörgüçlü deveden daha ince yapılı, bacakları daha uzun, tüyleri daha kısadır.

macun şekeri sordu. Sonra ne yapıp yapıp bir sandıkta kış elması bulmalıyız, öyle ya artık son turfandadır. Fakat sevgili kuzenim ne muazzam bir bakır yığını! Tam manasıyla bakırdan bir dağ!"

Bütün gün bir kaç defa ayağını sürüye sürüye dükkâna girip çıkmak fırsatını bulan Venner Amca, "Aferin! Aferin! Aferin!" demişti, "İşte öyle bir kız ki son günlerini katiyen benim çiftlikte geçirmeyecek! Allah nazardan saklasın, ne ateş gibi şey!"

Hepzibah, kaşlarını çatıp sert sert, "Evet Phoebe iyi bir kız!" dedi. "Ama, Venner amca, ailemizi çok eskiden tanırsın. Şu kıza benzeyen bir Pyncheon gördüğünü söyleyebilir misin hiç?"

Bu muhterem zat, "Hiç zannetmiyorum," dedi, "Herhalde onlar arasında böylesini görmek bana nasip olmadı; iş ona kalırsa ne de başka bir yerde görmek nasip oldu. Dünyayı epeyce gezdim gördüm, sâdece insanların mutfaklarıyla arka pencerelerinde değil, köşe başlarında, rıhtımlarda ve işimin beni sürüklediği yerlerde de dolaştım, hiç düşünmeden söyleyebilirim Bayan Hepzibah, önümde şu küçük Phoebe gibi, sanki gökten inme bir melekmiş gibi iş gören kimse görmedim."

Venner Amca'nın bu methiyesi, böyle bir kimse ve vesile için biraz fazla kaçıyorsa da, ince, kavrayışlı, doğru bir tarafı da vardı. Phoebe'nin hareketlerinde ruhtan gelen bir özellik vardı. Kolayca pis ve çirkin bir kisveye bürünebilecek işlerle geçen uzun ve yorucu gün, genç kızın fıtrî zarafetiyle hoşlaşmış hatta güzelleşmişti; bu tabii zarafet sayesinde bu âdi işler âdeta onun şahsiyetinden fışkıran taze çiçekler gibi görünüyordu; iş onun elinde oyun gibi kolay, zahmetsiz ve cazip oluyordu. Melekler meşakkat bilmezler, yaptıkları hayırlı işler adeta onların içinden, kendiliğinden oluverir; Phoebe'ninki de öyleydi.

İki akraba – genç kızla yaşlısı – gece olmadan alışveriş arasında birbirlerini gittikçe daha fazla sevip anlamaya vakit buldular. Hepzibah gibi bir münzevî artık tamamıyla avucunuzun içine girer de, şahsına ait şeylerden anlatmaya başlarsa, çok zaman şaşılacak bir açık kalplilik ve hiç olmazsa muvakkat bir tatlılık gösterir. Yakup peygamberin çarpıştığı melek gibi, bir defa yenildi mi, artık size hayır dua etmeye hazırdır.

İhtiyar hanım, Phoebe'yi odadan odaya gezdirip, duvarlara kasvetli diyebileceğimiz bir tarzda yapılmış resimlerin hikâyelerini tekrar etmekten acı bir zevk ve gurur duyuyordu. Atası Colonel Pyncheon'ın, ölü bir ev sahibinin, dehşete düşmüş misafirlerini, korkunç surette çatılmış kaşlarla kabul ettiği odanın kapı tahtalarında vâli vekilinin kılıncının kabzasıyla yaptığı çentikleri Phoebe'ye gösterdi. O çatık kaşlardaki kasvet ve dehşetin o zamandan beri koridordan silinmediğini söylerler, dedi. Phoebe'nin yüksek sandalyelerden birine çıkıp doğu illerindeki Pyncheon ülkesini gözden geçirmesini istedi. Parmağını üzerine koyduğu şu arazi parçasında gümüş madeni vardı. Mâdenin yeri, bizzat Colonel Pyncheon'a ait bir vesikada tam olarak gösteriliyordu. Fakat bu ancak, âilenin araziye olan hakkı hükümetçe tanındıktan sonra açıklanacaktı. Böylece Pyncheonların hakkını vermek bütün New England'lı menfaatine idi. Sonra, İngiliz altınlarından muazzam bir hâzinenin mevcut olduğu da muhakkaktı, bu da ya evin bir tarafında, veya mahzende yahut ta belki bahçede saklı idi.

Hepzibah, sevimsiz fakat iyi niyetli bir tebessümle Phoebe'ye yan yan baktı, "Eğer tesadüfen bu hâzineyi bulursam Phoebe" dedi, "Dükkânın zilini hiç açmamak üzere tıkıyacağız."

Phoebe "Öyle, sevgili kuzenim" diye cevap verdi, "Ama şu anda işte biri zili çalıyor."

Müşteri gittikten sonra, Hepzibah, oldukça müphem bir şekilde ve uzun uzadıya, bir Alice Pyncheon'dan bahsetti; bu hanım yüz yıl kadar evvel yaşamış son derece güzel ve maharetli imiş. Kurumuş bir gül goncası solup döküldüğü çekmeceyi nasıl kokutursa, Alice Pyncheon'ın da yaşadığı bu yerde zengin ve lâtif şahsiyetinin izi hâlâ duruyordu. Bu güzel Alice'in başına, büyük anlaşılmaz bir felâket gelmiş, kız gittikçe zayıflamış, sararmış ve yavaş yavaş eriyip tükenmişti. Fakat, şimdi bile, hayaletinin Yedi Çatılı Evi bırakmadığı söylenirdi. Birçok defalar –bilhassa Pyncheonlarda biri öleceği zaman– hazin hazin ve güzel güzel o eski çimbaloyu çaldığı duyulmuştu. Bu melodilerden biri, aynen, onun ruhu tarafından çalındığı gibi, amatör bir müzisyen tarafından zaptedilmişti; bu hüzün o kadar şahane idi ki, bu güne kadar hiç kimse büyük bir acıya düşüp de bu ahengin daha da derin tatlılığına ermedikten sonra, bunun çalınmasına dayanamazdı

Phoebe, "Bana gösterdiğiniz çimbalo mu?" diye sordu.

Hepzibah, "Ta kendisi." dedi. "Bu, Alice Pyncheon'nın çimbalosu idi. Ben musikiye çalıştığım sıralarda babam onun kapağını açmama katiyen müsaade etmezdi. İşte böyle, yalnız öğretmenimin âletini çalabildiğimden bütün öğrendiklerimi çoktan unuttum."

İhtiyar hanım bu eski mevzuları bırakarak evdeki resimciden bahsetmeye başladı. Kendisi dürüst, uslu bir delikanlıya benzediğinden, darda da olduğundan, yedi çatıdan birinde oturmasına müsaade etmişti. Fakat şimdi Bay Holgrave'i daha fazla tanıdıktan sonra ne türlü bir insan olduğunu pek anlayamıyordu. Son derece tuhaf arkadaşları vardı; bunların uzun sakalları vardı; keten bluzlarla, yine aynı şekilde yeni moda, vücuda uymayan elbiseler giyinen kimselerdi. Islahatçılar, içki aleyhtarı konferansçılar ve çeşit çeşit, aksi yüzlü fılântropistler! Hepzibah'ın zannına göre kanun tanımayan, doğru dürüst bir yemek yiyemeyip başkalarının

pişirdiklerinin kokusu ile geçinen ve bunları da hor gören halktan kimselerle, grevciler! Holgrave'e gelince, geçen gün yüz paralık bir gazetede onun hakkında okuduğu kısa bir yazıda, kendisini haydut kılıklı arkadaşlarının bir toplantısında, tecavüzkâr ve kışkırtıcı bir konuşma yapmakla itham ediyorlardı. Hepzibah'a kalırsa, delikanlı muhakkak manyatizma ile uğraşıyordu ve bu zamanda revaçta ise şayet, tek başına oturduğu yukardaki o odada büyücülükle uğraştığından da şüphe ederdi.

Phoebe, "Peki ama sevgili kuzenim," dedi, "Bu delikanlı mademki bu kadar tehlikeli burada oturmasına neden müsaade ediyorsunuz. En azından evi ateşe verebilir."

Hepzibah, "Doğru, bazen meseleyi ciddiyetle ele alıp, kendisini buradan uzaklaştırmak icap etmez mi diye düşündüm," diye cevap verdi, "Fakat bütün acayipliklerine rağmen, kendi halinde bir kimse ve insanı öyle tesiri altına alıyor ki, kendisini tamamıyla sevmediğim halde (çünkü delikanlıyı kâfi derecede tanımıyorum), onu hiç görmemek de beni üzer. Bir kadın benim kadar yalnız yaşarsa uzaktan ahbaplıklara dört elle sarılır."

Bir hususiyeti de kanuna aykırı harekette bulunmamak olan Phoebe, "Ama eğer Bay Holgrave kanun tanımayan bir kimse ise!" diye itiraz etti.

Hepzibah mühimsemeyerek, "Ha, galiba, onun kendine göre bir kanunu var!" dedi. Çünkü Hepzibah kendisi usul ve âdetten dışarı çıkmasa da, yine ömrü boyunca çektiklerinden dolayı içtimaî kanunlara diş gıcırdatmıştır.

VI
Maule Kuyusu

Küçük köylü kızı çayını erkenden içip bahçeye çıktı. Etrafı çevrili bu yer eskiden çok büyükmüş, ama şimdi hududu daralıp, küçülmüştü; etrafı, kısmen yüksek tahta parmaklıklarla, kısmen de başka bir sokaktaki binaların ilâveleriyle çevrilmişti. Bahçenin tam ortasında küçük viran bir yapıyı çevreleyen çimenlik bir toprak parçası vardı. Bu viranenin vaktiyle bir kameriye olduğu halinden ancak güçlükle belli oluyordu. Geçen yılın kökünden fışkıran bir şerbetçi otu buraya tırmanmaya başlamıştı. Fakat yeşil mantosuyla damı örtmek için daha epeyce zaman lâzımdı. Yedi çatıdan üçü karanlık, ciddi bir yüzle ya tam bahçeye bakıyorlar, yahut da yan duruyorlardı.

Kara, bereketli toprak, dökülen yapraklar, çiçek petalleri,[1] öldükten sonra, güneş karşısında gururla dalgalandıkları zamandan daha faydalı olan serseri ve serkeş çiçeklerin sapları ve tohum torbaları gibi, uzun yılların döküntüsüyle kendi kendini beslemişti. Geçip giden yıllardaki kötülüklerin, daima insanların oturdukları yerlerin etrafında kök salmaya müsait cinsten pis kokulu otlar halinde cemiyetten cemiyete geçen kötülükler misali, yeniden fışkırması beklenirdi tabii. Fakat Phoebe, birisinin bahçede her gün devamlı ve oldukça itinalı bir şekilde çalışarak bu otların bü-

1 Petal, (Taç yapraklar): Çiçek örtü yapraklarının dişi ve erkek organları saran orta halkasını oluşturan ve renkli yumuşak yaprakları andıran yapılardır.

yümesini önlemiş olduğunu gördü. Belli ki beyaz, çifteli gül dalı bu mevsim başında yeniden evin duvarına kaldırılıp dayanmıştı. Bir sıra Frenk üzümü fidanından başka bahçede yegâne meyve çeşidi olan bir armut ağacı ile üç mürdüm eriği ağacında da birçok fazla veya sakat dalların son zamanlarda kesilmiş olduğunu gösterir alâmetler vardı. Bir kaç tane de çok eskiden kalma, uzun ömürlü cinsten çiçek vardı ki fevkalâde serpilmiş bir durumları yoktu ama, itina ile otları alınmıştı; sanki bir kimse ya sevdiğinden, yahut da merakından, bu çiçekleri mümkün olduğu kadar mükemmel olarak yetiştirmek için gayret sarfetmişti. Bahçenin geri kalan kısmında gayet iyi seçilmiş sebze çeşitleri vardı, hem de takdire değer bir şekilde gelişmişlerdi. Altın çiçeklerini neredeyse açacak olan kabaklar; artık köklerinden ötelere yayılıp alabildiğine kolbudak salmaya başlayan salatalıklar; iki üç sıra yeşil fasulye nerdeyse kıvrılıp dönerek sırıklara sarılmak üzereydi. Domatesler o kadar muhafazalı ve güneşli bir yerdeydi ki, daha şimdiden dev gibi olmuşlardı, turfanda ve bol meyve vereceği de belliydi.

Phoebe, "Bu sebzeleri böyle emek verip çalışarak eken, bahçeyi bu kadar temizleyip tertipleyen kim olabilir acaba?" diye şaştı. Bu, kuzeni Hepzibah olamazdı her halde. Çiçek yetiştirmek gibi hanım hanımcık bir iş için onun ne zevki, ne de hevesi vardı; Hepzibah'ın o münzevî hayatı ve evin kasvetli karanlıklarında gizlenip kalmak temayülü düşünülürse, dışarı çıkıp gün ortasında fasulyelerle kabaklar arasında ot yolup, çapa çapalamazdı pek.

Bugün köyden tamamıyla uzak geçen ilk günü olduğu için Phoebe çayır çimenin, yeşilliğin, aristokratik çiçekler ve bayağı sebzelerin kapladığı bu köşede umulmaz bir güzellik buldu. Âdeta, yukarıdan Allah gözlerini buraya çevirmiş, sanki başka taraflarda mağlup edilerek, tozlu şehirden sürülüp çıkarılan tabiatın burada soluk alacak bir yer bulabilmesini görmekten memnun gibi, yüzünde tuhaf bir

tebessümle, tatlı tatlı bakıyordu. Bir çift ardıç kuşunun armut ağacında yuvalarını kurup, girift dallarının karanlıklarında cıvıl cıvıl ve mesut yaşamaları da bu yere daha vahşî, fakat çok tatlı bir güzellik veriyordu. Söylemek garip, arılar bile belki de kilometrelerce uzakta bir çiftlik evinin yanındaki dizi dizi kovanlardan kalkıp buraya gelmek zahmetine katlanmışlardı. Şafakla gurup arasında, bal peşinde yahut da bal yüklü olarak kaç defalar havadan gidip gelmişlerdi. Şimdi, vakit geç olduğu halde, yine hâlâ, derinliklerinde bu arıların altın çalışmalarına devam ettikleri bir iki kabak çiçeğinin içinden hoş bir vızıltı yükseliyordu. Bahçede bir başka şey daha vardı ki, insanoğlu kendine maletmek için ne yaparsa yapsın, tabiat haklı olarak, bunun sonuna kadar kendi malı kalacağını iddia edebilirdi. Bu, eski yosunlu taşlarla çevrili ve yatağı, bir nevi mozaik işi gibi görünen muhtelif renkte çakıl taşlarıyla döşenmiş bir kaynaktı. Suyun yukarı doğru fışkırırken yaptığı hareketler ve hafif kaynaşmalar, bu renk renk çakıllarla sihirli bir şekilde karışarak durmadan değişen acayip şekiller yapıyordu; şekiller o kadar çabuk kayboluyordu ki ne oldukları anlaşılamıyordu. Sonra su, yosun tutmuş taşların üzerinden aşarak kanaldan ziyade ne yazık ki ancak oluk diyebileceğimiz bir yoldan geçiyor, parmaklığın altında kayboluyordu.

Bahçenin öte köşesinde, kaynaktan pek uzak olmayan bir yerde duran çok eski bir tavuk kümesinden bahsetmeden geçmek olmaz. Artık içinde bir tek horozla iki eşi ve tek bir civcivden başka bir şey yoktu. Bunlar Pyncheon ailesinde miras gibi nesilden nesile intikal eden bir cinsin saf kan numuneleriydi. İlk zamanlarda bunların herbiri bir hindi kadar olurmuş, etlerinin lezzeti, yumuşaklığı ile de kral sofralarına lâyıklarmış. Bu efsanevî şöhretin doğruluğunu ispat için Hepzibah, devekuşunun bile benimsemekten çekinmeyeceği büyüklükte bir yumurta kabuğu gösterebilirdi size. Her ne ise tavuklar şimdi artık âdetâ güvercinden farksızdılar;

acayip, uyuşuk ve kurumuş gibi bir halleri vardı; nikris illetine tutulmuş gibi yürüyorlardı, bütün gıdaklamalarında ve ötmelerinde uykulu, hüzünle bir ahenk vardı. Belli ki nesil artık soysuzlaşmıştı, tıpkı saflıklarını bozmamak için çok sık titizlik gösteren böyle birçok asil ailelerde olduğu gibi! Bu tüylü mahlûklar çok uzun zaman müstakil bir cins olarak kalmışlardı. Cinsin şimdiki mümessilleri, kasvetli hallerine bakılırsa, bu hakikatin farkındaydılar galiba. Yaşamaya devam ediyorlardı muhakkak; arasıra bir yumurta yapıyor, bir civciv de çıkarıyorlardı; ama bundan zevk aldıkları için değil, sırf bir zamanlar bu kadar fevkalâde olan bir tavuk cinsinin dünyadan tamamıyla yok olup gitmemesi için. Tavukların alâmeti farikası bu son zamanlarda artık acınacak derecede kelleşmiş bir ibikti; fakat bunun Hepzibah'ın başındaki türbana benzemesi ne kadar garip ve fena idi; o kadar ki Phoebe –içinde müthiş bir vicdan azabı duymasına rağmen, elinde olmayarak– bu düşkün iki ayaklılarla sayın akrabası arasında umumi bir benzerlik görür gibi olmuştu.

Kız, ekmek kırıntıları, patates artıkları ve tavukların çekimser iştihasına uygun daha bunlara benzer artıklar getirmek için koşarak içeri girdi. Geri gelince tuhaf bir ses çıkardı, tavuklar bunu anlamış gibiydi. Civciv kümesin tahta parmaklıkları arasından sıyrılarak, az çok hevesle kızın yanına koştu; bu sırada horoz efendiyle ailesi efradı Phoebe'yi acayip bakışlarla yan yan süzdüler, sonra da karşılıklı gıdaklamaya başladılar, sanki onun huyu suyu hakkında akıllı akıllı konuşuyorlardı. Tarihî olduğu kadar, öyle bilmiş bir halleri de vardı ki, bu, âdeta, sadece çok eski bir neslin ahfadı değil, aynı zamanda bizzat kendileri de Yedi Çatılı Ev kurulduğundan beri yaşadıkları ve onun mukadderatında her nasılsa parmakları olduğu fikrine bir hakikat çeşnisi veriyordu. Bunlar bir nevi siyanet[1] melekleri veya perilerdi ama kanatlarıyla tüyleri öteki siyanet meleklerinin çoğun-

1 Siyanet: Koruma veya korunma. Himaye veya muhafaza.

dan farklıydı. Phoebe, "Al bakalım, acayip civcivcik!" dedi, "Al işte sana güzel kırıntılar getirdim."

Bunun üzerine civciv, görünüşü annesininki kadar hürmete lâyıktı ama –sahiden de atalarının bütün antikalığı minyatür hâlinde onda mevcuttu– havalanıp Phoebe'nin omuzuna konacak kadar bir canlılık gösterebildi.

Phoebe'nin arkasından bir ses, "Şu küçük civciv size pek iltifat ediyor," dedi.

Hemen arkasına dönen Phoebe karşısında genç bir adam görünce şaşırdı; adam başka bir çatının bahçeye açılan kapısından gelmişti buraya. Elinde bir çapa vardı ve Phoebe içeriye kırıntı almaya gittiği zaman domateslerin kökünü çapalayıp çalışmaya başlamıştı.

Adam sâkin sâkin, "Sahiden civciv size karşı eski bir ahbap gibi davranıyor," diye devam etti. Aynı zamanda yüzünde beliren bir tebessüm onu Phoebe'nin ilk önce zannettiğinden daha hoş gösterdi. "Kümesteki muhterem şahsiyetler de pek nâzik davranıyorlar gibi! Onların iltifatına bu kadar çabuk mazhar olmak ne talih! Benimle ahbaplıkları daha eskidir ama, bana hiç yüz vermezler. İlbuki kendilerine yiyecek getirmediğim gün de yok gibidir. Herhalde Bayan Hepzibah, bunu da öteki söylentilere ilâve edip, tavukların, sizin bir Pyncheon olduğunuzu derhal anladıklarını söyleyecektir."

Phoebe gülümseyerek, "Ben, tavuklar ve civcivlerle nasıl konuşulacağını bilirim de ondan!" dedi.

Genç adam "Ama bu tavuklar," diye cevap verdi, "Aristokrat soydan olan bu tavuklar çiftliklerdeki tavukların bayağı dilinden anlamayı küçüklük sayarlar. Bana kalırsa –Bayan Hepzibah'a göre de öyledir herhalde– âileden olduğunuzu anladılar. Pyncheonlardansınız değil mi?"

Kız biraz soğuk bir eda ile, "İsmim Phoebe Pyncheon'dır" dedi; çünkü yeni ahbabının ihtiyar kızın, serkeş

temayüllerinden bahsederek hakkında kötü bir fikir verdiği resimciden başka kimse olmayacağını anlamıştı. "Kuzenim Hepzibah'ın bahçesine başka birinin baktığını bilmiyordum."

Holgrave "Evet" dedi, "İnsanlar bunca yıldır ekip biçtikten sonra burada tabiat ve sâde güzellik namına ne kaldıysa, o bir parçacık şeyle, kendimi canlandırmak için bu eski kara toprağı, kazarım, çapalarım, otlardan temizlerim. Vakit geçirmek için toprağı alt üst ederim. Asıl işim, o da iş sayılırsa eğer, daha ehemmiyetsiz bir şeydir. Sözün kısası güneş ışığı vasıtasıyla resim yaparım; bu işimle gözlerimin çok fazla kamaşmaması için Bayan Hepzibah'tan bu yarı karanlık çatılardan birinde oturmak iznini kopardım. İçeri girince insanın gözlerine bir sargı konmuş gibi oluyor, yaptıklarımın bir numunesini görmek ister misiniz?"

Phoebe daha az çekingen "Işık vasıtasıyla mâdeni levha üzerine alınan bir resim mi yani?" diye sordu. Çünkü kafasındaki peşin hükümlere rağmen, içindeki gençlik, genç adamınkiyle birleşmek için can atıyordu. "O çeşit resimlerden pek hoşlanmıyorum – çok sert ve asık suratlı oluyor, hem sonra bir hilesini bulup görünmemeye ve büsbütün kaçmaya çalışıyorlar. Galiba, pek sevimsiz olduklarını biliyorlar da, onun için göze görünmeyi hiç istemiyorlar."

Ressam, Phoebe'ye bakarak, "Müsaade etseniz," dedi, "Tamamıyla sevimli olan bir yüzde bu tarzın hoşa gitmeyecek hususiyetler tesbit edip edemeyeceğini denemek isterdim. Fakat muhakkak ki söylediğinizde de bir hakikat payı var. Elimdeki suretlerin çoğu hakikaten suratsız görünüyor. Ama galiba, asılları öyle de ondan, bu·en makul sebep, Allah'ın apaçık ve gösterişsiz gün ışığında fevkalâde bir nüfuzu nazar var. Bu ışık bize sadece görüneni aksettiriyor gibi geliyor ama, aslında insanın içini öyle bir açığa vuruyor ki, hiç bir ressam hatta farkına varsa bile, bunu tesbite cesaret edemez. Hiç değilse benim bu mütevazi sanatımda

dalkavukluk yoktur, işte tekrar tekrar aldığım bir suret, yine de netice hep aynı. Halbuki aslı herkesin gözüne bambaşka görünüyor. Bu karakter hakkındaki fikrinizi öğrenmek beni memnun edecek."

Delikanlı maroken[1] muhafaza içinde, gün ışığı vasıtasıyla mâdene alınmış bir minyatür gösterdi. Phoebe resme şöyle bir göz atıp geri verdi.

Genç kız, "Bu yüzü tanıyorum," dedi; "Çünkü o sert bakışlar bütün gün peşimi bırakmadı. Bu, benim şurada salonda asılı duran Püriten dedem. Muhakkak siyah kadife kasketini ve kır sakalını atarak bu portreyi kopya etmenin bir yolunu buldunuz, pelerin ve boyun bağı yerine de ona modern bir ceket giydirip, saten bir kravat taktınız. Bence, yapılan bu değişiklikler boşa gitmiş."

Holgrave, "Biraz daha baksaydınız, daha başka farklar da görürdünüz," dedi. Gülüyordu ama belli ki çok şaşırmıştı. "Sizi temin ederim ki bu, zamanımıza ait bir yüzdür, hem de sizin karşılaşmak ihtimaliniz pek çok olan bir yüz. Şimdi mühim olan şu, bu resmin aslı âlem nazarında –hem de bildiğime göre, en samimî arkadaşları nazarında– iyiliğine, açık kalpliliğine, neşeli güzel huyuna ve daha bu gibi başka makbul vasıflara delâlet eden son derece munis bir yüze sahip bir adamdır. Gördüğünüz gibi, güneş tamamıyla başka bir hikâye söylüyor, hem de tarafımdan sabırla tekrar tekrar girişilen yarım düzine teşebbüsten sonra bile dediğinden dönmüyor. İşte karşımızda kurnaz, hilekâr, merhametsiz, müstebit ve üstelik, buz gibi soğuk bir adam duruyor! Şu göze bakın! Bu bakışın insafına sığınmak ister miydiniz? Şu ağza bakın! Bu ağız hiç gülebilir mi? Halbuki aslının o müşfik gülümseyişini bir görseniz! Bu kimsenin oldukça mühim ve tanınmış bir şahsiyet olduğu ve bu

1 Maroken: İlk kez Fas'ta, keçi derisinin bitkisel maddelerle işleme tabi tutulup boyanmasıyla elde edilen, bugün her ülkede yapılan çok yumuşak deri.

suretin de kabartması yapılmak istendiği düşünülünce insan buna daha da çok esef ediyor."

Phoebe, gözlerini öte tarafa çevirerek, "Her ne ise o yüzü bir daha görmek istemem," dedi. Muhakkak ki o eski portreye çok benziyor. Fakat kuzenim Hepzibah'ta bir başka resim var – bir minyatür. Eğer resmin aslı hâlâ hayatta ise, zannederim güneşe, "Beni aksi suratlı ve zâlim yapamazsın işte, diye meydan okuyabilir."

Ressam büyük bir alâka ile, "O resmi gördünüz demek," dedi. "Ben hiç görmedim, ama pek merak ediyorum. Demek size göre iyi ifadeli bir yüz?"

Phoebe, "Bundan daha tatlı bir yüz görmedim," dedi. "Bir erkek için fazla yumuşak ve fazla nazik bir yüz denebilir "

Holgrave, "Bakışlarında bir delişmenlik filân yok mu?" diye devam etti; o kadar ısrarla soruyordu ki Phoebe sıkılır gibi oldu; daha yeni tanıştıkları halde delikanlının hiç çekinmeden ahbaplığı bu kadar ilerletmesi de onu çekindiriyordu. "Hiç bir tarafında meş'um, karanlık bir hal yok mu? Bu resmin aslı sizce büyük bir cinayet işleyebilecek cinsten bir adam olamaz mı?"

Phoebe biraz sabırsızca, "Hiç görmediğiniz bir resim hakkında konuşmanız manasız bir şey" dedi. "Bu resmi yanlışlıkla bir başka resimle karıştırıyorsunuz. Bir cinayet ha! Mademki kuzenim Hepzibah'ın dostusunuz, kendisinden resmi size göstermesini rica edin."

Ressam soğukkanlılıkla, "Aslını görmek daha çok işime gelir," diye cevap verdi. "Adamın karakterine gelince, şöyle mi, böyle mi diye aramızda münakaşa etmeye lüzum yok; bu husus ehliyetli, yahut da kendi kendine ehliyetli diyen bir mahkeme heyeti tarafından tesbit edilmiş bulunuyor. Ama durun! Daha gitmeyin, rica ederim. Size bir teklifim var."

Phoebe gitmek üzereyken, biraz tereddütle geri döndü; gerçi ressamın bu tavırları dikkat edilince çirkin bir kabalıktan

ziyade bir teklifsizlik neticesi gibiydi ama, genç kız bu hareketlerin manasını tam olarak kavrayamamıştı. Şimdi söylemeye başladığı sözlerde de acayip âmirane bir hal vardı. Sanki bu bahçe sadece Hepzibah'ın lütfuyla kabul edildiği bir yer değil de kendi malıydı.

"Eğer sizce bir mahzur yoksa," dedi, "Bu çiçeklerle, şu tarihî ve sayın tavukları memnuniyetle sizin bakımınıza terkederim. Köy havasından ve köy işlerinden daha yeni ayrıldınız. Çok geçmeden açık havada yapılacak böyle bir işe ihtiyaç duyacaksınız. Benim çiçeklerle pek işim yok; onun için çiçeklere, istediğiniz gibi düzeltip bakabilirsiniz. Bayan Hepzibah'ın masasını zenginleştirmeyi vâdettiğim bütün o güzel ve hâlis sebzelere mukabil arasıra sizden isteyeceğim de hiç kabilinden küçücük bir çiçektir. Böylece iki iş arkadaşı olacağız, ortaklık gibi bir şey."

Phoebe hiç sesini çıkarmadan ve bu yumuşak başlılığına kendi de hayret ederek, bir çiçek tarhının otlarını temizlemeye başladı; fakat kafası daha ziyade, birdenbire bu kadar beklenilmez bir şekilde ahbaplığı ilerlettiği bu genç adama ait düşüncelerle doluydu. Ondan pek de hoşlanmamıştı. Adamın karakteri bu küçük köylü kızını şaşırtmıştı, daha tecrübeli birini de şaşırtabilirdi; çünkü konuşması umumiyetle alaylı olduğu halde genç kızın üzerinde ağırbaşlı ve hemen hemen sert bir insan tesiri bırakmıştı; yalnız gençliği bu sertliğini hafifletiyordu. Genç kız, ressamın tabiatındaki çekici bir kuvvete karşı isyan ediyor gibiydi; genç adam belki de farkında olmadan bu kuvvetini onun üzerinde denemişti.

Biraz sonra, meyve ağaçlarının ve civardaki binaların gölgeleri ile koyulaşan alacakaranlık bahçeyi kapladı.

Holgrave, "Hadi bakalım" dedi "Artık işi bırakmak zamanı geldi! Çapayı son vuruşumda bir fasulye fidanını kestim. Hayırlı geceler Bayan Phoebe Pyncheon! Güneşli bir gün şu gül goncalarından birini saçınıza takıp Central

Street'deki[1] odama gelirseniz, güneşin en parlak ışığını yakalayıp çiçeğin ve onu takanın bir resmini yaparım."

Genç adam, tek başına oturduğu çatıya doğru gitti, fakat kapıya varınca başını çevirip, şaka eder gibi ama yine de gayet samimî olarak Phoebe'ye seslendi.

"Maule kuyusundan sakın su içmeyin." dedi. "Orada ne su için, ne de yüzünüzü yıkayın!"

Phoebe, "Maule kuyusu mu?" diye cevap verdi. "Şu yosunlu taşlarla çevrili olan yer mi? Oradan su içmek niyetinde değilim, – ama niye içmeyeyim?"

Resimci, "Niye mi, çünkü ihtiyar bir hanımın çayı gibi büyülü bir sudur da ondan" diye cevap verdi.

Delikanlı gözden kayboldu; Phoebe, bir dakika orada kaldı; çatının bir odasında önce bir lâmbanın yanıp sönen, sonra tamamıyla yanan ışığını gördü. Genç kız Hepzibah'ın odasına döndüğü zaman alçak tavanlı salon o kadar karanlık ve loştu ki içerisini adamakıllı göremedi. Ama kız, ihtiyar hanımın zayıf vücudunu dik arkalı sandalyelerin birinde belli bilirsizce farketti; Hepzibah pencereden biraz uzakça oturuyordu. Camdan vuran soluk ışıkta, bir köşeye doğru çevrilmiş olan yüzü beyaz bir solukluk içinde görünüyordu.

Phoebe "Bir lâmba yakayım mı kuzen Hepzibah?" diye sordu.

Hepzibah, "İstersen yak evlâdım," diye cevap verdi. "Ama koridorun köşesindeki masaya koy. Gözlerim zayıftır; ışığa dayanamazlar pek!"

İnsan sesi ne muazzam bir müzik âletidir! İnsan ruhunun bütün heyecanlarını ne mükemmel aksettirir. Şu dakikada Hepzibah'ın sesinde bir derinlik ve yumuşaklık vardı. Kelimeler alelâde idi ama sanki kalbinin hararetiyle yoğrulmuş

1 Kasabanın ana caddesi.

gibiydiler. Mutfaktaki lâmbayı yakarken de Phoebe, kuzeninin kendisine bir şey söylediğini zannetti.

Genç kız, "Şimdi geliyorum!" diye cevap verdi. "Bu kibritlerin de parlamasıyla sönmesi bir oluyor."

Fakat Hepzibah'ın cevabı yerine, tanımadığı bir sesin mırıldandığını işitir gibi oldu, ama bu mırıltı tuhaf, belli belirsiz bir şeydi; açıkça söylenmiş kelimelerden ziyade, şekilsiz bir seda halindeydi; düşünce mahsulü sözlerden ziyade bir şafak ve sevgi tezahürü gibiydi. Bu ses o kadar müphemdi ki, Phoebe'nin zihninde bıraktığı tesir veya akis gerçek değilmiş gibiydi. Genç kız "Herhalde başka bir sesi insan sesine benzettim yahut da büsbütün hayal mahsûlüydü," diye hüküm verdi.

Yaktığı lâmbayı koridora koydu ve tekrar salona girdi. Hepzibah'ın vücudu, siyah elbiseleri içinde alacakaranlıkla birleşiyordu ama şimdi daha iyi farkediliyordu. Fakat duvarlar ışığı aksettirmeye hiç müsait olmadığından odanın daha uzak kısımları, hemen hemen evvelki gibi karanlıkta kalıyordu.

Phoebe, "Kuzen," dedi, "Biraz evvel bana bir şey mi söylemiştiniz?"

Hepzibah, "Hayır, çocuğum!" diye cevap verdi.

Evvelkinden de kısa konuşmuştu ama bu kelimelerde yine aynı esrarlı ahenk vardı. Yumuşak, hüzünlü fakat yaslı olmayan bir ahenk, Hepzibah'ın kalbinin derinliklerinden, en koyu heyecanına batıp çıkmış olarak fışkırıyor gibiydi. Bu ses titrekti de –bütün kuvvetli heyecanlarda bir elektrik kuvveti olduğu için– bu kısmen Phoebe'ye de geçti. Kız bir an sessiz sessiz oturdu. Fakat çok geçmeden, hisleri çok keskin olduğundan, odanın karanlıkta kalan bir köşesinde gayri muntazam bir nefesin farkına vardı. Üstelik hem hassas, hem de sıhhatli olan fiziki yapısı, âdeta ruhî bir medyum vazifesi görerek, ona yakınında birisi bulunduğu hissini verdi.

Nedense hiç sormak istemediği halde bu hissini yenerek, "Sevgili kuzenim," diye sordu, "Yanımızda başka birisi daha yok mu?"

Hepzibah, bir an durakladı, sonra, "Phoebe, benim güzel yavrum," dedi, "Çok erken kalktın, bütün gün de hiç durmadın. Ne olursun git yat! Çünkü, muhakkak dinlenmeye ihtiyacın var. Ben biraz salonda oturup düşüneceğim. Daha sen doğmadan da bu benim âdetimdi evlâdım."

Onu böylece uzaklaştırırken ihtiyar kız bir adım atıp Phoebe'yi öptü ve göğsüne bastırdı; kalbi kızın göğsü üzerinde hızlı hızlı, kuvvetle, güm güm atıyor, inip kalkıyordu. Bu yalnız, ihtiyar kalpte nasıl oluyor da bu kadar kuvvetli bir sevgi bulunuyor da böyle boşanıp taşıyordu.

Phoebe, "Allah rahatlık versin, kuzen!" dedi. Hepzibah'ın hali onu bir tuhaf etmişti. "Eğer beni sevmeye başlıyorsanız memnunum."

Genç kız odasına çekildi, fakat hemen uyumadı, uyuduğu zaman da dalamadı. Gecenin derinliklerinde, belirsiz bir vakitte sanki rüyada gibi merdivenlerden pat pat çıkan, ama mecalsiz ve kararsız bir ayak sesi duydu. Hepzibah'ın sesi de adımlarla beraber çıkıyordu; Phoebe, yine Hepzibah'ın sesine karşılık veren, o garip müphem mırıltıyı duydu; bu belli belirsiz şekilde şöyle biraz bir insan konuşmasına benzetilebilirdi belki.

VII
Misafir

Armut ağacındaki bir çift ardıç kuşunun ilk cıvıltıları ile uyanan Phoebe alt katta gidip gelmeler duydu ve hemen aşağıya indi. Hepzibah'ı mutfakta buldu. İhtiyar kız bir pencerenin yanında duruyordu; elindeki bir kitabı burnuna yapıştırmıştı. Gözleri iyi görmediğinden kitabın içindekileri öyle kolay kolay okuyamadığı için âdeta onları burnu ile koklayarak anlamayı umuyor gibiydi. İçindeki esaslar bu şekilde anlaşılabilecek bir kitap varsa eğer o da muhakkak ki Hepzibah'ın şimdi elinde olan kitaptı; bu takdirde mutfak da inceden inceye, her tertipte hazırlanmış, karaca etleri, hindi, semiz horoz, yağlanmış keklikler, sütlâç, muhallebi, pasta ve yılbaşı çöreklerinin kokusu ile buram buram tüterdi. Bu, sayısız, eski tarz İngiliz yemekleri ve resimli izahlarla dolu bir yemek kitabıydı. Resimler, bir asilzade sarayında verilecek cinsten ziyafet masalarının hazırlanışını gösteriyordu. Aşçılık sanatının bu zengin ve kudretli marifetleri arasında (ihtimal dedelerimiz bile bunların bir tanesini tatmamıştır), zavallı Hepzibah mevcut malzeme ile alelâcele becerebileceği cinsten kahvaltı için yapılması kolay lezzetli bir lokmacık arıyordu.

Biraz sonra derin bir ah çekerek bu güzel, ağız sulandırıcı kitabı kaptı ve Phoebe'ye ihtiyar Speckle'in –tavuklardan birine bu adı takmıştı– bir gün evvel bir yumurta yapıp yapmadığını sordu. Phoebe koşarak bakmaya gitti ama bekledikleri serveti bulamadan eli boş döndü. Fakat o anda

balıkçının borazan sesi işitildi; sokaktan geçtiğini ilân ediyordu. Hepzibah dükkânın camekânına hızlı hızlı vurarak adamı içeri çağırdı ve balıkçının, arabasındaki uskumruların en iyisi ve bu vakitsiz mevsimde eline geçenlerin en etlisi olduğuna dair teminat verdiği bir balığı satın aldı. Phoebe'den kahve kavurmasını rica etti, lâf arasında da bu kahvenin hakikî Mocha[1] olduğunu ve çok eski olduğu için her tanenin, ağırlığınca altın değerinde olması icap ettiğini söyledi; ihtiyar kız tarihî ocağın içine öyle bir ateş yığdı ki çok geçmeden mutfak karanlıktan büsbütün kurtuldu. Köy kızı elinden geldiği kadar yardımda bulunmak istediğinden, annesinin usulüne göre kolay bir pasta yapmak teklifinde bulundu; bunun bütün diğer çay pastalarından daha zengin ve gerektiği gibi yapılırsa, hepsinden daha nefis olacağına yemin edebilirdi. Hepzibah memnuniyetle razı oldu. Çok geçmeden mutfakta ağız sulandırıcı bir hazırlık başladı. Belki de müteveffa aşçı kızların hayaletleri bozuk düzen bacadan döne döne çıkan ve kendi öz unsurları olan dumanlar arasından hayretle bakıyorlar, yahut da geniş bacadan içeri gözlerini uyduruyorlar, hazırlanan bu basit yemeği hor görüyor, ve yapılmakta olan her yemeğe görünmeyen ellerini sokmak için boşuna çırpınıyorlardı. Muhakkak olan şu ki, açlıktan neredeyse ölecek olan fareler gizlendikleri yerlerden açıkça çıkıp arka bacakları üzerine oturarak bu dumanlı havayı kokluyorlar ve bir şeyler kemirmek fırsatını dört gözle bekliyorlardı.

Hepzibah'ın yemek pişirmekte kabiliyeti yoktu ve aslı aranırsa, şimdiki bu kuruluğu da hep, şiş başında durup evirip çevirmekten veya çaydanlığın kaynamasını kollamaktansa çok zaman yemek yememeyi tercih etmesindendi. Onun için, ocak başındaki bu gayreti baştan başa kahramanlık olan bir duygu imtihanıydı. İhtiyar kızın, kıpkızıl yanan kor halindeki kömürleri bir araya getirip alevlendirerek uskumruyu

1 Yemen kahvesi.

ızgara yapmaya uğraşmasını görmek insanın içine dokunuyordu ve muhakkak insanı ağlatacak bir şeydi (eğer daha önce bahsettiğimiz farelerle hayaletlerden başka yegâne seyirci olan Phoebe gözyaşı dökmekten daha iyi bir işle meşgul olmasaydı tabiî). Hepzibah'ın her zaman solgun olan yanakları sıcaktan ve telâştan alev alevdi. Balığı o kadar içi titreyerek ve o kadar titiz bir dikkatle kolluyordu ki, âdeta, –başka nasıl anlatılır bilmiyoruz– ızgaranın üzerindeki kendi kalbiydi de ebedî saadeti onun tam gerektiği gibi pişmesine bağlıydı.

Evde güzel tertiplenmiş ve zengin bir kahvaltı masası kadar insana hoş gelen pek az şey vardır. Kahvaltı masasına günün ilk şebnemli saatlerinde ruhî ve cismanî taraflarımızın birbiriyle, sonra olacağından daha hemâhenk olduğu bir sırada ve dinlenmiş olarak oturunuz. Tabiatımızın hayvani tarafına hatta biraz lüzumundan fazla boyun eğdiğimiz halde, öyle pek mühim midevî veya vicdanî tekdirlere muhatap olmadan, sabah yemeğinin vereceği maddî zevklerin tam tadı çıkarılabilir. Samimî misafirler arasında ileri atılan fikirlerde de akşam yemeğinde yapılan ihtimamlı konuşmalarda pek az rastlanan bir keskinlik, bir neşe ve çok zamanda canlı bir gerçeklik vardır. Hepzibah'ın ince narin bacaklı ve üzerinde çok zengin ipek bir örtü bulunan, küçük, tarihî masası, en neşeli toplantılardan birine sahne ve merkez olmaya değer bir görünüşteydi. Izgara balığın dumanı, vahşilere ait bir mabudun türbesinden yükselen günlük gibi etrafa yayılıyordu. Bir taraftan da Yemen kahvesinin kokusu Romalı bir koruyucu mâbudun veya zamanımızda kahvaltı masasına hâkim kuvvet ne ise onun, burun deliklerini hoşnut edebilirdi herhalde. Phoebe'nin pastaları ikramların en güzeliydi – renkleri o masum ve altın devrin kırlardaki mihraplarına yaraşırdı yahut da, o parlak sarı renkleriyle, Midas'ın ağzında pırıl pırıl altına dönen ekmek parçasına benziyorlardı. Tereyağını da unutmamalıyız. Phoebe bunu

köyde kendi eliyle yayıp çıkarmış, kuzenine kefaret kabilinden bir hediye olarak getirmişti; mis gibi yonca kokuyor ve kara tahta kaplamalı salona kırların cazibesini getiriyordu. Bütün bunlarla, eski çini fincanlar ve tabakların acayip ihtişamı, başlıklı kaşıklar ve gümüş sofra takımından kalan diğer tek parça olup, çok kaba bir çorba tasına benzeyen gümüş bir sütlükle öyle bir sofra kurulmuştu ki, ihtiyar Colonel Pyncheon'ın en sayılı misafirleri bile bu masada yer almaktan çekinmezlerdi. Fakat bu Püriten, portresinden aşağıya doğru pek aksi aksi bakıyordu. Sanki masa üzerindekilerin hiç biri hoşuna gitmemiş gibiydi.

Phoebe masayı elinden geldiği kadar süslemek için, güller, kokulu veya şekli güzel başka birkaç çiçek daha toplayarak, bunları cam bir sürahiye yerleştirdi. Sürahinin kulpu çok eskiden kırılmış olduğu için vazo olmaya daha elverişliydi. Güneşin ilk ışıkları – Havva'nın Âdem'le oturup kahvaltı ettiği kameriyeye gizli gizli göz atan güneş ışıkları kadar taze sabah ışıkları – armut ağacının dalları arasından ışıldayarak geçiyor ve masayı olduğu gibi aydınlatıyordu. Bir sandalye ile bir tabak Hepzibah için, –Phoebe için de öyle– ama kuzeni başka kimi bekliyordu? Bu hazırlıklar esnasında Hepzibah'ın bütün vücudu daimî bir titreme ve heyecan içinde idi. Bu öyle kuvvetli bir heyecandı ki Phoebe onun, ocağın ışığında duvara vuran, veya güneş ışığında salonun döşemesine düşen zayıf gölgesinin titrediğini farkediyordu. Bu heyecan o kadar değişik ve birbirini tutmaz şekillerde beliriyordu ki genç kız ne mâna vereceğini bilemiyordu. Bu, bazen sonsuz bir sevinç ve saadet halinde beliriyordu. Böyle anlarda Hepzibah birden kollarını açıp Phoebe'yi kucaklıyor ve bir anne şefkatiyle yanağını öpüyordu. Bunu adetâ içinden kopan, zaptedemediği bir hisle yapıyor gibiydi; sanki göğsü şefkatle dolup taşıyordu da bir parça nefes alabilmek için bunun bir parçasını dışarıya atması icabediyordu. Hemen ardından sebepsiz yere, ondaki

bu görülmemiş sevinç âdeta ürküp yeise düşüyor, karalar bağlıyordu; yahut da, söz gelişi, bu sevinç hemen kaçıp yıllardır zincire vurulduğu o gönül zindanına gizleniyordu; o zaman, serbest olmaktan korkan bu mahsus sevincin yerini soğuk ve hayal gibi bir keder alıyordu – öteki ne kadar parlak ise bu da o kadar kara idi. Ekseriya birdenbire, asabi ve histerik bir şekilde gülüveriyordu. Hiçbir gözyaşı insana bu kadar dokunamazdı; hemen ardından da, sanki, hangisi daha müessir denemek istiyormuş gibi bir gözyaşı tufanı başlıyordu. Yahut da aynı zamanda hem gülüyor hem ağlıyor ve zavallı Hepzibahcığı âdeta, manevî mânada, solgun donuk bir gökkuşağı sarıyordu. Söylediğimiz gibi Phoebe'ye karşı müşfikti –birbirlerini tanıdıkları şu kısa zaman zarfında, bir gece evvelki o tek öpücük müstesna hiç bu kadar müşfik olmamıştı– ama yine de mütemadiyen durup durup huysuzluk ediyor, asabileşiyordu. Bir an genç kızla sert sert konuşuyor sonra o her günkü tekellüflü, çekingen hâlini atıp özür diliyor, hemen ardından da daha o anda affedilen aynı şeyi tekrarlıyordu.

Nihayet, ikisi de işlerini bitirince Hepzibah Phoebe'nin elini kendi titreyen eline aldı.

"Bana darılma yavrum" dedi. "Çünkü, hakikaten kalbim ağzına kadar dolu! Bana darılma! Çünkü seni seviyorum Phoebe, öyle sert konuştuğuma bakma; bundan bir mâna çıkarma yavrum! Zamanla müşfik olacağım, hem de hep öyle kalacağım!"

Phoebe hem sevinçli, hem de gözleri dolu dolu, içten bir ilgi ile, "Çok sevgili kuzenim, ne oldu, bana söyleyemez misiniz?" diye sordu. "Sizi böyle heyecanlandıran ne?"

Hepzibah alelâcele gözlerini silerek, "Sus! Sus! Geliyor işte!" diye fısıldadı, "Önce seni görsün Phoebe; çünkü sen genç ve tazesin, her ne olursa olsun gülümsemeden edemezsin! Neşeli yüzleri daima severdi. Benimki ise artık yaşlandı, üzerindeki gözyaşları da daha kurumadı bile. Gözyaşına hiç

gelemezdi; neyse, perdeyi biraz çek de masada onun oturacağı taraf gölge olsun, ama güneş ışığı da bol bol girsin; çünkü bazı kimseler gibi karanlıktan hiç hoşlanmazdı. Hayatında pek az güneş gördü –zavallı Clifford– hem, ah, ne koyu bir karanlık içinde kaldı! Zavallı, zavallı Clifford!"

İhtiyar hanımefendi sanki Phoebe'den ziyade kendi kalbiyle konuşuyormuş gibi, yavaş sesle böyle mırıldanarak, parmaklarının ucuna basa basa odanın içinde dolaştı ve son dakikada gözüne çarpan eksikleri tamamladı.

Bu esnada, üst katta, koridorda bir ayak sesi oldu. Phoebe bunun geceleyin, sanki rüyasında gibi, yukarı çıkan aynı ayak sesi olduğunu anladı. Yaklaşan misafir, her kimse, merdivenlerin başında durur gibi yaptı; inerken de iki üç defa durakladı. Merdivenlerin dibinde de durdu. Her seferinde de bu duruşlar maksatsız gibi idi, daha ziyade kendisini harekete getiren şeyin ne olduğunu unutmaktan ileri geliyor gibiydi. Yahut da sanki bu kimsenin içindeki hareket kuvveti yürüyüşünü devam ettiremeyecek kadar zayıf olduğundan, elinde olmayarak, ayağı hareketten kalıyordu. Nihayet salonun eşiğinde uzun bir duraklama yaptı. Kapının tokmağını tuttu; sonra kapıyı açmadan elini çekti. Hepzibah elleri ihtilâçla kenetlenmiş, kapıya gözlerini dikmiş duruyordu,

Phoebe, titreyerek, "Sevgili kuzenim. Hepzibah, ne olur öyle bakma!" dedi. Çünkü kuzeninin heyecanı ve bu esrarlı çekingen adımlar onda sanki odaya bir hayalet geliyormuş gibi bir tesir yaptı. "Sahiden beni korkutuyorsunuz! Müthiş bir şey mi olacak?"

Hepzibah, "Hişşt!" diye fısıldadı. "Neşeli dur! Ne olursa olsun neşeni muhafaza et".

Eşikteki son duraklama o kadar uzun sürdü ki, Hepzibah, bu bekleyişe dayanamayarak atıldı, kapıyı ardına kadar açtı ve yabancıyı elinden tutup içeriye getirdi. İlk bakışta Phoebe yaşlıca bir zat gördü; üzerinde rengi atmış Şam

kumaşından, eski tarz bir sabahlık vardı; kır, daha doğrusu hemen hemen tamamıyla ağarmış saçları fazla uzundu ve alnını tamamıyla kapatıyordu; yalnız saçlarını arkaya atıp müphem bakışlarla gözlerini odada dolaştırdığı zamanlar müstesna! Yüzünü şöyle bir dikkatle süzünce, insanın, derhal, onun yürüyüşünün de çaresiz, biraz evvel bu odaya gelirken olduğu gibi yavaş ve odada karşıdan karşıya ilk defa yürüyen bir çocuğunki gibi gayesiz olacağını anlıyordu. Ama serbest ve kararlı bir yürüyüşe mâni olacak hiçbir şeyi de yoktu, gücü kuvveti yerinde idi. Yürüyemeyen, adamın ruhu idi. Gerçi yüzünde anlayış ışığı parlıyordu ama bu yüzdeki ifade kararsızlaşıyor hafiften ışıldayıp neredeyse tamamıyla sönüyor ve sonra tekrar hafifçe canlanıyor gibi oluyordu; bu, tıpkı yarı sönmüş korlar arasında ışıldayan bir alev gibidir; karşımızda, dipdiri, alabildiğine yükselen tam bir alev olsa ona bu kadar dikkatle bakmayız, ötekine daha dikkatlice bakarız ama, alevin ya adamakıllı tutuşup parlaması, yahut hemen sönmesi lâzımmış gibi biraz da sabırsızlanırız.

Misafir odaya girdikten sonra, bir an hareketsiz durdu; tıpkı kendine yol gösteren büyüğünün eline sarılan bir çocuk gibi gayri ihtiyari Hepzibah'ın elini bırakmadı. Fakat Phoebe'yi gördü ve kızın genç ve güzel görünüşü onu da ışıklandırdı; bu haliyle Phoebe tıpkı üzerine güneş vuran billur bir çiçek vazosunun etrafına saçtığı pırıl pırıl ışık halesi gibi salona neşe veriyordu. Misafir selâm verdi, yahut daha doğrusu, ne olduğu belirsiz garip bir nezaket hareketi yaptı. Gerçi hareketi kusurlu idi ama yine insanda anlatılmaz bir zarafet fikri uyandırıyor veya hiç olmazsa ima ediyordu; bu öyle bir şeydi ki sonradan gayret ederek öğrenilemezdi. Bu, o anda anlaşılamayacak kadar hafifti, ama sonradan hatırlanınca, âdeta bütün adamı gözümüzde değiştiriyordu.

Hepzibah, tıpkı aksi bir çocuğu yatıştırıyor gibi bir sesle, "Clifford'cığım," dedi, "Bu kuzenimiz Phoebe – küçük Phoebe Pyncheon – biliyorsun Arthur'un tek evlâdı.

Köyden geldi, yanımızda biraz kalacak; evceğizimiz artık pek ıssızlaştı da."

Misafir acayip, güç anlaşılır bir sesle "Phoebe? Phoebe Pyncheon? Phoebe?" diye tekrarladı. "Arthur'un evlâdı! Ah, hep unutmuşum! Neyse! Pek memnun oldum!"

Hepzibah misafiri sandalyesine doğru götürerek, "Gel, Clifford'cığım şu sandalyeye otur," dedi. "Ne olur Phoebe, perdeyi bir parçacık daha çekiver, artık kahvaltıya başlayalım."

Misafir kendisine gösterilen yere oturdu ve tuhaf tuhaf etrafına bakındı. Belli ki içinde bulunduğu sahneyi kavramaya ve daha açık, daha kati bir şekilde aklına yerleştirmeye çalışıyordu. Hiç olmazsa, o anda burada olduğuna, alçak kakma tavanlı, çapraz menteşeli, meşe kaplamalı salonda olduğuna, şekli bütün hasselerine kalıp gibi hakkedilmiş olan başka bir yerde olmadığına emin olmak istiyordu. Fakat o kadar fazla gayret sarf ediyordu ki, bu devam edemiyor ve pek az bir başarı sağlayabiliyordu. Mütemadiyen oturduğu yerden havalanıp gidiyordu diyebiliriz; yahut, başka bir deyimle, aklı ve şuuru başını alıp gidiyordu diyebiliriz; yahut, başka bir deyimle, aklı ve şuuru başını alıp gidiyor, masada onun yerine, çökmüş, yaşlanmış ve gamlı bedenini –cismi olan bir boşluğu, maddesi olan bir hayaleti– bırakıyordu. Bomboş bir andan sonra, tekrar gözbebeklerinde yanıp sönen ince bir ışık görülüyordu. Bu, ruhunun geri gelerek kalbindeki aile ocağını tutuşturmak, ümitsiz yaşaması mukadder olan o karanlık ve harap şatoda zekâ lâmbalarını tutuşturmak için elinden geleni yaptığına işaretti.

Böyle daha az uyuşuk, fakat yine de tam olmayan bir canlılık anında, Phoebe, önce çok saçma ve inanılmaz diye aklından uzaklaştırdığı bir fikrin doğruluğuna kanaat getirdi. Genç kız, karşısındaki adamın, kuzeni Hepzibah'daki güzel minyatürün aslı olduğunu gördü; hem de elbiseyi gözden kaçırmayan bir kadın gözü ile adamın vücudunu saran Şam kumaşından robdöşambırın deseninin, kumaşının ve

biçiminin resimde o kadar ihtimamla çizilen robdöşambırın aynı olduğunu derhal farketmişti. Bu eski soluk elbise, bütün o evvelki parlaklığından mahrum şu haliyle, anlatılmaz bir şekilde, onu giyenin bilinmeyen talihsizliğini anlatıyor ve bunu, gören gözlere açıklıyordu. Bu dış görünüş içinde ruhun elbisesi olan ve güzelliği, inceliğiyle en müstesna ressamları bile neredeyse âciz bırakan o beden ve yüzün ne kadar yıpranmış ve eskimiş olduğu daha da iyi görülüyordu. Adamın ruhunun, yeryüzünde başından geçen bir hâdiseden dolayı, müthiş bir haksızlığa uğradığı daha lâyıkıyla anlaşılabiliyordu. Orada, âdeta dünya ile arasında, harabiyat ve çöküntüden meydana gelmiş yarı şaffaf bir tül perde varmış gibi oturuyor, fakat bu perde arasından, zaman zaman, Malbone'ın nefesini keserek, cesur ve mesut bir kalem darbesiyle minyatüre geçirdiği o sonsuz zarafet ve son derece yumuşak tahayyül ifadesi farkediliyordu. Bu bakışta, yaratılıştan o kadar kendine has bir şey vardı ki, bütün o karanlık yıllar ve başına gelen o uğursuz felâket bile bunu tamamıyla yok etmeye kâfi gelmemişti.

Hepzibah mis gibi kokan kahveden bir fincan doldurmuş ve misafirine vermişti. Gözleri Hepzibah'ınki ile karşılaşınca adam âdeta hayrete düşmüş ve bir huzursuzluk duyar gibi olmuştu.

Müteessir bir sesle, "Bu sen misin, Hepzibah?" diye mırıldandı; sonra daha ziyade kendi kendine ve belki de söylediklerinin işitildiğini fatketmeyerek, "Ne kadar değişmiş! Ne kadar değişmiş! Hem bana kızgın mı ki? Kaşlarını niye böyle eğiyor?" diye söylendi.

Zavallı Hepzibah! İşte o Allah'ın belâsı çatık kaşlarından bahsediliyordu! Zaman, miyopluk ve içindeki huzursuzluk ve endişe bunu öyle âdet haline getirmişti ki, ne türlü olursa olsun, şiddetli bir heyecan duydu mu muhakkak böyle yapıyordu. Fakat, misafirin anlaşılması güç mırıltısını işitir işitmez, Hepzibah'ın bütün yüzü hazin bir sevgiyle yumuşadı,

hatta tatlılaştı; hatlarındaki huşunet sanki o ılık ve sisli parlaklığın ardında kaldı.

"Kızmak mı?" diye tekrarladı, "Sana kızmak mı, Clifford!"

Hayretini ifade ederken sesinde hüzünlü ve cidden harikulâde bir âhenk seziliyordu; ama yine de sesinde hâkim olamadığı öyle bir şey vardı ki, hassas olmayan bir dinleyici bunu yanılarak sertliğe verebilirdi. Sanki üstün bir musikişinas kırık bir âletten ruhları ürperten tatlılıkta nağmeler çıkarıyor da, âlet bu semavî âhengin ortasında fizikî kusurunu belli ediveriyordu. Hepzibah'ın sesini kendine vasıta edinen his de o kadar derindi.

Hepzibah, "Burada yalnız sevgi bulacaksın, Clifford," diye ilâve etti, "Yalnız sevgi! Kendi evindesin!"

Onun sözlerine, misafir, bir gülümseme ile karşılık verdi, ama yüzü hemen şöyle bir parçacık ışıyıvermişti o kadar. Gerçi bu pek hafif ve anlık bir şeydi ama harikulâde güzel ve çekici idi. Bunun ardından yüzüne daha kaba bir ifade gelmişti; yahut da onun ince ve narin yüzünde bu ifade kaba kaçıyordu; çünkü bunu yumuşatacak bir zekâ ışığından tamamıyla mahrumdu. Bu bir iştiha ifadesiydi. Hani neredeyse oburca denebilecek bir şekilde yiyordu; masanın üzerinde gayet bol hazırlanmış yiyecekleri yerken duyduğu zevk içinde âdeta kendini, Hepzibah'ı, genç kızı ve etrafındaki her şeyi unutmuş gibiydi. Gerçi ince işlenmiş özenilerek yaratılmıştı ama, belli ki tabiaten, ağız sulandırıcı şeylere karşı zaafı vardı. Fakat yine de, daha ruhî hususiyetleri kuvvetlerini muhafaza edebilmiş olsalardı, bu zaafını zaptedebilir, hatta bunu bir meziyet ve aydın kişilere has binbir incelikten biri haline çevirebilirdi. Fakat şimdiki durumda netice insana acı veriyordu ve Phoebe gözlerini indirmek zorunda kaldı.

Biraz sonra misafir henüz tatmadığı kahvenin kokusunu aldı. Kahveyi hırsla dikti. Bu müessir madde onun üzerinde

sihirli bir içki tesiri yaptı ve kalın bir tabaka haline gelmiş olan hayvani varlığını şeffaflaştırdı veya hiç olmazsa yarı şeffaf bir hale getirdi. Artık bu tabakadan dışarı evvelkine nazaran daha pırıl pırıl ruhî bir ışık sızmıştı.

"Daha, daha!" diye bağırdı; sinirli sinirli ve çabuk çabuk konuşuyordu; âdeta kaçmaya çalışan bir şeyi elinden bırakmamak için telâşlanıyordu. "Bana lâzım olan bu! Daha verin bana!"

Bu güzel ve kudretli tesirle daha dik oturuyor ve gözleri, takıldığı şeyleri görüyordu. Mühim olan, ifadesinin daha anlayışlı bir hale gelmiş olması değildi. Gerçi onun da tesiri vardı ama en göze batan netice bu değildi. Mânevi varlık dediğimiz o tarafı da öyle ileri derecede bir kuvvetle uyanmamıştı. Fakat ince mizaçlı bir varlık, bütün mevcudiyetiyle değilse bile, ittiratsız[1] bir şekilde ve yarım yamalak meydana çıkmıştı. Bu varlığın işi gücü hep güzel ve eğlenceli şeylerle idi. Esas vasfı bu olan bir yaratılış, harikulâde bir zevk ve haset edilecek derecede bir saadet kabiliyetine sahip olur. Güzellik onun hayatı olur; bütün gayretleri hep ona yönelir; şekil ve şemalinin de bununla hemâhenk olduğunu kabul edersek, kendi şahsî gelişmesi de aynı şekilde güzel olur. Böyle bir adamın kaderle hiçbir alışverişi olmamalıdır; mücadele denen şeyi bilmemelidir; hayata karşı savaşmak cesaret, irade ve arsızlığını gösterenleri bekleyen binbir türlü cefa ile hiç alışıverişi olmamalıdır; kahraman tabiatlı olanlara bu çeşit mihnetler dünya nimetlerinin büyüğüdür. Şimdi önümüzde oturan insana böyle bir şey, felâketin şiddeti nisbetinde artan bir ızdırap verirdi ancak. Mihnet içinde çürümek bu adama göre değildi. Onun saadet içinde yaşamak için yaratıldığını ve başka hiçbir şeye yaramayacağını gören cömert, kuvvetli ve asil ruhlu bir kimse, bana kalırsa –şayet bu suretle bizim sert atmosferimizin dondurucu kasır-

1 İttirat: İntizamlı, uygun şekilde. Saat gibi intizamlı hareket. Sıra ile birbirini takib eden. Ritmik. Tertip ve düzen içinde olma.

gaları böyle bir insana göre mülâyimleşecek olsaydı– kendi ufak tefek şahsî zevklerini feda etmeye hazır olurdu, kendi nazarında ehemmiyetsiz olan ümitleri çiğnerdi.

İnsafsızlığımıza veya küçümsediğimize verilmesin ama Clifford tabiaten lükse, eğlenceye düşkün bir insandı. Hatta şu karanlık eski salonda bile, gölgeli yapraklar arasında titreşip oynaşan güneş ışıklarından elinde olmadan miknatıslanmış gibi gözlerini ayırmamasından da belliydi bu. Çiçek vazosuna takdirkâr nazarlarla bakışından da belliydi; bu çiçeklerin kokusunu öyle bir hazla içine çekiyordu ki, bu, ancak bu kadar ince bir yapıya, ruhî unsurların da hamuruna karıştığı bir yapıya münhasırdır. Phoebe'ye bakarken beliren şuursuz gülümseyişinden de anlaşılıyordu bu; genç kızın taptaze ve genç vücudu hem güneş ışığı hem de çiçekti. Onların özünün daha güzel ve daha hoş bir tezahürü idi. Güzele karşı olan bu aşkı ve ihtiyacı, bu kadar çabuk da olsa, gözlerini, içinden gelen bir ihtiyatla ev sahibesinden uzaklaştırmasından ve tekrar geri çevirmektense odanın içinde rastgele gezdirmesinden de daha az belli olmuyordu. Bu, Hepzibah'ın kara bahtı idi, Clifford'ın kabahati değildi yoksa. Clifford nasıl olur da –Hepzibah o kadar sapsarı, o kadar buruşmuş ve o kadar gamlı bir haldeydi ki, başında o acayip kaba türbanı ve son derece aksi bir ifadeyle çatılmış kaşları ile– ona bakmaktan hoşlanabilirdi? Fakat Hepzibah'ın sessiz sedasız kendisine verdiği bu kadar çok şeye karşılık, ona hiçbir sevgi borcu yok muydu? Hepzibah'a hiç bir borcu yoktu. Clifford yaratılışında bir insanın o çeşit borçlarla ilişiği olamaz. Böyle bir yaratılış –bunu tenkit makamında söylemiyoruz, maksadımız bu kimselerin başka yaratılışta olanlar üzerinde yok edilemeyecek bir şekilde sahip oldukları hakka set çekmek de değildir– dâima aslında bencildir; bunu da böyle kabul etmeliyiz ve karşılık beklemeden o fedakâr ve her türlü bencillikten uzak sevgimizi ona karşı daha da arttırmalıyız. Zavallı Hepzibah bu

hakikati biliyordu, yahut, hiç olmazsa, insiyaki[1] olarak farkederek ona göre hareket ediyordu. Clifford kadar –bir zamanlar olduğu gibi– güzel bir varlıktan bu kadar zaman ayrı kaldıktan sonra, Hepzibah şimdilik, içini çekip, sonra da odasına kapanıp ağlamayı düşünse de, şimdi, Clifford'ın karşısında, kendi yaşlı ve çirkin şeklinden daha parlak şeyler bulunduğunu düşünerek seviniyordu. Kendisi hiçbir vakit güzel olmamıştı; güzel olmuş olsaydı dahi, Clifford yüzünden duyduğu, insanı kemirip bitiren o üzüntü, o güzelliği çoktan yok ederdi.

Misafir, sandalyesinde arkaya yaslandı. Yüzünde hülyalı bir memnuniyetle karışık endişeli bir ceht ve huzursuzluk ifadesi vardı. Etrafındaki şeyleri daha tam olarak anlamaya uğraşıyordu; yahut, belki de, bunun bir rüya veya bir hayal oyunu olmasından korkarak, bu güzel anı, biraz daha güzelleştirmeye ve daha devamlı bir hayalle uzatmaya çabalayarak bunu bulandırıyordu.

"Ne hoş! Ne güzel!" diye mırıldandı; fakat hiç kimseye hitap etmiyor gibi idi. "Devam edecek mi ki? Şu açık pencereden giren hava nasıl cana can katıyor! Açık bir pencere! Şu oynaşan güneş ışıkları ne kadar güzel! Şu çiçekler ne kadar mis gibi! Şu genç kızın yüzü ne neşeli, ne taze! – Üzerinde şebnem olan bir çiçek, şebnemler içinde de güneş ışıkları! Ah! Muhakkak hepsi rüya! Rüya! Rüya!" Ama bu rüya dört taş duvarı tamamıyla gizledi.

Sonra yüzü karardı; sanki üzerine bir mağara veya bir zindan gölgesi düşmüş gibiydi. Yüzündeki ifade de bir hapishane penceresinin demir parmaklıkları arasından sızacak kadar bir aydınlık vardı ancak, – sanki daha derinlere batıyormuş gibi bu ışık gittikçe azalıyordu. Phoebe (tez canlı ve hareketli olduğundan, olup bitenlere karışmadan, hem de

1 İnsiyaki: İçgüdüsel, doğuştan var olan.

ekseriya iyi bir niyetle karışmadan duramazdı) içinde yabancıyla konuşmak isteğini duydu.

Vazodaki güller arasından ateş kırmızısı küçük bir gül seçerek, "İşte yeni cins bir gül, bu sabah bahçede buldum!" dedi. "Bu mevsim ancak beş altı tane açacak. Bu en mükemmeli; üzerinde ne bir hastalık ne de bir küf lekesi var. Ne kadar hoş! Emsalsiz! İnsan şu kokuyu asla unutamaz!"

Misafir, çiçeği heyecanla alıp, "Ah! Bakayım bir... Elimde tutayım!" dedi. Çiçek, hatırlanan kokuların büyülü tesiriyle, etrafa saçtığı rayiha ile birlikte sayısız hatıraları da canlandırdı. "Teşekkür ederim, bu iyi geldi. Bu çiçeği ne kadar beğenirdim, hatırlıyorum. Çok eskidendi bu, galiba pek çok eskiden! Yoksa daha dün müydü? Bu beni yeniden gençleştiriyor! Genç miyim ben? Ya, bu fevkalâde belirli bir hatıra, yahut da şuurum garip bir şekilde bulanık. Ama güzel genç kız ne kadar da iyi! Teşekkür ederim! Teşekkür ederim!"

Bu küçük kırmızı gülün verdiği güzel heyecan Clifford'a kahvaltı masasında en güzel anı yaşattı. Belki bu daha da devam edecekti ama biraz sonra, gözleri, tesadüfen ihtiyar Püriten'in yüzüne takıldı; ihtiyar Püriten paslı çerçevesinden ve tüvalden, bu sahneye tıpkı bir hayalet gibi bakıyordu. Misafir sabırsız bir el hareketi yaptı ve ailenin şımartılan bir ferdine hoş görüldüğü derhal anlaşılan bir titizlikle Hepzibah'a hitap etti.

Pek küçümsenemeyecek bir şiddetle açık açık "Hepzibah! Hepzibah!" diye bağırdı, "Şu menfur resmi duvarda ne tutuyorsun? Evet, evet! – Tam senin zevkine göre! Bin defa sana söyledim ki eve uğursuzluğu getiren budur – bilhassa bana uğursuzluk getiren! İndir şunu hemen!"

Hepzibah, üzgün üzgün, "Clifford'cığım biliyorsun ki bu olamaz!" dedi.

Clifford hâlâ şiddetle konuşarak, "Öyleyse" dedi, "Nasıl yaparsan yap, Allah aşkına şunu kırmızı bir perde ile ört,

kıvrım kıvrım sallanacak kadar geniş olsun. Tahammül edemiyorum şuna! Yüzüme böyle gözlerini dikip bakmamalı!"

Hepzibah, onu yatıştıracak şekilde, "Peki Clifford'cığım, resim örtülecek," dedi. "Üst katta bir sandık içinde kırmızı bir perde var, biraz rengi atmış ve güvelenmiş galiba, Fakat Phoebe ile ikimiz ondan fevkalâde bir şey yapacağız."

Clifford, "Hemen bugün, unutma!" dedi; sonra yavaş yavaş kendisiyle konuşuyormuş gibi ilâve etti, "Sanki ne diye şu kasvetli evde oturuyoruz? Ne diye Fransa'nın güneyine gitmeyelim? Yahut İtalya'ya? – Paris'e, Napoli'ye, Venedik'e, Roma'ya? Hepzibah paramız yok diyecek. Gülünç bir düşünce bu!"

Kendi kendine gülümsedi, Hepzibah'a doğru alaylı bir bakış attı.

Fakat bu kadar kısa bir zamanda geçirdiği muhtelif ruh halleri, gerçi hafifçe temas edip geçtik ama belli ki yabancıyı yormuştu. İhtimal, adam, ağır da olsa akmayan, daha ziyade ayaklarının dibinde birikip kalarak göllenen, yeknesak bir hayata alışıktı. Yüzüne bir uyku hâli geldi, ve bu da güneşsiz ışıksız koyu bir sis arazinin şekilleri üzerine nasıl bir tesir yaparsa mânen tıpkı öyle bir tesir yaptı. Görünüşü daha kabalaştı – âdeta ahmaklaştı. Eğer alâka ve güzellik hatta mahvolmuş bir güzellik namına bir şey görülmüşse bu yüzde, bunu gören kimse, şimdi belki de şüpheye düşmeye ve bu yüzde incelik namına ne görmüşse, şu bulanık gözlerde nasıl harikulâde bir parlaklık ve ışığa şahit olmuşsa hepsini kendisinin hayalinde uydurduğunu düşünmeye kalkardı.

Mamafih, kendini tamamıyla kaybetmeden evvel, dükkân zilinin şiddetli ve sert sesi duyuldu. Bu, Clifford'ın işitme organlarına ve karakteristik derecede hassas sinirlerine gayet nâhoş bir tesir yaparak, onun sandalyesinden fırlamamasına sebep oldu.

"Aman yarabbi, Hepzibah! Şimdi de, evde rahatımızı kaçıran bu müthiş kıyamet ne?" diye haykırdı; tabiî olarak ve eski âdeti üzere, bütün hıncını ve sabırsızlığını, dünyada kendini seven tek insandan çıkarıyordur. "Ömrümde böyle menfur bir velvele işitmedim! Buna ne diye müsaade ediyorsun? Allah aşkına, ne olabilir bu?"

Görünüşte bu kadar sudan bir rahatsızlığın Clifford'ın karakterini – âdeta ne olduğu belirsiz bir resmin birden tuvalinden fırlayıp çıkması gibi – bu kadar bariz bir şekilde ortaya çıkarması pek şayanı dikkatti. Mesele şu idi – onun yaratılışında bir kimseyi içindeki güzellik ve ahenk duygusu yoluyla yaralamak, kalbini yaralamaktan daha kolaydı. Hatta şu da mümkündür – çünkü bunun misalleri çok görülmüştür – eğer Clifford daha önceki yıllarda kendisindeki bu zevki son haddine kadar geliştirmek imkânlarını bulmuş olsaydı, bu mahir hususiyet bu zamana kadar içindeki sevgileri tamamıyla yer bitirir veya sürer atardı. Bu sebepten başına gelen o uzun ve kara felâketin hakikatte, belki bir parçacık da kurtarıcı bir lütuf olduğunu söyleyemez miyiz acaba?

Hepzibah sabırla fakat utancından kıpkırmızı kesilip ezilerek, "Clifford'cığıma, keşke o sesi senin duymana mâni olabilsem" dedi. "Benim bile hiç hoşuma gitmiyor fakat biliyor musun Clifford, sana bir söyleyeceğim var. Bu çirkin gürültü –ne olursun Phoebe, koş bakalım kim gelmiş!– bu münasebetsiz çıngırak sesi dükkânımızın zilinden başka bir şey değil."

Clifford şaşkın şaşkın bakarak, "Dükkân zili mi?" diye tekrarladı.

Hepzibah, "Evet, bizim dükkânımızın zili," dedi; şimdi halinde şiddetli heyecanla karışık, tabiî bir vakar görülüyordu "Çünkü sevgili Clifford'cığım, bunu bilmelisin; başka hiç bir çare yoktu, ya ekmek verecek de olsa, açlıktan ölsem bile reddedip iteceğim (senin de reddedip iteceğin) bir

elden yardım kabul etmek –başka hiçbir çare yoktu– yahut ta nafakamızı kendi ellerimle kazanmak! Tek başıma olsam belki açlıktan ölmeye razı olurdum. Fakat seni tekrar bana geri veriyorlardı." Yüzünde acıklı bir gülümseme ile ilâve etti, "Böyle olunca Clifford, ön tarafta küçük bir dükkân açmakla bu eski eve giderilemez bir şerefsizlik mi getirdim dersin? Bu kadar elzem olmadığı halde dedemizin dedesinin dedesi de aynı şeyi yaptı. Benden utanıyor musun?"

Clifford, "Utanmak mı! Şerefsizlik mi! Bu kelimeleri bana mı söylüyorsun Hepzibah?" dedi; kızmamıştı ama; çünkü bir adamın ruhu tamamıyla ezildiği zaman o kimse küçük şeylerden titizlenebilir ama, büyük şeylere katiyen içerlemez. Onun için sesinde heyecan ve teessürden başka bir şey yoktu. "Böyle söylemeyecektin Hepzibah! Artık benim için utanılacak ne olabilir?"

Sonra asabı bozulan adam –zevk için yaratılan fakat bu kadar acıklı bir kaderi olan adam– bir kadın gibi hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Fakat bu pek kısa sürdü; çok geçmeden gözyaşları onu sakinleştirdi; yüzündeki ifadeden anlaşıldığına göre oldukça rahatladı bile. Bir an bu durgunluktan kısmen sıyrıldı. Hepzibah'a gülümseyerek baktı; bu tebessümdeki acı ve yarı alaylı mâna Hepzibah için muammaydı.

"Bu kadar fakir miyiz, Hepzibah?" dedi.

Nihayet oturduğu koltuk derin ve yumuşak yastıklı olduğundan, Clifford uyuyakaldı. Nefesinin daha derinleştiğini gören Hepzibah –ama, yine, nefesi kuvvetli ve derin olacağına halindeki cansızlığa uygun olarak bu da kuvvetsiz ve titrekti– uykusunun iyice derinleştiğini belli eden bu alâmetleri gören Hepzibah, bunu fırsat bilerek, Clifford'ın yüzünü şimdiye kadar cesaret edemediği bir dikkatle incelemeye koyuldu. Kalbi gözyaşlarıyla eriyip aktı; ruhunun tâ derinliklerinden inilti halinde, hafif, müşfik fakat anlatılamayacak kadar hazin bir ses koptu. Duyduğu bu sonsuz keder ve merhamet içinde onun değişmiş, yaşlanmış, solmuş ve

harap olmuş yüzünü seyretmenin katiyen saygısızlık olmayacağını hissetti. Fakat bir parça ferahlar ferahlamaz, şimdi bu kadar değişmiş olduğu için, onun yüzüne böyle merakla baktığından dolayı şiddetli bir vicdan azabı duydu; derhal oradan uzaklaşarak güneşli pencerenin perdesini çekti ve Clifford'ı orada uyumaya bıraktı.

VIII
Günün Pyncheon'ı

Phoebe dükkâna girince, orada, artık tanıdık bir yüz olan küçüğü, yaptığı büyük işlerin hesabını doğru tutabilmişsek eğer, Jim Crow, fil, deve, hecinler, ve lokomotifi yutuveren küçüğü gördü. Kendi özel servetini iki gündür yukarda saydığımız görülmemiş nadide şeylere harcayıp tükettiğinden delikanlı şimdi annesi namına üç yumurta ile iki yüz elli gram kuru üzüm almaya gelmişti. Phoebe istediklerini verdi ve eski müşteriliğine teşekkür yollu ve kahvaltı üzerine küçük bir ilâve lokma olarak eline bir balina tutuşturdu. Koca balık Ninova Peygamberi ile arasında geçenlerin aksine, hemen, kendinden evvel, o kadar çeşitli bir kervanın geçtiği aynı kırmızı kader yolundan aşağıya doğru inmeye başladı. Bu şayanı dikkat yaramaz hakikaten o eski zaman babanın aynıydı; hem insan ve eşya her şeyi iştahla yutuyor hem de tıpkı zaman gibi, bu kadar mahlûkatı yutup yok ettikten sonra da sanki daha o anda yaratılmış gibi taptaze kalıyordu.

Çocuk kapıyı adamakıllı kapamadan geri döndü ve Phoebe'ye bir şeyler mırıldandı; balinanın yarısı daha ağzında olduğu için Phoebe dediğini iyice anlayamadı.

"Ne dedin küçük?" diye sordu.

Ned Higgins daha anlaşılır bir şekilde, "Annem ihtiyar kız Pyncheon'ın erkek kardeşi nasıl diye soruyor. Herkes onun eve geldiğini söylüyor."

Phoebe, "Kuzenim Hepzibah'ın kardeşi mi!" diye bağırdı; Hepzibah ile misafiri arasında olan münasebetin böyle âni olarak ortaya çıkması onu şaşırtmıştı. "Kardeşi ha! Daha evvel neredeydi ki?"

Küçük çocuk sadece başparmağını kalkık burnuna götürdü, yüzünden şeytanlık akıyordu; aslında ne kadar aptal suratlı olursa olsun, vaktini daha çok sokaklarda geçiren bir çocuk, hemen bu hali takınmasını öğrenir. Sonra, Phoebe'nin annesinin sorduğuna cevap vermeden kendine bakıp durduğunu görünce çıkıp gitti.

Çocuk inerken basamaklardan bir adam çıkıp dükkâna girdi. Bu, şişman ve eğer bir parçacık daha boylu olsaydı heybetli denebilecek, yaşı oldukça geçkin bir adamdı; üzerinde şayağa[1] pek benzeyen gayet ince kumaştan siyah bir elbise vardı. Nadir oryantal ağaçtan altın başlı bir baston görünüşündeki kibarlığı ve azameti arttırıyordu – kar gibi son derece temiz boyunbağı ile pırıl pırıl parlatılmış ayakkabıları da öyle! Esmer dört köşe yüzü, âdeta pösteki gibi uzun kıllı, kalın kaşlarıyla, yaratılıştan pek müessirdi. Eğer bu bay düşünceli hareket ederek, bu sert tesiri hafifletmek için son derece yumuşak ve hayırhah bir tavır takınmayı vazife edinmeseydi belki daha ziyade haşin bir görünüşü olurdu. Fakat yüzünün alt kısmı fazla hayvanî olduğundan, ruhaniden ziyade belki de zevk düşkünü bir görünüşü vardı ve lâf gelişi şöyle diyelim, bir nevî cismanî parlaklığa sahipti; bu da muhakkak ki kendisinin istediği cinsten, öyle memnuniyet veren bir şey değildi pek. Kendisini gören hassas bir kimse, herhalde, bunun, dış görünüşüyle aksettirmeye çalıştığı genel bir iyi kalpliliğe pek delâlet etmediğini kabul ederdi. Tesadüfen bu müşahit, hassaslığı ve zekiliği nisbetinde, her şeye kusur bulan bir kimse ise bu Bayın yüzündeki tebessümün de ayakkabılarındaki cilaya pek benzediğinden, bunu meydana getirip o şekilde muhafaza etmenin

1 Şayak: Kaba dokunmuş, dayanıklı bir tür yün kumaş.

gerek kendisine gerek ayakkabı boyacısına epeyce pahalıya mal olduğundan şüphe ederdi ihtimal.

İkinci katın çıkıntısı ve karaağacın sık yaprakları kadar camekândaki şeylerin de âdeta kararttığı küçük dükkâna girerken, yabancı, sırf kendi görünüşündeki aydınlıkla bütün bu kederli havayı ve onunla birlikte Hepzibah ve yanında oturanları saran manevi karanlığı canı gönülden silip süpürmek istermişçesine safi tebessüm kesilmişti, karşısında çökmüş bir ihtiyar kız yerine, gül goncası gibi bir genç kız görünce hayretini gizleyemedi. Önce kaşlarını çattı; sonra daha da taşkın bir nezaket ve yumuşaklıkla gülümsedi.

Gür bir sesle, "Ha, anladım!" dedi. Bu ses, cahil bir adamın boğazından çıksaydı, kaba kaçardı ama dikkatle işlene işlene artık yeter derecede yumuşamıştı, "Bayan Hepzibah Pyncheon'ın bu kadar iyi şartlarla işe başladığını bilmiyordum. Kendisinin yardımcısı olacaksınız, herhalde?"

Phoebe, "Tabiî," diye cevap verdi, ve bir parça da hanımefendi edası takınarak (çünkü, adam gerçi nazikti ama, belli ki kendisini ücretle tutulmuş bir yardımcı zannetmişti), "Bayan Hepzibah'ın kuzeniyim, kendisini ziyarete geldim," diye de ilâve etti.

Adam Phoebe'yi şimdiye kadar görmediği bir şekilde selâmlayıp kendisine gülümseyerek, "Kuzeni misiniz? Köyden mi geldiniz? O halde çok özür dilerim efendim," dedi; "Öyleyse birbirimizi daha iyi tanımalıyız; çünkü, eğer yanılmıyorsam, siz benim de küçük akrabam oluyorsunuz! Durun bakayım! – Mary mi? Dolly mi? Phoebe mi? Sakın siz sevgili kuzenim ve sınıf arkadaşım Arthur'un biricik evlâdı Phoebe Pyncheon olmayasınız? Tamam, ağzınız tıpkı babanızınki gibi. Evet, evet, bir birimizle daha iyi tanışmamız lâzım! Ben sizin akrabanızım yavrum. Hâkim Pyncheon'dan bahsedildiğini duymuşsunuzdur elbet!"

Phoebe cevap olarak eğilip kendisini selâmladığı sırada, hâkim, genç akrabasına bir tanışma ve tabiî bir sevgi öpücüğü vermek niyetiyle öne doğru eğildi; aralarındaki kan yakınlığını ve yaş farkını düşünürsek bu hoş görülebilir, hatta takdirle karşılanabilirdi. Ne yazık ki (bile bile değil, yahut da düşünmeden, sırf sevkitabiî ile) Phoebe tam o mühim anda geri çekildi; öyle olunca da bu çok sayın akraba, tezgâh üzerine eğilmiş, dudakları ileri doğru uzatılmış olarak boş havayı öpüyormuş gibi mânâsız ve müşkül bir durumda kalmıştı. Bu, bir bulutu kucaklayan Ixion'ın[1] durumuna modern bir misaldi; hâkim havadan şeylerin her türlüsünden kaçınıp, hiçbir zaman hayali, hakikatle karıştırmamakla övünen bir adam olduğundan durum daha da gülünçtü. Hakikat şuydu –bu Phoebe'nin yegâne mâzereti idi– arada bir sokak, hatta orta büyüklükte bir oda olduğu zaman hâkim Pyncheon'ın ışıl ışıl yumuşaklığı, karşısındaki hanıma ille de tatsız görünmeyebilirse de, bu esmer, besili yüz (öyle de sık sakallı idi ki, hiç bir jilet başa çıkamazdı) ilgilendiği şeye bizzat temas etmeye niyetlenince aşırı şekilde hararetlenmişti. Hâkimin bu çeşit hareketlerinde, nasıl oluyorsa, erkek tarafı, cinsiyeti, çok fazla göze çarpıyordu. Phoebe gözlerini yere indirdi ve sebebini bilmeden, hâkimin bakışları altında kulaklarına kadar kızardığını hissetti. Halbuki şimdiye kadar öyle fazla titizlenmeden, bu kara kaşlı, kır sakallı, beyaz yakalı, nazik ve yumuşak hâkimden daha genç veya daha yaşlı yarım düzineye yakın kuzene kendini öptürmüştü, öyleyse bu niye öpmesin?

Phoebe gözlerini kaldırınca hâkim Pyncheon'ın yüzündeki değişiklik onu şaşırttı. Ölçü farkını bir yana bırakırsak, bu tıpkı, günlük güneşlik bir manzara ile fırtına

1 Yunan mitolojisinde Dia'nın kocasıdır. Hileyle karısının babasını öldürür. Zeus tarafından affedilir; fakat Hera'yı baştan çıkarmaya çalışarak nankörlük eder ve ceza olarak durmadan dönen ateşten bir tekerleğe bağlanır.

kopmazdan hemen önceki bir manzara arasındaki fark kadar açıktı. Öyle, fırtınadan önceki manzaranın o kuvvetli şiddeti yoktu ama, yüzü soğuk, haşin, ve bütün gün oturmuş kalmış bir bulut gibi karanlığı giderilemez cinstendi.

Köy kızı kendi kendine "Aman yarabbi! Şimdi ne olacak?" diye düşündü. "Kaya gibi sert, doğu rüzgârı gibi kuvvetli bir hali var. Niyetim onu kırmak değildi. Mademki sahiden kuzenim oluyor, elimden gelse beni öpmesine ses çıkarmazdım!"

Sonra, Phoebe birden farketti; karşısındaki bu hâkim, ressamın kendine bahçede gösterdiği minyatürün ta kendisiydi. Şimdi, yüzündeki bu sert haşin ve pervasız ifade, güneşin açığa vurmakta ısrar ettiği aynı ifadeydi. Şu halde bu, gelip geçici bir ruh hali olmayıp her ne kadar maharetle örtbas ediliyorsa da, değişmez bir huy mu idi? Sonra, sade böyle olmayıp irsi bir şey mi idi? Resminde şimdiki bu hâkimin hem ifadesi, hem de tıpkı tıpkısına hatları kehanet gibi zahir olan o sakallı ecdadından, kıymetli bir aile hatırası olarak kendisine mi geçmişti? Phoebe'den daha derin düşünen birini bu fikir ürkütebilirdi. Bundan çıkan şu idi: insanları cürüm işlemeye sevkeden zaaflar, kusurlar kötü ihtiraslar, âdi temayüller ve ahlâkî hastalıklar bir nesilden ötekine aktarılıyordu. İnsanların geleceğe miras olarak bırakmak istedikleri mal, mülk ve şerefler için yaptıkları kanunlardan daha emin bir yolla oluyordu bu.

Fakat, nasıl oluyorsa, Phoebe tekrar Hâkimin yüzüne bakar bakmaz, bu yüzdeki o çirkin huşunet yok oldu ve Phoebe, bu harikulâde adamın o yüce kalbinden etrafa saçtığı âdeta bunaltıcı ve boğucu sıcaklığın altında kendini tamamıyla mağlup hissetti; Hâkim Pyncheon, tıpkı, karşısındakini büyülemek için önce havayı özel kokusuyla doldurduğu söylenen bir yılan, gibiydi.

Hâkim onun hareketini çok beğendiğini belli eder şekilde başını sallayarak, "Hoşuma gitti, kuzenim Phoebe!"

dedi. "Çok hoşuma gitti, benim küçük kuzenim. İyi çocuksun, kendini kollamasını biliyorsun. Genç bir kız – hele çok güzelse – dudaklarıyla pek cömert olmamalıdır."

Phoebe işi şakaya dökmeye çalışarak, "Doğrusunu isterseniz, efendim, niyetim kabalık etmek değildi," dedi.

Ama yine de, artık, böyle ilk konuşmalarında aksilik olmasından mıdır, nedir, her neyse, Phoebe'nin hareketlerinde hâlâ bir çekingenlik vardı; bu hal onun o samimî, sokulgan tabiatına hiç uymuyordu. Hakkında o kadar endişe verici şeyler işittiği, New Englandlı bütün Pyncheon âilesinin başı, Yedi Çatılı Ev'in kurucusu, ve, o evin içinde o kadar acayip şekilde ölen o ilk Püriten'in şimdi bu dükkâna girmiş olduğu düşüncesinden, bu acayip fikirden kendini kurtaramıyordu. Böyle, her şeyi çabucacık yoluna koyuveren imkânlarla dolu bir zamanda, bu iş kolayca olmuştu. Öbür dünyadan gelince, çeyrek saatini bir berberde geçirerek o koca sakalını düzelttirmiş ve kır düşmüş favorilerle dışarı çıkmıştı, sonra, bir hazır elbiseciye müşteri olmuş, dar kadife ceketini, siyah pelerinini, çenesinin altındaki zengin işlemeli bandı beyaz bir yaka, kravat, ceket, yelek ve pantalonla değişmişti; ve nihayet, çelik başlı kılıcını bir kenara koyup eline altın başlı bir baston almış ve iki asır evvelinin Colonel Pyncheon'ı, bu ânın Hâkimi olarak dükkâna girmişti.

Tabiî Phoebe böyle bir fikre kapılmayıp, gülüp geçecek kadar aklı başında bir kızdı. Hem de, ihtimal, bu iki insan gelip yan yana karşısında dursalardı birçok bakımlardan birbirlerine benzemedikleri, fakat aralarında ancak şöyle umumi bir benzerlik olduğu görülürdü. Ecdatları olan o İngilizin yetiştiğinden tamamıyla farklı bir iklimde geçen uzun yıllar, bugünkünün görünüşünü muhakkak ki çok değiştirmişti. Hâkimin adalelerinin Colonel'inki gibi olması imkânsızdı; muhakkak ki Hâkim o kadar heybetli değildi. Çağdaşları arasında eti bakımından ağır çeken bir insan olarak görülmesine ve esas bakımından göze çarpar

tam bir gelişmeye mazhar olmasına ve hâkimlik sandalyesine iyi yakışmasına rağmen, bizce, günün Hâkim Pyncheon'ı, ecdadı ile aynı teraziye konsa, kendi kefesini dengede tutabilmek için eski usul epeyce okkalığa ihtiyacı olurdu. Sonra, Hâkimin yüzü, Colonel'in yanık esmer yanaklarında sıcaklığını hissettiren o kızıl İngiliz rengini kaybetmiş ve bütün hemşehrilerinde görülen renksizliğe bürünmüştü. Bundan başka, yanılmıyorsak eğer, hatta şimdi sözünü ettiğimiz cinsten sağlam bir Püriten evlâdında bile az çok bir tedirginlik görülüyordu. Bunun neticesi yüzü ecdadı olan Püriten'e nispeten daha çarçabuk değişiveriyor, daha keskin bir canlılık gösteriyordu; fakat buna mukabil daha esaslı bir şey kayboluyor, bu keskin ifadeler, âdeta eritici asitler gibi bu şeyi yok ediyordu. Bu gidiş, anladığımız kadar, o büyük beşerî terakkinin bir parçası olabilir. Böylece, çıkılan her basamakla hayvanı kuvvete daha az lüzum kaldıkça, bedenle ilgili kaba taraflarımızı incelterek belki de yavaş yavaş ruhanileşmemiz mukadder olacak. Eğer böyleyse, birçok kimselerle beraber Hâkim Pyncheon da daha böyle bir iki asırlık incelmeye dayanabilirdi.

Aralarındaki tavır ve şekil benzerliğine bakarak, Hâkimle atası arasındaki zihnî ve ahlâkî benzerliğin de o derece kuvvetli olduğunu düşünebiliriz. Geçmişte, Colonel Pyncheon'ın cenaze merasiminde yaptığı konuşmada papaz, bir göçen mahallelisini şeksiz şüphesiz azizler arasına katmış ve sanki kilisenin damını ve onun da üzerindeki semayı delerek gözler önüne bir manzara sermiş, onu ruh âleminin başı taçlı koroculari arasında elinde bir harpla oturur göstermişti. Mezar taşındaki yazıda da kendisinden son derece sitayişle bahsedilir. Sahifelerinde adı geçtiği kadar tarih de, karakterindeki istikrar ve doğruluğu inkâr etmez. Aynı şekilde bugünün Hâkim Pyncheon'ı için de, ne papaz, ne kanun adamı, ne mezar taşı yazıcısı, ne de umumî ve mahallî politika tarihçisi, bu mümtaz şahsiyetin samimî dindarlığına,

şerefli insanlığına, dürüst hâkimliğine ve mensup olduğu siyasî parti uğruna müşkül anlarda sık sık gösterdiği cesaret ve sadakate bir söz söyleyebilirdi. Fakat umum için ve gelecek için çalışan ve ne yazık ki bunu bildikleri için hakikatten uzaklaşıp, hürriyetlerini kaybeden o taşı yontan çeliğin, konuşan sesin ve yazan kalemin o soğuk, resmî ve boş kelimelerinden başka, ortada atlarına dâir bazı rivayetlerle, Hâkim hakkında, birbirini şayanı dikkat derecede tutan delillerle ortaya atılmış özel ve günlük bâzı dedikodular vardı. Yakını veya hizmetçisi olsun, kadınların, tanınmış bir adam hakkında düşündüklerinden, ekseriya, pek çok şey öğrenilir. Gravürü yapılmak niyetiyle alınan portrelerle, sahibinden habersiz elden ele dolaşan karakalem resimler arasındaki muazzam fark kadar garip bir şey olamaz.

Meselâ; söylendiğine göre Colonel'de servet hırsı vardı; Hâkimin de, bütün o israf gösterişine rağmen, parmakları demirdenmiş gibi eli sıkı olduğu söylenirdi. Atası seri bir iyi kalplilik havasına, dobra bir tok sözlülük ve açık tavırlılığa bürünmüştü; birçok insanlar bunu erkek bir insanın kalın ve eğilmez kabuğu içinden fışkıran tabiî bir samimiyet zannediyorlardı. Onun torunu da, daha incelmiş bir çağın icaplarına uyarak, bu kaba, yontulmamış şefkati inceltip onu bütün yüzünü kaplayan müşfik bir tebessüm haline getirmişti. Böylece, caddelerden geçerken öğle güneşi gibi parlıyor, yahut da şahsî dostlarının misafir odalarındaki ocak ateşleri gibi ışıldıyordu. Hatta bugün bile bu satırları yazanın kulağı dibinde fısıldanan, garip bazı söylentiler yalan değilse eğer, o Püriten ecdadı öyle günahlar işlemişti ki iman ve prensipleri ne olursa olsun, hayvanî tarafları onun kadar son derece gelişmiş, iffetsizlikle beraber, onun sebebi olan o kaba dünyevî varlıklarından kurtuluncaya kadar çaresiz böyle olmakta devam edecektir. Aynı şekilde, Hâkim aleyhinde fısıldanmış olan günümüze âit herhangi bir rezaletle sahifemizi lekelememeliyiz. Evinde müstebit bir adam olan

Püriten atası üç karı eskitmişti ve sırf kari koca münasebetlerinde gösterdiği amansız sertlik ve huşunet[1] yüzünden karılarını birbiri ardından, kalpleri kırık, mezarlarına yollamıştı. Burada benzerlik biraz aksıyor. Hâkim yalnız bir defa evlenmiş ve o karısını da evliliklerinin üçüncü veya dördüncü yılında kaybetmişti. Ama uydurduklarına göre –gerçi Hâkim Puncheon'ın evlilik hayatındaki tavrı hareketlerine tipik bir örnekse de, neyse yine biz bunun uydurulmuş olduğunu düşünmek istiyoruz– bu hanım ölüm darbesini balaylarında yemiş ve bir daha yüzü hiç gülmemiş; çünkü kocası, kendisini, metbuuna[2] ve efendisine biat makamında her sabah yatağına kahvesini getirmeye mecbur tutmuş.

Fakat bu irsi benzerlikler meselesi sonu gelmez bir konudur; bu benzerliklerin bir âilede tekerrür edip durması, bir iki asır gibi uzun bir zaman süresi içinde her insanın ardında ne kadar çok ecdadın kümelendiğini düşünürsek, hakikaten akıl alır şey değildir. Bunun için sâdece şunu ilave edelim ki –daha doğrusu şahsiyet özelliklerini ekseriya şaşılacak bir sadakatle muhafaza eden ocakbaşı rivayetlerine göre– Püriten ata cüretkâr, mütehakkim, pervasız ve kurnazdı; bir şeye meram eder, ondan sonra, durup dinlenmeden, vicdana kulak vermeden ille onu elde edinceye kadar ardını bırakmazdı. Zayıfları ezer, maksadına erişmek için elinden geleni yapardı. Hâkimin ne derece ona benzeyip benzemediğini hikâyemiz ilerledikçe belki görürüz.

Yukarıda bahsettiğimiz benzerliklerin hemen hemen hiçbiri Phoebe'nin aklından geçmedi. İşin doğrusu, genç kızın köyde doğup büyümesi onu, Yedi Çatılı Ev'in odalarında ve ocak başlarında örümcek ağları ve is tabakaları gibi kalıp giden birçok aile rivayetlerinden acınacak kadar habersiz bırakmıştı. Ama aslında pek ehemmiyetsiz olan bir

1 Huşunet: Davranış olarak kabalık, katılık, kırıcılık, sertlik.

2 Metbu: Uyulan, izinden gidilen, tâbi olunan.

şey onu acayip bir dehşete düşürdü. Asılan büyücü Maule'ın, Colonel Pyncheon ve evlâtlarına dâir savurduğu laneti –Allah'ın kendilerine kan içireceği lanetini– duymuştu: Halk arasında bu mucizevî kanın, bu âileden olanların boğazında fokurdadığına inanıldığını da duymuştu. Bu sonuncu rezalete, aklı başında bir insandan, hele Pyncheon ailesinden birinden bekleneceği gibi, Phoebe saçma deyip geçmişti – öyle olduğu da muhakkaktı. Fakat eski batıl inançlar, insan kalbine yerleşip, insan nefesine sarılarak, tekrar tekrar ağızdan ağıza geçe geçe, nesiller sonra sanki samimî bir gerçek havasına bürünür. Aile ocağının dumanı onlara adamakıllı sinmiştir. Aileye ait hakikatlerle beraber devredile devredile onlar da hakikatmiş gibi görünmeye başlar ve biz farkına varmadan içimize öyle yerleşir ki, çoğu zaman tesirleri sandığımızdan da fazla olur. İşte şimdi de aynen böyle oldu; Phoebe Hâkim Pyncheon'ın boğazında bir fokurdama işitince –bu, Hâkimin pek de elinde olmayan bir âdetiydi ama bir manası yoktu, belki hafif bir bronşitten rahatsızdı, veya bazı kimselerin dokundurduğu gibi bir felç alâmeti idi– genç kız bu tuhaf ve acayip hırıltıyı işitince, (yazar bunu hiç işitmediğinden, nasıl olduğunu anlatması kabil değildir) budala gibi irkildi, elleri kenetlendi. Tabiî Phoebe'nin böyle ehemmiyetsiz bir şeyden ürkmesi son derece saçma idi; ürküttüğünü, bizzat buna sebep olan kimseye göstermesi ise daha da affedilmez bir şeydi. Fakat bu vaka birdenbire, kendisinin daha önce Colonel'le Hâkim hakkında kurduğu hayallere o kadar tuhaf bir şekilde uygun düşüvermişti ki, o an için bu ikisini birleştirivermişti.

Hâkim Pyncheon kendisine sert sert bakarak, "Neyiniz var, küçük hanım?" dedi. "Bir şeyden mi korkuyorsunuz?"

Phoebe kendi haline kızıp hafiften gülerek, "Ah, hiç bir şey yok efendim, hiç, hiç bir şey," diye cevap verdi. "Ama herhalde kuzenim Hepzibah'la görüşmek istiyorsunuz. Kendisini çağırayım mı?"

Hâkim yine günlük güneşlik bir yüzle: "Bir dakika lütfen," dedi. "Bu sabah galiba biraz âsabınız bozuk. Kuzenim Phoebe, şehir havası, sizin o güzel, sağlam köy itiyatlarınızla bağdaşamıyor. Yoksa huzurunuzu kaçıran bir şey mi oldu? Kuzenim Hepzibah'ın ailesinde mühim bir şey mi oldu? Bir gelen filân, ha? Ben de öyle düşünmüştüm. Tevekkeli değil küçük yeğenim, böyle asabisiniz. Böyle bir misafirle aynı evde oturmak masum bir genç kızı ne kadar şaşırtsa yeridir!"

Phoebe, anlamak ister gibi Hâkime bakarak, "Anlamadım, efendim," dedi. "Evde öyle korkunç bir misafir filân yok; yalnız, nazik, çocuk gibi zavallı bir adam var; galiba kuzen Hepzibah'ın kardeşi. Zannedersem (ama siz benden daha iyi bileceksiniz efendim) pek aklı başında değil. Fakat öyle yumuşak ve sâkin bir hali var ki, bir anne çocuğunu kendine emniyet edebilir. Hem bence kendisi de bir çocukla ondan ancak birkaç yaş büyükmüş gibi oynayabilir. Beni ürkütmek mi! – yok, yok, katiyen!

İyi kalpli Hâkim, "Kuzenim Clifford'a dair bu kadar güzel ve bu kadar içten sözler işitmek beni çok memnun etti," dedi. "Yıllarca evvel, ikimizde çocuk ve delikanlı olduğumuz zamanlarda, kendisine karşı büyük sevgim vardı ve hâlâ onunla ilgili her işte ona karşı müşfik bir ilgi duyarım. Kendisinin biraz şuursuz olduğunu söyliyorsunuz. kuzenim Phoebe. İnşallah Allah kendisine hiç olmazsa geçmişteki günahlarına nedamet edecek kadar şuur verir!"

Phoebe, "Bence onun kadar az nedamete muhtaç kimse güç bulunur," dedi.

Hâkim ona acıyormuş gibi, "Sahi mi yavrum, Clifford Pyncheon adını hiç mi duymadın?" diye tekrar başladı. "Onun geçmişini hiç mi bilmiyorsunuz? Pek âlâ; anneniz ismini aldığı âilenin şerefini korumaya çok yerinde bir dikkat göstermiş. Bu talihsiz için aklından en iyi şeyleri geçir! Ve en güzel dileklerde bulun! Bu, Hıristiyanların başkaları hakkında hüküm verirken takip etmeleri gereken bir kâidedir;

bilhassa karakteri icabı karşılıklı olarak çaresiz birbirine az çok destek olmaları gereken yakın akrabalar arasında bunun böyle olması doğru ve akıllıca bir iş olur. Neyse, Clifford salonda mı? Hemen girip kendini göreyim."

Phoebe, "Kuzenim Hepzibah'ı çağırsam daha iyi olur herhalde, efendim," dedi. Ama böyle muhabbetti bir akrabanın, evin hususî bölmelerine girmesini önlesin mi, önlemesin mi, ne yapması lâzım pek kestiremiyordu da. "Kahvaltıdan sonra kardeşi uyuyacak gibi idi; eminim ki onun rahatsız edilmesini istemez. Ne olur müsaade edin de efendim kendisine haber vereyim."

Fakat hâkim ille de habersiz girmek için ısrar etti ve Phoebe, farkında olmadan, düşündüğü gibi hareket eden insanların canlılığıyla kapıya doğru adım atınca, hâkim onu fazla nezakete, daha doğrusu hiçbir nezakete lüzum görmeden kenara çekiverdi.

Hâkim Pyncheon, gök gürültüsü gibi bir sesle ve o gürlemeye sebep olan bulut gibi kaşlarını kara kara çatarak, "Hayır, hayır, Bayan Phoebe!" dedi. "Siz burada durun! Ben evi bilirim, Kuzenim Hepzibah'ı da bilirim, aynı şekilde kardeşi Clitford'ı da bilirim! Taşralı küçük kuzenimin, benim geldiğimi haber vermek zahmetine girmesine de lüzum yok!" Hemen şunu da söyleyelim ki bu son kelimelerle, o âni huşuneti kaybolmaya başlayarak yerine önceki yumuşak hâli gelmeye başlamıştı. "Phoebe, unutma ki burası evim ve yabancı olan sensin. Onun için içeri girip Clifford'ın nasıl olduğunu kendi gözlerimle görecek ve Hepzibah'la kendisine iyi duygularımdan ve en iyi temennilerimden katiyen emin olmalarını söyleyeceğim. Tam şu sırada her ikisinin de kendilerine ne kadar yardım etmek istediğimi bizzat benim ağzımdan işitmeleri doğru olur. Hah! İşte Hepzibah da zaten geldi!"

Sahiden de öyleydi. Hâkimin sesinin titreşimleri, salonda, başı çevrik oturmuş kardeşinin uykusunu kollayan

kadının kulaklarına gitmişti. Hâlinden, şimdi kapıyı tutmak için geldiği anlaşılıyordu; şunu da söyleyelim ki tıpkı peri masallarında, büyülenmiş bir güzele bekçilik etmesi âdet olan ejder gibiydi. Zaten her zaman çatık duran kaşları şu anda o kadar şiddetle çatılmıştı ki, artık buna sadece miyopluk sebep olarak gösterilemezdi. Kendisine yöneltilen bu bakışlar karşısında Hâkim Pyncheon telâşlanmadıysa bile şaşırdı. Tâ içten duyulan bir nefretin mânevi kuvvetini iyi hesaplayamamıştı. Hepzibah eliyle karşısındakini iter gibi bir hareket yaptı ve karanlık kapının ortasında boylu boyunca yasak timsali gibi dikildi. Ama Hepzibah'ın sırrını bildirmemiz, yaratılıştaki korkaklığının şimdi âni bir titreme halinde belirdiğini söylememiz lâzım; her uzvu âdeta ayrı ayrı oynuyormuş gibiydi.

İhtimal Hâkim, Hepzibah'ın bu güçlü görünüşü arkasında aslında ne kadar az sertlik olduğunu biliyordu. Her neyse, sinirleri sağlam bir kimse olduğundan, çabucak kendine hakim oldu ve elini uzatarak kuzenine yaklaşmasını bildirdi; ama yerinde bir ihtiyat tedbiri olarak aynı zamanda gülümsüyordu da. Bu, bütün yüzünü kaplayan öyle sıcak bir tebessümdü ki, aslında göründüğünün yarısı kadar bile sıcak olsa, bu yaz güneşi, temas ettiği bir asma üzümü derhal simsiyah oldururdu. Sahiden de Hâkimin niyeti Hepzibah'ı sanki bal mumundan bir şeymiş gibi oracıkta eritivermekti belki.

Hâkim bilhassa belirterek, "Hepzibah, sevgili kuzenim, pek sevindim!" dedi. "Nihayet, artık, senin de hayatının bir gayesi var. Evet, dostların ve akrabaların için, hepimiz için diyelim, bugün hayat daha mânalı artık. Clifford'ın rahatı için elimden gelen yardımı yapmaya hazır olduğumu bildirmek için vakit kaybetmeden hemen geldim. O hepimizindir. O ince zevki ve güzele karşı olan aşkı ile onun ne kadar çok şeye muhtaç olduğunu, ne kadar çok şey istemek âdetinde olduğunu bilirim. Evimdeki her şey –resimler, kitaplar, şarap ve yemeklerin en nefisleri– emrine amadedir. Kendisini

görmekle son derece bahtiyar olacağım. Şimdi hemen içeriye gireyim mi?"

Hepzibah "Hayır!" dedi. Sesi o kadar titriyordu ki fazla konuşamıyordu. "Misafir kabul edemez!"

Hâkim, "Misafir mi, sevgili kuzenim! Bana misafir mi diyorsunuz?" diye bağırdı. Anlaşılan bu kelimenin soğukluğu ona dokunmuştu. "Peki öyleyse Clifford'ı ve aynı şekilde seni de ağırlayan ben olayım. Hemen benim evime gelin. Kır havası ve evimde mevcut bütün rahatlıklar –daha doğrusu her türlü lüks– onun üzerinde fevkalâde tesirler yapacaktır. Ve sevgili Hepzibah, Clifford'cığımızı mesut etmek için seninle ben de başbaşa verecek, ona göz kulak olacak, birlikte uğraşacağız. Haydi! Benim için hem vazife, hem de bir zevk olan bir şey hakkında daha fazla söze ne hacet? Hemen bana gelin!" Phoebe'nin, bu kadar canıgönülden yapılan bu teklifleri ve akrabalık vazife ve haklarının bu kadar samimiyetle ifade edilişini işitince, Hâkim Pyncheon'ın yanına koşup, daha biraz evvel ondan sakındığı öpücüğü, kendiliğinden vermek geldi içinden. Hepzibah ise bambaşka düşünüyordu, Hâkimin tebessümü onun buruk kalbi üzerinde güneşin sirkeye yaptığı tesiri göstermiş ve onu eskisinden on kere daha buruklaştırmıştı.

"Clifford," dedi –Hepzibah hâlâ kırık dökük bir cümleden fazla konuşacak halde değildi– "Clifford burada kendi evinde!"

Hâkim Pyncheon, "Hepzibah, eğer bu meseleye herhangi bir peşin hüküm ve düşmanlığı karıştırıyorsan, Allah taksiratını affetsin!" dedi; hitap ettiği o yüce adalet katına doğru saygıyla gözlerini kaldırdı. "Bütün kalbimi açmış karşınızda duruyor, seni ve Clifford'ı bu kalbin içine almayı sabırsızlıkla arzuluyorum. Benim bu güzel niyetlerimi, senin iyiliğin için canıgönülden yapılan bu teklifleri reddetme! Ne tarafından alırsan al, bunlar senin bu yakın akrabanın yapması gereken şeylerdir. Benim sayfiyemdeki o

hoş hürriyet emrinde iken, kardeşini bu sıkıcı evde, bu boğucu hava içinde kapatırsan, bu senin için ağır bir mesuliyet olacaktır, kuzenim Hepzibah!"

Hepzibah eskisi kadar kısa keserek, "Sayfiyeniz Clifford'a hiç yaramaz." dedi.

Hâkim öfkesini açığa vurarak, "Kadın!" diye bağırdı. "Bütün bunların mânası ne? Başka geçinme imkânların mı var? Evet, şüphelenmiştim zaten. Dikkat et, Hepzibah, dikkat et! Clifford şimdiye kadar olduğundan daha da karanlık bir uçurumun kenarındadır. Ama lâf anlamadıktan sonra seninle ne konuşuyorum kadın? Çekil önümden! Clifford'ı görmem lâzım!"

Hepzibah iskelet gibi vücuduyla kapıya gerildi; sanki sahiden daha irileşmiş gibiydi. Kalbi dehşetli bir korku ve telâş içinde olduğundan, daha da müthiş görünüyordu. Belli kı Hâkim Pyncheon'ın niyeti kendine zorla yol açmaktı; fakat tam bu sırada içeriden gelen bir sesle durdu; bu zayıf, titrek, ağlamaklı bir sesti; bu seste korkmuş küçük bir çocuk gibi kendini müdafaadan âciz bir çaresizlik ve telâş vardı.

Ses, "Hepzibah, Hepzibah" diye bağırıyordu; "Onun önünde diz çök! Ayaklarını öp! Yalvar kendisine, içeri gelmesin! Ne olur bana merhamet etsin! Merhamet! Merhamet!"

O anda sanki Hâkim, Hepzibah'ı kenara itip, eşikten atlayarak, o kesik kesik, zavallı yalvarmaların geldiği salona girriverecekmiş gibi oldu. Onu bundan alıkoyan şey merhamet değildi; çünkü o zavallı sesi duyar duymaz, gözleri çakmak çakmak oldu, hemen ileri bir adım attı; sanki bütün vücudunu anlatılmaz derecede vahşî ve merhametsiz bir şey sarmıştı. Hâkim Pyncheon'ı tanımak için onu o anda görmek lâzımdı. Böyle bir andan sonra istediği kadar sıcak sıcak gülümsesin, zihne demirle dövülmüş gibi hakkedilen bu hayali silmeye uğraşmaktansa, üzümleri karartsın, kabakları sarartsın daha iyi ederdi. Bu hâlinde öfke ve nefret

değil, kendinden başka, önüne ne gelirse hepsini kırıp geçiren, müthiş ve amansız bir maksat var gibiydi. Bu da onun görünüşünü daha az değil, daha çok korkunçlaştırıyordu.

Fakat, acaba, müstesna ve yumuşak başlı bir adama iftira mı ediyoruz dersiniz? Hâkime şimdi bakın! Belli ki iyilik ve sevgi hislerini, bunları anlamaktan âciz insanlara fazla ısrarla kabul ettirmeye çalışmakla hata işlemiş olduğunun farkında. Onların daha uysal oldukları bir günü bekleyecek, o zaman da onlara şimdiki gibi cânı gönülden yardıma hazır olacak. İşte kapıdan çekilirken, yüzünden her şeyi kavrayan bir iyi kalplilik fışkırıyor; belli ki bütün dünya ile beraber Hepzibah'ı, küçük Phoebe'yi ve göze görünmez Clifford'ı, üçünü de, o uçsuz bucaksız kalbinin içine alıp, hepsini ılık sevgi suları içinde yıkıyor.

Hepzibah'a önce nezaketle elini uzatıp, sonra eldivenini giyip gitmeye hazırlanırken, "Bana karşı çok haksızlık ediyorsunuz, kuzenim Hepzibah" dedi, "Çok haksızlık ediyorsunuz! Ama ben bu hareketinizi affediyorum ve hakkımda daha iyi düşüncelere sahip olmanız için uğraşacağım. Tabiî zavallı Clifford'cığımız, böyle acıklı bir zihnî durum içinde iken şimdilik kendisiyle görüşmek hususunda ısrar etmeyi aklımdan bile geçirmem. Ama sanki benim özkardeşimmiş gibi, onun saadet ve refahına göz kulak olacağım; sonra senin de onun da, sevgili kuzenim, birgün bu yaptığınız haksızlığı anlayacağınızdan ümidimi kesmiyorum. O zaman yegâne intikamım, size, elimden geldiği kadar, var kuvvetimle yapacağım yardımları kabul etmeniz olacaktır."

Hâkim, Hepzibah'ı selâmlayıp, Phoebe'ye de az çok bir baba şefkatiyle başını salladıktan sonra, dükkândan çıktı ve gülümseyerek cadde boyunca yürümeye başladı. Böylece, gözleri yüksek devlet mevkilerinde olan zenginlerin âdeti üzere, kendisini tanımayanlara karşı takındığı samimî ve candan halleriyle, sanki servetinden, malından, mülkünden ve yüksek mevkiinden dolayı herkese özür diliyordu.

Selâmladığı adam ne kadar mütevazi olursa o da o kadar vakarını bir kenara bırakıyordu; onun için, sanki, bir alay uşak önünden gidip ona yol açıyormuş gibi elde ettiği şeylerden o kadar su götürmez bir şekilde emindi ki bu ona gurur veriyordu. Hele bu sabah Hâkim Pyncheon'ın yumuşak yüzünde öyle aşırı bir sıcaklık vardı ki, (şehirde dolaşan rivayete göre), bu kadar şiddetli güneşin tesiriyle biriken tozları yatıştırmak için su arabalarının sokakları fazladan bir defa daha dolaşması şart olmuştu.

Hâkim gözden kaybolur kaybolmaz, Hepzibah, ölü gibi bembeyaz kesildi ve Phoebe'ye doğru sendeleyerek, başını genç kızın omzuna bıraktı, "Ah, Phoebe," diye mırıldandı, "Bu adam hayatım boyunca bana dehşet vermiştir. Acaba onun ne olduğunu yüzüne vurabilmek cesaretini hiç, hiçbir gün kendimde bulamayacak, dilimin titremesini o kadarcık olsun hiçbir gün durduramayacak mıyım?"

Phoebe, "Bu kadar kötü bir insan mı?" diye sordu. "Muhakkak ki teklifleri çok iyi idi."

Hepzibah, "Onlardan bahsetme, demir gibi bir kalbi vardır," diye ilâve etti.

"Hadi, şimdi git de Clifford'la konuş! Kendisini eğlendir ve yatıştır! Beni böyle altüst olmuş görürse çok rahatsız olur. Hadi yavrum sen git de ben dükkâna bakmaya çalışayım."

Phoebe, Hepzibah'ı dinleyerek gitti; ama bu esnada da hep, biraz evvel gözü önünde geçen sahnenin mânasını anlamak için bir takım sorularla kafasını yoruyor, bir taraftan da hâkimler, din adamları ve aynı sınıftan diğer mümtaz ve muhterem şahsiyetler hakikaten, bir defacık bile, âdil ve dürüst olmaktan başka türlü olabilirler mi, bu kabil midir diye düşünüyordu. Böyle bir şüphe insanın son derece huzurunu kaçırır ve hakikat olduğu anlaşılırsa, bizim küçük taşralı kızımız gibi, tertipli, düzenli ve muhafazakâr sınıftan olanların zihinlerini allak bullak edip, onları korkutur.

Tabiaten düşüncelerinde daha cüretkâr olanlar, bu keşiften yaman bir zevk duyabilirler. Çünkü, mademki dünyada kötülük olmadan olmaz, yüksek bir kimsenin de âdi bir insan gibi hissesine düşeni alması beklenir. Daha geniş görüşlü ve daha anlayışlı bir kimse, mevki, asalet ve rütbenin insanda saygı uyandıran kıymetler oldukları iddiasının çürük olduğunu anlayabilir, ama bu yüzden sanki kâinat tepetaklak olup karanlıklar içinde kalmış gibi hissetmez. Fakat Phoebe dünyayı yerli yerinde tutabilmek için, içinde Hâkim Pyncheon'ın karakterine dâir beliren sezişleri biraz olsun boğmaya can atıyordu. Kuzeninin bunun aleyhindeki şehadetine gelince, Hepzibah'ın bu hükmünün mâlum aile anlaşmazlıklarından birinin tesiriyle olduğu kanaatine vardı. Bu anlaşmazlıklar, nefretin tabiî zehirine, ölen ve çürüyen sevgiyi de katarak onu daha da öldürücü yaparlar.

IX
Clifford'la Phoebe

Zavallı ihtiyar Hepzibah'cığımızın yaratılışında muhakkak ki yüce, âlicenap ve asil bir şey vardı! Yahut da – ihtimal böyleydi de – zaruret kendisini zenginleştirmiş, keder geliştirmiş, hayatındaki kuvvetli ve tek sevgi onu yüceltmişti; böylece daha mesut şartlar altında katiyen sahip olamayacağı bir kahramanlık gelmişti üzerine. Hepzibah, bugün içinde bulunduğu şu durumu, yıllarca –çoğu zaman yeisle, katiyen ümit edemeden, ama yine de bunun, hayatının en büyük şansı olduğunu hissederek– dört gözle beklemişti. Allah'tan kendisi için dilediği biricik şey, bu kadar çok sevdiği; hâline yahut mümkün olsaydı gelebileceği hâle o kadar hayran olduğu; ömrü boyunca, bir an olsun güveninin sarsılmadığı tek kişi olan kardeşine hayatını vakfetmek fırsat ve imkânını vermesi idi. İşte şimdi, o kaybettiği insan son çöküntü yıllarında, uzun garip talihsizliği içinden çıkıp gelmiş, anlaşılan, yalnız bedenî varlığına elzem ekmek için değil, manevî bakımdan da diri kalmasını sağlayacak her şey için onun sevgi ve ilgisine terkedilmişti. O da bu durumu gerektiği gibi karşılamıştı. Zavallı çökük Hepzibah'ımız yatkın ipeklilerini giyip, tutuk mafsalları ve o hazin, aksi, çatık kaşlarıyla elinden geleni yapmak için ortaya çıkmıştı; hem de yeterse eğer bunun yüz mislini yapacak kadar bir sevgiyle! Hepzibah'ın o ilk günkü halinden daha ağlamaklı –bunu düşündükçe içimizden gülmek gelirse eğer, Allah kusurumuzu affetsin– hakikaten daha dokunaklı pek az manzara

olabilirdi. Clifford'ı o sonsuz ve candan sevgisiyle sarıp kuşatmak ve dış âlemin soğukluğunu, kasvetli havasının zalimliğini unutturmak için nasıl sabırla çalışıyordu. Onu eğlendirmek için sarfettiği o küçük gayretler! Bunlar ne kadar zavallı, fakat ne kadar da âlicenabane idi!

Gençliğinde şiir ve romana ne kadar düşkün olduğunu hatırlayarak, bir kitaplığın kilidini açtı ve zamanında çok zevkle okunan bir kaç kitap indirdi. İçinde *Rape of the Lock*[1] da olan bir Pope cildi, *Tatler*[2] olan bir başka cilt, *Dryden'dan Derlemeler*[3] isimli gelişigüzel bir kitap bunlar arasında idi. Hepsinin de kabındaki yaldızı ve içlerindeki fikirlerin parlaklığı kararmıştı. Clifford'ın üzerinde hiçbir tesirleri olmadı. Eserleri yeni yazıldığı zaman tıpkı yeni dokunmuş sık bir halı gibi pırıl pırıl yanan, bunlar ve bunlar gibi bütün sosyete yazarlarının bir iki devir sonra, bütün okuyucuları üzerindeki o eski büyülerini kaybetmeye rıza göstermeleri gerekir; hele usul ve adapları değerlendirmek kudretini tamamıyla kaybetmiş bir kafanın bunlardan hiçbir zevk almayacağı muhakkaktır. O zaman Hepzihah eline Rasselas'ı[4] aldı ve *Happy Valley*'i *(Mesut Vadi)* okumaya başladı; aklında kaldığına göre galiba, bu kitapta, mesut bir hayat yaşamanın sırrı üzerinde duruluyordu; belki de bu, bir gün için, Clifford'la onun işine yarardı. Ama *Mesut Vâdi*'nin üzerinde bir bulut vardı. Üstelik Hepzibah da sayısız yerlerde ısrarla durmak hatasına düşerek dinleyicisini rahatsız etti; Clifford, galiba, mâna üzerinde düşünmese de, bunun

1 *Rape of the Lock*, İngiliz şair Alexander Pope'ın (1688-1744) eseri. Türkçeye *Bukleye Tecavüz* adıyla tercüme edilmiştir.

2 Bir dergi.

3 İngiliz şair John Dryden (1631-1700)'den yapılan derlemeler.

4 Rasselas, İngiliz yazar Samuel Johnson (1709-1784)'un eseridir. *Habeşistan Prensi Rasselas'ın Öyküsü* adıyla Türkçeye de çevrilmiştir. Eserin başkahramanı Rasselas, Habeşistan prensidir ve "Happy Valley-Mesut Vadi" adı verilen, özel, olağanüstü doğal güzelliklerin içinde, muhteşem bir yerde, zenginlik içinde yaşamaktadır fakat dış dünyayı hiç bilmiyor olmaktan çok rahatsızdır.

farkındaydı. Hem zaten onun okuduğunun mânasına pek ehemmiyet de vermiyordu, belki bu dersten hiç faydalanmıyor ama sıkıcılığını hissediyordu. Kız kardeşinin zaten yaratılıştan sert olan sesine, elemle geçen yıllar, âdeta bir nevi çatlaklık vermişti; bu bir defa insan boğazında yer etti mi, günah gibi, bir daha giderilemez artık. Bazen, erkek kadın her iki cinste de neşeli, elemli bütün söylediklerinde bulunan ve ömür boyunca süren bu çatlak ses, içlerine yerleşip kalmış bir melankolinin alâmetlerinden biridir. Böyle olduğu zaman da, bu ses, bir küçük hecesinde bile bütün bir bahtsız geçmişi açığa vurur. İnsana âdeta bu ses karalar bağlamış gibi gelir; yahut, daha yakın bir benzetme yapmak istersek sesin bütün tonlarında kendini gösteren bu biçare çatlaklık, tıpkı siyah bir ipek iplik gibidir; bir ipe kelimeler kristal boncuklar gibi dizilmiştir ve renklerini de ondan alırlar. Böyle sesler ölen ümitlerin yasını tutmuşlardır; onların da bu ümitlerle beraber ölüp, onlarla beraber gömülmeleri gerekir!

Hepzibah, gayretlerinin Clifford'ın içini açmadığını farkederek, evde daha eğlenceli vakit geçirtecek bir şeyler aradı. Bir seferinde gözleri, Alice Pyncheon'ın çimbalosuna takıldı. Bu büyük bir tehlike ânıydı; çünkü –bu müzik âleti karşısında öteden beri duyulan huşuya ve ruhanî parmaklar tarafından çalındığı söylenen cenaze havalarına rağmen– bu vefakâr kardeş, Clifford'ın iyiliği için, âletin telleri üzerinde parmaklarını gezdirip, bir taraftan sesiyle de buna iştirak etmeyi ciddi ciddi düşünmüştü. Zavallı Clifford! Zavallı Hepzibah! Zavallı çimbalocuk! Üçünün hâli de yaman olurdu. Yerinde bir müdahale ile –belki de bizzat çoktan toprağın altına gömülmüş olan Alice'nin göze görünmez müdahalesiyle– felâket önlendi.

Ama en fenası –Hepzibah için ve belki de Clifford için de en büyük talihsizlik– Clifford'ın, Hepzibah'ın görünüşünden bir türlü hoşlanmamasıydı. Zaten hiç yumuşak

olmayan, şimdi yaşla, elemle ve Clifford yüzünden bütün dünyaya karşı duyduğu kızgınlıktan dolayı sertleşen hatları; elbisesi, hele başındaki hotozu; herkesten uzak yaşamanın tesiriyle farkında olmadan tuhaflaşıp, acayipleşen halleri karşısında – işte zavallı kadının dış görünüşü böyle olduğundan, yaratılıştan güzellik aşkı olanın ondan gözlerini uzaklaştırmak için elinden geleni yaptığına, her ne kadar çok acınacak bir şeyse de, hiç şaşmamak gerekir. Bu, çaresiz böyle olacaktı. İçinde en son kaybolacak his bu idi. Hayatın son anında, Clifford, tükenen nefesi yavaşlayınca, ihtimal Hepzibah'ın kendisine gösterdiği o cömert sevgiye hararetle teşekkür etmek için onun elini tutacak ve gözlerini kapayacak –ama ölmek için değil– artık onun yüzüne bakmak zorunda olmadığından. Zavallı Hepzibah! Kendi kendine, acaba ne yapmalı diye düşündü ve hotozuna kurdeleler koymak aklına geldi; fakat o anda hemen harekete geçen bir takım koruyucu melekler sayesinde, üzüntüsünün sebebi olan o sevgili kimse üzerinde öldürücü bir tesir yapacağı muhakkak olan bu şeyden vazgeçti.

Kısacası Hepzibah'ın bu biçimsiz görünüşünden başka, her hareketinde de bir yol bilmezlik vardı; halinde iş görürken bile kendini gösteren ve zarafetle hiç bağdaşamayan bir hantallık vardı. Hepzibah, Clifford için bir üzüntü idi, kendi de bunu biliyordu. İş bu hale gelince, bu tarihî kız Phoebe'ye başvurdu. Kalbinde insanı alçaltan kıskançlıktan eser yoktu. Eğer Allah kendisini şahsen Clifford'ın saadetine vasıta yaparak, hayatının bu kahramanca sadakatini şereflendirmek isteseydi, bu, bütün geçmiş günlerin mükâfatı olur, ona ışıl ışıl değilse de, derin hakikî ve yüzlerce daha sevinçli anlara bedel bir saadet verirdi. Ama bu mukadder değilmiş. Onun için Hepzibah Phoebe'ye başvurdu ve bu işi ona bıraktı. Phoebe de bunu her zaman olduğu gibi neşeyle ele aldı; ama bunu bir vazife gibi düşünmedi ve bu sâde hareketinden dolayı da daha çok başarı elde etti.

Güler yüzlülüğünün tabiî bir neticesi olarak, Phoebe, çok geçmeden, bu iki yalnız dostunun günlük hayatları için değilse bile, günlük rahatları için vazgeçilmez bir şart oldu. Yedi Çatılı Ev'in isi tozu Phoebe geldiğinden beri âdeta yok olmuştu; evin iskeletini meydana getiren eski tahtaların kemirile kemirile çürümesi durmuştu; köhnemiş tavanlardan dökülüp odaların döşemesi ve mobilyaları üstünde birikip kalan toz da artık eskisi kadar değildi – yahut da orada, bahçe yolunu süpürüp geçen yel gibi hafif ayaklı, küçük bir ev hanımı vardı, tozları temizlemek için oradan oraya süzülüyordu. İçlerinde başka hiçbir şey bulunmayan boş odalarda dolaşan karanlık olayların gölgeleri; ölümün, buraya ayağını bastığı ilk günden beri birden fazla yatak odasında bıraktığı o ağır, insanın nefesini tıkayan koku – bütün bunlar, gençlik dolu, taptaze ve her bakımdan mükemmel bir kalbin mevcudiyetiyle, evin havasını saran o temizleyici tesirle, başa çıkacak kudrette değildi. Phoebe'de marazilikten eser yoktu; eğer marazî bir tarafı olsaydı, Pyncheonların eski evi bunun iyileştirilemez bir hastalık hâlini alması için birebir olurdu. Onun ruhu şimdi, bu kudretiyle, Hepzibah'ın o koskoca demir çemberli sandıklarından birinin içindeki gülyağının bir damlacığı gibi idi; bu gülyağının kokusu sandıktaki çeşit çeşit eşyalar, çarşaflar, danteller, mendiller, takkeler, çoraplar, dürülü elbiseler, eldivenler ve daha ne varsa hepsine yayılıyordu. Sandıktaki her şey nasıl bu gül kokusuyla daha da hoşlaşıyorsa, aynı şekilde Hepzibah'la Clifford'ın düşünce ve heyecanları da görünüşte ne kadar karanlık da olsa, Phoebe'nin aralarında olmasından dolayı farkedilmez bir saadet havasına bürünüyordu. Enerjik vücudu, zekâsı ve kalbi, onu mütemadiyen karşısına çıkan bir sürü alelade işi yapmaya, o anın icabına göre düşünmeye ve kâh armut ağacında neşeyle cıvıldaşan serçelerle, kâh elinden geldiği kadar Hepzibah'ın karanlık hüznüyle, yahut da kardeşinin anlaşılmaz inlemeleriyle ilgilenmeye zorluyordu.

Böyle, kolayca, olduğu yere uyuvermek hem mükemmel bir sağlığa, hem de mükemmel bir bünyeye alâmetti.

Phoebe'ninki gibi bir tabiat, nerde olsa beklenen tesirini gösterir, fakat nadiren hakettiği saygıyı görür. Ama bu yaratılıştaki ruhî kuvvet evin hanımının içinde bulunduğu bu kadar amansız şartlar ortasında kızın kendine bir yer edinmesiyle; ve kendinden o kadar daha heybetli bir kimse üzerinde elde ettiği tesirle kısmen ölçülebilir. Çünkü Hepzibah'ın iri kemikli vücudu ve uzuvları, Phoebe'nin ufak tefek, tüy gibi vücuduyla karşılaştırılırsa, ihtimal bu kadınla, bu genç kız arasındaki manevî ağırlık ve cesamet de bu nisbete uyardı.

Phoebe misafir için –Hepzibah'ın kardeşi için yahut da artık kendisinin dediği gibi kuzen Clifford için– bilhassa şarttı. Clifford'ın onunla konuştuğu, yahut da onun arkadaşlığından zevk aldığını daha başka bir şekilde ifade ettiği, söylenemez. Ama Phoebe uzun zaman ortadan kaybolsa, Clifford hırçınlaşır, sinirlenerek yerinde duramaz olur, bütün hareketlerinde görülen bir kararsızlıkla âdeta oradan oraya gidip gelmeye başlardı; yahut da kocaman sandalyesinde, başı elleri arasında oturup kara kara düşünür ve ancak Hepzibah onu canlandırmaya çalıştığı zamanlar hemen gelip geçen bir öfke kıvılcımından canlı olduğu anlaşılırdı. Ekseriya bütün istediği, Phoebe'nin mevcuduyeti ve onun taze canlı varlığının, kendi hasta varlığının yakınında olması idi Sahiden de Phoebe, yaratılıştan, o kadar hareketli ve canlı idi ki, tıpkı durmadan için için kaynayıp fokurdayan bir kaynak gibi tamamıyla sessiz ve hareketsiz olduğu pek az görülürdü. Şarkı da söyleyebiliyordu. Bu da onun için o kadar tabiî idi ki, aklınıza, acaba bunu nereden öğrendi, kimden ders aldı diye bir şey gelmezdi; bu bir kuşun nağmeleri hakkında aklınızdan böyle şeyler geçirmek gibi olur; bu kuşun küçük güzel sesinde en korkunç gök gürlemelerinde duyduğumuz, o aynı Yaradan'ın sesini duyarız. Phoebe şarkı söylediği müddetçe evde canının istediği yerde

dolaşabilirdi. Phoebe'nin tatlı, hafif nağmeleri ister yukarı kattaki odalardan, ister dükkâna uzanan koridordan, isterse bahçeden armut ağacının yaprakları üzerinden, kırpışan güneş ışıklarıyla beraber dökülüp gelsin, Clifford'a yeterdi. Sakin oturur, yüzünde hafiften beliren memnuniyet, bu nağmeler kendine yaklaştıkça veya uzaklaştıkça parlaklaşıp kararırdı. Ama, Clifford, en çok, Phoebe alçak bir tabure çekip dizinin dibine oturduğu zaman sevinirdi.

Phoebe'nin mizacı düşünülürse, genç kızın çoğu zaman, neşeli değil hüzünlü nağmeler seçmesi, ihtimal, üzerinde durulacak bir şeydir. Ama genç ve mesut olanlar, hayatlarına şeffaf bir gölge ile kıvam vermekten hoşlanırlar. Üstelik Phoebe'nin sesindeki ve nağmelerindeki en derin hüzün bile neşeli bir ruhun nesci içinden süzülüp geliyordu ve oradan edindiği hassayla nasıl oluyorsa, öyle doluyordu ki, insan ağladıkça açılıyordu. Serazad bir neşe, sonsuz bahtsızlığın mukaddes huzurunda, Hepzibah'la kardeşinin hayatlarında derinden derine akıp giden o ağır senfoniyle hiç uyuşmaz ve yakışık almazdı. Bunun için Phoebe'nin ikide bir hüzünlü mevzular seçmesi ve onun ağzında bunların insana o kadar hüzünlü gelmemesi çok yerinde idi.

Phoebe'nin arkadaşlığına alışmakla, Clifford yaratılışı itibariyle etrafındaki hoş şeylerin ve neşe kaynaklarının ne kadar tadını çıkarmak kabiliyetinde olduğunu derhal göstermiş oldu. Phobe yanında otururken Clifford gençleşiyordu. Bazen yüzüne bir güzellik –bu, hatta en bariz olduğu zaman bile pek öyle elle tutulur cinsten değildi ve bir ressamın yakalayıp tuvaline geçirebilmesi için uzun uzun beklemesi gerekirdi ve neticede yine de boşuna beklemiş olurdu– fakat yine de hayal olmayan bir güzellik gelir ve yüzünü aydınlatırdı. Aydınlatmaktan da fazla bir şey yapardı; onu bambaşka bir insan haline getirirdi; ondaki bu ifadeyi harikulade ince ve mesut bir ruhun pırıltısı olarak izah etmek mümkün olabilirdi. O kır saçlar ve derin kırışıklar

–sanki bütün olup biteni hiç eksiksiz anlatmak gayretindeymiş gibi, o sonsuz ızdırabı alnına bir uçtan bir uca, o kadar derin olarak işleyen, okunmasını imkânsızlaştıracak şekilde üst üste yığılan o kırışıklar– o an için kaybolurdu. Müşfik ve aynı zamanda keskin bir göz, onun nasıl bir insan olarak yaratıldığını görür gibi olurdu. Sonra, hüzünlü bir alacakaranlık gibi, ihtiyarlık yavaş yavaş onun bedenini sarınca, içinizden kaderin karşısına dikilip çatmak veya bu varlık fâni olmamalıydı yahut da fânilik onun hususiyetlerine ayak uydurmalıydı demek gelirdi. Dünyaya gelmesi için hiçbir sebep yok gibiydi; dünyanın ona hiç ihtiyacı yoktu; ama mademki bir kere dünyaya gelmişti, artık ondan sonra dâima en lâtif kokulu, ılık yaz havasını teneffüs etmeliydi. Dünyada kaderlerini ne kadar yâver olursa olsun, gıdaları sade güzellikmiş gibi olan bütün mizaçlar karşısında hep aynı şaşkınlığı duyacağız.

Çok muhtemeldir ki, Phoebe, üzerinde bu kadar iyi tesirleri olduğu bu insanı pek az anlıyordu. Buna lüzum da yoktu. Hakikaten, Clifford'ın şahsiyetinde, Phoebe gibi daha ziyade elle tutulur gerçeklerin insanı olan bir kimsenin hakkıyla takdir edemeyeceği kadar ince, hassas bir şey vardı. Clifford için, kızın yaratılışındaki gerçeklik, sadelik ve yalın gösterişsizlik, Phoebe'nin sahip olduğu bütün diğer güzellikler kadar tesirli idi. Doğrudur, güzellik hem de kendi tipi içinde hemen hemen eksiksiz olan bu güzellik de şarttı. Phoebe'nin hatları kaba, vücudu hantal, sesi aksi, hâli tavrı biçimsiz olsaydı, bu bahtsız dış görünüşü altında isterse bütün meziyetlere sahip olsun, bir kadın olarak Clifford'ın hayret ve nefretini uyandırır ve çirkinliği ile onun ruhunu karartırdı. Ama Phoebe'den daha güzel, en azından, daha sevimli yaratılmış bir şey yoktu, işte onun için bu adamın –şimdiye kadar, kalbi ve hayali sönünceye kadar, yaşamış olduğu, o zavallı, varlığı yokluğu bir zevk anları rüya olan bu adamın– hayalindeki kadınlar gittikçe

sıcaklık ve gerçekliklerini kaybedip, münzevî ressamların tabloları gibi, buz gibi bir tasavvur halinde donup kalan bu adamın, yaşayanlar arasına yeniden katılması için muhtaç olduğu şey, işte evin en büyük neşesi olan bu küçücük vücuttu. Umumî gidişin dışına çıkan veya çıkarılan kimselerin, hatta bu, daha iyi bir nizam için de olsa, en çok istedikleri şey, yine o eski bıraktıkları hayata dönebilmektir. İster bir dağ tepesinde, ister bir zindanda olsunlar, yalnızlıkları onları ürpertir. İşte Phoebe, varlığıyla, bulunduğu yeri bir yuva yapıveriyordu –serserisinin, mahpusunun hükümdarının– insanlığın dunundaki,[1] dışındaki, üstündeki bir alçağın insiyaki olarak hasretini çektiği havanın tâ kendisini yaratıyordu – bir yuva! Phoebe gerçekti! Elini tutunca bir şey hissederdiniz; yumuşak bir şey, bir varlık, sıcak bir varlık ve bu elin sıkışını hissettiğiniz müddetçe, ne kadar yumuşak da olsa, insanların karşılıklı sevgi zincirinde iyi bir yeriniz olduğundan emin olabilirdiniz. Dünya artık bir serap olmaktan çıkardı.

Bu konuyu biraz daha işleyerek, çok zaman anlaşılmaz bir mesele olarak ortaya atılan bir sırrı açıklamaya çalışalım. Şairler eşlerini niçin, kendileri gibi şairlik vergisi olanlardan değil de, ideal bir ruh işçisi kadar, en kaba bir el işçisinin saadetini de temin edebilecek cinsten olanlar arasından seçmek temayülündedirler? Çünkü, ihtimal, şair, hislerinin zirvesinde, insanî münasebetlere muhtaç değildir; fakat aşağı inip de yabancı gibi kalmak da onu üzer.

Birbirlerine o kadar candan ve o kadar devamlı olarak bağlı olan, ama erkeğin doğumuyla kızınki arasında da ne yazık ki boşu boşuna o kadar kasvetli ve esrarlı yıllar geçmiş bulunan bu çiftin birbiriyle münasebetinde güzel bir şey vardı. Clifford bakımından bu, yaratılıştan kadınlara karşı çok canlı hislerle dolu, ama şiddetli aşkı hiç tatmamış olan ve artık bunun için çok geç olduğunu bilen bir erkeğin

1 Dun: Aşağı, alçak, aşağılık, soysuz.

hissiydi. Bunun böyle olduğunu, zihnî çöküntüsünden arta kalan insiyaki bir hassaslıkla seziyordu. Böylece genç kıza karşı bir baba hissi duymamakla beraber, eğer Phoebe kızı olsaydı, ona karşı bundan daha temiz bir his duyamazdı. Doğru, Clifford erkekti ve Phoebe'yi bir kadın olarak görüyordu. Phoebe, onun için, tek başına bütün bir kadınlığı temsil ediyordu. Onun kadınlığa has hiçbir cazibesini gözden kaçırmıyor, dudaklarının dolgunluğunu ve göğüslerinin genç diriliğini görüyordu. Genç bir meyve ağacının çiçekleri gibi Phoebe'den fışkıran küçük küçük kadınca haller Clifford üzerinde tesirini gösteriyor ve bazen bu yüzden erkeğin kalbi en tatlı zevk râşeleriyle titriyordu. Böyle anlarda –çünkü bu ekseriya anlık bir şeydi– yarı uyuşuk bir halde olan bu insan tıpkı uzun zaman sessiz kalan bir harp üzerinde müzisyenin parmakları dolaşınca âlet nasıl sesle dolarsa, tıpkı öyle, tam mânasıyla ahenkli bir an yaşardı. Ama, nihayet bu, kendi şahsına münhasır bir his olmaktan ziyade, âdeta bir seziş yahut bir alâka idi. Phoebe'yi tatlı sâde bir masal okur gibi okuyordu. Onun söylediklerini, sanki Phoebe aile hayatından bir şiirmiş gibi dinliyordu; Tanrı, soğuk ve ümitsiz bahtsızlığının karşılığı olarak, kendisine çok acıyan bir meleğin, evin içinde böyle çağıldamasına müsaade etmişti. Phoebe, Clifford için bir gerçek olmayıp yeryüzünde nelerden mahrum kaldığını güzel bir şekilde ona duyurmak, anlatmak içindi. Böyle olunca sade bu sembol, yahut bu canlı tablo bile, ona gerçeğin vereceği huzuru duyuruyordu.

Ama bu fikri anlatmak için boşuna uğraşıyoruz. Bunun üzerimizde bıraktığı güzellik ve derin acıma hissini anlatacak kelime yoktur. Yalnız mesut olmak için yaratılan ve şimdiye kadar bu kadar acıklı bir şekilde saadete erişemeyen bu insan, –temayüllerine o kadar çirkin bir şekilde set çekilmişti ki, bilinmeyen bir zaman önce, zaten hiçbir vakit, hem mânen hem de zihnen kuvvetli olmamış şahsiyetinin ince

telleri kopmuştu ve şimdi artık şuuruna sahip değildi– saadet adalarından gelen bu zavallı, kimsesiz gezgin, fırtınalı bir denizde derme çatma teknesiyle, batan geminin kayalara çarpan son dalgası tarafından sâkin bir limana fırlatılmıştı. Orada sahilde yarı ölü yatarken, burnu bir dünya goncasının kokusunu almıştı ve bütün rayihalar gibi bu da onda şimdiye kadar aralarında yuvasını kurmuş olması gereken bütün canlı ve yaşayan güzelliklerin hatıralarını veya hayallerini uyandırmıştı. Adam, güzel tesirlere hemen kapılan yaratılışıyla bu hafif, ruh gibi istiğrakı[1] iyice, derin derin çekerek ruhuna doldurur ve tükenir!

Clifford için Phoebe ne düşünüyordu acaba? Genç kızın tabiatı garip ve değişik insanlardan hoşlanmasına pek müsait değildi. Ona en uygun gelen yol, alelade bir hayatın herkes tarafından çiğnenen yoluydu. En çok zevk alacağı arkadaşlar da adım başında rastlanan cinsten kimselerdi. Clifford'ı saran esrarın onun üzerinde bir tesiri varsa eğer, bu birçok kadınları cezbedebilecek olan buruk bir cazibe olmaktan ziyade, onu rahatsız eden bir şeydi. Yine de Phoebe'nin müşfik tabiatı bütün varlığıyla kendini göstermişti. Bunun sebebi, Clifford'ın esrarlı değişikliği, hatta yaratılışının ince tarafları olmayıp onunki gibi, böyle, bu kadar kimsesiz bir kalbin, Phoebe'ninki gibi hakikî bir samimiyet ve sevgi ile dolu bir kalbe tabiî olarak tesir etmesi idi. Phoebe, Clifford'a şefkatle bakıyordu; çünkü, Clifford pek çok sevgiye muhtaçtı ve anlaşılan pek az sevgi görmüştü. Daima hareket halinde olan sıhhatli bir hassasiyetin neticesi tam bir sezişle Clifford'a neyin iyi geleceğini anlıyor ve onu yapıyordu. Clifford'ın kafasının ve geçmişinin marazi tarafları üzerinde hiç durmuyordu; bunun için de aralarındaki münasebeti, hareketlerinde ihtiyatsız fakat herhalde içinde Allah'ın eli olan bir serbestlikle sıhhatli bir şekilde

1 İstiğrak: Dalma, gömülme. Kendinden geçme. Manevî olarak kendinden geçme.

devam ettirdi. Zihnen, belki de bedenen hasta olanlar, etraflarındaki kimselerin davranışları neticesi olarak hastalıklarının her yönden, yüzlerine, kat kat daha fazla olarak aksettirilmesiyle, daha da kötü, ümitsiz bir duruma düşerler. Bunlar mütemadiyen kendi nefeslerinin zehirini içlerine çekmeye mecbur edilirler. Ama Phoebe zavallı hastasının etrafını daha saf bir havayla dolduruyordu. Phoebe, bu havayı yabani çiçek kokusuyla değil ama –çünkü huyunda yabanilik yoktu– tabiatla insanın el ele verip yazdan yaza asırdan asra yetiştirdikleri bahçe güllerinin, karanfillerin ve daha çok güzel birtakım başka çiçeklerin kokusu ile dolduruyordu. Phoebe, Clifford'la olan münasebetlerinde böyle bir çiçekti. Clifford'ın da ondan teneffüs edip içine doldurduğu zevk böyleydi.

Ama şunu da söyleyelim ki etrafındaki havanın ağırlığından, Phoebe'nin yaprakları bazen biraz ölgünleşip sarkıyordu. Evvelkine nispeten daha çok düşünceli bir hali vardı. Gizli gizli Clifford'ın yüzüne baktığı zamanlar, o donuk ve uğursuz zarafeti ve hemen hemen sönmüş olan zekâyı görüyor, onun nasıl bir hayat sürmüş olduğunu anlamaya çalışıyordu. Eskiden beri hep böyle mi idi? Ruhunun görünenden daha fazla kısmını örten ve ona gerçek hayatı bu kadar kusurlu olarak aksettiren bu perde onu doğuştan mı sarmıştı? Yoksa bu perdenin kurşun renkli kumaşı karanlık bir felâketle mi dokunmuştu? Phoebe bilmecelerden hoşlanmazdı ve bu bilmece ile de karşılaşmamış olmayı canıgönülden isterdi. Fakat, Phoebe'nin, böyle, Clifford'ın karakteri üzerinde fikirler yürütmesinin şimdilik şu kadarcık olsun iyi bir neticesi oldu: Elinde olmadan aklından geçen bu düşüncelerle, her garip durumun kendi kendini izah etme istidadı birleşerek, yavaş yavaş, hakikat gözünün önüne serildiği zaman sarsılmadı. Hayat Clifford'a istediği kadar kötülük etsin, Phoebe, onun ince hassas parmaklarının temasından

ürkmeyecek kadar kuzeni Clifford'ı iyi tanıyordu – yahut da iyi tanıdığını zannediyordu.

Bu şayanı dikkat insanın eve gelişinden bir kaç gün sonra, hikâyesini anlattığımız bu eski evde hayat oldukça yeknesak bir hava içinde sürüp gitmeye başladı. Sabahleyin, kahvaltıdan hemen sonra Clifford sandalyesinde uykuya dalardı; hem de tesadüfen uyandırılmazsa, bu kesif uyku bulutundan, yahut da ileri geri gidip gelen daha hafif sisler arasından ancak öğleye doğru sıyrılabilirdi. İşte ihtiyar hanımın kardeşine bakma zamanı bu uyku saatleriydi; bu sırada Phoebe de dükkânla meşgul olurdu; mahalleli derhal bunun farkına vararak Phoebe dükkânda iken daha sık gelmekle genç tezgâhtarı tercih ettiklerini katiyetle belli ettiler. Yemekten sonra Hepzibah örgüsünü alır –kışın kardeşi giysin diye gri renkte uzun bir çorap örüyordu– ve içini çekip, kaşlarını hafifçe çatarak, Clifford'a son bir defa daha sevgiyle bakar ve Phoebe'ye dikkatli olmasını ima eden bir hareketle, tezgâhın arkasındaki yerine gider otururdu. Artık, bu kır saçlı adama bakmak, bekçilik etmek, oyun arkadaşlığı etmek –ne demek lâzımsa işte– sırası genç kıza geçerdi.

X
Pyncheonların Bahçesi

Clifford, Phoebe zorlamasa, umumiyetle, her an bütün varlığını saran uyuşukluktan kendini kurtaramaz ve akşama kadar sabahleyin oturduğu sandalyede miskin miskin otururur kalırdı. Ama genç kız, hemen hemen daima bahçeye inmelerini teklif ederdi; Venner Amca ile ressam yıkık dökük kameriyenin damını öyle onarmışlardı ki, orada artık güneşten de, gelip geçici yağmurlardan da korunmak mümkündü. Şerbetçi otları da küçük çardağın etrafını adamakıllı sarmaya başlamış ve bahçenin daha ücra köşelerine bakan sayısız küçük delik ve aralıklarıyla burası yeşil bir inzivacık olmuştu.

Bâzen burada, titreşen ışıkların oynaştıkları bu yeşil yerde, Phoebe, Clifford'a kitap okurdu. Phoebe'nin arkadaşı ressamın edebiyata ilgisi vardı, genç kıza tefrika tefrika romanlar ve birkaç tane de şiir kitabı vermişti. Bunlar, Hepzibah'ın, kardeşini eğlendirmek için seçtiği kitaplardan üslûp ve zevk itibariyle bambaşka idi. Ama Phoebe'nin okuması herhangi bir şekilde yaşlı kuzeninkinden daha başarılı idiyse, bunun sebebi pek de kitaplar değildi. Phoebe'nin sesinde her zaman tatlı bir ahenk vardı; bu ses pırıl pırıllığı ile ve neşeli ahengiyle Clifford'ı ya canlandırır yahut da çakıllar arasında durmadan akan bir dere şırıltısı ve âhengiyle ona sükûnet verirdi. Ama romanlara alışık olmayan bu köy kızını adamakıllı saran bu kitaplar, kendisinin bu acayip dinleyicisini ya pek az ilgilendiriyor yahut da hiç ilgilendirmiyordu. O hayat tasvirleri, ihtiras ve his dolu sahneler,

nükte, mizah ve insanın içini sızlatan şeyler, Clifford nazarında bir hiçti, hatta hiçten de beterdi. Bu, ya onların gerçek olup olmadığını anlamasına yardım edecek tecrübeden mahrum bulunmasındandı yahut da kendi çektikleri öyle bir gerçek ölçüsü idi ki, bunun karşısında öyle uydurma heyecanlar tutunamıyordu. Phoebe, okuduğu şeye neşeyle gülüp kahkahalar atarken, bazen o da sırf ona uymak için gülerdi, ama daha çok, yüzünde endişeli ve soran bir ifade belirirdi. Eğer hüzünlü bir sahifenin üstüne bir damla gözyaşı –hayalî ızdıraplar karşısında genç kızların akıttığı cinsten pırıl pırıl ışıklı bir gözyaşı– düşecek olsa, Clifford bunu ya hakikî bir felâket alâmeti olarak görür veya aksileşerek, genç kıza kızgın kızgın, elindeki kitabı kapamasını işaret ederdi. Akıllılık da ederdi doğrusu! Uydurma kederlerle vakit geçirmeye çalışmadan da, dünyamız zaten alabildiğine üzüntü ile dolu değil midir?

Okunan, şiir olursa durum daha iyi oluyordu. Şiirin yükselip alçalan âhengi ve tekrarlanan neşeli kafiyeler Clifford'ın hoşuna gidiyordu. Sonra Clifford, şiirde ifade edileni anlamayacak durumda da değildi –ihtimal çok yüksek veya derin fikirleri anlamıyordu– ama hemen şöyle geçiverenleri, uçucu olanları yakalayabiliyordu. Hangi harikulade şiirin böyle bir mucize gösterip onu uyaracağı önceden hiç belli olmazdı; ama Phoebe, gözlerini sahifeden kaldırıp Clifford'ın yüzüne bakınca, onun yüzünden fışkıran ışıktan kendilerininkinden daha ince bir zekânın, okuduğu mısralara alev alev tutuştuğunu anlardı. Fakat çoğu zaman böyle bir parıltı sonradan gelecek bir çok kapanık saatlerin başlangıcı olurdu. Çünkü bu parıltı kaybolunca, Clifford, mahrum kalmış olduğu bir anlayış ve kudretin sanki farkına varır; kör bir adamın kaybettiği gözlerini aramaya çıkması gibi, bunları ele geçirmek için çabalardı.

Phoebe'nin konuşması, rastgele hareketleri, anlattıkları ve söyledikleri, Clifford'ın daha çok hoşuna gidecek

cinsten konuşmalara yeter derecede fırsat veriyordu. O gün açan çiçekleri sormadan edemezdi hiç. Çiçeklere karşı fevkalâde sevgisi vardı; bu, onda bir zevkten ziyade, bir heyecandı. Eline bir çiçek alıp oturarak onu iyice inceden inceye gözden geçirmeye bayılırdı; sonra, sanki bu bahçe çiçeği, evdeki genç kızın kardeşiymiş gibi, çiçeğin yapraklarından gözlerini kaldırıp Phoebe'ye bakardı. Hoşuna giden sadece çiçeğin kokusu, ona zevk veren sadece çiçeğin güzel şekli, veya renginin inceliği yahut parlaklığı değildi; Clifford'ın bu zevkine hayat, karakter ve şahsiyet unsurları da karışıyor, onun için bahçedeki çiçekleri, sanki bunlar, hisseden, anlayan varlıklarmış gibi seviyordu. Çiçeklere karşı duyulan bu sevgi ve ilgi, hemen hemen yalnız kadınlarda görülür. Erkekler, şayet yaratılıştan böyle bir hisse sahipseler, çiçeklerden daha kaba şeylerle temasları neticesi çok geçmeden bu hasseyi kaybederler, unuturlar ve hor görmeyi öğrenirler. Clifford da bunu çoktan unutmuştu; ama, hayatının o soğuk uyuşukluğundan yavaş yavaş kurtulup canlandıkça bu hissi yeniden buldu.

Phoebe, hele bir kere aramaya görsün, bahçenin bu ücra köşesinde ardı ardına ne kadar hoş şeyler olmaya başladı hayrettir. Bu köşeyi ilk gördüğü gün orda bir arı görmüş veya arı vızıltısı işitmişti. O zamandan beri de sık sık –daha doğrusu hemen hemen daima– Allah bilir neden, yahut da erişilmesi güç tatlılık peşinde nasıl inatçı bir istekle olduğu bilinmez, arılar buradan eksik olmuyorlardı. Halbuki kendi kovanlarının çok daha yakınında büyük yonca tarlaları ve her nevi bahçe bitkileri olduğu muhakkaktı. Ama işte arılar buraya geliyor ve kabak çiçeklerinin içine dalıyorlardı. Sanki bir günlük yolda başka kabak kökenleri yoktu yahut sanki Hepzibah'ın bahçesindeki toprak, üzerinde yetişen bitkilere, bu işgüzar minik sihirbazların yaptıkları New England balına o güzel kokuyu vermek için muhtaç oldukları o özel hasseyi veriyordu. Clifford, arıların koca sarı çiçeklerin

göbeğinde neşeyle vızıldadıklarını işitince sevgi ve sevinçle etrafına bakar, mavi göğü, yeşil çimeni ve Allah'ın yerden göğe kadar her tarafı dolduran hür havasını seyrederdi. Ne de olsa, bu tozlu kasabada arılar niye yalnız bu yeşil köşeciğe geliyor diye sormaya lüzum bile yok. Onları oraya zavallı Clifford'ımız sevinsin diye Allah yolluyordu. Alacakları bir parçacık bala mukabil bütün bir yaz mevsimini beraberlerinde getiriyorlardı.

Fasulye fidanları sırıklar üzerinde çiçeklenmeye başlayınca, aralarında canlı ateş rengi çiçekler veren özel bir cins görüldü. Ressam bu tohumları yedi çatılardan birinin tavan arasında bulmuştu. Geçmişte yaşamış, bahçıvanlığa meraklı bir Puncheon bunları eski bir konsolun gözüne saklamıştı; herhalde niyeti onları gelecek yaza ekmekti ama daha önce bizzat kendisi ölümün bahçesine ekilip gömülmüştü. Acaba böyle çok eski tohumlarda hâlâ canlı bir taraf kalıyor mu diye anlamak isteyen Holgrave bunların bir kısmını ekmişti. Onun bu denemesinin neticesi de bir sıra harikulâde fasulye kökeni idi; bunlar hemencecik sırıkların tepesine kadar uzayıvermişler ve bu sırıkları, tepeden tırnağa, kıvrıla kıvrıla dolanan sık kırmızı çiçeklerle donatılmıştı. İlk çiçek açtığından beri de buraya bir sürü kuş üşüşmüştü. Bazen sanki yüzlerce çiçeğin her birine, havadaki bu minicik kuşlardan bir tane düşerdi; başparmak büyüklüğünde pırıl pırıl bir tüy fasulye sırıkları etrafında dolanır sallanırdı. Clifford bu kuşları, tarif edilemez bir merak ve hatta çocukça zevkten de üstün bir zevkle seyrederdi. Onları daha iyi görmek için sığınağından kafasını yavaşça çıkarırdı. Bütün bu zaman zarfında da Phoebe'ye sessiz durmasını işaret eder ve genç kızın yüzünde yakaladığı tebessümleri de kaçırmayarak sanki onun ilgilenmesiyle sevincini daha da arttırmak isterdi. Clifford sadece gençleşmemişti; yeniden çocuklaşmıştı.

Hepzibah ne zaman bu küçük heyecan anlarından birine rastlarsa, başını sallardı; bu hareketlerinde, tuhaf bir

şekilde, hem ablalık, hem memnuniyet, hem hüzün sezilirdi. Bu Clifford'ın âdetidir diyordu; tâ bebekliğinden beri ne zaman bu minik kuşları görse hep böyle yapar; bu kuşlardan duyduğu zevk, güzel şeylere karşı olan sevgisini gösteren ilk alâmetlerden olmuştu. Bu iyi kalpli kadın, ressamın bu kırmızı çiçekli fasulyeleri o minik kuşların her tarafta aradıkları ve kırk yıldır Pyncheonların bahçesinde görülmemiş olan bu fasulyeleri tam Clifford'ın döndüğü bu yaz mevsiminde ekmesini harikulâde bir tesadüf diye düşünüyordu.

Sonra zavallı Hepzibah'ın gözleri yaşla dolar, yahut da bu yaşlar gözlerinden boşanır, Clifford heyecanını görmesin diye, bir köşeye kaçıp gizlenmek zorunda kalırdı. Aslında bu günlerin getirdiği her türlü sevinç, gözyaşlarını da harekete getiriyordu. Bu kadar geç ele geçen bu şey, tıpkı sonbahar sonunda gelen geçici yaz havaları gibi idi –en günlük güneşlik anlarda bile bir sis vardı– en taşkın zevkte çöküntü ve ölüm vardı. Clifford bu çocukça saadetten ne kadar çok tadarsa, göze çarpan fark da o kadar üzücü oluyordu. Bütün hafızasını silip süpüren esrarlı ve dehşetli bir G e ç m i ş, önünde uzanan manasız boş bir G e l e c e k'in yanında elinde olan yegâne şey bu hayal gibi elle tutulamaz H a l'di; bu da eğer şöyle bir dikkatle bakarsanız hiçbir şeydir. Birçok şeylerden anlaşıldığına göre bizzat kendisi, bu saadetinin arkasında kara bir gölge gibi kapkaranlık duruyor, bunu bütünüyle inanılacak bir şey olmaktan ziyade, oynayıp vakit geçirilecek bir bebek oyunu olarak kabul ediyordu. Belki de, Clifford, şuurunun derinliklerindeki aynada kendisinin, anlaşılamaz bir Allah'ın dâima hayatla uzlaşmalarını önlediği o yüce sınıfa mensup kimselerin bir örneği ve mümessili olduğunu görüyordu. Bu tanrı, bu kimselerin yaratılışlarındaki maksadı ters geri ediyordu; onları besleyecek gıdayı ellerinden alıyor ve ziyafet yemeği diye önlerine zehir koyuyordu; böylece hayatlarını garip, yalnız ve eza cefadan ibaret yapıyordu. Halbuki insana, bu hayat ne kadar

kolaylıkla başka türlü olabilirdi gibi geliyor. Bütün hayatı boyunca, bir insanın yabancı bir dil öğrenmesi gibi Clifford da hep sefaleti öğrenmeye çalışmıştı. Şimdi de ezbere bildiği bu dersten sonra, artık bu geçici saadeti anlamakta güçlük çekiyordu. Çoğu zaman gözlerinde hafif bir şüphe gölgesi vardı. "Elimi tut, Phoebe" derdi, "Küçük parmaklarının var kuvvetiyle çimdikle. Bana bir gül ver de dikenlerini elime batırayım ve o keskin acıyla uyanık olduğumu anlayayım!" Belli ki böyle sudan bir acıyı istemesi, gerçek olduğunu tam olarak bildiği o hasse sayesinde, bu bahçenin, bu yedi tane viran çatının, Hepzibah'ın çatık kaşlarının ve Phoebe'nin tebessümünün de aynı şekilde gerçek olduğuna kanaat getirmek içindi. Etinde bu mühür olmadan, bunları bomboş ve karmakarışık hayalî sahnelerden farksız olarak görebilecekti ancak; şimdiye kadar ruhunu, bu cılız memba da kuruyuncaya kadar, bunlarla beslemişti.

Yazar, okuyucusunun ilgisine ve sevgisine bütün varlığıyla inanmak ihtiyacındadır Yoksa bu bahçe hayatı fikrini verebilmek için şart olan bu kadar ehemmiyetsiz teferruatı ve görünüşte bu kadar sudan olan hâdiseleri anlatıp anlatmamakta tereddüt etmesi gerekir. Burası yıldırım çarpmış bir Âdem'in Cenneti, Âdem babamızın, sürüldüğü o kasvetli ve tehlike dolu beyabandan[1] kaçıp sığındığı yerdi.

Phoebe'nin Clifford namına en çok tadını çıkardığı eğlencelerden biri de o tüylü topluluk yani, tavuklardı; daha evvel de söylediğimiz gibi, ne zamandan olduğu bilinmeyen, aile hatırası bir cins tavuk vardı. Bu hayvanları kapatılmış olarak görmek Clifford'ı rahatsız ettiğinden, onun arzusuna uyularak, tavuklar serbest bırakılmıştı ve şimdi bahçede istedikleri yerde dolaşıyorlardı; bir parça zarar veriyorlardı ama üç yanı çevreleyen binalar ve öteki yandaki tepesi sivri sırıklardan yapılmış aşılması güç bir çit kaçmalarını önlüyordu. Bunlar çok bol olan boş zamanlarını

1 Beyaban: Çöl, sahra.

Maule Kuyusu'nun çevresinde geçiriyorlardı; buradan eksik olmayan bir cins sümüklüböcek anlaşılan çok hoşlarına giden bir lokma idi. O acı su da her ne kadar başkalarının midesini bulandırıyorsa da bu tavukların o kadar çok hoşuna gidiyordu ki, bakınca bu suyu yudumladıklarını, sonra başlarını havaya kaldırıp, gagalarını takırdattıklarını görebilirdiniz – tıpkı yeni tecrübe edilmekte olan bir şarap fıçısı etrafında toplanan ayyaşlar gibi. Umumiyetle sakin, ama çok zaman canlı ve dâima değişen konuşmalarında, bazen birbirleriyle anlaşırken, bazen de zengin kara topraktan tırnaklarıyla eşinip bir kurt çıkardıkları veya hoşlandıkları bitkileri gagaladıkları zaman tek başlarına çıkardıkları seslerde öyle âiledenmiş gibi bir hal vardı ki, insan, kendileriyle karşılıklı geçip neden ev işlerine, insanları ve tavukları ilgilendiren meselelere dâir görüşüp konuşmadığına nerdeyse şaşardı. Bütün tavuklar o tuhaf ve türlü türlü değişik hallerinden dolayı incelenmeye değer; ama bu tarihî tavuklar kadar tuhaf görünüşlü ve tavırlı olanlarını bulmak katiyen mümkün olamazdı, ihtimal bunlar nesiller boyunca bütün cedlerine has ananevî hususiyetleri, yumurtadan yumurtaya hiç aksamadan devam ettirerek kendilerinde toplamışlardı; aksi takdirde bu tek horozla iki eşi geçirdikleri bu münzevî hayat yüzünden ve başlarındaki velinimetleri hanımefendiye, Hepzibah'a, karşı duydukları ilgi ve acıma hissinden dolayı birer nüktedan kesilmişler ve biraz da kafadan çatlak olmuşlar demekti.

Sahiden de çok acayip bir görünüşleri vardı. Bizzat horoz, her ne kadar koltuk değneği gibi iki bacak üzerinde ve bütün hareketlerinde sonsuz nesillerin vakarıyla, azametle yürüyorsa da ancak bir keklik kadardı; iki eşi de birer bıldırcın; o tek civcive gelince, hem hâlâ yumurta içinde gibi küçücüktü, hem de bu tarihî ırkın kurucusu olabilecek kadar yaşlı, kurumuş, buruşmuş ve tecrübeli görünüyordu. Ailenin en genci olacağına, sanki bu soyun, sâdece şimdi

hayatta olan örneklerinin değil, bütün dedelerinin, nenelerinin de yaşları onda toplanmış gibiydi; bütün bunların bir araya gelmiş üstünlük ve garabetleri onun küçük vücuduna sıkışmıştı. Belliki annesi onu dünyada yegâne civciv olarak ve hakikatte dünyanın devamı yahut da hiç olmazsa, din ve dünya işlerinin bugünkü halinin muvazeneli olarak yürüyebilmesi için elzem olarak görüyordu. Yoksa, civcivcik bu kadar mühim olmasa, hatta bir anne gözüyle bile, ana tavuğun, ümit bağladığı bu döle, şöyle bir gözü değen herkesin üzerine, o küçücük vücudunu iki misli şişirip uça uça yürüyerek, onun selâmeti için bu kadar azimle çırpınması mazur görülmezdi. Civciv bu kadar değerli görülmese, ana tavuğun böyle yorulmak bilmeden bu kadar gayretle eşinmesi, en nadide çiçeği veya sebzeyi, kökünde tombul bir böcek bulmak ümidiyle hiç çekinmeden kazıp çıkarması haklı görülemezdi. Civciv uzun otlar arasında veya kabak yaprakları altında görünmez olunca ana tavuğun sinirli sinirli guluklaması; kanadı altında emniyette olduğu zaman memnun memnun hafiften gaklaması; can düşmanı olan komşu kediyi yüksek çitin tepesinde görünce sesinde saklayamadığı o korku ve o serkeş meydan okuma ifadesi –günün her saatinde muhakkak bu seslerden biri– duyulurdu. Bunu seyreden de yavaş yavaş, bu şanlı soydan gelen civcive karşı hemen hemen ana tavuk kadar çok ilgi duymaya başlardı.

İhtiyar tavukla arkadaşlığı ilerlettikten sonra, Phoebe'nin bazen civcivi eline almasına ses çıkarılmazdı. Civcivin yedi sekiz santimetre küplük vücudu tam Phoebe'nin avucuna göreydi. Genç kız civcivin irsi hususiyetlerini –tüylerinin kendine has beneklerini, tepesindeki acayip perçemi, bacağının her birindeki düğüm gibi çıkıntıyı– merakla incelerken, bu küçük iki bacaklı, Phoebe'nin ısrarla dediğine göre, mütemadiyen ona anlayışlı anlayışlı göz kırpardı. Bir kere ressam, ona bu işaretlerin, Pyncheon ailesinin garipliklerine delâlet ettiğini, bizzat civcivin de bu eski evin hayatının bir

sembolü olduğunu, her ne kadar sır vermez cinstense de –umumiyetle bu çeşit ipuçları böyle olurdu– aynı zamanda onun bir tefsiri de olduğunu fısıldamıştı; bu, tüylü bir bilmeceydi; bir yumurtadan çıkan bir muammaydı ve sanki cılk yumurtadan çıkmış bir muamma idi!

Horozun ikinci eşi, Phoebe geldiğinden beri sonsuz bir üzüntü içindeydi. Sonradan anlaşıldığına göre bunun sebebi yumurtlayamamasıydı. Ama bir gün anlatılamaz bir saadetle kendi kendine gıdaklayarak böbürlene böbürlene yürüyüp bahçenin o köşesini bu köşesini kolaçan ederken başını iki yana çevirişinden ve yan yan bakışından, ötekinin aynı olan bu tavuğun da, insanlar kendisini istedikleri kadar hor görsünler, vücudunda altınla mücevherle paha biçilmeyecek kadar kıymetli bir şey taşıdığı anlaşıldı. Hemen ardından da horozla beraber, küçük ihtiyar suratlı civciv de dâhil, bütün âileden müthiş bir gıdaklama ve tebrik sesleri yükseldi. Küçük civciv de babası, anası ve teyzesi kadar işi anlamış gibiydi. O gün öğleden sonra Phoebe, normalden küçük bir yumurta buldu; yumurta kümeste değildi; oraya emniyet edilmeyecek kadar kıymetliydi; Frenk üzümlerinin altında geçen yıldan kalan kuru ot sapları üzerine kurnazca saklanmıştı. Hepzibah durumu öğrenince yumurtaya sahip çıktı ve bu yumurtaların eskiden beri kendilerine has özel lezzetleriyle tanındıklarını söyleyerek, bunu Clifford'ın kahvaltısına tahsis etti. Böylece bu yaşlı hanımefendi, belki de tarihî bir kanatlı nevinin devamını, sırf kardeşine bir çay kaşığını bile doldurmayan nadide bir yiyecek temin edebilmek gayesiyle pervasızca baltalamıştı. Muhakkak ki bu suikast için olacak, ertesi gün horoz, yumurtası elinden alınan anneyi de yanına alarak, gelip Phoebe'yle Clifford'ın önüne dikildi ve öyle bağıra çağıra, sıkıcı bir nutuk atmaya başladı ki, eğer Phoebe kendini bırakıp gülüvermeseydi, belki de soyu sopu kadar uzun sürecekti. Bunun üzerine gücenen horoz uzun değnek bacakları üzerinde azametle yürüyüp

uzaklaşarak Phoebe'yle ve bütün insanlarla ilgisini tamamıyla kesti; Phoebe bir parça kek uzatıp barış teklif edinceye kadar da bu devam etti; bu pasta sümüklü böcekten sonra horozun aristokratik zevkine en uygun nadide bir yiyecekti.

Pyncheon Köşkü'nün bahçesinde akan bu alelade hayat dereciği kıyısında lüzumundan fazla oyalandığımız muhakkak. Fakat Clifford için son derece faydalı olduklarından bu bayağı olayların ve küçük zevklerin anlatılması hoş görülür diye düşünüyoruz. Bunlarda toprak kokusu vardı ve Clifford'ın sıhhatinin düzelip kuvvetlenmesinde tesirleri oluyordu. Fakat Clifford'ın meşgul olduğu bazı şeyler onun üzerinde, istenecek cinsten tesirler bırakmıyordu. Meselâ Maule Kuyusu'na eğilip, kaynaşan suyun, dipteki renkli çakılların meydana getirdiği mozaik üzerinde hâsıl ettiği durmadan kayıp değişen hayalet şekilleri seyretmek bilhassa hoşlandığı şeylerdendi. Oradan insan yüzlerinin yukarıya, kendine baktığını söylüyordu – bunlar büyüleyici tebesümlerle donanmış güzel yüzlerdi. Aniden kaybolan bu yüzlerin her biri o kadar hoş, o kadar gül gibiydi ki, her tebessüm o kadar ışıl ışıldı ki, her gidenin arkasından Cilifford kendisine gadredilmiş gibi bir hisse kapılır, aynı geçici büyü bir yenisini yapıncaya kadar öyle kalırdı. Ama bazen birden, "O kara yüz bana bakıyor!" diye, bağırır ve sonra bütün gün perişan olurdu. Phoebe, Clifford'la beraber kuyunun kenarından eğilip baktığı zamanlar, bunların hiçbirini –ne o güzelliği, ne de o çirkinliği– göremezdi; onun gördüğü, sadece, fışkıran suyla sallanıp yer değiştiriyormuş gibi olan renkli çakıllardı. Clifford'ı o kadar rahatsız eden kara yüz de, bir mürdüm eriği ağacı dalının kuyuya vuran ve kuyudaki ışığı kıran gölgesinden başka bir şey değildi. Ama işin aslı şuydu: Clifford'ın, irade ve muhayyilesi yaratılıştaki karakterini belli eden güzel şekillerle beraber ara sıra da onun kaderinin remzi olan haşin ve korkunç bir şekil yaratıyordu.

Pazarları, Phoebe kiliseye gidip geldikten sonra –çünkü genç kızın kiliseye gitmek âdeti idi; duayı, ilâhîleri, vaazı veya takdisi kaçıracak olsa huzurunu kaybederdi muhakkak– onun için, ekseriya kiliseden sonra, bahçede ciddi, küçük, neşeli bir toplantı olurdu. Bu toplantıda Clifford, Phoebe ve Hepzibah'dan başka iki de misafir bulunurdu. Bunlardan biri ressam Holgrave idi. Holgrave, yenilik isteyenlerle birlik olmasına ve daha başka acayip ve şüpheli temayüllerine rağmen Hepzibah'ın gözünde yüksek bir mevki işgal etmeye devam ediyordu. Öteki misafir de hani neredeyse söylemeye utanıyoruz, Venner Amca'ydı. Temiz bir gömlek ve çuha bir sako giyerdi; dirsekleri güzelce yamanmış olduğundan ve eteklerindeki hafif eğrilik müstesna, tam bir elbise denebileceğinden bu kılığı her gününkünden daha iyi idi. Birçok kereler Clifford, Venner Amca'nın tatlı, neşeli konuşmasından hoşlanır gibi olmuştu. Venner Amca'nın konuşmasında, Aralık ayında elma ağacının altından alınan donmuş bir elmanın tatlı lezzeti vardı. Düşmüş bir efendi için, içtimaî basamağın en altında olan bir kimseyle karşı karşıya gelmek, vasat derecedeki herhangi bir insanla karşılaşmaktan çok daha kolaydı; hem sonra Clifford artık gençliğini kaybetmiş olduğundan yaşı ilerlemiş olan Venner Amca'nın karşısında kendini nispeten genç görmek hoşuna gidiyordu. Zaten Clifford, bazen de bile bile, yaşının oldukca ilerlemiş olduğunu bilmez gibi yapar ve hâlâ ilerde kendisini bekleyen dünyevî bir geleceğe ait hayaller kurardı; ama bu hayaller o kadar belli belirsiz olurdu ki, herhangi rastgele bir olay veya hatıra artık solup buruşmuş olan yaprağı kendine hatırlattığı zaman öyle hayal kırıklığına uğramazdı – yalnız, tabiî, üzerine bir durgunluk gelirdi.

Böylece bu acayip, küçük grup o harap kameriyede toplanırdı. Hepzibah içinden yine her zamanki gibi azametli ve eski asaletinden bir nebze olsun kaybetmeye razı değil, aksine lütfen eğilen bir prenses edasını mâzur göstermek ister

gibi daha da kibarlaşarak oldukça nezaketli bir misafirperverlik gösterirdi. Avare ressamla nâzik nâzik konuşur, bütün hanımefendiliğine rağmen, oduncuya, herkesin ufak işler peşinde oraya buraya koşturduğu bu adama, o yamalı feylesofa, güzel güzel akıl danışırdı. Hayatı, köşebaşlarında ve aynı zamanda, iyi müşahedeye uygun daha başka yerlerde incelemiş olan Venner Amca, hemen su vermeye hazır bir şehir tulumbası gibi içindeki bütün hikmeti dışarı dökmeyi beklerdi.

Bir gün, hep bir arada neşeli bir vakit geçirdikten sonra, Venner Amca, "Hepzibah Hanım, Hanımefendiciğim," dedi, "Pazarları öğleden sonra yaptığımız bu küçük sessiz toplantılar doğrusu çok hoşuma gidiyor. Çiftliğine çekildikten sonra yapmayı umduğum toplantılar da işte tam böyle."

Clifford, uyukluyor gibi, hafif, hafif "Venner Amca," dedi, "Hep çiftliğinden bahsediyor. Ama kendisi için benim daha iyi bir planım var, ileride göreceğiz!"

Yamalar içindeki adam, "Ah, Bay Clifford Pyncheon!" dedi, "Benim için istediğiniz kadar planlar kurmakta serbestsiniz; ama ben kendi kurduğum bu tek plandan katiyen vazgeçmeyeceğim, hatta hiçbir zaman yerine getiremesem de! Bana insanlar, mülk üstüne mülk yığmaya çalışmakla şaşılacak bir hataya düşüyorlar gibi geliyor. Eğer ben böyle yapmış olsaydım, sanki Allah bana bakmayacakmış gibi bir hisse kapılırdım. Herhalde belediye de aldırmazdı. Ben sonsuzluğun hepimizi içine alacak kadar büyük ebediyetin de yeter derecede uzun olduğunu düşünenlerdenim."

Phoebe, biraz durduktan sonra, "Sahiden de öyle, Venner Amca." dedi; çünkü lâfı neticelendiren bu vecîzenin derinliğini ve münasebetinin derecesini kavramaya çalışıyordu. "Ama böyle bizimki gibi kısa bir hayat için insan bir evi ve bir de kendine âit şöyle orta halli bir bahçeciği olsun ister doğrusu."

Ressam gülümseyerek, "Bana öyle geliyor ki" dedi, "Venner Amca'nın hikmetlerinin arkasında Fourier'in[1] prensipleri var; sâdece onun fikirleri, kafasında pek, o sistemli Fransızınki kadar belirli değil."

Hepzibah, "Hadi Phoebe," dedi, "Frenk üzümlerini getirmenin zamanı."

O zaman, Phoebe, batan güneşin gür, arı ışıkları hâlâ bahçedeki meydanı aydınlatırken, bir somun ekmekle bir çini tas dolusu Frenk üzümü getirdi; Frenk üzümleri çalılardan daha yeni toplanmış ve şekerle ezilmişti; misafirlere yapılan bütün ikram bununla sudan ibaretti – ama bu su hemen yanlarındaki meş'um[2] kaynaktan değildi. Bu zaman zarfında, Holgrave, Clifford'la ahbaplık etmek için gayret etti. İnsana, bunu, bu zavallı münzevînin bu saatini daha evvel geçirmiş olduğu veya geçirmesi mukadder olan saatlerden biraz daha neşeli geçirtmek için, sırf bir iyilik olsun diye yapmış gibi gelebilirdi; ama ressamın derin, düşünceli ve her şeyi gören gözlerinde ara sıra, netameli değilse bile, şüpheli bir ifade beliriyordu. Sanki bu durum, onu, bir yabancıdan, genç ve ilgisiz bir maceraperestten umulandan daha başka bir şekilde ilgilendiriyor gibiydi. Bununla beraber kendini, son derece hareketli halleriyle, etrafındakileri canlandırmaya veriyordu. Hem de bunu öyle başarıyordu ki, hatta kapkara Hepzibah bile, yüzündeki kasvet perdelerinden birini atıyor ve geri kalanı ile ne kadar değişmek elinden gelirse o kadar değişiyordu. Phoebe, kendi kendine, "Ne kadar da tatlı olabiliyor" dedi. Venner Amca'ya gelince, bir dostluk nişanesi olarak ve beğendiğini göstermek için delikanlının mesleği icabı, yüzünden faydalanmasına hemen razı oldu – yanlış anlaşılmasın, mecazî mânada değil, ama kelimenin tam mânasıyla, şehirde herkesin tanıdığı yüzü-

1 Fourier (1772-1837), Fransız ütopyacısı ve sosyalisti.

2 Me'şum: Uğursuz.

nün, resme alınmış suretinin, Holgrave'in stüdyosunun antresinde teşhirine razı oldu.

Herkes önündeki küçük ziyafet sofrasından yemeye başlayınca, Clifford hepsinden çok neşelendi. Bu, ya anormal durumda olan dimağlardan beklenen ve ruhtan kopup gelen o âni ışık pırıltılarından biriydi yahut da ressam tam yerinde bir hareketle öyle bir tele dokunmuştu ki neticesi müzikal bir ihtizaz olmuştu. Hakikaten de, bu güzel yaz akşamı ve merhametsiz olmayan kimselerden müteşekkil bu küçük topluluğun alâka ve sevgisi karşısında Clifford gibi hassas yaratılışlı bir insanın canlanması ve etrafında söylenenlere derhal kendini kaptırması, ihtimal, tabiî idi. Ama onun ortaya attığı düşüncelerde de aynı havailik ve hayalilik ışığı vardı; sanki bunların pırıltısı kameriyeden dışarı vuruyor ve yaprakların aralarından kaçıp gidiyordu. Phoebe ile başbaşa iken de bu kadar neşelendiği olmuştu muhakkak, ama hiçbir zaman bu kadar keskin anlayış alâmetleri göstermemişti.

Fakat yedi çatının üstünden güneşin ışıkları geçip gidince, Clifford'ın gözlerindeki heyecan da kayboldu. Boş ve yaslı gözlerle etrafına bakındı; sanki çok kıymetli bir şeyi elinden kaçırmış gibiydi – bunun ne olduğunu iyice bilmediği için de bu şeyi çok daha hüzünle arıyor gibiydi.

Nihayet kısık bir sesle, anlaşılmaz kırık dökük kelimelerle, "Saadetimi istiyorum," diye mırıldandı. "Yıllardan beri, uzun yıllardan beri, onu bekledim! Vakit geçti! Vakit geçti! Saadetimi istiyorum!"

Heyhat, zavallı Clifford! Yaşlandın ve senin başına gelmemesi icap eden dertlerle yıprandın. Yarı deli, yarı aptalsın. Bazı kimselerde bu arkadaşlarından daha az derecede yahut daha az anlaşılır şekilde de olsa, herkesin olduğu gibi sen de bir harabesin, iflâs etmiş bir insansın. Sana saadet mukadder değil... Şu eski aile ocağında, vefakâr Hepzibah'ın

yanındaki sâkin hayat, yazın Phoebe'yle geçirdiğin uzun öğle sonraları, Venner Amca ve ressamla geçen bu pazar şenliklerine saadet denebilirse o başka. Niye denmesin! Bu, saadetin bizzat kendisi olmasa bile, şaşılacak derecede tıpkı ona benziyor. Çok yakından incelenince hemen yok oluvermesine sebep olan o uçucu ve elle tutulmaz hassesinden dolayı daha da çok benziyor ona! Onun için elindeyken bunu kaçırma! Mırıldanma –sorma– ama mümkün olduğu kadar bunun tadını çıkar!

XI
Kemerli Pencere

Clifford, her zamanki uyuşuk halinden, yahut bir bitkiden farksız diyebileceğimiz yaşayışından dolayı, ardı ardına her günü – yahut hiç olmazsa bütün yazı – bundan evvelki sahifelerde anlattığımız şekilde geçirmekten memnun olurdu herhalde. Ama Phoebe ara sıra manzarayı değiştirmenin Clifford'ın hayrına olacağını düşünerek, bazen de dışarı bakıp, sokağı seyretmesini tavsiye ederdi. Bu maksatla, ikisi beraber merdivenden evin ikinci katına çıkarlardı; ikinci katta geniş bir antrenin nihayetinde bir çift perdenin gölgelediği, her yönden fevkalâde büyük, kemerli bir pencere vardı. Bu pencere alt kattaki verandanın üzerine açılıyordu; eskiden önünde bir balkon varmış; bu balkonun parmaklıkları çoktan çürümüş olduğundan kaldırılmıştı. Clifford bu pencereyi açıp, kendi de az çok perdelerin arkasına gizlenerek, kemerli pencereden bu koca hayatın, pek o kadar kalabalık olmayan bir kasabanın, artık ehemmiyetini kaybetmiş bir sokağında geçen bir parçasını görmek fırsatını buluyordu. Ama Phoebe ile ikisinin hali de şehrin gösterebileceği manzaralar kadar görülecek şeydi. Clifford'ın solgun, kırlaşmış, çocuksu, yaşlanmış, mahzun ama çok zaman sadece neşeli ve bazen de hassas, zekî görünüşüyle, solgun kırmızı perdeler arasından dışarıyı gözetleyişi, her gün hep aynı olan olayları yersiz bir ilgi ve merakla seyredip, kalbinin her küçük atışında, neşe içindeki genç kızın gözlerine bakıp ilgi ve sevgi beklemesi!

Bir kere pencereye güzelce yerleşti mi, ne kadar sessiz olursa olsun, hatta Pyncheon Sokağı'nın bile, şurasında burasında, Clifford muhakkak görecek bir şey bulur ve bu gördüğüne kendini kaptırmasa bile, onunla oyalanırdı. Etrafını keşfetmeye başlayan küçücük bir çocuğun aşina olduğu şeyler bile ona yabancı geliyordu. Bir otomobil; içi tıklım tıklım dolu, arada bir yolcu bırakıp yolcu alan ve bu haliyle, o uçsuz bucaksız durmadan dönen vasıtayı, dünyayı, her yere giden ve hiçbir yere gitmeyen dünyayı, andıran bir otobüs; Clifford'ın gözleri merakla bunların peşine takılır, ama atlarla tekerleklerin kaldırdığı toz daha oturmadan onları unuturdu. Aslında otomobil ve otobüslerin de bulunduğu yenilikler karşısında zihni dağılır gibi oluyor ve âdeta hafıza diye bir şey kalmıyordu. Meselâ iki üç defa, gündüzün güneşli saatlerinde, Pyncheon Köşkü'nün yanından bir su arabası geçiyor, kuş gibi uçan bir hanımın bile ayaklarıyla kaldırdığı ince toz yerine arkasında ıslak topraktan geniş bir iz bırakıyordu; bu, şehir belediyesinin yakalayıp yola getirdiği ve kendi rahatları için her gün işlerine koştukları yaz sağanağına benziyordu. Bu su arabasına Clifford bir türlü alışamıyordu; ilk gördüğü zaman ne kadar şaşırdıysa her görüşünde yine o kadar şaşırıyordu. Belli ki bu onun zihninde ilk anda çok kuvvetli bir tesir yapıyordu ama, bu gezici sağanak tekrar görününceye kadar sıcağın hemen yeniden toza buladığı sokak gibi o da bunu tamamıyla unutuveriyordu. Tren için de durum aynı idi. Clifford buharlı şeytanın o müthiş ulumasını duyuyor ve kemerli pencereden biraz sarkınca, sokağın nihayetinden süratle bir anda gelip geçen vagonları şöyle bir görür gibi oluyordu. Baskısı altında bulunduğu bu müthiş enerji fikri, her seferinde ona yeni bir şey gibi geliyor ve âdeta yüzüncü görüşünde de ilk seferki kadar rahatsızlık duyuyor ve hemen hemen aynı derecede şaşırıyordu.

Alışık olmadığımız şeylerle başa çıkmak ve geçen anın süratine ayak uydurabilmek kudretini kaybetmek veya

bundan muvakkaten mahrum kalmak kadar insana acı bir çöküntü hissi veren başka bir şey yoktur Bu ancak muvakkat bir ölüm olabilir; çünkü bu kudretimizi hakikaten kaybedecek olaydık, ebediyetin ne mânası olurdu. Başımıza ne zaman böyle bir felâket gelse, o müddet için bir hayaletten de beter oluruz.

Clifford'ın muhafazakârlığı iptilâ halinde idi. Eskiden kalan her şey onun için çok kıymetli idi – hatta aslında onun müşkülpesent zevkini katiyen okşamayacak cinsten kaba saba şeyler bile! Gürültüyle sarsıla sarsıla giden o eski arabalara bayılıyordu; zamanımızın müşahitleri tarihî arabaların eski zamanlardaki izlerini nasıl Herculaneum'da[1] buluyorsa, o da bu arabaların eski zamanlardaki izlerini uzun zamandan beri gömülü kalan hafızasında hâlâ görüyordu. Kasabın kar gibi beyaz örtülü arabası mâlûm şeylerdendi; köylülerin kapı kapı dolaşan sebze arabaları da öyle. Sebzeci, mahalledeki kadınların yarısına turp, havuç, kabak, yeşil fasulye, taze bezelye ve taze patates satmaya uğraşırken at da sabırla uzun uzun beklerdi. Ekmek arabası da zillerinin çıkardığı o haşin musiki ile Clifford'ın üzerinde hoş bir tesir bırakıyordu – çünkü bu, pek az şeyin yapabildiği şekilde, tam eski zamanlara ait bir ahenksizliği canlandırıyordu. Bir öğleden sonra Pyncheonların Karaağacı altında, tam kemerli pencerenin önünde, tesadüfen bir makas bileyicisi tekerleğini işletmeye başladı. Çocuklar, ellerinde annelerinin makasları, yemek bıçakları, babalarının traş bıçakları yahut kütleşmiş ne varsa (zavallı Clifford'ın aklı müstesna,) koşa koşa geldiler; bileyici ellerindekini o sihirli tekerleğine dokundurup, tekrar yeni gibi yapacaktı. Bileyicinin ayağı ile hareket ettirdiği makine durmadan fırfır dönüyor, sert taşın üstünde, sert çeliği inceltiyordu; taştan, her ne kadar daha küçük bir mekân içinde ise de şeytanla hempasının[2] cehen-

1 Pompei şehri ile beraber küller altında kalan eski bir İtalyan şehri.

2 Yoldaş, arkadaş.

nemde çıkarttıkları kadar şiddetli bir ıslık sesi çıkıyordu. Bu, insanın kulağını tırmalayan çirkin, küçük, zehirli bir yılan sesi gibiydi. Ama Clifford bunu kendisinden geçerek zevkle dinliyordu. Bu ses, ne kadar nahoş olursa olsun, çok canlı, enerjik bir sesti ve çepeçevre olmuş, makinenin dönüşünü seyreden çocuklarla beraber Clifford'a âdeta başka hiçbir gün erişemediği, hareketli, durmadan akan, güneşlik bir hayat hissi veriyordu. Bununla beraber, başlıca cazibesini geçmişten alıyordu; çünkü makas bileyicisinin tekeri onun çocuk kulaklarında vınlamıştı.

Bazen mahzun mahzun, artık faytonlar niye yok, diye şikayet ederdi. Kırgın bir sesle, o dört köşe tepeli, iki yanı çıkık, bir çiftlik atının çektiği ve bir çiftçi karısı ile kızının sürüp mahalle mahalle dolaşarak böğürtlen ve dağ meyveleri sattıkları bütün o arabalara ne oldu, diye de sorardı. Onlar böyle gözükmeyince, acaba alabildiğine uzanan o otlaklarda ve gölgeli kır yollarında böğürtlenler yetişmiyor mu artık, diye, şüphe ediyorum diyordu.

Ama, ne kadar alelâde olursa olsun, güzellik hissine hitap eden her şey, bu eski hatıraların yardımına muhtaç değildi. Caddelerimizde daha yeni yeni görülmeye başlayan o İtalyan delikanlılarından biri lâternasıyla beraber gelip Karaağacın geniş ve serin gölgesi altında durunca, bu belli oldu. Her şeyi gören o işbilir gözleriyle, delikanlı kemerli pencereden kendisine bakan iki yüzü farketti ve laternasını açarak melodilerini etrafa saçmaya başladı. Omuzunda, kareli İskoç eteği giymiş bir maymun vardı; halkın gözü önüne serdiği bu harikulade çekici şeylere ilâveten de, bir grup küçük kuklası vardı; bunların mahal ve mekânı müzik âletinin maun kutusu idi; bu kuklaların hayat prensipleri de İtalyan delikanlının uğraşıp çalmayı iş edindiği musiki idi. Ayakkabı tamircisinin, demircinin, askerin, yelpazeli hanımın, elinde şişesiyle ayyaşın, ineğinin yanında oturan sütçü kızın bu talihli küçük toplumun çeşit çeşit işleri arasında ahenkli bir

hayatın tadını çıkardıkları ve hayatı tam mânasıyla bir dans hâline getirdikleri söylenebilirdi. İtalyan bir kolu döndürdü; aman yarabbi! Bu küçük insanların her biri, ayrı ayrı, son derece acayip bir şekilde canlandılar. Ayakkabıcı bir kundura ile uğraşmaya başladı, demirci demirini dövüyordu; asker pırıl pırıl palasını savurdu; hanım yelpazesini hafiften salladı; çakırkeyif ayyaş var kuvvetiyle şişesini dikti; bir âlim ilim aşkı ve susuzluğu ilk kitabını açtı ve sahife üzerinde başını o taraftan bu tarafa gezdirdi; sütçü kız canlı canlı ineğini sağdı; bir cimri de kasasına altın saydı ve bunların hepsi de aynı kolun dönüşünde oldu. Evet ve aynı şekilde harekete gelen bir âşık da sevgilisini, dudaklarından öperek selâmladı. Herhalde, hem neşeli hem de amansız bir müstehzi, bu pandomimayla, işimiz yahut eğlencemiz ne olursa olsun, biz fanilerin, hepimizin aynı cins bir tek âhenge ayak uydurup oynadığımızı ve o gülünç faaliyetimize rağmen, neticede hiçbir şey yapamadığımızı ifade etmek istemişti. Çünkü, işin en enteresan tarafı, müzik durur durmaz, herkesin bir anda, son derece hareketli bir hayattan ölü bir sessizliğe geçip, taş gibi donup kalmalarıydı. Ne ayakkabıcının kundurası bitmiş ne de demircinin demiri şekillenmişti; ne ayyaşın şişesindeki içki bir damla daha eksik, ne de sütçü kızın kovasında bir damla daha fazla süt vardı; ne cimrinin kasasında bir tane daha fazla para vardı, ne de âlim kitabından bir sahife daha okuyabilmişti. Hepsi de çalışıp uğraşmak, eğlenmek, altın biriktirmek ve daha akıllanmak gayret ve telâşlarıyla böyle gülünç olmadan evvel nasılsalar yine aynen o durumdaydılar. Bundan başka, en hazini, âşık sevgilisinin bahşettiği öpücükle daha mesut olmamıştı. Ama, bu son zehirli nesneyi yutmaktansa bu temsilin bütün mânasını olduğu gibi reddederiz.

Bu sırada, maymun, İskoç etekliği altından kıvrılıp çıkarak inanılmaz bir şekilde uzayan kalın kuyruğu ile gelip İtalyanın ayakları dibinde yerini aldı. Her geçene, hemen orada

etraflarında toplanıveren çocuklara, Hepzibah'ın dükkân kapısına, Phoebe ile Clifford'ın aşağıya baktıkları kemerli pencereye buruşuk, iğrenç yüzünü çevirip bakıyordu. Üstelik her dakika İskoç beresini çıkararak selâm veriyor ve bağını kaşıyordu. Bundan başka, bazen, küçük kara avucunu açarak uzatıyor, şuna buna şahsen müracaat ediyordu. Yani, açıkça, ceplerde bulunabilecek o pis para için yalvarıyordu. Bayağı ve âdi olmakla beraber inanılmayacak kadar insana benzeyen buruşuk yüzü; her sefil fırsatı kaçırmamak için tetikte olduğunu gösteren, etrafı kolaçan eden o kurnaz bakışı; muazzam kuyruğu (yün elbisesi altında gizlenemeyecek kadar muazzam kuyruğu) ve bunun işaret ettiği tabiatında mevcut şeytanet –kısacası, bu maymunu tam olduğu gibi düşünün, görereceksiniz ki, para babası Mammon'ın[1], para aşkını şöyle kabataslak sembolize ediveren daha mükemmel bir benzeri bulunamaz– bu açgözlü şeytan yavrusunu doyurmak da mümkün değildi. Phoebe aşağıya bir avuç dolusu kuruşluk attı; maymun bunları neşesiz bir tehalükle toplayıp, muhafaza etmesi için İtalyana verdi ve hemen ardından türlü türlü kılıklara girerek daha fazlası için yalvarmaya başladı.

Muhakkak ki buradan birden fazla New Englandlı insan geçti –nereli olursa olsun durum yine de değişmez her halde ya– ve geçerken de maymuna bir göz atıp, onun hemen hemen kendi ahlâkî durumunun bir örneği olduğunu aklına bile getirmeden yoluna devam etti. Ama Clifford, başka türlü bir varlıktı. Bu musikiden çocukça bir zevk duymuştu ve musikiyle beraber harekete geçen kuklalara da gülmüştü, ama o uzun kuyruklu şeytana biraz baktıktan sonra, hayvanın o müthiş bedenî ve ruhî çirkinliği onu o kadar müteessir etmişti ki, gözünden sahici yaşlar dökülmeye başladı. Bu, sırf hassasiyetten yoğunlaşmış, ama kahkahanın o amansız daha derin ve daha trajik olan kudretinden

1 Mammon, İncil'de servet veya mal timsali, hırs veya servet mabudu.

mahrum kimselerin çok kötü ve bayağı hayat sahneleri karşısında önüne geçmeleri imkânsız olan bir zaaftı.

Pyncheon Sokağı bazen kalabalık bir kütlenin yukardakinden daha azametli hak gösterileriyle canlılık kazanırdı. Hayatla bizzat yüzyüze gelmek fikri Clifford'ı titretip ürkütüyordu ve ne zaman akan insan selinin telâş ve gürültüsü kuvvetli bir şekilde kulağına gelse şiddetli bir heyecana kapılıyordu. Birgün, dalgalanan yüzlerce sancak, davullar, düdükler ve evler arasında sesleri akisler yapan borazanlar ve zillerle bütün şehri baştanbaşa dolaşan, siyasî maksatla harekete geçmiş bir alay, peşine takılmış bir sürü insanla ve duyulmamış şamatasıyla, umumiyetle gayet sâkin olan Yedi Çatılı Ev'in yanından geçtiği zaman bu belli oldu. Sırf bir manzara olarak, dar sokaklardan geçen bir alaydan daha kusurlu bir manzara örneği bulmak imkânsızdır. Seyirci, onların herbirinin yüzündeki bezgin ve kendini fazla ciddiye alan o ifadeyi ve teri, pantolonlarının biçimini, gömlek yakasının darlığını veya bolluğunu ve siyah ceketinin sırtındaki tozu farketmek durumunda olduğu zaman, bütün bu iş ona bir maskaralık gibi gelir. Heybetli görünebilmesi için bu alayı geniş bir ovanın ortasından veya bir şehrin en muazzam toplantı meydanından ağır ağır ve ardı gelmeyen diziler halinde akıp giderken müsait bir yerden seyretmek gerekir; çünkü o zaman, aradaki mesafe, bu topluluğu meydana getiren o küçük şahsiyetleri bir tek ve muazzam bir varlık, bir kütle içinde, tek bir büyük hayat, sonsuz, yeknesak bir ruhla canlanan, bütün insanların bir araya gelmesinden meydana gelmiş tek bir beden içinde eritir. Fakat diğer taraftan, hassas bir insan böyle bir alayın karşısında tek başına durur da, bunu ayrı ayrı atomlarına bölünmüş olarak değil de, bütünüyle –sel gibi akan, esrarla kapkara ve derinliklerinden o kimsenin içindeki eş derinliğe hitap eden kudretli bir hayat ırmağı halinde– görürse, o zaman bu yakınlık, tesiri daha da arttırır. Bu, onu o kadar büyüleyebilir ki,

insan duygularından meydana gelen bu kabarmış sele kendisini atıp koyuvermesine pek mâni olunamaz.

Clifford için de öyle oldu. Titredi; sarardı; pencerede yanında duran Hepzibah'la Phoebe'nin yüzüne yalvarır gibi baktı. Onlar Clifford'ın duygularının hiç farkına varmadılar ve onun sadece alışık olmadığı bu hayhuydan rahatsız olduğunu zannettiler. Nihayet Clifford, bütün vücudu tirtir titreyerek, birden yerinden kalktı, ayağıyla pencerenin kenarına bastı; bir an daha geçse kendini dört yanı açık balkonda bulacaktı. O zaman bütün alay onu, bu çılgın ve bitkin adamı, göreceklerdi – kendi cinsinden olanlara yabancılaşmış, bütün benliğini saran zaptedemediği bir insiyakla yeniden insan olduğunu hisseden, yalnız bir varlık! Eğer Clifford balkona varabilseydi, ihtimal sokağa atlardı; ama, bunun sebebi, bazen kurbanını, korkup çekindiği uçuruma zorla iten cinsten bir dehşet mi yoksa o yüce insanlık merkezine doğru tabiî bir mıknatıslanma mı idi, kestirmek kolay değildi. Bunların her ikisi de onu aynı zamanda tesirlerine almış olabilirdi.

Fakat yanındakiler, elinde olmadan ileri atılan bir adamın hareketine benzeyen bu davranış karşısında korkuya kapılarak, eteğinden tutup Clifford'ı geri çektiler. Hepzibah bir çığlık attı. Bütün aşırı hareketleri dehşetle karşılayan Phoebe hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Kız kardeşi, "Clifford, Clifford! Çıldırdın mı?" diye bağırdı.

Clifford derin bir nefes alarak, "Bilmiyorum, Hepzibah," dedi. "Korkma, geçti artık, – ama atlayıp da canlı kalsaydım, bambaşka bir adam olurdum gibi geliyor bana!"

İhtimal bir bakıma Clifford haklıydı da. Kuvvetli bir sarsıntıya ihtiyacı vardı; belki de beşer hayatının ummanına derin, çok derin olarak dalması, batması ve o muazzam derinliğin onun her tarafından sarıp örtmesi, sonra da

ayılmış, zindeleşmiş ve hayata dönmüş olarak tekrar yukarıya çıkması lâzımdı. Belki de o son büyük çareden, ölümden başka kurtuluş yoktu onun için.

Hemcinsleriyle, kopan kardeşlik bağlarını tekrardan yenilemek için çektiği buna benzer bir hasret bazen daha mutedil bir şekilde kendini gösteriyordu; bir seferinde de bizzat kendi kendini aşan dinle bir güzellik kazandı. Şimdi anlatacağımız hâdise de, bizzat Clifford'ın, Allah'ın kendisine – bu zavallı, terkedilmiş insana karşı olan ihtimam ve sevgisini idrak etmesi çok dokunaklıydı; halbuki bu adam, şayet insanoğlunun affı mümkünse, kendini bir kenara atılmış, unutulmuş, herkese kötülük edip eğlenerek vecde gelen bir iblisin oyuncağı edilmiş gibi farzetse de hoş görülebilirdi.

Mübarek bir pazar sabahıydı. Gökyüzünün ciddi olduğu kadar tatlı da olan bir tebessümle yeryüzüne yayılmış gibi olduğu zamanki o kutsal havasıyla parlak, sâkin pazar günlerinden biriydi. Böyle bir pazar sabahı, eğer vasıta olacak kadar saf ve temiz olaydık, nerede durmuş olursak olalım, yeryüzünün bizim bedenlerimiz vasıtasıyla tabiî bir ibadetle göklere yükseldiğini farkederdik.

Kilise çanları, çeşitli tonlarda fakat hepsi de hemâhenk olarak birbirlerine sesleniyorlar, karşılık veriyorlardı – "İbadet günü! İbadet günü!" – ve ziller bu mukaddes sesleri, bazen yavaş, bazen daha canlı, daha sevinçli, bazen bir zil tek başına, bazen bütün ziller hep birden, canla başla bağırarak şehrin her tarafına yayıyorlardı – "Bu gün ibadet günü!" – sesleri tâ uzaklara giderek, havada eriyor ve her tarafı bu mukaddes kelimeyle dolduruyorlardı. Hava, Tanrı'nın en tatlı, en müşfik gün ışıklarıyla dolu, tam insanların çekip kalplerine dolduracakları ve tekrardan bir dua gibi dışarı verecekleri cinstendi.

Clifford, Hepzibah'la pencerede oturmuş kapılarından çıkan komşuları seyrediyordu. Onların hepsi de, başka günlerde dinle ilgileri olmamakla beraber, bu mukaddes günün

tesiriyle değişmişlerdi; hatta giydikleri elbiseler bile –ister bir ihtiyarın bin kere fırçalanmış paltosu olsun, ister küçük bir çocuğun annesinin elinden daha dün çıkmış ilk takım elbisesi olsun– az çok bir dinî kisveye bürünüyordu. Aynı şekilde, bu eski evin kapısından da, Phoebe dışarı çıktı; küçük yeşil şemsiyesini açtı ve başını yukarıya kaldırıp kemerli pencerede oturanlara tatlı bir veda bakışı ve tebessümü gönderdi. Yüzünde alışık olduğumuz bir memnuniyet ve alaya alsanız da yine eskisi gibi saygıyla karşılayabileceğiniz bir kudsiyet vardı. Genç kız, tıpkı, insanın ana dilinde en sâde bir güzellikle ifadesini bulan bir dua gibiydi. Üstelik Phoebe'nin kıyafeti de iç açıcı, hafif ve tatlıydı; sanki üzerindeki şeylerin hiçbiri –entarisi, küçük hasır şapkası, minnacık mendili ve kar gibi çorapları– daha evvel hiç giyilmemişti; yahut giyilmişlerse bile, bu yüzden daha da iç açıcı olmuşlar, sanki gül goncaları arasında kalmışlar gibi güzel lâtif bir koku kazanmışlardı.

Genç kız, Hepzibah'la Clifford'a elini salladı ve sokaktan yukarı doğru yürüdü; başlıbaşına bir din gibiydi – müşfik, sâde, sadık, yerde yürüyebilen bir varlığı ve gökleri içine alan bir ruhu olan bir din!

Clifford, Phoebe'yi köşeye kadar gözleriyle takip ettikten sonra, "Hepzibah" dedi, "Sen hiç kiliseye gitmez misin?"

Hepzibah, "Hayır, Clifford!" diye cevap verdi, "Yıllar var ki gitmiyorum!"

Clifford, "Eğer orada olaydım," diye devam etti, "Bana öyle geliyor ki, etrafımda dua eden bu kadar insan ruhunun ortasında ben de yine tekrar dua edebilirdim!"

Hepzibah, Clifford'ın yüzüne baktı ve orada hafif, tabiî bir heyecan gördü; çünkü kalbi sanki sel gibi dışarı akarak Tanrı'ya karşı duyduğu o güzel saygının ve hemcinslerine beslediği yürekten muhabbetin ifadesi olarak gözlerine dolmuştu. Onun bu heyecanı Hepzibah'a da geçti. Kardeşinin

elinden tutup, beraberce giderek, insanlar arasında diz çökmek ve aynı zamanda hem Allah'la, hem de insanoğluyla uzlaşmak için can attı; ikisi de o kadar uzun zaman dünyadan uzak kalmışlardı ki! Şu anda farkettiği gibi, yukardakiyle de pek dostlukları yoktu.

Hepzibah, canıgönülden, "Sevgili kardeşim," dedi, "Hadi gidelim! Hiçbir yerle ilgimiz yok. Hiçbir kilisede oturup diz çökecek bir karış yerimiz yok; ama haydi kalk bir ibadet yerine gidelim; sıraların arasındaki yolda, meydanda dursak da ziyanı yok. Zavallı ve terkedilmiş de olsak, loca kapılarından biri bize açılır elbet!"

Böylece Hepzibah'la kardeşi hazırlandılar –uzun zamandan beri çivilerde asılı duran veya sandıklara kaldırılmış olan eski moda elbiselerinin en iyileriyle hazırlanabildikleri kadar hazırlandılar– solmuş elbiseleri içinde en iyilerini giyerek gitmeye hazırlandılar. Elbiseleri o kadar uzun zamandan beri giyilmemişti ki, geçmiş günlerin rutubeti ve küf kokusu üzerlerine sinmişti. Beraberce merdivenleri indiler – soluk yüzlü, iskelet gibi Hepzibah'la, renksiz, bir kemik yığını haline gelmiş, ihtiyarlamış Clifford! Ön kapıyı açıp eşikten adımlarını attılar ve her ikisi de sanki bütün dünyanın huzuruna çıkmışlar ve bütün beşeriyet o kocaman korkunç gözünü sâde onlara dikmiş gibi bir hisse kapıldılar. Artık Tanrı gözünü üzerlerinden çekmişti ve onlara hiçbir cesaret vermiyordu. Sokağın güneşli sıcak havası onları titretti. Bir adım daha ileri atmak düşüncesi kalplerini yerinden oynattı.

Clifford, büyük bir hüzünle, "Mümkün değil, Hepzibah, artık çok geç!" dedi. "Biz birer hayaletten başka bir şey değiliz! İnsanlar arasına karışmaya hakkımız yok, lânetlenerek içinde kalmaya mahkûm edildiğimiz bu köhne evden başka hiçbir yere gitmeye hakkımız yok!" Bu adamın şaşmaz bir hususiyeti olan titiz bir hassasiyetle, "Sonra," diye

devam etti, "Gitmek hem yakışık almaz, hem de hoş olmaz! Hemcinslerimin benden ürkeceğini ve çocukların beni görünce sıkı sıkı annelerinin eteklerine sarılacaklarını düşünmek hiç hoş değil!"

Tekrar loş koridora çekilerek kapıyı kapadılar. Fakat gerisin geri merdivenlerden çıkarken, biraz evvel bir nebze tatmış oldukları ışıklı, aydınlık ve berrak hürriyet havasından dolayı, bütün evin içi onlara on kat daha kasvetli, havası daha ağır ve sıkıcı geldi. Kaçmaları imkânsızdı. Zindancıları alay olsun diye kapıyı azıcık aralamış ve onların gizlice çıkışlarını seyretmek için kapının arkasına saklanmıştı. Eşikte onun merhametsiz pençesini kollarında hissetmişlerdi. Çünkü hangi zindan, insanın kendi kalbi kadar karanlık olabilir!

Eğer Clifford'ı daimî ve her şeyi bastıran bir kötümserlik havası içinde gösterirsek, onun içinde bulunduğu ruhi durumu doğru olarak aksettirmemiş oluruz. Aksine cesaretle söyleyebiliriz ki, şehirde onun yarı yaşında olanlar içinde bile, onun kadar havaî ve kedersiz anları olan yoktu. Hiçbir şey umurunda değildi; bütün diğer insanları çökerten ve elde etmek gayesiyle girişilen çaba neticesi elde edilmesi değmez hâle gelen istikbale ait düşünce ve ümitlerden hiçbiri onu ilgilendirmiyordu. Bu bakımdan tam bir çocuktu; ister uzun ömürlü olsun, ister kısa, hayatı boyunca çocuk kalacaktı. Sahiden de hayatı çocukluktan biraz ötede durmuştu ve bütün hâtıraları da o devre etrafında toplanıyordu; tıpkı, ağır, sersemletici bir darbeden sonra kendine gelen kazazedenin şuurunun, kendisini sersemleten kazadan oldukça gerilere gittiği gibi. Bazen Phoebe ile Hepzibah'a rüyalarını anlatırdı; rüyalarında dâima kendini ya bir çocuk, ya bir delikanlı gibi görüyordu. Onun nazarında bu rüyalar o kadar canlıydı ki, bir seferinde, bir gece evvel rüyasında annesinin üzerinde gördüğü basma sabahlığın deseni

veya çiçeklerine dâir kız kardeşiyle münakaşaya tutuştu. Böyle meselelerde, kadınların muhakkak bahsi kazanacağına inanan Hepzibah, o elbisenin Clifford'ın anlattığından birazcık daha başka olduğunu iddia etti; ama eski bir sandıktan bahsi geçen elbiseyi gidip çıkarınca, aynen Clifford'ın hatırladığı gibi olduğu görüldü. Clifford bu kadar canlı ve hakikate uygun rüyalardan uyandıktan sonra, her seferinde, hemen çocukluktan çıkıp kendini ihtiyar ve mahvolmuş bir adam olarak görmek işkencesine mâruz kalsaydı, her gün tekrarlanan bu sarsıntıya tahammül edemezdi. Sabah, şafak vaktinden başlayıp yatmaya kadar bütün gün süren bir heyecan, onun için çok şiddetli bir ızdırap olurdu. Hatta yattıktan sonra bile uykusundaki hayalî çocukluk ve gençlik günlerine kasvetli, anlaşılmaz bir acı ve hafif bir talihsizlik havası karışırdı. Fakat gecelerini dolduran mehtap sabahın sisiyle karışarak bir elbise gibi onu sarıyordu; o da bunu sıkı sıkı bedeni ne sarıyor ve pek nadiren hakikatlerin onun arasından içeri sızmasına müsaade ediyordu; çok zaman öyle iyice uyanık olmaz, ama gözü açık uyurdu ve işte asıl o zaman rüya gördüğünü zannederdi.

Böylece, çocukluk günlerinden hiç uzaklaşamadığından, çocuklara karşı ilgi duyuyordu ve bu yüzden kalbi de, tıpkı, içine, hemen membalarından biraz ötede dereciklerin döküldüğü bir bende benzediğinden daha da taze kalıyordu. Gerçi, yakışık almayacağını ince bir şekilde hissettiğinden, çocukların içine karışmak arzusunu yense de, kemerli pencereden bakıp, yaya kaldırımda çember çeviren küçük bir kızı, yahut futbol oynayan okul çocuklarını seyretmek kadar hoşuna giden şey yok gibiydi. Çocukların uzaktan kulaklarına gelen sesleri de onu çok eğlendiriyordu. Bu sesler, güneşli bir odadaki sinekler gibi hep birden kaynaşıyor ve birbirine karışıyordu.

Clifford, muhakkak, onların oyunlarına katılmaya can atardı. Bir öğleden sonra sabun köpükleri üflemek hususunda duyduğu kuvvetli arzuyu yenemedi; Hepzibah'ın, Phoebe'yı kenara çekip söylediği gibi, bu Clifford'la ikisinin çocukluklarında en çok sevdikleri oyundu. Onu, ağzında toprak bir pipo, kemerli pencereye oturmuş olarak, gözünüzün önüne getirin! Kırlaşmış saçları, hâlâ güzel bir inceliği olan yüzündeki boş, hayal gibi bir gülümseme ile onu gözünüzün önüne getirin! Bu ince güzelliği bu kadar zaman hala kaybolmadığı için, can düşmanının bile ruhî ve ölmez olduğunu kabul edeceği muhakkaktı. Onu dışarıya, pencereden sokağa hava habbecikleri üfleyip saçarken gözünüzün önüne getirin! Bu sabun köpükleri, yok gibi olan yüzlerinde hayal kadar parlak renklerle bu koca âlemi aksettiren küçük, ele avuca gelmez birer dünyaydı. Yoldan geçenlerin, yukardan aşağı kayarak inen ve etraflarındaki sıkıntılı havayı hayal âlemine çeviren bu pırıl pırıl acayip şeyleri nasıl karşıladıklarını seyretmek görülecek şeydi. Bazıları durup baktı ve ihtimal köşeyi dönünceye kadar da bu güzel şeyi unutmadılar; bazıları, sanki zavallı Cilfford tozlu yollarının hemen üstüne böyle bir güzellik timsalini başıboş koyuvermekle onlara haksızlık etmiş gibi kızgın kızgın yukarı doğru baktılar; bununla beraber birçoğu da dokunmak için parmaklarını veya bastonlarını uzattılar ve tabiî sabun köpüğü, üzerindeki yer ve gök tasviriyle beraber, sanki hiç mevcut olmamış gibi yok oluverince ters tarafından memnun kaldılar.

Nihayet, tam, pek azametli bir bey aşağıdan geçtiği sırada, büyük bir sabun köpüğü haşmetle süzüle süzüle indi ve beyin tam burnuna konup patladı! Adam yukarı baktı –önce kemerli pencerenin arkasındaki esrara hemen nüfuz ediveren sert bir şekilde baktı– sonra öyle gülümseyerek baktı ki, âdeta etrafındaki metrelerce mesafeyi boğucu bir yaz sıcağına garketti.

Hâkim Pyncheon, "Aha, kuzenim Clifford!" diye seslendi. "Ne! Hâlâ mı sabun köpükleri uçuruyorsun!"

Sesine sanki bir şefkat ve yumuşaklık vermek istemişti ama yine de acı bir istihza seziliyordu. Clifford'a gelince, tam mânasıyla, korkudan kıpırdayamaz bir hâle geldi. Geçmişte başından geçen herhangi bir hâdise dolayısıyla duyabileceği müthiş korkudan başka o kusursuz Hâkimin etrafına hissettirdiği o tabiî ve gerçek dehşeti duydu. Bu, katıksız bir kudret karşısında, âciz, nazik ve evhamlı karakterlerden beklenen bir şeydir. Acizlik, kudreti anlayamaz ve bu yüzden kuvvet daha da dehşetli görünür. Kendi yakınları arasında, kuvvetli irade sahibi bir akrabadan daha korkunç bir umacı olamaz.

XII
Resimci

Phoebe gibi yaratılıştan hareketli bir kimsenin, bütün gününü, tamamıyla eski Pyncheon Köşkü'nün sınırları içinde geçireceği düşünülemez. Bu uzun günlerde, Phoebe'nin, Clifford'la olan işi güneş batmadan çok evvel bitiyordu. Clifford'ın günlük hayatı ne kadar sakin geçerse geçsin, yine de içindeki yaşama membaları tükeniveriyordu. Onu böyle bitkin bırakan bedenî hareket değildi. Çünkü bazen biraz çapa yapar, bahçede yürür, yahut büyük, boş bir odada gider gelirdi ama kol, bacak ve adaleyle ilgili işlerde lüzumundan fazla hareketsiz kalmak temayülünü gösterirdi. Fakat ya içinde enerji kaynağını yiyip tüketen, için için yanan bir ateş vardı yahut daha başka durumda olan bir zihni uyuşturacak bu yeknesaklık Clifford için böyle değildi. İhtimal ikinci defa yeniden bir büyüme ve kendine gelme devrine girmişti ve bu dünyaya daha alışık olanlar için hiçbir şey ifade etmeyen manzaralar, sedalar ve olaylarla mütemadiyen ruhunu ve zihnini besliyordu. Nasıl çocuğun teşekkül etmekte olan zihni her tarafta hareket ve başkalık görürse, belki de, uzan zaman ölü gibi durduktan sonra âdeta yeniden doğuyor gibi olan bir zihin için de bu aynen böyle oluyordu.

Sebebi ne olursa olsun, Clifford umumiyetle, güneş ışığı daha penceresindeki perdelerde kaybolmadan, yahut son bir parıltıyla odasının duvarına vurduğu sırada tamamıyla bitkin bir durumda istirahate çekilirdi. O böyle öteki çocuklar gibi erkenden uyuyup çocukluk rüyalarına dalınca,

Phoebe de geri kalan günü ve akşamı canının istediği gibi geçirmekte serbest olurdu.

Bu hürriyet hatta Phoebe'ninki gibi, öyle marazî tesirlere filân aldıracak cinsten olmayacak bir karakterin bile sağlığı bakımından şarttı. Daha önce de dediğimiz gibi, bu eski evin duvarları hem kuruluktan, hem de rutubetten çürümüştü; bu evdeki havadan başka hava teneffüs etmemek zararlıydı. Hepzibah, her ne kadar, iyi tarafları ve meziyetleri olan bir insansa da kendisini bu kadar uzun müddet bir tek yere hapsettiğinden ve yalnız aynı cinsten fikirler, bir tek sevgi ve bir tek ve acı bir haksızlık hissiyle yaşadığından âdeta kaçık gibi olmuştu. Herhalde siz de tahmin edersiniz ki, Clifford kendisine ne kadar yakın ve kendisiyle ne kadar meşgul olurlarsa olsunlar mânevi bakımdan başkalarına tesir edemeyecek kadar uyuşuktu. Ama insanlar arasındaki ilgi ve çekim kuvveti zannettiğimizden daha ince ve daha yaygındır; bu, birbirinden farklı canlılar arasında mevcuttur ve ihtizazlarla birinden ötekine geçer. Phoebe'nin kendi gözüyle de gördüğü gibi, bir çiçek Clifford'in veya Hepzibah'ın elinde kendi elinde olduğundan daha çabuk soluyordu; aynı şekilde bütün gününü, bu iki hasta ruhlu insan için kokulu bir çiçek haline getiren, baharlar içindeki bu genç kızın da, çaresiz, daha genç ve daha mesut bir insan göğsünde taşındığı zamankinden daha evvel boynunu büküp solacağı muhakkaktı. Phoebe, arasıra, içindeki kuvvetli arzulara boyun eymese, açıklarda yürüyüşe çıkıp kır havasını, yahut kıyı boyunca gezip deniz meltemlerini içine çekmese – New Englandlı genç kızların yaratılışında mevcut bir hisle dinî ve felsefî bir konferansı dinlemese, yahut yükseklere çıkıp önünde kilometrelerce uzanan manzarayı seyretmese, bir konsere gitmese –şehre alışverişe gidip, satılığa çıkan o harikulade şeyleri baştan başa alt üst ettikten sonra elinde bir kurdele ile eve dönmese,– aynı şekilde, odasında İncil okumak için bir parçacık olsun bir zaman

ayırmasa, annesini ve köyünü düşünmek için birazcık daha fazla bir zaman bulmasa – bütün bu saydıklarımız cinsinden mânevi ilâçları olmasa, çok geçmeden Phoebe'ciğimizin zayıfladığını, sararıp solduğunu, ihtiyar bir kızın ve neşesiz bir geleceğin alâmetleri olan acayip, ürkek haller takındığını görürdük.

Yine de Phoebe'de farkedilir bir değişiklik vardı; gerçi bir bakıma, bu yüzden zarar gören cazibesi başka bir yönden daha da kıymetli bir hususiyet kazanmıştı ama, bu değişiklik biraz da üzülecek bir şeydi. Artık öyle her zaman neşeli değildi; düşünceli zamanları da oluyordu. Clifford, umumiyetle, onun bu hâlini, eski katıksız neşeli zamanlarından daha çok seviyordu; çünkü şimdi Phoebe, onu daha iyi ve daha ince bir şekilde anlıyor, hatta bazen onun hallerini yine ona izah ediyordu. Gözleri daha büyümüş, daha koyulaşmış, daha derinleşmiş gibiydi; bâzı sessiz anlarında bu gözler o kadar derinleşiyordu ki, aşağılara, sonsuzluğa doğru inip giden artezyen kuyularına beziyordu. Phoebe artık otobüsten indiğini gördüğümüz zamanki kadar uçarı bir kız değildi. Evet o kadar uçarı bir kız değildi ama daha bir kadın gibiydi.

Phoebe'nin sık sık konuşmak fırsatını bulduğu yegâne genç insan, taze, yıpranmamış, dinç insan, resimci idi. İçinde bulundukları yalnızlığın tesiriyle bu iki insan arasında tabiî olarak oldukça samimî bir hava doğmuştu. Başka şartlar altında karşılamış olsalardı bu iki gençten ikisi de ihtimal ötekisi üzerinde fazla durmaz geçerdi; tabiî birbirine zıt iki kutup olmaları onları birbirine yaklaştıran bir kuvvet olursa o başka! Doğrudur, ikisi de New England hususiyetleri taşıyan kimselerdi; bunun için dış gelişmeleri bakımından müşterek bir zemine sahiptiler; ama içleri de, sanki birbirinden çok uzak ve ayrı iklimlerde doğmuşlar gibi tamamıyla farklıydı. İlk tanıştıkları zaman, Phoebe, Holgrave'in pek de o kadar ileri sayılmayacak hamleleri karşısında

her zamanki samimî ve sade hallerine uymayacak kadar çekingen davranmıştı. Her gün buluşup, nâzik nâzik, dostça ve samimi denebilecek bir şekilde konuştukları halde, şimdi bile, onu tamamıyla tanıdığından emin değildi.

Ressam, geçmişini Phoebe'ye parça parça anlatmıştı. Bugün ulaştığı noktada duracak da olsa, hayatının, gençliğine rağmen, bir otobiyografiyi doldurmaya yetecek kadar hadiselerle dolu olduğu muhakkaktı. *Gil Blas*[1] örnek alınarak Amerikan cemiyetini ve âdetlerini anlatacak bir romans, romans olmaktan çıkardı; aramızda yaşayan birçok kimselerin başından geçen ve anlatılmaya bile değmez buldukları şeyler o İspanyol'un gençliğindeki hâdiselere eşit olurdu; bizimkilerin, sonunda eriştikleri başarı veya yöneldikleri gaye ise, bir romancının kahramanı için tahayyül edebileceği şeyleri fersah fersah aşardı ihtimal. Phoebe'ye biraz da övünerek söylediği gibi, Holgrave âilesiyle böbürlenemezdi; ancak son derece fakir bir âileden geldiğini ne kadar mümkünse o kadar az tahsil gördüğünü ve bunun da kışın bir kaç ay bir mahalle okuluna devamdan ibaret olduğunu söyleyebilirdi o kadar! Çok erkenden kendi haline bırakıldığından, daha bir çocukken başının çaresine bakmayı öğrenmişti; bu da yaratılışındaki irade kuvvetine gayet iyi uyuyordu. Gerçi daha yirmi iki yaşındaydı ama –bir kaç ay eksiği de vardı ve bu yaşta aylar yıllara bedeldir– şimdiye kadar önce bir köy okulunda müdürlük etmişti; sonra bir köy mağazasında tezgâhtarlık yapmıştı; ya aynı zamanda veya daha sonra bir köy gazetesinin siyasî yazarı olmuştu. Daha sonra Conneticut'daki bir kolonya ve esans imalâthanesinin adamı sıfatıyla, New England'ı ve Middle States'leri[2] bir seyyar satıcı olarak dolaşmıştı. Dişçiliği öğrenmesi ve bu sahada, hem

1 Fransız yazar Alain-Rene Lesage (1668-1747)'ın romanı; *Gil Blas De Santillane'in Maceraları* adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Gil Blas isimli maceraperest bir İspanyolun eğlenceli maceraları anlatılmaktadır.

2 New Jersey, Pensilvanya, Delaware eyaletleri.

de koltuk kabartan bir başarı ile bilhassa memleketimizin iç tarafındaki nehirler boyunca sıralanmış birçok fabrika şehirlerinde çalışması başlı başına bir hadiseydi. Bir yolcu ve posta gemisinde, bir nevi ek memur olarak Avrupa'ya gitmiş ve dönmeden İtalya'yı, Fransa ve Almanya'nın bazı kısımlarını görmek fırsatını bulmuştu. Sonraları bir Fourierist[1] cemiyetinde birkaç ay geçirmişti. Daha da yakın zamanlarda hipnotizma ile tedavi usulüne dair halka konferanslar vermişti. (Phoebe'ye katiyetle söylediği ve hakikaten yanlarında eşinmekte olan horozu uyutmakla kâfi derecede ispat ettiği gibi) bu ilim için gerekli olan, Allah vergisi fevkalâde hususiyetlere sahipti.

Bugünkü resimciliği kendi nazarında, şimdiye kadar yaptığı işlerden daha mühim değildi, onlardan daha uzun ömürlü olacağı da yoktu. Ekmeğini kazanmak zorunda olan bir maceraperestin rastgele atılması neticesi elde edilen bir şeydi. Ekmeğini, aynı şekilde rastgele başka yollardan kazanmayı aklına koyduğu anda bu iş de hiç düşünmeden bir kenara atılıverecekti. Ama bu gencin en göze batan tarafı ve belki onda alelade bir muvazeneden de fazla olan şey, bütün bu birbirinden farklı şahsî durumlarda asıl hüviyetini hiç kaybetmemiş olması hakikatiydi. Evsiz barksız da olsa –mütemadiyen yer değiştirdiğinden ne umumî efkâra ne de etrafındakilere karşı mesul durumda bulunmuyordu– hiç durmadan şekil de değiştirse, asıl içi hiç değişmemiş ve nereye gitse vicdan huzurunu hiç kaybetmemişti. Bu hakikati kabul etmeden Holgrave'i tanımak imkânsızdı. Hepzibah bunu görmüştü. Phoebe de aynı şekilde çok geçmeden bunu gördü ve böyle bir hakikatin yarattığı bir itimatla ona inandı. Ama genç kızın irkildiği ve bazen ayak dirediği de oluyordu. Bu genç adamın, takip ettiği prensipe aykırı hareket etmesinden değil, delikanlının prensibinin

1 Adını, sosyalist görüşleriyle bilinen Fransız filozof Charles Fourier'den (1772-1837) ve onun fikirlerinden alan dernek.

kendininkine uymadığını farketmesinden ileri geliyordu. Holgrave, yerleşmiş şeylere karşı, bu şeyler, derhal anında doğru olduklarını ispatlayamadıkları takdirde, gösterdiği saygısızlıkla Phoebe'nin huzurunu kaçırıyor ve etrafındaki her şeyi altüst ediyordu.

Bundan başka, Phoebe'ye göre, delikanlının tabiatında pek öyle şefkat de yoktu. Fazla sakin ve soğukkanlı bir müşahitti. Phoebe'nin onun gözünü hissettiği çok olurdu; kalbini ise pek nadiren hissetmiş, daha doğrusu hiç hissetmemişti. Hepzibah'a, kardeşine ve bizzat Phoebe'ye karşı bir ilgisi vardı. Onları dikkatle inceler ve şahsiyetlerinin en küçük bir hususiyetini bile gözden kaçırmazdı. Onlara elinden gelen iyiliği yapmaya hazırdı; ama hiçbir zaman onlarla gaye birliği etmemişti; daha çok tanıdıkça, o nispette, onları daha fazla sevdiğini gösterir güvenilir bir işarette de bulunmuş değildi. Onlarla olan münasebetlerinde, kalbini değil kafasını beslemek peşinde gibiydi. Phoebe, onun, arkadaşlarıyla kendisine sırf böyle zihnî bir alâka göstermesinin sebebini bir türlü anlayamıyordu; çünkü Holgrave sevgi gösterilmesi gereken varlıklar olarak onların üzerinde hiç durmuyor veya kıyaslanırsa o kadar az duruyordu ki!

Phoebe'yle görüştükleri zaman ressam, daima Clifford'ın nasıl olduğunu bilhassa sorardı; Clifford'ı pazar toplantıları müstesna, pek nadiren görürdü.

Bir gün, "Hâlâ hayatından memnun gibi görünüyor mu?" diye sordu.

Phoebe, "Bir çocuk kadar mesut," diye cevap verdi; "Ama –bir çocuk gibi de– hemencecik huzursuzlaşıveriyor."

Holgrave, "Neden huzursuzlaşıyor?" diye anlamak istedi; "Dış sebeplerle mi, yoksa içindeki düşüncelerle mi?"

Phoebe biraz da çıkışarak, "Düşüncelerini göremem ki! Ne bileyim!" diye cevap verdi. "Çok zaman, tıpkı bir bulutun güneşi örtmesi gibi, anlaşılmaz bir sebeple hali değişir.

Son zamanlarda kendisini daha iyi tanımaya başladığımdan beri onun bu hallerini inceden inceye anlamaya çalışmanın pek de doğru olmayacağını hissediyorum. Başından öyle büyük bir üzüntü geçmiş ki, bu onun kalbini tamamıyla mübarekleştirmiş, kutsileştirmiş. Neşeli olduğu zaman –zihni güneşle aydınlandığı zaman– işte o zaman içerisini görmeye, öteleri değil, ancak ışığın gidebildiği yere kadar içerisini görmeye çalışırım! Gölgelerin düştüğü yerler mukaddestir!"

Ressam, "Bu duygunuzu ne kadar da güzel anlatıyorsunuz!" dedi. "Bende olmasa da, bu duyguyu anlayabiliyorum. Sizin elinizdeki fırsatlar bende olsa, hiçbir düşünce beni, Clifford'ı olanca kuvvetimle deşip, en gizli köşelerine kadar anlamaktan alıkoymazdı."

Phoebe, elinde olmadan, "Böyle bir arzu göstermeniz ne tuhaf!" dedi. "Kuzenim Clifford'dan size ne?"

Holgrave gülümseyerek, "Hiç, tabiî ki hiç!" diye cevap verdi. "Yalnız bu dünya öyle tuhaf, öyle anlaşılmaz ki! Baktıkça beni şaşırtıyor; bir insan hayret ettiği nispette akıllı olsa gerek diye düşünmeye başlıyorum; erkekler, kadınlar ve çocuklar da o kadar garip yaratıklar ki, insan hiçbir zaman onları hakkıyla tanıyorum diyemiyor; şimdiki hallerine bakıp da eskiden ne olduklarını kestiremiyor. Hâkim Pyncheon! Clifford! Karşımıza nasıl içinden çıkılmaz bir bilmece –anlaşılmazın anlaşılmazı– olarak çıkıyorlar! Bunu halletmek için seziş dolu bir sevgiye ihtiyaç vardır, tıpkı bir genç kızınki gibi! (Hiç sezişleri olmayan ve nihayet sâdece mahir ve gözü açık olmaktan ileri gidemeyen) Benim gibi sırf müşahit olan bir kimsenin yanılacağı muhakkak gibidir."

Bundan sonra, ressam konuşmayı şimdiye dek üzerinde durdukları kadar kasvetli olmayan konulara çevirdi. İkisi de gençti; sonra Holgrave, erken başladığı bu hayatta gençliğin o güzel ruhunu tamamıyla harcamamıştı; küçücük bir kalp ve muhayyileden fışkıran bu ruh, bütün kâinata yayılarak, bu âlemi baştan başa, ilk yarattığı günkü kadar pırıl pırıl

yapar. İnsanın kendi gençliği, dünyanın gençliğidir; yahut da hiç olmazsa, insana sanki öyleymiş gibi gelir ve yeryüzünün granit varlığının daha tamamıyla sertleşmemiş bir şey olduğunu, ona istediği şekli verebileceğini tahayyül eder. Holgrave için de bu böyleydi. Dünyanın eskiliği hakkında akıllı akıllı konuşabilir, ama aslında kendi söylediğine kendi inanmazdı; hâlâ genç bir adamdı, bunun için de dünyayı –o kır sakallı, buruşuk yüzlü, yaşlanmış olduğu halde insanda hürmet hissi uyandırmayan o hovardayı– narin bir delikanlı gibi görüyordu; bu delikanlı kendinden beklenen gelişmeyi yapabilecek kabiliyetteydi, fakat henüz bu yolda tek bir adımcık bile atmamıştı. Holgrave'in içinde, eskiden beri olduğu gibi, böyle kötü bir şekilde yerlerde sürünmeye mahkum olmadığımız, aksine, şu anda bile, her tarafta, kendi ömrü sona ermeden erişilecek altın bir devrin müjdecileri bulunduğu hissi, sezişi vardı. Bu hisse sahip olmayan bir genç doğmasın daha iyidir. Olgun bir insan da bu hissi tamamıyla kaybedeceğine hemen ölsün daha iyi! Âdemin torunları hayata başladığı devirden beri, her asırda ümitli kimselerin düşündüğü gibi, Holgrave de şimdiye kadar olduğundan daha fazla bu asırda, yosun tutmuş, çürümüş geçmişin yıkılacağını, ölü müesseselerin yol üzerinden fırlatılıp atılarak, cesetlerinin gömüleceğini ve her şeyin yeniden başlayacağını zannediyordu.

Esas noktaya gelince –Allah bundan şüphe ettiğimiz günü bize göstermesin!– daha iyi zamanların bizi beklediğine gelince, ressamın haklı olduğu muhakkaktı. Onun yanıldığı nokta, Eski'nin lime lime elbisesinin yavaş yavaş, yamalana yamalana onarılmayıp, bütün geçmiş ve gelecek devirlerin içinde, bu devirde tamamıyla yenilenmesinin mukadder olduğu idi. Yanıldığı nokta, zamanla ölçülemeyecek bir başarıyı kendi kısa ömrüyle ölçmesiydi ve en çok yanıldığı nokta da, kendisinin o taraftan olmasının veya karşı durmasının, peşinden gidilen büyük gayeye tesiri olacağını

zannetmesindeydi. Ama böyle düşünmek onun için iyiydi. Onun sakin yaratılışından süzülerek geçen ve böylece kararlı bir fikir ve hikmet gibi görünen bu heyecan, gençliğinin saflığını muhafazaya ve emellerini asilleştirmeye yarayacaktır. Yıllar geçerek yaşı ilerlediği zaman da, bu gençlik imanı, geçirdiği tecrübelerin tesiriyle çaresiz değişikliğe uğrayınca bu, sert ve ânî bir his değişikliği şeklinde olmayacaktır. İnsanın gün geçtikçe iyiye doğru gitmekte olan kaderine hâlâ inanacak ve insanın kendi nâmına bir şey yapmak kudretinde olmadığını farkederek onu daha da fazla sevecektir. Gençliğindeki o azametli imanın yerini son günlerinde çok daha mütevazi bir iman alacak, insanın, ne kadar gayret ederse etsin, hayal kurmaktan ileri gidemeyeceğini, hakikatleri yalnız Allah'ın yaratabildiğini anlayacaktır.

Holgrave çok az kitap okumuştu, bu da hayat yolunun kalabalığı ve gürültüsü içinde olmuş, elindeki kitapların esrarlı dili, çaresiz, kalabalığın hayhuyuna karışmıştı, öyle olunca, ya birinin, ya ötekinin asıl madasını[1] kaybedeceği tabiiydi. Kendisini, düşünen bir insan olarak görüyordu, düşünme kabiliyeti olduğu da muhakkaktı; ama, kendi yolunu bulmak gayretiyle, ihtimal daha tahsilli bir kimsenin düşünmeye başladığı noktaya bile erişememişti. Karakterindeki hakikî kıymet içindeki kuvvetin tamamıyla farkında olmasıydı; bu kuvvet geçmişteki bütün şekil değiştirmelerini sâdece bir elbise değiştirmekten ibaretmiş gibi gösteriyordu; karakterindeki hakiki kıymet o heyecanındaydı –bu heyecan o kadar sakin ve sessizdi ki, kendisi mevcudiyetinin farkında bile değildi, ama elini dokunduğu her şeyi ısıtıyordu; bu, daha necip arzular arasında, diğer gözlerden olduğu kadar, kendi gözünden de gizlenen o şahsî ihtirasındaydı– bunda öyle müessir bir taraf gizliydi ki, bu onu günün birinde bir nazariyeci olmaktan çıkarıp pratik bir dâvanın hararetli taraftarı yaparak kalıplaştırabilirdi.

1 Mada: İstek, iştah.

Bütünüyle –kültürü ve kültürsüzlüğüyle– ham, delişmen; puslu felsefesiyle ve bâzı temayülleriyle çarpışan hayat tecrübesiyle; insanoğlunun saadeti için gösterdiği o muazzam tehalüküyle ve insanoğlunun yararına, asırların kurduğu şeyler karşısındaki pervasızlığıyla; imanı ve kâfirliğiyle; sahip oldukları ve olmadıklarıyla – ressam yurdundaki birçok benzerlerinin mümessili olarak ortaya çıkabilirdi hani!

Holgrave'in hayat yolunu şimdiden kestirmek güç olacak. Ressamda öyle hususiyetler var gibiydi ki, elini uzatıp alabilen için her şeyin serbest olduğu böyle bir memlekette, bu hususiyetlerinin bâzı dünya nimetlerini onun eli altına kadar getireceği muhakkaktı âdeta; ama bu şeyler belli olmaz; bu da memnun olunacak bir şeydir. Hayatta, her adımda, kendilerinden fevkalâde şeyler umulan Holgrave yaşında gençlerle karşılaşırız, fakat ne kadar çok ve ne kadar dikkatle araştırırsak araştıralım, bir daha isimlerini duyamayız bile. Gençlik ve ihtiras coşkunluğu, pırıl pırıl taze bir zekâ ve muhayyile, onlara sahte bir parlaklık verir, bu da onları ve diğer insanları aldatır. Bâzı basmalar, pamuklular ve ketenler gibi, yepyeni oldukları zaman gayet güzel dururlar, ama güneşe, yağmura gelemezler ve yıkandıktan sonra da çok gösterişsiz, soluk bir renk bağlarlar.

Ama şimdi bizi ilgilendiren, bu öğle sonunda, Pyncheon Bahçesi'nin kameriyesinde oturan bugünkü Holgrave'dir. Bu bakımdan, bu genç adam, kendine olan sonsuz güveni, insanı hayran bırakan kudretli görüşüyle –özünü sınayan o kadar denemelerden bile aşağı yukarı zararsız çıkan bu delikanlı, seyri güzel bir manzaraydı– onu Phoebe'yle güzel güzel konuşurken görmek insana zevk veriyordu. Phoebe içinden, ona, soğuk demekte pek de haklı değildi; yahut da o zaman öyleydiyse bile, şimdi artık daha samimileşmişti. Phoebe o maksatla hareket etmediği halde ve Holgrave de farkına varmadan, Yedi Çatılı Ev'i onun için bir yuva, bahçeyi de teklifsiz bir bölge haline getirmişti.

İftihar ettiği o görüş kabiliyetiyle, Phoebe'nin içini dışını, her şeyini olduğu gibi gördüğünü ve çocukların masal kitabından bir sayfa okur gibi onu her yönüyle okuyup anlayabileceğini zannediyordu. Ama bu şeffaf tabiatlar çok zaman derinlikleri bakımından insanı aldatırlar; kaynağın dibindeki o çakıl taşları bizden, zannettiğimizden de uzaktadırlar. Böylece ressam, Phoebe'nin hususiyetleri hakkında nasıl bir hükme varırsa varsın, Phoebe'deki sessiz bir tatlılığa kapılarak, hayatta yapmak istediği şeyler hakkında içinden geldiği gibi konuşuyordu. Sanki kendini yine kendine anlatıyordu. Çok muhtemel ki konuşurken Phoebe'nin varlığını unutuyor ve sadece zevk ve heyecanın tesiriyle güzelleşen fikirler, ilk buldukları emin hazneye çaresiz akıvermek temayülleriyle onu harekete getiriyorlardı. Ama, bahçe çitinin aralıklarından içeri bakıp onları gözetleseydiniz eğer delikanlının heyecanını ve alev alev olan yüzünü görünce, genç kıza ilânı aşk ediyor sanırdınız.

Nihayet, Holgrave'in söylediği bir söz, Phoebe'ye, onun ilk defa Hepzibah'la nasıl tanıştığını ve şimdi neden bu ıssız viran köşkte oturduğunu sormak fırsatını verdi. Ressam ona doğrudan doğruya cevap vermeden, şimdiye kadar lâfını ettiği G e l e c e ğ e ait konuları bırakıp, G e ç m i ş i n tesirinden bahsetmeye başladı. Konu konuyu açar muhakkak!

Ressam, daha evvelki konuşmalarındaki aynı heyecanlı sesle, "Bu geçmişten, hiç, hiç mi kurtulmayacağız?" diye bağırdı. "Geçmiş, ölü bir dev gibi bugünün üstüne uzanmış! Daha doğrusu sanki bir dev yavrusu, çok zaman evvel ölen ve artık sadece usulüne göre gömülmesi gereken o ihtiyar devin, atasının ölü vücudunu, oradan oraya taşımak için bütün gücünü harcamaya mahkûm edilmiş! Durum aynen bu! Şöyle bir an düşünün, geçmiş zamanların – tam gereken kelimeyi kullanırsak, ölümün nasıl bir kölesi olduğumuzu görmek sizi hayretler içinde bırakacaktır!"

Phoebe, "Ama ben bunu görmüyorum ki," dedi.

"Öyleyse, meselâ," diye Holgrave devam etti, "Ölü bir adam, eğer daha evvel bir vasiyetname hazırlamış bulunuyorsa, artık kendinin olmayan bir serveti dağıtır; yahut da vasiyetsiz ölürse, bu servet o adamdan çok daha evvel ölmüş kimselerin düşüncelerine uygun olarak dağıtılır. Bütün mahkemelerimizde ölü bir adam hüküm sürer; yaşayan hâkimler de ancak onun kararlarını tekrarlar, ölmüş kimselerin kitaplarını okuruz! Ölmüş kimselerin şakalarına güler, ölmüş kimselerin acıklı lâflarına ağlarız. Bedenen ve ruhen ölmüş kimselerin hastalıklarıyla hastayız ve ölmüş doktorların hastalarını öldürdükleri aynı usullerle ölürüz. Yaşayan Ulûhiyete, ölmüş kimselerin usulleri ve inanışlarıyla ibadet ederiz. Kendiliğimizden bağımsız olarak ne yapmaya kalksak, bir ölünün buz gibi eli karşımıza dikilir. Gözlerimizi nereye çevirirsek çevirelim, bir ölünün beyaz, kaçınılmaz yüzüyle karşılaşır ve dehşetle irkiliriz. Kendi dünyamıza gereken tesiri yapmaya başladığımız zaman bizim kendimizin de ölmüş olması lâzım! O zaman da o dünya, bizim dünyamız değil, başka bir neslin dünyası olacak, ona da karışmaya zerre kadar hakkımız olmayacaktır. Ölmüş kimselerin evlerinde yaşamakta olduğumuzu da söylemeliyim; meselâ bu Yedi Çatılı Ev gibi!"

Phoebe, "Niye oturmayalım!" dedi, "İçinde rahat ettikten sonra!"

Ressam, "Eminim insanın gelecek nesli düşünmeden ev yaptığı günleri de göreceğiz. Niye başkaları için ev yapsın?" diye devam etti. "Ha öyle yapmış, ha torunlarının torunları faydalansın ve tıpkı tıpkısına kendisine benzesin diye –deriden, ağaçtan, yahut en çok ömürlü olan neyse ondan– hiç eskimeyecek bir takım elbise ısmarlamış, ne farkı var! Eğer her nesle kendi evini yapmak imkânı verilse ve zaten tabiîsi de bu olsa, başlı başına pek o kadar da mühim olmayan bu tek değişiklik peşinden, şimdi cemiyetin hasretini çektiği hemen hemen bütün diğer değişiklikler de sökün ederdi.

Acaba resmî binalarımızın bile –hükümet binalarımızın, meclis binalarımızın, mahkemelerimizin, belediye dairelerimizin ve kiliselerimizin bile– taş ve tuğla gibi bu kadar dayanıklı malzemelerden yapılması doğru mu diye düşünüyorum. Yirmi yıl, yahut aşağı yukarı o kadar bir zamanda bu binalar yıkılıp çökseler daha iyi olurdu; bu, insanların, bu binaların temsil ettikleri müesseseleri inceleyip, yenileştirmelerine yol açardı.

Phoebe korku ve hayretle, "Eski olan her şeyden nasıl da nefret ediyorsunuz!" dedi. "Böyle, durmadan değişen bir dünyayı düşünmek bile beni sersemletiyor!"

Holgrave, "Küflü şeylerden hoşlanmadığım muhakkak!" diye cevap verdi. "Şimdi şu viran Pyncheon Köşküne bakın! Damındaki o kapkara tahtalarla ve onların ne kadar rutubetli olduğunu gösteren o yeşil yosunla, burası yaşanacak iyi bir yer midir? – O karanlık, alçak tavanlı odalar, içinde yaşanacak yerler midir? Burada üzüntü ve kederle alınıp verilen insan nefeslerinin duvarlarda tebellür etmiş şekli olan şu kiriyle pisiyle, tozuyla bu ev yaşanacak bir yer midir? Bu evi ateşle temizlemek, sadece külü kalıncaya kadar ateşle temizlemek lâzımdır."

Phoebe, biraz gücenmiş gibi, "Öyleyse onun içinde niye oturuyorsunuz?" diye sordu.

Holgrave, "Efendim ben burada incelemelerime devam ediyorum; ama bu incelemelerimi kitaplarla yapmıyorum." diye cevap verdi. "Bu ev benim nazarımda, biraz evvel aleyhinde o kadar atıp tuttuğum bütün o kötü tesirleriyle beraber, o menfur, iğrenç G e ç m i ş'in ifadesidir. Ondan nefret etmeyi daha iyi öğreneyim diye içinde bir müddet kalıyorum. Ha, aklıma gelmişken sorayım, büyücü Maule'ın hikâyesini ve onunla, sizin o son derecede büyük dedeniz arasında geçenleri duydunuz mu?"

Phoebe, "Evet, duydum!" dedi; "Çok, çok evvel babamdan dinlemiştim; burada bulunduğum bu ay içinde de iki üç defa kuzenim Hepzibah'dan dinledim. Ona göre Pyncheonların başına gelen bütün felâketler, sizin kelimenizle o büyücü ile olan kavgayla başlamıştır. Ve siz de Bay Holgrave, siz de öyle düşünüyor gibisiniz! Çok daha fazla inanmaya değer birçok şeyleri reddederken, bu kadar saçma bir şeye inanmanız ne tuhaf!"

Ressam, ciddi ciddi, "Ama ben buna bir batıl itikat olarak değil, şüphe götürmeyen hakikatlerle ispatlanmış ve bir faraziyeyi örnekleyen bir şey olarak inanıyorum." dedi. "Bakın, şimdi şu anda başımızı kaldırıp baktığımız ve ihtiyar Colonel Pyncheon'ın da kendi soyundan geleceklere, zamanımızdan da daha ötede olan devirlere kadar, servet ve saadet içinde yaşayacakları bir ev olarak yaptırdığı şu Yedi Çatı altında, üç yüz yıllık bir zamandan beri, dâima vicdan azabı çekilmiş, ümitler hep kırılmış, aynı kandan olanlar birbirine girmiş, türlü türlü ızdıraplar çekilmiş, garip bir şekilde ölünmüş, en kara şüpheler duyulmuş, ağza alınmayacak rezaletler olmuş. Bütün bu felâketlerin, yahut çoğunun, mesuliyetlerini o ihtiyar Püriten'in bir sülâle kurmak ve o sülâleye bir irat sağlamak hususundaki o ölçüsüz arzusuna yüklemek için sebeplerim var. Bir sülâle kurmak! İnsanların işlediği haksızlıkların ve kötülüklerin çoğu bu düşünceden çıkmaktadır. Doğrusu şudur ki, en fazla her iki yüz yılda bir defa, bir âile, beşeriyetin büyük ve meçhul kütlesi içine karışıp kaybolmalı ve ceddini tamamıyla unutmalıdır. İnsan kanı tazeliğini muhafaza etmek için, su kemerinin suyunun yer altından geçen borularla nakledilmesi gibi, gizli ırmaklar halinde akmalıdır. Meselâ bu Pyncheonların âile hayatlarında –özür dilerim, Phoebe, ama bir türlü seni onlardan biri gibi göremiyorum– New England'daki soylarının kısa ömrü hepsine de başka bir türlü delilik ârız etmeye yetmiştir."

Phoebe, içinden, gücenip gücenmemekte tereddüt ederek, "Akrabalarımdan çok lâubali bir dille bahsediyorsunuz." dedi.

Holgrave, Phoebe'nin şimdiye kadar onda görmediği bir şiddetle, "Samimî bir insana samimi düşüncelerimi söylüyorum." dedi. "Hakikat benim söylediğim gibidir! Üstelik bu kötülüğü başlatan mücrim ve bu işin babası kendini ebedileştirmişe benziyor yahut da hiç olmazsa ruhen ve bedenen onun tıpkı tıpkısı olan birisi halâ bu caddelerde dolaşıyor, hem de torunlarına kendi eline geçen kadar muazzam ve o kadar sefil bir servet bırakmak gibi parlak bir ümitle! Maden levha üzerindeki o resmi ve onun o eski portreye benzeyişini hatırlıyor musunuz?"

Phoebe, ressama hayret ve tereddütle bakarak, "Ne kadar da ciddisiniz! Çok tuhaf." dedi; endişelenmişti ama güleceği de geliyordu. "Pyncheonların deliliğinden bahsettiniz; bu bulaşıcı bir şey midir?"

Ressam kızarıp gülerek, "Anlıyorum" dedi. "Sanırsam biraz deliceyim. Şu karşıdaki çatıya yerleştiğimden beri bu konu öyle garip bir inatla kafama yerleşti ki! Bunu kafamdan söküp atmak için Pyncheon ailesinin tarihinden tesadüfen bildiğim bir hâdiseyi, bir hikâye şekline koydum ve bunu da bir dergide bastırmak istiyorum."

Phoebe, "Dergilere yazı yazıyor musunuz?" diye sordu.

Holgrave, "Bunu bilmiyor muydunuz, sahi" dedi. "Ne yapalım edebî şöhret böyledir işte! Evet bayan Phoebe Pyncheon, bir sürü hârika meziyetlerim arasında, hikâye yazmak meziyetim de var; size temin ederim ki, ismim *Graham ve Godey*'in[1] kapaklarında görünmüştür; hem bana sorarsanız, yanındaki bütün o azizleştirilmiş isimler kadar da saygıdeğer bir görünüşü vardı. Mizah nevinde oldukça iyi olduğum

1 On dokuzuncu yüzyıl ortalarında çıkan renkli resimli bir kadın mecmuası.

söylenir. Acıklı şeylere gelince, bir soğan kadar gözyaşı döktürürüm. Neyse, yazdığım bu hikâyeyi size okuyayım mı?"

Phoebe, "Evet, eğer çok uzun değilse," dedi ve "Pek sıkıcı da değilse." diye ilâve etti.

Bu son nokta üzerinde ressam kendisi bir hüküm veremeyeceğinden, hemen müsvedde tomarını çıkardı ve batan güneşin ışıkları Yedi Çatıyı aydınlatırken okumaya başladı.

XIII
Alice Pyncheon

Bir gün pek sayın Gervayse Pyncheon'dan, genç marangoz Matthew Maule'a bir haber geldi; kendisinden, hemen Yedi Çatılı Köşk'e gelmesi isteniyordu.

Marangoz, Mr. Pyncheon'ın zenci uşağına, "Efendin benden ne istiyor?" diye sordu. "Eve tamir mi lâzım, Eh, artık zamanı! Daha geçen Pazar günü bizim Colonel'in mezar taşını okuyordum; o tarihten hesap edilirse ev yapılalı otuz yedi yıl olmuş. Damda onarılacak bir yer varsa hiç şaşmam."

Scipio, "Efendimin ne istediğini bilmiyorum," diye cevap verdi. "Ev pek âlâ iyi bir ev; galiba ihtiyar Colonel Pyncheon da bu fikirde – yoksa ne diye, böyle, evde dolaşıp durarak benim gibi zavallı bir zenciyi korkutsun."

Marangoz gülerek, "Peki, peki, dostum Scipio; efendine geleceğimi bildir," dedi. "Demek ev tekin değil, ha? Ruhların Yedi Çatılı'ya girmesini önlemek için eli benden daha pek bir usta lâzım" Sonra da kendi kendine, "Hatta Colonel bu işten vazgeçse bile, benim dedem olan büyücünün, evin dört duvarı ayakta durdukça Pyncheonların peşini bırakmayacağı muhakkak," diye ilâve etti.

Scipio, "Neler mırıldanıyorsunuz, Matthew Maule?" diye sordu. "Ne diye yüzüme böyle kara kara bakıyorsunuz?"

Marangoz, "Aldırma be Arap!" dedi. "Senden başka kimse kara olmasın mı istiyorsun? Git, efendine söyle, geliyorum; kızı Bayan Alice'i de görecek olursan, bendeleri Matthew

Maule'ın saygılarını kendisine bildir. İtalya'dan güzel bir yüz getirdi –güzel, müşfik ve mağrur bir yüz– evet, Alice Pyncheon güzel bir yüz getirdi."

Scipio vazifesini yerine getirip dönerken: "Bayan Alice'den bahsediyor!" diye sesini yükseltti, "Âdi, marangoz herif! şöyle uzaktan gözünü ona değdirmek bile nesine!"

Bu genç adamı, marangoz Matthew Maule'ı, muhitinde, pek anlayan yoktu; umumiyetle pek sevilmiyordu da; ama kimse onun dürüst olmadığını yahut da işinde maharetli ve çalışkan olmadığını söyleyemezdi – sevilmemesinin sebebi bu değildi. Birçok kimselerin ona karşı gösterdiği nefret (bu tam mânasıyla böyleydi) hem kendi karakter ve hareketlerinin neticesi, hem de tevarüs ettiği bir şeydi.

Delikanlı, şehre ilk gelen muhacirlerden, gününde, meşhur ve müthiş bir sihirbaz olan başka bir Matthew Maule'ın torunuydu. Cotton Mather,[1] kendi cinsinden diğer rahiplerle ve bilgin hâkimlerle, diğer akıllı kimseler ve ehil vali Sir William Whipps'le birlik olup, o büyük ruh düşmanını zayıf düşürmek için onun bir sürü taraftarını Darağacı Tepesi'ne giden taşlı yokuştan yukarı göndererek takdire değer gayretler sarfettiği zaman bu ihtiyar günahkâr da gadre uğrayanlar arasındaydı. Tabiî o günlerden sonra, aslında takdire lâyık olan böyle bir işte aşırı gitmiş olmak talihsizliği yüzünden, büyücülere yapılan bu muameleler Rahmanirahim huzurunda pek o kadar makbul görülmemiş, aksine, rahatını kaçırmak ve tamamıyla yere sermek istedikleri Şeytan'ın daha çok işine yaramıştı. Fakat bu iğrenç suçtan, büyücülükten, ölenlere ait hâtıralardan o dehşet ve korkunun silinmediği de o derece su götürmez. Kayalıkların aralıklarındaki mezarların, içlerine o kadar çabucak atılıveren sahiplerini muhafaza edemedikleri söyleniyordu. Hele

1 Cotton Mather (1663-1728), meşhur, büyüye inanan dinî lider ve yazar; 1692'de Salem şehrinde büyücülere karşı açılan savaşta parmağı olduğu kabul edilmektedir.

ihtiyar Matthew Maule'ın, tıpkı yatağından kalkan bir insan gibi mezarından kalkmakta hiç tereddüt etmediği ve çok zaman gece yarısı, gün ortasında yaşayan insanlar gibi görüldüğü mâlûmdu. Bu tehlikeli büyücü, (yediği o haklı ceza kendisini hiç yola getirmemiş gibiydi), Yedi Çatılı Ev ismi verilen ve sahibi aleyhine halledilmemiş bir toprak kirası dâvasına kalkıştığı belirli bir köşke dadanmış, bunu bir âdet hâline getirmişti. Anlaşılan hayalet – hayattayken başlıca hususiyetlerinden olan kendine has bir inatla bu evin üzerinde durduğu toprağın hakiki sahibinin kendisi olduğunda ısrar ediyordu. Şartları şuydu: Ya, bahsi geçen toprak kirası, temelin kazılmaya başladığı günden bu güne kadar ödenecek yahut da köşkten vazgeçecekti; yoksa, kendisi, alacaklı hayalet ölümünden bin sene sonra da olsa, Pyncheonların her işine burnunu sokacak ve her işlerini bozacaktı. Herhalde bu pek güvenilir bir hikâye değildi ama, büyücü Maule'ın, ne kadar dediği dedik, inatçı bir ihtiyar olduğunu hatırlayabilenle pek o kadar da inanılmaz gibi gelmiyordu.

Şimdi, herkes, bu büyücünün torunu, hikâyemizin kahramanı genç Matthew Maule'ın da, dedesinin bâzı şüpheli âdetlerini tevarüs ettiğini söylüyordu. Bu delikanlıyla ilgili olarak ortada ne kadar saçma sapan şeyler dönüyordu, şaşılacak şeydi. Meselâ, kendisinde herkesin rüyasına girme ve orada aşağı yukarı bir tiyatro rejisörü gibi, her şeyi kendi arzusuna göre düzenleme kabiliyeti olduğu rivayet ediliyordu. Konu komşu ve bilhassa kadınlar arasında Maule'ın büyüleyen gözlerinden pek çok bahsediliyordu. Bazıları, onun insanların kafasının içini görebildiğini söylüyordu; bazıları da gözündeki o harikulade kudret sâyesinde herkesi kendi zihnine resmetmesinin elinde olduğunu veya isterse, dedesinin ufak tefek işlerini görmeleri için onları ruh âlemine göndermek kudretinde olduğunu; yine bazıları da bu gözde nazar olduğunu ve bir bakışta ekinleri kavurmak, çocukları mide hastalığına yakalatıp kurutarak mumyalaştırmak gibi

kıymetli bir hassesi olduğunu söylüyorlardı. Fakat, sonunda, genç marangozun en çok aleyhine olan şey, önce, yaratılışındaki çekingenlik ve sertlik, ondan sonra da kiliseye devam etmemesi ile din ve devlet meselelerinde müstereddi ve aykırı prensiplere sahip olduğu şüphesi idi.

Marangoz, Bay Pyncheon'dan gelen haberden sonra, o anda yapmakta olduğu bir işi bitirip, az bir gecikmeyle Yedi Çatılı Köşk'e doğru yola çıktı. Bu mâruf bina, artık biraz eski tarz kalıyorsa da, şehirdeki öteki asillerin evleri kadar mümtaz bir aile köşkü idi. Evin şimdiki sahibi Gervayse Pyncheon'ın daha küçücük, hassas bir çocukken büyük babasının âni ölümüyle büyük bir sarsıntı geçirdiği ve bu yüzden bu evden soğuduğu söylenirdi. Tam Colonel Pyncheon'ın dizine çıkmaya uğraşırken çocuk, bu ihtiyar Püriten'in ölmüş olduğunu görmüştü. Erginlik çağına gelince Bay Pyncheon İngiltere'ye gitmişti; orada zengin bir hanımla evlenmiş ve sonra, kısmen İngiltere'de, kısmen de Avrupa'nın muhtelif şehirlerinde yıllarca kalmıştı. Bu müddet zarfında, aile köşkü bir akrabanın eline teslim edilmişti; evin her tarafına bakıp tamir etmek şartıyla orada oturmasına müsaade edilmişti. Bu anlaşma o kadar mükemmel tatbik edilmişti ki marangoz eve yaklaşınca, tecrübeli gözleri, binada hiçbir kusur göremedi. Yedi Çatı'nın sivri tepeleri keskin bir şekilde yükseliyordu; tahta kaplamalı dam su geçirecek gibi değildi ve pırıl pırıl parlayan sıva evin dış duvarlarını tamamıyla kaplıyor ve Ekim ayı güneşi altında sanki daha bir hafta evvel sıvanmış gibi ışıldıyordu.

Evin görünüşünde öyle hoş bir hayat ifadesi vardı ki, bu, iç huzuru dışına vurmuş neşeli bir insan yüzü gibiydi. İçerde kalabalık bir aile hayatı olduğu derhal farkediliyordu. Bahçe kapısından, evin arkasındaki binalara doğru muazzam bir yük meşe odunu götürüyorlardı; şişman aşçı –yahut belki de kâhya kadındı– yan kapılardan birinde durmuş, bir köylünün satmak için getirdiği birkaç hindi ve tavuğu pazarlık

ediyordu. Ara sıra da evin alt kat pencerelerinden hızlı hızlı gidip gelen, temiz giyinmiş bir hizmetçi kızın, yahut da bir siyahinin pırıl pırıl parlayan kara yüzü görülüyordu. İkinci kat odalarından birinde açık bir pencereden, güzel ve narin çiçeklerle dolu birkaç saksının üzerine genç bir kız eğilmişti –çiçekler sıcak iklim nebatlarıydı ama görüp gördükleri güneş New England sonbahar güneşi idi– genç kız da çiçekler kadar güzel, narin ve onlar gibi sıcak iklimlerdendi. Varlığı bütün binaya, anlatılmaz bir letafet ve hafif sihirli bir hava veriyordu. Ama başka bakımlardan bina büyük ve gümbür gümbürdü; tam bir kabile reisine göreydi; reis isterse ön çatıya kendi otağını kurar ve öteki çatıların her bitini de altı çocuğundan birinin emrine verirdi; ortadaki büyük baca da, ihtiyarın misafirperverliğinin timsali olur, hepsini ısıtır ve diğer yedi küçüğü birleştirip tek ve büyük bir kütle haline getirirdi.

Ön çatının üçgeni üzerinde şakulî bir güneş saati vardı; marangoz altından geçerken yukarı bakıp vakti öğrendi.

Kendi kendine, "Tam üç!" dedi. "Babam bu saatin, Colonel'ın ölümünden sâdece bir saat önce oraya konduğunu söyledi. Otuz yedi yıldır nasıl da hiç şaşmadan doğru işlemiş! Gölge sürünüyor, sürünüyor ve hep güneşin omzundan bakıyor!"

Matthew Maule gibi bir işçinin asil bir eve çağrılınca, âdet üzere, hizmetçilerle işçi sınıfından olanların girip çıktıkları arka kapıya gitmesi, yahut da hiç olmazsa daha üst sınıftan esnafın başvurduğu yan kapıya gitmesi gerekirdi. Ama marangoz yaratılıştan oldukça fazla onurlu ve azametliydi; üstelik şu anda, kendi soyuna karşı yapılagelen haksızlıktan dolayı içi kinle doluydu; çünkü bu koca Pyncheon Köşkü'nün, kendisinin olması gereken bir toprak üstünde durduğunu düşünüyordu. Tam bu yerde, çok tatlı suyu olan bir kaynak yanında, dedesi, çam ağaçlarını kesip indirerek bir kulübe yapmış ve orada çoluğu çocuğu olmuştu; Colonel

Pyncheon da tapu senetlerini ancak bir ölünün soğuyup kazıklaşmış parmakları arasından zorla alabilmişti. Onun için genç Maule dosdoğru, oyulmuş meşeden bir medhalin[1] altındaki esas giriş kapısına gitti ve demir tokmağı öyle bir vurdu ki, o aksi ihtiyar büyücünün kendisi eşikte dikiliyor sanırdınız. Zenci Scipio pürtelâş kapıyı açmaya koştu; ama karşısında marangozu görünce hayretten gözlerinin akı belirdi. Scipio ağzının içinden, "Aman yarabbi! Bu marangoz herifteki de ne azamet!" diye mırıldandı. "Duyan da kapıya koskoca çekici ile vurdu sanır!"

Maule, sert sert, "İşte geldim," dedi. "Efendinin oturduğu salona götür beni."

Kapıdan içeri girince, yukarı kattaki bir odadan gelen tatlı, melânkolik bir musiki bütün koridorda titreyip akisler bıraktı. Bu, Alice Pyncheon'ın denizin öte yanından getirdiği çimbalosu idi. Her ne kadar çiçekler başlarını büküp solmaya mütemayil ve çaldığı melodiler de hüzünlü ise de, güzel Alice, boş zamanlarını çiçekler arasında ve musiki ile geçiriyordu; yabancı bir ilde tahsil ve terbiye görmüştü ve güzel şeylerin hiç gelişmediği New England hayat tarzına pek alışamıyordu.

Bay Pyncheon, Maule'ın gelmesini sabırsızlıkla beklediğinden, zenci Scipio, marangozu hemen vakit kaybetmeden efendisinin yanına götürdü. Bay Pyncheon'ın oturduğu salon orta büyüklükte bir yer olup, evin bahçesine bakıyordu; meyve ağaçlarının yaprakları, pencereleri kısmen örtüyordu. Burası kendisinin hususî dairesi idi ve daha ziyade Paris'ten getirilmiş zarif ve pahalı mobilyalarla döşenmişti. Odanın döşemesi (o gün için görülmemiş bir şey olan) gayet maharetle ve zengin bir şekilde dokunmuş ve sanki üzerinde canlı çiçekler varmış gibi pırıl pırıl duran bir halı ile kaplıydı. Köşelerin birinde mermerden bir kadın duruyordu.

1 Medhal: Giriş yeri.

Üzerindeki yegâne elbise kendi güzelliği idi ve bu ona yetiyordu. Duvarlarda sanat dolu ihtişamlarından etrafa tatlı bir renk dağılan, eski oldukları belli tablolar vardı. Ocağın yanında fildişi kakmalı, abanozdan, harikulâde güzel büyük bir dolap duruyordu; bu, Bay Pyncheon'ın Venedik'ten aldığı antika bir eşyaydı ve bunu madalyonlar, tarihî paralar ve seyahatlerinde topladığı bütün diğer küçük ve kıymetli antika şeyler için kasa gibi kullanıyordu. Ama bütün bu türlü türlü süsler arasında odanın karakteristik hususiyetleri, alçak tavanı, güneş şeklindeki kirişleri, eski tarz Hollanda kiremitlerinden yapılmış ocağı kayboluyordu. Tıpkı çalışa çalışa yabancı fikirlerle tıka basa doldurulan ve zorla, özenerek sunî bir zarafet kazandırılan, ama bu yüzden ne daha fazla bir vüs'at[1] kazanmış, ne de eskisinden daha zarif olmuş bir kafa gibiydi.

Bu çok güzel döşenmiş odada yersiz duran iki şey vardı. Bir tanesi bir arazî parçasını gösteren büyük bir harita veya mesaha planı idi; sanki çok eskiden kalma gibiydi; artık isten kararmış ve orası burası parmak izleriyle kirlenmişti. ötekisi, üzerinde Püritenlerin giydikleri cinsten bir elbise olan, yaşlı ve haşin bir adamın portresi idi. Rastgele yapılmış bir portre idi ama, kendinden emin bir tarzı ve hayret edilecek derecede kuvvetli bir karakter ifadesi vardı.

İngiliz kömürünün yandığı bir ocak yanında küçük bir masada, Bay Pyncheon oturmuş kahvesini yudumluyordu; kahveye Fransa'da iken fena halde alışmıştı. Kendisi orta yaşlı, hakikaten güzel bir erkekti; başında, omuzlarına kadar inen bir peruk vardı; ceketi mavi kadifeden olup, kenarları ve ilikleri dantelliydi; her tarafı altın işlemeli çiçeklerle süslü geniş yeleğinin üzerine ocağın ateşi vuruyordu. Marangozu içeri getiren Scipio odaya girince, Bay Pyncheon bir parça döndü ama huzuruna çağırttığı misafiri görmemiş gibi yine eski halini alarak, bilhassa ağır ağır kahvesini

1 Vüs'at: Genişlik, bolluk. Mecazi olarak: Güç, kudret.

içmeye koyuldu. Maksadı kabalık etmek ve yersiz bir ihmal göstermek değildi –böyle bir suç işlemek yüzünü kızartırdı– fakat Maule cinsinden bir kimseye karşı nezaket göstermek lüzumu ve onun şu yahut bu bakımdan bunun üzerinde duracağı hiç aklına gelmemişti.

Âma marangoz, derhal ocağa doğru ilerleyerek Bay Pyncheon'la yüz yüze gelecek şekilde durdu.

"Beni çağırtmışsınız," dedi; "Lütfen yapılacak işi söyleyin de ben de kendi işime gideyim."

Bay Pyncheon sükûnetle, "Ah! Affedersiniz," dedi; "Maksadım zamanınızı karşılıksız olarak almak değildi. Zannederim isminiz Maule –Thomas veya Matthew Maule– bu binayı yapanın ya oğlu, ya da torunu olacaksınız."

Marangoz, "Matthew Maule," diye cevap verdi, "Evi yapanın oğlu, bu toprağın hakikî sahihinin de torunuyum."

Bay Pyncheon istifini hiç bozmadan, "Bahsettiğiniz anlaşmazlığı biliyorum," dedi. "Dedemin bu binaya ait arsasının tapusunu almak için mahkemeye başvurmak zorunda kaldığı tamamıyla malûmumdur. Rica ederim bu münakaşayı yeniden açmayalım. Bu mesele o zaman zannedersem âdilâne ve herhalde değişmez bir şekilde halledilmiş, hem de salahiyetli makamlar tarafından; ama, işin tuhafı, şimdi size söyleyeceğim şey de tesadüfen tam bu mevzu ile ilgili bulunuyor. Şimdi sizin göstermiş olduğunuz bu kökleşmiş haset –affedersiniz, gücenmeyin– bu huşunet de meseleyle ilgilidir."

Marangoz, "Eğer bir insanın ailesine karşı işlenen haksızlıklardan dolayı tabiî olarak kin beslemesinde işinize yarayacak bir şey bulursanız bir diyeceğim yok." dedi.

Yedi Çatılı'nın sahibi gülümseyerek, "Peki, Maule Efendi, öyle olsun!" dedi. "Sizin, bu irsî kininizi –haklı veya haksız– benim işlerime tesir edebilecek şekilde kullanabileceğimiz bir hareket tarzı ileri süreceğim. Tâ dedemin gününden

beri Pyncheon ailesinin doğuda çok geniş bir arazi parçasına hak iddia edip dâva açtığını ve bu işin hâlâ halledilemediğini duymuşsunuzdur herhalde?"

Maule, "Çok duydum" dedi –ve söylendiğine göre yüzünde bir tebessüm belirdi– "Babamdan pek çok defalar duydum!"

Bay Pyncheon, sanki marangozun tebessümünün mânasını anlamak ister gibi biraz durduktan sonra, "Bu dâva", diye devam etti, "Büyük babamın vefatı zamanında, hemen hemen halledilmek üzere olup, arazi tamamıyla âileye geçmek üzere imiş. Kendisinin mahremi olan kimseler onun bu işte katiyen bir zorluk veya gecikme beklemediğini gayet iyi biliyorlardı. Şimdi, söylememe lüzum yok ki, Colonel Pyncheon, resmî ve hususî işlerden gayet iyi anlayan pratik bir insandı; katiyen boş ümitler peşinde koşan, yahut sonu gelmeyecek işlere giren bir insan değildi. Bu sebeple, onun bu doğu bölgesiyle ilgili dâvasında başarılı bir sonuçtan hiç şüphe etmemesi için vârislerinin bilmediği delilleri olduğu bedîhîdir.[1] Sözün kısası, büyük babamın, bu dâvanın ispatı için şart olan ve o günden beri ortadan yok olan bir senede veya başka bir vesikaya sahip olduğuna inanıyorum, avukatlarım da bu fikrime iştirak ediyorlar; üstelik aile içinde dolaşan rivayetler de bunu bir dereceye kadar teyit ediyor."

Matthew Maule, "Pek mümkündür," dedi –ve yine söylendiğine göre, yüzünde anlaşılmaz bir gülümseme belirdi– "Fakat zavallı bir marangozun, Pyncheon ailesinin yüksek işleriyle ne ilgisi olabilir?"

Bay Pyncheon, "Belki hiç, ihtimal çok." diye cevap verdi.

Sonra Matthew Maule'la Yedi Çatılı'nın sahibi arasında, ev sahibinin açmış olduğu bu konuda epeyce konuşma oldu. Görünüşte bu derece saçma olan söylentilere temas etmekte Bay Pyncheon tereddüt gösterse de anlaşılan halk arasında,

1 Bedîhî: İspat gerektirmeyecek kadar açık, belli, aşikâr.

Maule ailesiyle, Pyncheonların bir türlü ele geçiremedikleri bu geniş arazi arasında, esrarlı bir münasebet ve bağlılık olduğuna inanılıyordu. Herkes ihtiyar büyücünün, asılmış da olsa, Colonel Pyncheon'la giriştiği mücadeleden daha kazançlı çıktığını, çünkü bir iki dönümlük bahçeye mukabil doğuda büyük bir arazi parçasını ele geçirdiğini söylüyordu. Yakınlarda ölen çok yaşlı bir kadın, ocak başı konuşmalarında, kilometrelerce Pyncheon arazisinin Maule'ın mezarına küreklenip gömüldüğü şeklindeki teşbihli bir cümleyi ağzından hiç düşürmezdi; bu mezar da zaten, lâfı açılmışken söyleyelim, Darağacı Tepesi'nin zirvesine yakın bir yerde iki kaya arasında toprağı gayet az bir yerdi. Yine, avukatlar, kaybolan bu vesika hakkında araştırmalar yaparlarken, bunun hiç bir zaman ele geçirilemeyeceği, ancak büyücünün iskelet avucunda bulunabileceği sözü dilden düşmüyordu. Cin fikirli avukatlar bu masallara öyle bel bağlamışlardı ki (ama tabiî Bay Pyncheon bunu marangoza söylemeyi doğru bulmuyordu) büyücünün mezarını gizlice aratmışlardı. Fakat hiçbir şey bulunamamıştı –yalnız iskeletin sağ elinin olmadığı görülmüştü– bu çok garip bir şeydi!

Ama, hiç şüphesiz, işin asıl mühim tarafı, halk arasındaki bu söylentilerin bir kısmı, biraz şüpheli ve müphem bir şekilde de olsa, idam edilen büyücünün oğlu ve şimdiki Matthew Maule'ın babasının rastgele söylediği bazı kelimelerle müphem imalara dayanıyordu. Bu hususta Bay Pyncheon da kendisinin şahsen şahit olduğu bir durumu ortaya atabilirdi. Gerçi o zaman küçük bir çocuktu ama, hatırlıyordu, yahut ona öyle geliyordu, Colonel'in vefatından bir gün evvel, yahut da hemen o sabah Matthew'nun babasının, şimdi marangozla kendisinin konuştukları bu hususî odada yapılacak bir işi vardı. Torununun gayet iyi hatırladığına göre, Colonel Pyncheon'a ait bazı kâğıtlar masaya yayılmıştı

Matthew Maule kurnazca ileri sürülen bu gizli imâyı anladı.

"Babam," dedi, –ama yüzünde yine o karanlık tebessüm vardı, yüzünün ifadesini anlamak mümkün değildi– "Babam o Allah'ın belâsı ihtiyar Colonel'den daha namuslu bir insandı. Hakkını geri almak pahasına da olsa, o kâğıtlardan bir tanesini bile alıp götürmezdi!"

Avrupa terbiyesi görmüş olan Bay Pyncheon, gururla ve hiç istifini bozmadan "Sizinle ağız kavgası edecek değilim" dedi. "Dedeme veya kendime karşı gösterilen herhangi bir terbiyesizliğe içerlemek de bana yakışmaz. Asil bir kimse sizin seviyenizde ve sizin yaratılışınızda bir insanla görüşmelere girişmeden önce elde edeceği neticenin başvuracağı yolların hoşnutsuzluğuna değip değmeyeceğini düşünür. Bu hâdisede değiyor."

Sonra tekrar eski konuyu açtı ve marangoz, bu kayıp vesikanın bulunmasını ve neticede doğudaki arazinin ele geçmesini kolaylaştıracak bilgiyi verdiği takdirde kendisine büyük paralar vâdetti. Matthew Maule'ın uzun zaman bu tekliflere kulak asmadığı söylenir. Fakat nihayet, garip bir şekilde gülerek, Bay Pyncheon'ın, bu kadar ısrarla aradığı vesika ve delil karşılığında, kendisine, ihtiyar büyücünün arsasını, şimdi üzerinde duran Yedi Çatılı Köşk'le beraber devredip edemeyeceğini sordu.

İnanılır gibi olmayan bâzı ocakbaşı söylentilerine göre (aşırı tarafları bir tarafa, hikâyemiz esasta bu söylentilere dayanır) bu sırada Colonel Pyncheon'ın portresi gayet acayip tavırlar almış. Şurası iyice bilinsin ki, bu resmin evin mukadderatıyla son derece sıkı bir münasebeti olduğu ve duvarın içine öyle mucizevî bir şekilde oturtulduğu düşünülüyordu ki, bir kere yerinden oynasa, o anda bütün bina gümbür gümbür çökerek tozdan topraktan ibaret bir yığın hâlini alacak sanılıyordu. Bay Pyncheon'la marangoz arasında geçen bütün bu konuşma sırasında, portre kaşlarını çatıyor, yumruğunu sıkıyor ve son derece rahatsız olduğunu gösteren birçok haller alıyordu ama ne birinin ne de

ötekinin dikkatini çekebiliyordu. Nihayet, Matthew Maule'ın Yedi Çatılı Ev'in kendisine bırakılması hususundaki küstah teklifi üzerine hayalet portrenin sabrı tükenerek, nerdeyse çerçevesi içinden çıkıp bizzat yere inecekmiş gibi olduğu söylenir. Fakat böyle inanılmaz cinsten olaylar, üzerinde durmadan, ancak şöyle söylenip geçilir.

Bay Pyhcheon, bu teklif karşısında, hayretle, "Bu evi vermek mi?" diye bağırdı. "Eğer böyle yapacak olsam, büyük babam mezarında rahat yatamaz".

Marangoz hiç istifini bozmadan, "Söylenenler doğruysa zaten rahat ettiği yok." diye cevap verdi. "Ama o mesele Matthew Maule'dan çok torununu ilgilendirir. Teklif edecek başka hiçbir şartım yok."

Önce Maule'ın şartını kabul etmek imkânsız gibi geldiyse de, biraz düşününce Bay Pyncheon, bunların hiç olmazsa münakaşası mümkün şartlar olduğuna karar verdi. Şahsen, kendisinin bu eve karşı bir sevgisi veya çocukluğunda burada geçirdiği günlere ait güzel hatıraları yoktu. Aksine, otuz yedi yıl sonra bile, o küçük çocuğun, dedesini o kadar korkunç bir şekilde sandalyesinde kazık gibi görüp dehşete kapıldığı günün sabahında olduğu kadar, hâlâ evin her tarafında ölü dedesinin mevcudiyeti hissediliyordu. Bundan başka, uzun zaman yabancı memleketlerde kalmış olması ve İngiltere'deki birçok şatoları ve tarihi yapıları, İtalya'daki mermer sarayları yakından tanımış bulunması neticesi, gerek ihtişamı, gerek rahatlığı bakımından Yedi Çatılı Köşk'ü küçümsüyordu. Bu ev Bay Pyncheon'ın o muazzam araziye sahip olduktan sonra yaşaması gereken hayat tarzına hiç uygun değildi. Vekilharcı belki orada oturmaya tenezzül ederdi ama tabii ki büyük arazi sahibi olan kendisi asla! İşin doğrusu, bu işi başardığı takdirde, niyeti İngiltere'ye dönmekti; aslını söylemek lâzım gelirse, zaten ölmüş olan karısınınki ile beraber kendi serveti de tükenme alâmetleri göstermeseydi şu son zamanlarda çok daha güzel olan oradaki evini

bırakıp da buraya gelmezdi. Doğudaki arazi meselesi bir kere güzelce halledilsin ve arazi katiyetle eline geçsin, o zaman Mr. Pyncheon'ın –dönemlerle değil kilometrelerle ölçülecek olan– mülkü bir kontluğa bedel olacak ve tabii olarak bu yüksek asalet rütbesini Britanya Kralından rica etmek veya satın almak imkânını verecekti. Lord Pyncheon! –yahut Waldo Kontu!– böyle eşraftan bir kimse nasıl olur da o haşmetini şu zavallı tahta kaplamalı Yedi Çatı'nın daracık hudutları içine sıkıştırabilirdi?

Sözün kısası, meseleyi biraz daha etraflıca düşününce, marangozun şartları o kadar hafif göründü ki, Bay Pyncheon gülüp, onunla alay etmemek için kendini güç tuttu. Bütün bu mülâhazalardan sonra, o muazzam iş karşılığında istenen bu kadar mütevazi bir bedel üzerinde konuşup bunu daha da azaltmaya uğraşmaktan utandı.

"Dediğini kabul ediyorum, Maule" dedi. "Hakkımı almak için şart olan vesikayı bana getir, Yedi Çatılı Köşk şenindir!"

Bazı kimselerin anlattıklarına göre, bir avukat tarafından bu şartları ihtiva eden bir mukavele hazırlanmış ve şahitlerin huzurunda imzalanıp mühürlenmişti. Bazıları da Mathew Maule'in hususî şekilde yazılmış bir anlaşmayla yetindiğini ve bu anlaşmada Bay Pyncheon'ın varılan kararları aynen yerine getireceğine şerefi ve namusu üzerine söz verdiğini söylerler. Sonra evin efendisi şarap getirtti; pazarlıklarının şerefine, marangozla beraber içtiler. Bütün bu münakaşalar ve onun neticesi olan formaliteler yapılırken ihtiyar Püritenin portresi galiba hep öyle suratını karartıp tasvip etmediğini bildiren hareketlerde bulunmuş! Ama boşuna! Yalnız, Bay Pyncheon boşalan bardağı elinden bırakırken, ona dedesi kaşlarını çatmış gibi geldi.

Resme, şaşkın şaşkın, bir göz attıktan sonra "Bu şarap benim için fazla keskin; hemen başıma vurdu." dedi, "Avrupa'ya dönünce İtalya ve Fransa'nın daha saf olan içkilerinden

başkasına elimi sürmeyeceğim; bunların en iyi cinsi ordan oraya nakledilmiye gelmez."

Marangoz, sanki Bay Pyncheon'ın yüksek emellerini fark etmiş gibi, "Lord Pyncheon hazretleri istedikleri şarabı, istedikleri yerde içebilirler" diye cevap verdi. "Ama, efendim, önce, bu kaybolan vesikadan bir haber almak istiyorsanız, güzel kızınız Alice'le bir parçacık konuşmak lütfunu benden esirgememenizi rica edeceğim."

Bay Pyncheon azametle, "Çıldırmışsın sen, Maule!" dedi. Nihayet bu sefer gururuna öfke de karışmıştı. "Kızımın böyle bir işle ne ilgisi olabilir?"

Doğrusu, marangozun bu yeni isteği karşısında Yedi Çatılı'nın sahibi, evini teslim etmesi için yapılan soğukkanlı teklif karşısında olduğundan daha da fazla yıldırımla vurulmuşa döndü. İlk şartı kabul etmesi için hiç olmazsa mâkul bir sebep var gibiydi; ama bu ikinci şart için böyle bir şey yoktu. Bununla beraber, Matthew Maule, genç kızın çağırılması için katiyetle ısrar etti ve kızın babasına esrarlı bir şekilde anlattı ki –böylece mesele eskisinden daha da anlaşılmaz bir hal aldı– istenilen malûmatı elde etmenin yegâne çaresi, güzel Alice'ninki gibi, saf, temiz ve berrak bir zihni vasıta olarak kullanmaktı. Her ne ise hikâyemizi, Bay Pyncheon'ın vicdanından mı, kibrinden mi, yoksa baba muhabbetinden dolayı mı duyduğu vesvese ve endişelerle doldurmayalım, baba nihayet kızının getirilmesini emretti. Alice'in odasında olduğunu ve bırakamayacağı mühim bir işle de meşgul bulunmadığını biliyordu: Çünkü, tesadüfen, Alice'den konuşmaya başladıklarından beri, hem babası, hem de marangoz onun çimbalosundan yayılan hüzünlü ve tatlı musikiyi ve aynı zamanda genç kızın buna, hafiften iştirak eden melânkolik sesini duymuşlardı.

İşte böylece, Alice Pyncheon çağrıldı ve geldi.

Bu genç kızın, Venedikli bir ressam tarafından yapılan ve babasının İngiltere'de bıraktığı bir portresinin Devonshire Dükünün eline düştüğü ve şimdi Chatsworth'de muhafaza edildiği söylenir –resmin sahibi ile herhangi bir ilgisi olduğundan değil, ama resim olarak kıymeti bulunduğundan ve yüzdeki güzelliğin ulvî hususiyetinden dolayı! Eğer, hanımefendi olarak doğmuş ve asil ve soğuk ihtişamıyla da, dünyayı dolduran diğer bayağı insanlardan uzak tutulmuş bir hanım mevcutsa bu Alice Pyncheon'ın tâ kendisiydi. Ama onda kadınlık hasletleri de vardı; yumuşaklığı, hassaslığı veya hiç olmazsa bu kabiliyette oluşu. Âlicenap tabiatlı bir erkek, onun kusurlarını örten bu hususiyetinden dolayı kendisinin bütün kibrini affeder ve neredeyse yolu üzerine uzanıp, Alice'in küçük ayağıyla kalbinin üstüne basmasını memnuniyetle karşılardı. Bütün isteği de, sâdece kendisinin bir erkek ve onun yaratıldığı aynı unsurlardan yaratılmış bir insan olduğunun kabul edilmesi olurdu.

Alice içeri girince, gözleri, odanın ortasına yakın duran marangoza ilişti. Delikanlının üzerinde yeşil yün bir ceket ve dizlere kadar golf bir pantolon vardı; pantolonunda uzun bir cetvel cebi olup, cetvelin ucu dışarı çıkıyordu. Bay Pyncheon'ın merasim elbisesiyle taşıdığı kılıç nasıl onun aristokrat sınıftan olduğunu gösteren bir alâmetse, bu cetvel de zanaatkârın mesleğinin, yerinde bir timsali idi. Alice Pyncheon'ın yüzünde beğendiğini ve sanatkârane bulduğunu gösterir bir ışık parladı. Maule'ın yakışıklı, kuvvetli ve enerjik vücuduna hayran kalmıştı – bu hissini gizlemeye de hiç çalışmadı. Ama bu hayran bakışı (ihtimal başka birçok erkek bunu ömrünce tatlı bir hatıra olarak muhafaza ederdi) marangoz katiyen affetmedi. Maule'a bu kadar seziş kuvveti veren muhakkak ki şeytanın ta kendisiydi.

Dişlerini gıcırdatarak, "Demek kız bana vahşî bir hayvanmışım gibi bakıyor, ha?" dedi.

"İçimde, bir insan ruhu taşıyıp taşımadığımı öğrenecek; şayet bu onunkinden daha kuvvetli çıkarsa vay haline!"

Alice tatlı, bir harpı andıran sesiyle, "Babacığım beni çağırtmışsınız," dedi. "Ama bu gençle işiniz varsa eğer, ne olursunuz ben gideyim yine. Bilirsiniz ki güneşli günlere ait hatıraları geri getirmek için kullandığınız şu Claude'a[1] rağmen bu odayı sevmem."

Matthew Maule, "Bir dakika durur musunuz lütfen, küçük hanım!" dedi. "Babanızla olan işim bitti. Sizinle olan şimdi başlamak üzere!"

Alice hayretle ve anlamak ister gibi babasına doğru baktı.

Bay Pyncheon biraz sıkılarak ve ne dediğini bilmez bir halde, "Evet, Alice," dedi, "Bu genç adam –adı Matthew Maule'dur– anladığıma göre, sen doğmadan kaybolmuş olan bir kâğıt veya parşömeni, senin vasıtanla bulabileceğini iddia ediyor. Mevzubahis olan vesikanın ehemmiyeti, onu elde etmek için, hatta saçma da olsa, mümkün olan her çareye başvurmamızı icap ettiriyor. Onun için sevgili Alice, biraz evvel bahsettiğimiz konuyla ilgili olduğu anlaşıldığı müddetçe bu şahsın sorularını cevaplandırmak, kanunî ve makul dileklerini yerine getirmekle beni müteşekkir bırakacaksın. Ben odada kalacağım için, genç adamın herhangi bir kaba ve yakışıksız harekette bulunmasından korkmana lüzum yok; tabiî sen en küçük bir isteksizlik gösterir göstermez de, tahkikat veya her ne ise iş derhal durdurulacak."

Matthew Maule, son derece saygıyla ama yüzünde ve sesinde yarı gizli bir istihza ile, "Bayan Alice Pyncheon," dedi, "Hiç şüphesiz kendilerini, babalarının yanında ve onun tam ve yetkili muhafazası altında tamamıyla emniyette hissedeceklerdir."

Alice bir genç kız vakarıyla, "Babam yanımdayken hiç bir endişe duymayacağım muhakkak," dedi. "Hem de,

1 1600-1682 yılları arasında yaşamış bir Fransız ressamı.

kendisinden emin asil bir hanımın hangi şart altında olursa olsun kimden ne korkusu olabilir!"

Zavallı Alice! Ne aksi bir tesadüfle, böylece, takdir edemediği bir kudrete karşı ânında cephe alıyordu.

Matthew Maule, bir işçiden beklenmeyen nazik bir tavırla bir sandalye uzatarak, "O halde Bayan Alice, lütfen oturup (her ne kadar zavallı bir marangoza katiyen lâyık değilse de) gözlerinizi gözlerime dikmek lûtfunda bulunur musunuz!"

Alice isteneni yaptı. Çok mağrurdu. Sınıfının verdiği bütün üstünlükler bir yana, bu güzel kız yüksek ve lekesiz, sâf bir güzellikle kadınlığın koruyucu kudretinin birleşmesinden gelen bir kuvvetin kendi âlemini, içten bir hıyanete uğramadığı takdirde, nüfuz edilemez yaptığını biliyordu. Belki de şu anda, sinsi ve kötü bir kuvvetin, onun müdafaa hatlarını yarıp geçmeye çalıştığını insiyaki olarak biliyordu. Bu mücadeleyi de kabul ediyordu, Böylece Alice erkek kudreti karşısına kadınlık kudretiyle dikildi; bu, ekseriya, kadın için eşit şartlarla olmayan bir çekişmedir.

Bu sırada babası arkasını dönmüş ve sanki Claude'ın manzara tablosunu seyre dalmıştı. Tabloda gölgeler ve çizgi çizgi güneş ışıklarıyla dolu bir manzara eski bir ormanın o kadar içerilerine kadar sokuluyordu ki, eğer Bay Pyncheon'ın hayali resmin şaşırtıcı derinliklerinde kendini kaybetmişse hiç şaşılmazdı. Ama doğrusunu söylemek lâzımsa, o anda, resmin, onun için, asılı durduğu boş duvardan hiçbir farkı yoktu. Kafası, bu Maule'lara, babasıyla dedesine olduğu kadar, şimdi buradaki toruna da atfedilen bazı, tabiatüstü değilse bile, esrarlı kabiliyetlere ait duyduğu birçok garip söylentilerle meşguldü. Bay Pyncheon'ın memleket dışında çok kalmış olması, zamanın âlimleri ve meşhurlarıyla, saraylılarla, dünya işlerine dalmış kimselerle, hür düşünenlerle uzun yıllar ahbaplık etmiş olması, Püritenlere has o katı batıl itikatlardan kurtulmasına çok yardım etmişti. Bu devirlerde, New England'da doğan bir kimsenin

bu inançlardan büsbütün sıyrılması imkânsızdı. Ama, diğer taraftan, bütün bir cemiyet Maule'ın dedesinin büyücü olduğuna inanmamış mıydı?

Olduğu yerde yarı dönünce aynadan Maule'ı görür gibi oldu. Alice'den birkaç adım ötede, kolları havaya kalkmış duran marangoz, sanki aşağıya, genç kızın üzerine, yavaş yavaş, çok ağır ve görünmez bir yük koyuyormuş gibi bir hareket yaptı.

Bay Pyncheon ileri atılarak, "Dur, Maule!" diye bağırdı. "Daha ileri gitmeni menediyorum."

Alice, durumunu değiştirmeden, "Rica ederim babacığım, genç adamı durdurmayın." dedi. "Sizi temin ederim ki emeği boşa gidecek."

Bay Pyncheon yine gözlerini Claude'a doğru çevirdi. Demek kendisinin arzusu hilâfına bizzat kızı bu tecrübenin tamamlanmasını istiyordu. Bunun için artık bu iş üzerinde ısrar etmeyip sadece rıza gösterdi. Hem de bunun başarıyla neticelenmesini kendinden çok kızı için istemiyor muydu? Bir kere o kayıp parşömen bulunsun, o zaman güzel Alice Pyncheon, New Englandlı bir avukat veya rahiple evleneceğine, babasının o zaman kendisine verebileceği muazzam drahoma ile bir İngiliz düküne veya bir Alman veliahtına varabilirdi. Bu düşünceyle, muhteris baba, bu büyük gayeye erişmek için şeytanın kuvvetine bile lüzum olsa, Maule'ın onu da çağırmasına gönlünden âdeta rıza gösterdi. Alice'in kendi safiyeti onu korurdu.

Bay Pyncheon, kafası hayalî şaşaalarla dolu olduğu halde, kızının hafiften haykırır gibi yaptığını duydu. Ses ölgün ve çok hafifti; bu o kadar işitilir işitilmez bir sesti ki, kelimeleri tam olarak söylemeye üşeniyormuş gibiydi ve anlaşılmayacak kadar müphemdi. Ama bu, imdat isteyen bir sesti. Bundan katiyen emindi; kulağı için, bu, bir fısıltıdan ibaretse

de, kalbinde uzun yankılar bırakan acıklı bir feryattı. Ama bu sefer baba dönmedi.

Bir müddet sonra Maule konuştu.

"Kızınıza bakın!"

Bay Pyncheon hemen o tarafa seğirtti. Marangoz, Alice'in sandalyesi önünde dimdik durmuş, müphem bir şekilde meçhule ve sonsuzluğa kadar uzandığından sınırları tayin edilemez muzaffer bir kudret ifadesiyle parmağıyla kızı gösteriyordu. Alice derin bir uykudaymış gibi oturuyor, uzun kahverengi kirpikleri gözlerini gölgeliyordu.

Marangoz, "İşte kızınız!" dedi. "Kendisiyle konuşun!"

Bay Pyncheon, "Alice, kızım!" diye haykırdı. "Sevgili Alice'im!"

Alice kımıldamadı.

Maule gülümseyerek, "Daha yüksek sesle," dedi.

Babası, "Alice, uyan!" diye bağırdı. "Seni böyle görmek beni meraklandırıyor! Uyan!"

Sesinde müthiş bir korkuyla ve her nevi ahenksizlik karşısında hassasiyet gösteren o narin kulağın tâ yanında bağıra bağıra konuştu. Ama anlaşılan genç kız bu sesi duymuyordu. Sesini ona duyurmanın imkânsızlığı karşısında Bay Pynchoen, Alice'le arasına öyle uzun, karanlık ve aşılmaz bir mesafe girmiş gibi hissetti ki anlatılamaz.

Matthew Maule, "En iyisi bir dokunun bakalım," dedi. "Kızı sarsın, hem de adamakıllı. Ellerim balta, testere ve rende kullanmaktan semsert. Yoksa size yardım ederdim."

Bay Pyncheon, Alice'in elini tuttu ve heyecanla, şaşırmış gibi, canla başla sıktı. Kızını, öyle canı dudaklarına gelmiş gibi öptü ki, bunu muhakkak hissetmesi lâzım, diye düşündü. Sonra, kızın hissizliği karşısında müthiş bir öfkeye kapılarak, onun genç kız vücudunu öyle hoyratça sarstı ki, bir dakika sonra, yaptığını hatırlamak ona dehşet verdi.

Kızına dolanmış olan kollarını geri çekti ve Alice'in eğilip bükülebildiği halde tamamıyla hissiz duran vücudu, kendisini uyandırmak için bu hareketlere girişilmeden evvelki o aynı durumu aldı. Maule durduğu yeri değiştirdiğinden, genç kızın yüzü hafifçe ona doğru dönmüştü; ama rehberine tam uykuda olduğunu gösterir bir şekilde.

İşte o zaman, edep ve beylik sınırlarını aşmayan adamın perukasını sallayıp üzerindeki pudrayı nasıl saçtığını, yanına yaklaşılmayan bu heybetli asaletmeabın[1] nasıl vakarını kaybettiğini, o altın işlemeli yeleğin altında çarpan insan kalbindeki öfke, korku ve kederle alevlerin ışığında nasıl titrediğini, pırıldadığını görmek çok garip bir şeydi.

Bay Pyncheon, yumruğunu sıkıp Maule'a sallayarak, "Habis!" dedi, "Şeytanla bir olup kızımı elimden aldınız! Onu geri ver, büyücü veledi seni, yoksa dedenin yürüdüğü yoldan sen de Darağacı Tepesi'ne tırmanırsın!"

Marangoz istihfaf[2] dolu bir sükûnetle, "Yavaş olun, Bay Pyncheon," dedi. "Rica ederim, yavaş olun, yoksa bileklerinizdeki o harikulade dantel farbelâlara[3] yazık olacak! Eğer sırf sarı bir parşömen parçasını avuçlarınıza almak ümidiyle kızınızı sattıysanız suç benim mi? Bayan Alice şurada oturmuş sakin sakin uyuyor! Bakalım Matthew Maule bir denesin, biraz evvel marangozun karşısında olduğu gibi mağrur mu yine!"

Matthew Maule konuştu ve Alice de içinden gelen bir mülâyemet ve yumuşak başlılıkla, vücuduyla ona doğru eğilerek, cevap verdi; tıpkı hafif bir hava cereyanına kapılan bir meşale alevi gibi! Maule eliyle gelmesini işaret etti ve mağrur Alice, körükörüne ama muhakkak ki şaşmadan

1 Aseletmeab: Asalete sığınak olan. Asaletin barınağı.

2 İstihfaf: Küçük görme, hafif bulma, hor görme.

3 Farbelâ: Perdelerin üzerinde kullanılan farklı kesim ve kalıpları bulunan kumaş süslemeler.

o kaçınılmaz merkeze doğru ilerleyerek ona yaklaştı. Maule, ona eliyle geri gitmesini işaret etti ve Alice geri giderek, yine sandalyesine çöktü.

Matthew Maule, "O benimdir!" dedi, "Şeksiz, şüphesiz benim!"

Hikâyenin bundan sonrasında, marangozun kayıp vesikayı ele geçirmek gayesiyle yaptığı sihir ve büyüler (hareketleri böyle adlandırılacaksa tabii) uzun uzadıya, garip ve bazen de insana dehşet veren bir şekilde anlatılır. Anlaşılan marangozun maksadı, Bay Pyncheon'la kendisinin ruhlar âlemine bir parçacık nüfuz edebilmeleri için Alice'nin kafasını bir nevi teleskop gibi aracı olarak kullanmaktı. Neticede Maule, bu kadar değer verilen bir sırrı dünyadan beraberlerinde alıp götüren ölmüş kimselerle aradaki vasıta ile azçok bir münasebet kurabildi. Alice bu hipnotizma haleti içinde gördüğü üç sahsın eşkâlini verdi. Bir tanesi yaşlı, vakur ve haşin görünüşlü bir centilmendi; üzerinde ciddi bir merasime hazırlanmış gibi, ağır ve pahalı elbiseler vardı; ama zengin işlemeli kuşağı üzerinde kocaman bir kan lekesi görünüyordu. İkincisi âdi elbiseler giyinmiş yaşlı bir adamdı; asık ve meş'um yüzlüydü; boynunda kopmuş bir ip vardı. Üçüncüsü ilk ikisi kadar yaşlı değildi, ama orta yaşı da geçmişti; kaba yünden kısa bir palto ve deriden golf pantolon giyiyordu; yan cebinden de bir marangoz cetvelinin ucu çıkıyordu. Bu üç hayalet kayıp vesikaya dair müşterek bilgiye sahiptiler. Bir tanesi, daha doğrusu, kuşağında kan lekesi olanı, eğer hareketlerinden çıkardığımız mâna doğruysa, bu parşömeni hemen elinde tutuyor gibiydi ama bu sırrı bölüşen öteki iki arkadaşı onun bu emaneti ortaya çıkarmasına mâni oluyorlardı. Nihayet, bu sırrı, ne olursa olsun, kendi âleminden fâniler âlemine duyulacak kadar yüksek sesle bağırarak açığa vuracakmış gibi ağzını açınca, arkadaşları üzerine atıldılar ve elleriyle ağzını iyice kapadılar; boğuldu

da ondan mı, yoksa sırrın kendisi kızıl renkte miydi, her ne hal ise, kuşağı üzerinden yeniden kan akmaya başladı. Bunun üzerine, bayağı kılıklı o iki insan, son derece utanmış duran o yaşlı asille alay edip eğlenerek parmaklarıyla lekeyi işaret ettiler.

Bu heyecanlı anda Maule, Bay Pyncheon'a döndü.

"Hiçbir zaman mümkün olmayacak," dedi. "Varislerini bu kadar zenginleştirecek bu sırrı muhafaza etmek dedenizin çarpıldığı cezanın gereği. Artık hiç bir kıymeti kalmayıncaya kadar onunla tıkanıp tıkanıp boğulması gerek! Yedi Çatılı Köşk de sizde kalsın! Bu o kadar pahalıya malolmuş bir miras ki ve üzerindeki lanet o kadar ağır ki, onu henüz Colonel'in evlâtlarının elinden almak vakti gelmedi."

Bay Pyncheon konuşmak istedi, ama hem korku hem de hırs içinde olduğundan boğazında bir fokurtu, bir fısıltı duyuldu. Marangoz gülümsedi.

Alaylı alaylı, "Ah! Pek muhterem efendim! Demek siz de ihtiyar Maule'ın kanını içiyorsunuz!" dedi.

Bay Pyncheon, tıkanan boğazını temizledikten sonra, "İnsan kılığına girmiş iblis! Ne diye evlâdımı salıvermiyorsun!" diye bağırdı. "Bana kızımı geri ver! Sonra çekil git; bir daha da karşıma çıkma!"

Matthew Maule, "Kızınız ha!" dedi "O artık benim demektir! Bununla beraber, güzel Bayan Alice'e fazla eziyet etmemiş olmak için kendisini sizin yanınızda bırakıyorum; ama marangoz Maule'ı hatırlamak fırsatını hiç bulmayacağını size garanti edemem."

Ellerini yukarı yukarı hareket ettirdi; bir kaç defa tekrarlanan bu hareketten sonra, güzel Alice Pyncheon o acayip uykusundan uyandı. Uyandı ama gördüğü şeylere ait hiçbir şey hatırlamıyordu; tıpkı bir an dalmış da sonra tekrar kendine gelmiş gibiydi –hemen hemen, ocakta aşağı doğru

eğilen alevlerin tekrar titreşerek kalkıp bacaya doğru uzanışı arasında geçen zaman kadar kısacık bir fasıla gibiydi bu. Matthew Maule'ı tanıyınca oldukça soğuk, fakat kibar ve vakur bir eda takındı. Bu biraz da marangozun yüzünde, güzel Alice'in doğuştan sahip olduğu gururu harekete getiren acayip bir tebessüm olmasındandı. Pyncheon ailesine ait doğudaki arazi parçasının tapu senedini ele geçirmek için girişilen araştırmalar, o zaman için böylece sona erdi. O zamandan sonra birçok defalar tekrar bu işe el atıldıysa da, bu parşömeni görmek hiç bir Pyhcheon'a nasip olmamıştır.

Ama o güzel, o tatlı, fakat son derece mağrur Alice'e yazıklar oldu! Hayalinden bile geçirmediği bir kuvvet onun genç ruhunu avucu içine almıştı. Kendisininkine hiç benzemeyen bir irade, onu, gülünç ve garip emirlerini yerine getirmeye zorluyordu. Görüldüğü üzere babası, arazisini dönümler yerine hektarlarla ölçmek gibi ölçüsüz bir arzuya evlâdını kurban etmişti. İşte, bunun için, Alice Pyncheon yaşadığı müddetçe, Maule'ın esiriydi; bu, zincirlerini vücuda dolayan esaretten daha fazla, bin kat daha fazla, küçültücü idi. Mütevazi ocağının başında oturmuş duran Maule'ın şöyle bir elini sallaması kâfiydi; ve o anda bu mağrur Bayan, her nerede olursa olsun – ister odasında, ister babasının haşmetli misafirlerini eğlendirir, ister kilisede duada olsun – nerede ne işle meşgul olursa olsun, ruhu kendi kontrolünden çıkar ve gelir Maule'ın karşısında el pençe divan dururdu. Ocağının yanındaki marangoz, "Alice, gül!" derdi; yahut da söylemezdi de içinden bunu kuvvetle isterdi. Ve ister ibadet zamanı olsun, ister bir cenaze töreninde olsun, Alice kahkahalarla gülmeden duramazdı. "Alice, ağla!" Ve o anda genç kızdan gözyaşları boşanır ve şenlik ateşini söndüren bir sağnak gibi etrafındakilerin bütün nefesini söndürüverirdi. "Alice, oyna!" Ve Alice oynardı; ama Avrupa'da öğrendiği hanım hanımcık salon danslarını değil, bir

köy şenliğindeki canlı, coşkun köylü kızlara yakışan bir şekilde ya çabuk çabuk bir cig dansı,[1] yahut da hoplaya zıplaya oynak bir dans yapardı. Maule'ın maksadı, Alice'i mahvetmek veya onun başına, elemlerini bir trajedi ile süsleyip taçlandıracak karanlık ve muazzam bir kötülük getirmek değil gibiydi; onun maksadı, anlaşılan, Alice'i bayağı ve kötü bir şekilde küçültmekti. Böylece Alice yaşamak haysiyetini tamamıyla kaybetmişti. Çok fazla küçüldüğünü hissediyor ve bir solucanın yerinde olmaya can atıyordu.

Bir akşam, bir düğünde, (ama kendininki değil; çünkü kendi kendine hâkim olmaktan bu kadar âciz olduğundan evlenmeyi bir suç addediyordu), zavallı Alice, görünmeyen müstebit tarafından çağırılarak, ince bürümcükten beyaz elbisesi ve saten terlikleriyle yoldan koşarak bir işçinin oturduğu bayağı bir eve gitmeye mecbur edilmişti. İçerden kahkahalar ve eğlence sesleri geliyordu; çünkü, o gece, Matthew Maule, o işçinin kızıyla evlenecekti ve mağrur Alice Pyncheon'ı gelinine hizmet etsin diye çağırmıştı. Alice de dediğini yaptı ve çift evlendirildiği zaman Alice, o büyülü uykusundan uyandı. Ama artık mağrur değildi –tevazu ile ve safi keder olan bir gülümseme ile– Maule'ın karısını öptü ve başını alıp gitti. Fırtınalı bir geceydi; güneydoğu rüzgârı yağan kar ve yağmurla genç kızın incecik bir elbiseyle örtülü göğsünü ıslattı; çamurlu kaldırımlardan yürürken saten terlikleri sırılsıklam olmuştu. Ertesi günü, bir soğuk algınlığı, çok geçmeden dinmeyen bir öksürük! Derken çimbalonun yanında sıtmalı kırmızı yanaklı, bitkin biri oturmuş, bütün evi musiki ile dolduruyordu. Bu musikide meleklerin göklerdeki musikisine benzer bir şey vardı. Aman, ne saadet! Çünkü Alice artık en son zilleti çekmişti. Aman ne büyük saadet! Çünkü Alice artık dünyada işlediği tek günaha tövbekâr olmuştu ve artık mağrur değildi.

1 Cig dansı: Oynak ve hızlı bir dans.

Pyncheonlar Alice'e şatafatlı bir cenaze merasimi yaptılar. Bütün dost ve akraba, üstelik şehrin bütün ileri gelenleri oradaydı. Ama cenazeyi takip edenlerin en arkasında Matthew Maule gidiyor, sanki kalbini parçalayıp ikiye ayırmak istermişçesine dişlerini sıkıyordu. Hiçbir ölünün arkasından bu kadar kederli, bu kadar hüzünlü bir insan gitmemiştir! Maksadı Alice'in kibrini kırmaktı, onu öldürmek değil! Ama ince bir kadın ruhunu sert ve kaba avuçları içine alıp oyuncak etmişti – işte o da ölmüştü.

XIV
Phoebe'nin Gidişi

Holgrave genç bir yazarın enerjisi ile kendini hikâyesine kaptırmış, temsile müsait yerlerini âdeta oynamıştı. Bir de baktı ki dinleyicisinin üzerine bâriz bir uyuşukluk çökmüş (bu ihtimal okuyucunun hissettiği uyuşukluktan bambaşkaydı). Bu muhakkak ki, Holgrave'in hipnotizma yapan marangozu, Phoebe'nin gözü önünde canlandırmak için yaptığı hareketlerin neticesiydi. Genç kız gözleri yarı kapalı –göz kapakları bir an kalkıp, sanki kurşunla çekiliyormuş gibi yine iniyordu– hafifçe ressama doğru eğiliyor, âdeta onunla beraber nefes alıyordu. Holgrave müsveddelerini dürüp kaldırırken genç kıza baktı ve onun o acayip psikolojik durumun başlangıç safhasında olduğunu farketti. Bizzat kendisinin Phoebe'ye söylediği üzere, Holgrave bu cinsten bir tesir yaratmak hususunda normalin üstünde bir kudrete sahipti. Genç kızın etrafını bir perde kaplamaya başlıyordu; bu perde içinde genç kız yalnız onu görebiliyor, yalnız onun düşünce ve heyecanlarıyla yaşıyordu. Ressamın bakışları, genç kıza baktıkça gayrı ihtiyarı daha fazla kuvvetlendi. Holgrave'in duruşundan kendi kuvvetinin farkında olduğu belliydi; bu, delikanlının pek de olgun sayılmayacak vücuduna, fiziki görünüşünden gelmeyen bir vakar veriyordu. Belliydi ki elinin sadece bir tek hareketi ve aynı anda içinde duyacağı kuvvetli bir arzu ile Phoebe'nin henüz serbest ve bakir ruhu üzerindeki hâkimiyetini tamamlayabilecekti. Bu iyi, saf ve samimî çocuk üzerinde, hikâyesindeki marangozun

talihsiz Alice üzerinde elde edip kullandığı tesir kadar tehlikeli ve belki o kadar da felâket dolu bir tesir kurabilecekti.

Holgrave'inki gibi, hem fikrî nazariyelerle meşgul, hem de faal olan bir tabiat için, insan ruhu üzerinde hâkimiyetini kurmak fırsatı kadar çekici bir şey olamaz; bir delikanlı için de bir genç kızın mukadderatının hâkimi olmak kadar cazip bir fikir olamaz. Onun için –yaratılışındaki ve yetiştirilmesindeki kusurlar ne olursa olsun, itikatları ve kurulu müesseseleri de ne kadar istihfafla karşılarsa karşılasın– ressamda, başkasının ferdiyetine saygı göstermek gibi ender bulunur yüksek bir sıfat bulunduğunu kabul edelim. Bundan sonra onun dürüstlüğünden de hiç şüphe etmeyelim; çünkü Phoebe'nin üzerinde elde ettiği tılsımı bozulmaz hale getirebilecek olan o bir tek ilmiği biraz daha büküp sıkıştırmaktan kendi kendini menetti.

Eliyle, hafifçe yukarıya doğru bir hareket yaptı.

Yarı alayla gülümseyerek, "Beni hakikaten muhcup ettiniz, Bayan Phoebe," dedi, "Zavallı hikâyemin Godey veya Graham dergilerinin işine yaramayacağı meydanda. Düşünün bir kere uyuyakaldınız! Halbuki ben gazete eleştirmenlerinin, 'Aman, ne şahane, ne kudretli bir şey, ne hayal zenginliği, ne görülmemiş bir son' diyeceklerini umuyordum. Anlaşılan bu müsveddeler lâmba tutuşturmaktan başka bir işe yaramayacak. Tabiî eğer, benim tâ içlerine kadar işleyen bu mülâyimliğim ve durgunluğumdan sonra ateş alacak halleri varsa!"

Phoebe, tıpkı, tâ kenarına geldiği uçurumdan habersiz bir küçük çocuk gibi, geçirdiği buhrandan habersiz, "Ben mi uyudum! Bunu nasıl söyleyebilirsiniz?" diye cevap verdi. "Hayır, hayır! Bana sorarsanız, pür dikkattim. Gerçi çok açık olarak hatırlamıyorsam da, sonsuz bir sıkıntı ve felâket havasının farkındayım. Onun için şüphesiz hikâyeyi son derece çekici bulacaklar."

Artık güneş inmişti ve ancak battıktan epeyce zaman sonra, ufuk o zengin parlaklığını tamamıyla kaybedince, görülen o parlak renklerle bulutları hafif hafif boyuyordu. Epeydir yükselmekte olan ve yuvarlağı sessiz sedasız göğün mavisi içinde eriyen ay da – tıpkı peşinde koştuğu maksadı gizleyerek, zamanın rağbette fikirlerinin rengine bürünen muhteris bir demagog gibi artık yarı yolunu almış, alabildiğine ışıl ışıl parlamaya başlamıştı. Bu gümüş gibi huzmeler, arda kalan güneş ışığının mâhiyetini değiştirmeye yetiyordu artık. Gerçi çatıların köşelerinde gölgeler daha kararmış, ikinci kat çıkıntısının altını ve yarı açık kapının içini karanlık doldurmuştu ama bu ışıklar eski evin görünüşünü yumuşatıyor, güzelleştiriyordu. Her geçen dakikayla bahçe daha güzelleşti; meyve ağaçlarının, fidanlığın ve çiçeklerin arasına koyu bir esrar çöktü, öğle üzeri âdeta bir asırlık sefil bir ömrün neticesi gibi görünen alelâde hususiyetler bir masal havası içinde şekil değiştirmişlerdi sanki. Ara sıra hatiften esen deniz meltemi ile kımıldanan yapraklar içinde, esrarla dolu yüzlerce yıl fısıldaşıyordu. Küçük kameriyenin damını örten yapraklar arasından ay ışığı süzülerek, oraya buraya vuruyor, dallar arasındaki açıklıklar ve rastgele gedikler arasından ışığın geçişine göre, hep yer değiştirerek, karanlık döşeme üzerine, masaya ve yuvarlak sıraya gümüş gibi beyaz ışıklarını saçıyordu.

Gündüzün sıcağından sonra havaya öyle tatlı bir serinlik çökmüştü ki, bu yaz akşamından etrafa gümüş bir vazo içinden, buzla nemlenmiş şebnemler ve su gibi akıcı ay huzmeleri saçıldığını zannedebilirdiniz. Orada burada, bu tazelikten bir kaç damla bir insanın kalbi üzerine serpiliyor, ona yeniden gençlik veriyor ve tabiatın ebedî gençliğiyle aralarında bir bağ kuruyordu. Ressam da tesadüfen bu canlandırıcı tesire mâruz kalanlardan biriydi. Bu tesir ona, insanın insanla olan o haşin mücadelesi içine bu kadar erkenden

fırlatıldığı için bazen hemen hemen unuttuğu bir şeyi, hâlâ ne kadar genç olduğunu, hissettirdi.

Holgrave, "Bana, hiç bu kadar güzel bir akşam seyretmemişim ve hiç bu andaki kadar, bu derece saadete yakın bir his duymamışım gibi geliyor." dedi. "Her ne olursa olsun, yaşadığımız şu dünya ne kadar iyi! Ne kadar iyi ve ne kadar güzel! Hem de ne kadar genç! İçinde tam manasıyla çürümüş ve ihtiyarlamış hiçbir şey yok. Meselâ, kelimelerin tam mânasıyla, o çürük tahta kokusuyla bazen nefesimi daraltan bu köhne ev! Ve sanki kabristanda toprak kazan bir mezarcıymışım gibi, küreğime daima yapışıp kalan kara toprağıyla bu bahçe! Şimdi içimi dolduran bu hissi devam ettirebilseydim eğer, bahçe, her gün, el değmemiş bir toprak olur, fasulye ve kabaklarının tadında, ilk defa ekilen toprağın bütün tazeliği bulunurdu; eve gelince! – o da Cennette Allah'ın elinden ilk çıkan, güllerle donanmış bir çardak olurdu. Mehtap ve onun insanın kalbinde uyandırdığı his en büyük yenileştirici ve ıslahatçıdır. Ve galiba bütün diğer reform ve yenilikler mehtaptan daha iyi olmayacak!"

Phoebe, düşünceli, "Benim şimdikinden daha mesut olduğum zamanlar oldu; hiç olmazsa daha neşeli olduğum zamanlar," dedi. "Ama her şeyi aydınlatan bu mehtapta harikulade bir sihir bulunduğunun farkındayım; ve ne kadar yorgun olsa da günün, nasıl oyalanarak istemeye istemeye gittiğini ve hemencecik dün oluvermekten ne kadar nefret ettiğini görmek çok hoşuma gidiyor. Şimdiye kadar mehtaba öyle pek aldırmazdım. Bu gece, ondaki bu güzellik neden acaba?"

Ressam alacakaranlıkta genç kıza bütün dikkatiyle bakarak, "Bunu daha evvel hiç hissetmediniz miydi?" diye sordu.

Phoebe, "Hiç" diye cevap verdi; "Ve şimdi bunu hissettikten sonra da hayat eskisinden bambaşka görünüyor. Sanki şimdiye kadar her şeyi güpegündüz bol ışık altında yahut da neşeyle yanan bir ateşin odada pırıltılar bırakan ve

danseden kızıl ışıkları altında görmüşüm gibi geliyor." Yarı hüzünle gülerek, "Ah, zavallı ben!" diye ilâve etti; "Hiçbir zaman kuzenim Hepzibah'la, zavallı kuzenim Clifford'ı tanımadan evvelki gibi neşeli olamayacağım artık. Şimdi daha olgunlaştım ve inşallah daha da akıllandım; hani öyle daha hüzünlüyüm, diyemezsem de muhakkak eskisinin yarısı kadar bile uçarı değilim. Güneşimi onlara verdim, verdiğimden dolayı da çok memnunum; ama tabiî hem başkasına vereyim, hem de kendimde kalsın olmaz. Ama yine de onların olsun."

Holgrave biraz durduktan sonra, "Kaybettiğin şey, Phoebe, muhafazaya değen bir şey değil; hem muhafaza edilmesi de mümkün değildi," dedi, "İlk gençliğimizin kıymeti yoktur: Çünkü geçip gidinceye kadar bunun farkında bile olmayız. Ama bazen –zannedersem insan büyük bir talihsizliğe uğramazsa, dâima– aşk sevinciyle coşan kalpten fışkırıp akan bir hisle, ikinci bir gençlik hissi sarar insanı; yahut da ihtimal, hayatın getirdiği başka cins bir sevinçle beraber gelir, bu, tabiî böyle başka bir sevinç varsa eğer. (Şimdi sizin yaptığınız gibi) Böyle, gençliğin ilk başıboş ve sathî neşesini kaybettiğiniz için yas tutmak ve gençlikte kazanılan, hem de kaybettiğinizden çok daha derin ve zengin olan bu sonsuz saadet, ruhun gelişmesi için şarttır. Bazı hallerde, bu iki durum hemen hemen aynı zamanda gelir, hüzünle, delice bir sevinç aynı heyecan içinde birleşir."

Phoebe, "Galiba, ne demek istediğinizi pek anlamıyorum." dedi.

Holgrave, gülümseyerek, "Hiç şaşmam," dedi; "Çünkü size söylediğim bu sırrı, ben de onu söylemezden biraz evvel farkettim gibi bir şey. Ama bunu unutmayın ve siz de bu hakikati anladığınız zaman, bu mehtap sahnesini hatırlayın!"

Phoebe, "Artık ay iyice çıktı; sadece şu binaların arasında, batıdan yukarı doğru yükselen hafif bir kırmızılık kaldı o kadar." dedi. "İçeri girmeliyim. Kuzenim Hepzibah'ı

rakamlar çok yoruyor, kendisine yardım etmezsem günün hesabını çıkaracağım diye başı çatlar."

Ama Holgrave kendisini biraz daha alıkoydu.

"Bayan Hepzibah söyledi, birkaç gün sonra köye dönüyormuşsunuz." dedi.

Phoebe, "Evet, ama sâdece kısa bir müddet için," diye cevap verdi; "Çünkü artık burasını kendi evim gibi görüyorum. Yapılacak bir iki işi yoluna koyup, anneme ve arkadaşlarıma temelli veda etmek için gidiyorum. İnsanın arandığı ve faydalı olduğu bir yerde yaşaması hoş bir şey. Benim için de durumun burada böyle olduğunu düşünerek memnun olabilirim, herhalde."

Ressam, "Muhakkak öyle, hem de zannettiğinizden de fazla." dedi. "Evde sağlık, huzur ve tabiîlik diye ne varsa, hepsi sizin şahsınızda toplanmış. Bu nimetler sizinle beraber geldi ve adımınızı dışarı attığınız anda sizinle beraber yok olacak. Bayan Hepzibah insanlardan kaçıp yalnız yaşamakla cemiyetle gerçek ilgisini kaybetmiş ve her ne kadar yalancıktan canlıymış gibi yaparak, tezgâhın arkasına geçip duruyor ve dünyayı hiç de hoş olmayan bir suratla rahatsız ediyorsa da, aslında ölmüş sayılır. Zavallı kuzeniniz Clifford da ölmüş ve çoktan gömülmüş başka bir insandır. Vâli ile Vilâyet Meclisi onun üzerinde bir sihirbazlık mucizesi göstermiş bulunuyorlar. Siz gittikten sonra bir sabah ufalanıp yok olur da, artık yerinde bir toz yığınından başka bir şey kalmazsa hiç şaşmam. Bayan Hepzibah'ın sahip olduğu o bir parçacık hayatiyeti de kaybedeceği muhakkak. İkisi de sizinle var."

Phoebe, kederli kederli, "Böyle bir düşünce beni çok üzer." diye cevap verdi. "Ama benim mümkün kıldığım küçücük şeyler ve onların saadeti beni hakikaten ilgilendiriyor – bu, acayip, annelerin hissettiği cinsten bir duygu – inşallah bana gülmezsiniz! Ve, Bay Holgrave, size de açıkça

söyleyeyim ki, bazen sizin onların iyiliğini mi, yoksa kötülüğünü mü istediğinizi kestiremiyorum."

Ressam, "Eski zaman artığı olan ve fakr ü zaruret içinde yaşayan bu ihtiyar kızla, şerefi haysiyeti kırılmış, hurdahaş olmuş bir centilmenin –yarı yolda kalmış bu güzellik âşıkının– beni ilgilendirdiği muhakkak," dedi. "Hem ikisi de âciz birer yaşlı çocuk olduğundan kendilerine karşı merhametle karışık bir ilgi duyuyorum. Ama benim kalbimin sizinkinden ne kadar farklı olduğunu katiyen bilemezsiniz. Bu iki insan karşısında duyduğum ne onlara yardım etmek, ne de işlerine engel olmaktır; benim istediğim seyretmek, incelemek ve olayların kendi kendime bir izahını yapmak ve hemen hemen iki yüz yıldır, şimdi sizinle beraber durduğumuz şu yerden, ağır ağır, eteğini sürüyerek geçen dramı anlamaktır. Eğer bu dramın bitişine şahit olmak nasip olursa, işler nasıl giderse gitsin, bundan mânevi bir haz duyacağımdan eminim. İçimde sonun yaklaştığına dair bir his var. Fakat, her ne kadar, Allah buraya yardım etmek üzere sizi göndermiş diyse de beni de sâdece imtiyazlı ve uygun bir seyirci olarak seçtiyse de, bu talihsiz insanlara elimden gelen yardımda bulunmaya kendi kendime ahdediyorum."

Phoebe, aklı karışmış ve memnun olmamış bir şekilde, "Keşke daha açık konuşsanız!" dedi, "Ve en başta da bir Hıristiyana ve bir insana yakışan bir şekilde düşünseniz. İnsanları sıkıntıda görüp de, her şeyden çok onlara yardım etmeyi, onları teselli etmeyi istememek nasıl kabildir? Sanki bu eski ev bir tiyatroymuş gibi konuşuyorsunuz; âdeta Hepzibah'la Clifford'ın ve onlardan önceki nesillerin felâketlerine, bir köy otelinin salonunda, yıllarca evvel oynanırken seyrettiğim cinsten bir trajedi gözüyle bakıyorsunuz; yalnız bu sefer ki galiba sade sizi eğlendirmek gayesiyle oynanıyor. Bu hoşuma gitmiyor. Oyun, oyunculara çok pahalıya mâloluyor ve seyirci de çok hissiz."

Kendi halini anlatan bu acı sözlerde bir hakikat payı olduğunu kabul etmek zorunda kalan Holgrave, "Oldukça naiflik." dedi.

Phoebe, "Hem sonra," diye devam etti, "Bana bahsettiğiniz o kanaatinizle, sonun yaklaşmakta olduğunu söylemekle ne demek istiyorsunuz? Zavallı akrabalarımı bekleyen yeni bir felâketten mi haberdarsınız? Eğer öyleyse, hemen bana söyleyin de yanlarından ayrılmayayım!"

Ressam, "Affedersin, Phoebe!" dedi; elini uzatmış genç kız da elini vermek zorunda kalmıştı. "Biraz mistik ruhlu olduğumu itiraf etmek lâzım. Bu ve ipnotizma[1] kabiliyeti benim kanımda mevcut; eğer o eski büyücülük olaydı bu yüzden Darağacı Tepesi'ni boylayabilirdim. İnanın bana, eğer hakikaten bildiğim bir sır bulunsaydı ve bunun açıklanması senin kadar benim de dostlarım olan bu kimselerin yararına olsaydı şimdi birbirimizden ayrılmadan bunu öğrenirdin. Ama böyle bir şeyden haberim yok."

Phoebe, "Sakladığınız bir şey var." dedi.

Holgrave, "Hiçbir şey yok, kendi sırlarımdan başka hiçbir şey," diye cevap verdi. "Doğrusunu isterseniz, Clifford'ın mahvında o kadar büyük bir rol oynayan Hâkim Pyncheon'ın gözünü hâlâ ondan ayırmadığını görüyorum. Ama niyet ve maksatları tamamıyla meçhulümdür. Hâkim azimli ve pervasız bir insandır, hem de yaratılıştan tam halis bir engizisyon memurudur; Clifford'ı engizisyon aletine koymakla kazanacağı bir şey varsa, bunu elde etmek için kollarını bacaklarını oyluklarından çekip ayıracağına hiç şüphe etmem. Ama bu kadar zengin ve mümtaz bir şahsiyet – şahsî kudrete sahip ve her yönden kendini destekleyen bir cemiyet içinde bu kadar kuvvetli olan, Hâkim Pyncheon, Clifford'dan, o

1 İpnotizma: Telkin kabiliyeti ile bir kimsenin üzerinde, söz ve bakış ile elde edilen bir çeşit uyku hâli.

bunak, damgalı, âdeta ayrı ölü gibi olan Clifford'dan ne bekleyebilir, ondan ne korkusu olabilir?"

Phoebe, "Ama siz bir felâket geliyormuş gibi konuştunuz," diye ısrar etti.

Ressam, "Yok, ben evhamlıyımdır da ondan!" diye cevap verdi, "Kafamın acayip bir tarafı vardır; sizinki müstesna, hemen herkesin kafası gibi. Bundan başka benim bu eski Pyncheon Köşkü'nde yaşamam ve şu eski bahçede oturmam –(dinleyin bakın, Maule kuyusu nasıl mırıl mırıl ediyor!)– bu o kadar garip bir şey ki, sadece bu durum bile, mukadderatın beşinci perdesini bir faciayla neticelendirmeye hazırlandığını düşündürüyor bana; bu histen kurtulamıyorum."

Phoebe, yeniden asabileşerek, "Alın işte!" diye bağırdı; çünkü yaratılıştan, tıpkı güneş ışığıyla karanlık köşeler gibi, esrarlı şeylerle başı hoş değildi. "Beni eskisinden de fazla şaşırtıyorsunuz!"

Holgrave, onun elini sıkarak, "O halde dost ayrılalım!" dedi. "Yahut da dost değilse bile siz benden büsbütün nefret etmeden ayrılalım. Siz ki dünyada başka herkesi seversiniz!"

Phoebe hiç çekinmeden, "Allahaısmarladık o halde." dedi. "Uzun müddet küskün durmak niyetinde değilim ve böyle düşünürseniz üzülürüm. İşte kuzenim Hepzibah bir çeyrektir karanlıkta kapı aralığında dikilip duruyor. Şu rutubetli bahçede çok fazla kaldığımı düşünüyor. Onun için iyi geceler ve Allahaısmarladık!"

Bundan iki gün sonra bir sabah baksanız. Phoebe'yi başında hasır şapkası, bir kolunda bir şal, öteki kolunda küçük bir halı torba, Hepzibah'la Clifford'a veda ederken görürdünüz. Biraz sonra kalkacak ve kendisini köyünün altı mil yakınında bırakacak olan trene binecekti.

Phoebe'nin gözleri dolu doluydu; güzel ağzının etrafında sevgi ve hüzünle nemli bir tebessüm var gibiydi. Nasıl

olmuştu da böyle, bu eski kasvetli köşkte geçen bir iki haftalık hayatı onu bu kadar sarmış ve onun için bu kadar hatıralarla dolmuş da ona şu anda bütün o eski hatıralardan daha üstünmüş gibi geliyordu aklı almıyordu. Ekşi yüzlü, sessiz ve onun coşkun, candan hisleri karşısında hareketsiz olan Hepzibah nasıl yapmış da kendini bu kadar sevdirmişti? Sonra Clifford – vakitsiz tükenen, üzerinde korkunç, esrarlı bir cinayetin yükü ve nefesinde hâlâ hissedilen sıkıntılı hapishane havasıyla bu adam, Phoebe'nin, bakımını mecburen üzerine aldığı ve onun değersiz saatlerinin sanki velinimeti olduğu bu adam, nasıl onun için böyle son derece basit bir çocuk oluvermişti. Bu veda anında her şey ona bir kabartma gibi görünüyordu. Nereye baksa, elini nereye dokunsa, sanki o şeyde canlı bir insan kalbi atıyormuş gibi bunlar dile geliyordu.

Pencereden bahçeye baktı ve tekrar kendi köyündeki çam ormanlarının ve yeşil yonca tarlalarının kokusunu duyacağı için sevineceğine, daha çok asırlardır içinde yetişen ayrık otlarının bozduğu bu kara toprak parçasını bırakacağından dolayı üzüntü duydu. Horozu, iki eşini ve sayın civcivi çağırdı ve kahvaltı masasından topladığı ekmek kırıntılarını önlerine attı. Bunlar hemen kursağa indirildikten sonra, civciv kanatlarını açarak pencere kenarına Phoebe'nin yakınına kondu; oradan, ciddi, ciddi genç kızın yüzüne bakıp gaklayarak içini boşalttı. Phoebe, ona, kendi yokken uslu durmasını tembih ederek, kendisine küçük bir torba buğday getirmeyi vadetti.

Hepzibah, "Ah, Phoebe," dedi, "Geldiğin zamanki gibi içten gülümsemiyorsun. O zaman pırıl pırıl bir tebessümün vardı; şimdi ise öyle olması için sen uğraşıyorsun. Kısa bir müddet doğduğun yerin havasına dönmek senin için iyi olacak. Manen aşırı bir yük altına girmiştin. Ev çok kasvetli ve ıssız; dükkânda da aksilik aksilik üstüne; bana gelince,

bende de her şeyi olduğundan daha iyi göstermek kabiliyeti yok. Sevgili Clifford'dan başka seni oyalayan bir şey olmadı."

Sabahtan beri pek az konuşan kuzeni Clifford birden, "Gel buraya, Phoebe," diye seslendi. "Yaklaş! Daha yaklaş! Ve yüzüme bak!"

Phoebe küçük ellerini onun sandalyesinin kenarlarına koyup istediği gibi incelesin diye yüzünü ona yaklaştırdı. İhtimal ayrılma saatinin doğurduğu heyecanlar, Clifford'ın donuklaşmış ve zayıflamış melekelerini bir dereceye kadar canlandırmıştı. Her neyse, Phoebe derhal hissetti ki, kalbi, bir kâhinin derin nüfuzu nazarı değilse bile, ince bir kadın anlayışından üstün bir inceleme karşısındaydı. Bir dakika evvel saklamaya çalışacağı bir şeyi olduğunu bilmiyordu. Şimdi, sanki başka birinin idraki vasıtasıyla kendisine bir sır ima edilmiş gibi, Clifford'ın bakışları karşısında gözlerini yere indirmek istiyordu. Sonra, var kuvvetiyle belli etmemeye uğraştığından gittikçe artan bir kırmızılık bütün yüzünü yavaş yavaş kapladı. Sonunda saçlarının dibine kadar kıpkırmızı kesildi.

Clifford, hüzünlü bir gülümseme ile, "Yeter, Phoebe" dedi. "Seni ilk gördüğüm zaman dünyanın en sevimli genç kızıydın; şimdi artık olgun bir güzelliğe eriştin; genç kızlık, yerini kadınlığa bıraktı. Gonca, açıp geçen bir bahar çiçeğidir! Git, artık! Kendimi eskisinden de yalnız hissediyorum."

Phoebe, kimsesiz bu iki insana veda edip, dükkânın içinden, gözlerini kırpıştırıp şebnem gibi bir damla gözyaşı düşürerek geçti; çünkü buradan kısacık bir zaman için ayrılacağını, bu yüzden üzülmenin delilik olacağını düşünerek, gözyaşlarını görmemezlikten geliyor, onları mendiliyle silmiyordu. Eşikte, hikâyemizin başlarında, yemek yemek hususundaki ihtilasından bahsettiğimiz küçük yaramaza rastladı. Vitrinden tabiat varlıklarından birini aldı

–gözlerindeki yaşlar görmesine mâni olduğundan tam olarak, bunun bir tavşan mı, yoksa bir hipopotam mı olduğunu bilmiyordu– ve bir ayrılık hediyesi olarak bunu çocuğun eline koyup yoluna devam etti. Tam o sırada ihtiyar Venner Amca omzunda bir oduncu eşeği ve testere olduğu halde, kapısından çıkıyordu. Sokağın kenarındaki zahmetle yürüyerek, yolları aynı olduğu müddetçe, Phoebe'ye arkadaşlık etmekte hiç tereddüt etmedi; yamalı ceketi, kirli şapkası ve acayip biçimli kıl pantalonuna rağmen, Phoebe de onu yürüyüp geçmek istemedi.

Sokak filozofu, "Gelecek pazara sizi arayacağız." dedi. "İnsanın bazı kimselere tıpkı kendi canıymış gibi hemencecik ısınıvermesi anlaşılır şey değil. Affınızı rica ederim Bayan Phoebe, (gerçi ihtiyar bir adamın bu şekilde konuşmasında hiçbir kötülük olamaz ama) siz de benim için tıpkı böyle oldunuz! Ben uzun yıllar yaşadım, sizin hayatınız ise henüz başlıyor; ama sizi sanki baba evimin eşiğinde bulmuşum da o zamandan beri siz, tıpkı uzayıp giden bir asma misali benim yolum boyunca çiçeklenmişsiniz gibi sizi kendime yakın buluyorum. Çabuk gelin, yoksa çiftliğime çıkar giderim; çünkü bu odun kesme işi ağrıyan sırtıma fazla gelmeye başlıyor."

Phoebe, "Hemen gelirim, Venner Amca." diye cevap verdi.

Arkadaşı, "O zavallıları düşün de, daha da çabuk gel." diye devam etti. "Artık onlar katiyen sensiz yapamaz, katiyen Phoebe, katiyen."

Sanki Allah'ın meleklerinden biri onlarla beraber oturuyor ve o kasvetli evlerini hoş ve rahat yapıyor gibiydi! Böyle bir yaz sabahı, melek, kanatlarını açıp da, geldiği yere uçuverse, halleri ne fena olur değil mi? İşte, şimdi siz trene binip evinize giderken onlar da böyle hissediyorlar! Buna dayanamazlar, Bayan Phoebe; aman ne olur çabuk gelin!"

Köşe başında Phoebe elini uzatıp gülümseyerek, "Ben melek filân değilim Venner Amca." dedi. "Ama galiba, insanların en çok melek gibi hissettikleri an küçücük de olsa, bir iyilikte bulundukları zaman. Onun için muhakkak geri geleceğim."

İhtiyar adamla genç kız böylece ayrıldılar ve Phoebe sabahla beraber kanatlandı ve âdeta, Venner Amca'nın o kadar ince bir şekilde kendini benzettiği meleklerin havai hareketiyle süratle uzaklaşmaya başladı.

XV
Dargın Bakışlar ve Tebessüm

Yedi Çatılı Ev oldukça kasvetli ve sıkıntılı günler geçirdi. Daha doğrusu (göğü ve yeri kaplayan bu kederli havayı büsbütün de Phoebe'nin oradan ayrılmış olması aksiliğine atfetmiş olmayalım), bir doğu fırtınası başlamış durup dinlenmeden eski evin kara damı ile duvarlarını her zamankinden daha da kasvetli göstermek işini üzerine almıştı. Ama dışarısı, evin içinin yarısı kadar bile kasvetli değildi. Zavallı Clifford, birden, bütün o ufak tefek eğlencelerinden mahrum kalmıştı. Phoebe yoktu; odanın döşemesi üzerine artık güneş de düşmüyordu. Bahçe, çamurlu patikaları ve kameriye de üzerinden sular sızan yaprakları ile insanı ürperten bir manzaraydı. Tuzlu deniz rüzgârları ile karışan bu soğuk, ıslak ve amansız havada, tahta kaplı damın aralıklarındaki yosundan ve iki ön çatının birleştiği köşede son zamanlarda susuzluk sıkıntısı çekmekte olan büyük bir küme ayrık otundan başka hiç bir şey yetişmiyordu.

Hepzibah'a gelince, doğu rüzgârıyla âdeta deliye dönmüş gibiydi; hatta bizzat kendisi de bu karanlık ve kasvetli hava dalgasının bir parçasıymış gibi, bir hali vardı. Ekşi suratı ve teselli bulmaz haliyle, üzerinde yıpranmış siyah bir elbise, başında dolana dolana yükselen bulutlardan bir türban ile doğu rüzgârının ta kendisiydi. Dükkâna müşteri uğramaz oldu; çünkü sattığı bir parçacık birayı ve diğer bozulmaya müsait şeyleri ekşi suratıyla bozduğuna dair bir söylenti çıkmıştı. İhtimal mahallelinin onun hareket tarzından şikâyete

hakları vardı; ama Clifford'a karşı ne huzursuzluk ediyor, ne de kaba davranıyordu; onun için kalbi her zamanki gibi sevgiyle doluydu, ama bunu ona duyurması mümkün olsaydı ah! Fakat bütün gayretlerinin boşa gitmesi zavallı ihtiyar hanımın yüreğine iniyordu. Armut ağacının ıslak dalları küçük pencerenin önünden uzanıp öğle üzeri odayı loşlaştırdığı zaman Hepzibah'ın elinden odanın bir köşesinde sessiz sedasız oturmaktan başka bir şey gelmez ve odanın bu loşluğunu o mağmum haliyle, farkında olmadan, daha da karartırdı. Kabahat Hepzibah'ta değildi. Her şey –hatta Hepzibah'tan dört misli daha yaşlı olan ve havadan anlayan eski koltuklarla masalar bile– bu, şimdiye kadar görüp geçirdiklerinin en fenasıymış gibi ıslak ıslak ve soğuktular. Püriten Colonel'in resmi duvarda titriyordu. Evin bizzat kendisi yedi çatının tepesinden tâ aşağıdaki büyük mutfak ocağına kadar tir tir titriyordu; ocak bu haliyle tam mânasıyla köşkün kalbi gibi idi, çünkü sıcaklık vermesi için yapılmasına rağmen, şimdi ne kadar kasvetli ve boştu!

Hepzibah salonda bir ateş yakarak etrafı biraz canlandırmaya çalıştı. Ama fırtına zebanisi yukarıdan mütemadiyen gözetleyerek, bir alev parlar parlamaz, tekrar dumanı geri çevirerek, bacanın kara isli boğazını kendi nefesiyle boğdu. Yine de, bu berbat fırtınanın devam ettiği dört gün, Clifford eski bir pelerine sarılıp, her zamanki sandalyesinde oturdu. Beşinci günün sabahı kahvaltıya çağrılınca, yatağından çıkmamaya karar verdiğini belli eden keder dolu bir mırıldanmayla karşılık verdi. Kız kardeşi kendisini bundan vazgeçirmeye çalışmadı hiç. İşin doğrusu, bütün sevgisine rağmen, Hepzibah artık kendisindeki o mahdut bir iki sert meleke ile hiç beceremeyeceği, o içler acısı vazifeye –hâlâ hassasiyetini muhafaza ettiği halde mahvolmuş, kuvvet ve iradeden mahrum olduğu halde tenkitkâr ve müşkülpesent kalmış bir zihni oyalamak çareleri aramak vazifesine– artık daha fazla dayanamayacaktı. Bugün titreyerek tek başına oturması ve

kendisi gibi talihsiz olan kardeşinin her iç çekişinde mütemadiyen yeniden dertlenip, sebepsiz bir vicdan azabı ile içi sızlamaması bile onun için âdeta yeisten farksızdı.

Clifford aşağı kata inmemişti ama anlaşılan vakit geçirmek için kalkıp kendine bir eğlence aramıştı, öğleden evvel Hepzibah'ın kulağına bir musiki sesi geldi; (Yedi Çatılı Köşk'te başka musiki âleti olmadığına göre) bunun Alice Pyncheon'ın çinbalosundan geldiği muhakkaktı. Clifford'ın, gençliğinde, çok olgun bir musiki zevki, tatbikatta da epeyce kabiliyeti olduğunu biliyordu. Ama, Clifford'ın, ancak her gün çalışmakla elde edilecek bir şeyi, şimdi Hepzibah'ın kulaklarına gelen son derece melânkolik fakat tatlı, hafif ve ince nağmelerin belirttiği gibi, bu derece muhafaza edebilmesini anlamak güçtü. Uzun zamandır susmuş duran bu âletin bu kadar melodi çıkarabilmesi de daha az şaşılacak bir şey değildi. Hepzibah, gayri ihtiyarî, o efsanevî Alice'e atfedilen ve ailede ölüm habercisi olan o hayalet nağmeleri hatırladı. Fakat bir iki dokunuştan sonra, tellerin, sanki kendi ihtizazlarıyla birden kopup ayrılmış gibi olması ihtimal bunun hayalet parmaklardan gayrı parmakların marifeti olduğunu gösteren bir delildi; musiki durmuştu.

Fakat bu esrarlı nağmelerin ardından daha sert bir ses duyuldu. Bu rüzgârlı gün, Hepzibah ve Clifford için, arı kuşlarını çeken çok güzel kokulu ve çok tatlı bir havayı bile zehirlemeye yetecek bir hâdise olması mukadderdi. Alice Pyncheon'ın (yahut da, eğer böyle düşünmek şartsa, Clifford'ın) son nağmelerini, dükkân zilinin âdi, âhenksiz sesi susturmuştu. Birisinin eşikte ayağını temizlediği ve sonra oldukça okkalı bir adımla içeri girdiği duyuldu. Hepzibah bir an durdu; kırk yıldır, doğu rüzgârından kendini korumak için kalkan gibi kullandığı soluk atkısına sarıldı. Ama karakteristik bir ses –bu ne bir öksürüktü, ne de bir boğaz temizlemesi idi, bu, muazzam bir insan göğsünün derinliklerinde gümbürdeyen ve ihtizazlar bırakan bir nöbetti– Hepzibah'ı

seğirtti. Üzerinde, âni tehlikeler karşısında kadınlarda o kadar görülen o dehşetli korku hali vardı. Böyle durumlarda, bizim zavallı çatık kaşlı Hepzibah'ımız kadar feci görünüşlü kadın pek az olmuştur. Ama ziyaretçi sakin sakin dükkânın kapısını kapadı, şemsiyesini tezgâha dayadı ve görünüşüyle sebep olduğu telâş ve öfkeyi bilhassa yumuşak bir yüzle karşıladı.

Hepzibah hissinde aldanmamıştı. Gelen Hâkim Pyncheon'dan başkası değildi; ön kapıdan girmek için boşuna uğraştıktan sonra, görüldüğü gibi, zorla dükkâna girmişti.

Hâkim, "Nasılsınız, kuzenim Hepzibah? Bu berbat havada zavallı Clifford'ımız ne yapıyor?" diye söze başladı ve doğrusu, nasıl olur da, onun bu hayat veren, cana can katan tebessümü karşısında doğu fırtınası utanmamış, yahut da bir parça olsun sükûnet bulamamıştı, şaşılacak şeydi. "Bir defa daha gelip, onun rahatı veya bizzat sizin rahatınız için yapabileceğim bir şey var mı, sormadan içim rahat etmedi bir türlü."

Hepzibah, elinden geldiği kadar heyecanına hâkim olarak "Sizin yapabileceğiniz hiçbir şey yok," dedi. "Benim Clifford'dan başka bir düşüncem yok. Kendisi durumunun mümkün kıldığı her türlü rahata sahip."

Hâkim, "Ama sevgili kuzenim, müsaade edin de, hata ettiğinizi hatırlatayım." diye tekrar başladı. "Mümkün olan sevgiyi, şefkati gösterdiğiniz şüphesiz, niyetleriniz de çok halis – ama yine de, kardeşinizi böyle herkesten kaçırmakla hata ediyorsunuz işte. Kendisini böyle bütün ilgi ve şefkatlerden uzak tutmak niye? Ne yazık ki Clifford zaten lüzumundan fazla yalnız yaşamış bulunuyor. Şimdi biraz da insanlar arasına katılsın – yani akrabaları ve eski dostları arasına! Meselâ, bırak da ben Clifford'ı bir göreyim hele, tekeffül[1] ediyorum ki bu konuşmamız çok iyi netice verecek."

1 Tekeffül: Üzerine almak. Birine kefil olmak. Kefâlet etmek veya vermek.

Hepzibah, "Kendisini göremezsiniz," diye cevap verdi. "Clifford dünden beri yatağından çıkmadı." Hâkim Pyncheon âni bir hareketle, "Ne! Sebep! Hasta mı?" diye bağırdı; âdeta kızmış, endişelenmiş gibiydi; konuşurken, ihtiyar Püritenin çatık kaşları odayı kararttı sanki.

"Olmaz o halde, kendisini görmem lâzım ve göreceğim! Ya ölüverirse?"

Hepzibah, "Kendisi için ölüm tehlikesi yok," dedi ve artık saklayamadığı bir kinle, "Hiç yok; ama uzun zaman evvel kendisini öldürmeye çalışan aynı adam şimdi de zulmederek kendisini öldürürse o başka!" diye ilâve etti.

Hâkim, gittikçe gözleri yaşartacak kadar acıklı bir halle, içten gelen müessir bir tarzda "Kuzenim Hepzibah," dedi, "Vazifemin ve vicdanımın emrine uyarak, kanun zoruyla ve hem de kendisini tehlikeye atarak yapmak zorunda kaldığım bir işten dolayı bana karşı beslediğiniz bu devamlı, bu hiç bitmeyen kinin ne kadar haksız, ne kadar merhametsiz, ne kadar bir Hıristiyana yakışmaz olduğunu anlamamanız mümkün mü? Yapılmaması elimde olan ve Clifford'a zarar veren ne yaptım? Kardeşi olan sen –senin ve benim de bitip tükenmez kederimiz hakkı için söylüyorum– yaptığımı bilmiş olaydın bir – nasıl benden daha çok şefkat gösterebilirdin? Ve zannediyor musun ki kuzenim, bu bana hiç acı vermedi? Zannediyor musun ki o günden bu güne, Allah'ın bana nasip ettiği bütün o servet saman içinde bile, bu, benim içimde bir ukde olarak kalmadı? Ve bu sevgili akrabamın, bu çocukluk arkadaşımın, bu kadar ince, bu kadar güzel yaratılan bu varlığın –bu derece talihsiz diyelim bu derece suçlu dememeye çalışalım– kısacası bizim Clifford'cığımızın, böyle kanunun ve cemiyetin hayrına uygun olarak tekrar hayata iade edilmiş olmasından ve yeniden, yaşamanın zevkini çıkarmak imkânlarını bulmasından dolayı sevinç duymadığımı mı sanıyorsun? Ah, beni hiç tanımıyorsunuz, kuzen Hepzibah! Bu kalbi hiç

tanımıyorsunuz Kendisiyle buluşmak düşüncesiyle kalbim çarpıyor! Clifford'ın felâketine benim kadar gözyaşı dökmüş bir insan daha yoktur (sen müstesna – ve sen de benden fazla değil)! İşte şimdi bu gözyaşlarından bazısını görüyorsun. Onun saadetini kolaylaştırmaktan benim kadar kimse zevk duyamaz. Beni bir dene, Hepzibah! Beni bir dene kuzen! Kendinin ve Clifford'a bir düşmanı gibi muamele ettiğin adamı bir dene! Jeffrey Pyncheon'ı bir dene, göreceksin ki özü sözü doğru çıkacak!"

Hepzibah, haşin bir insandan fışkıran bu sonsuz şefkat seli karşısında sadece öfkeden kendini büsbütün kaybederek, "Allah aşkına," diye bağırdı, "Hakaret ettiğin ve ağzından dökülen yalanları işittiği halde o dilini felce uğratmadığı için kudretinden âdeta şüphe edebileceğim Tanrı adına yalvarırım, kurbanına karşı bu iğrenç, sahte muhabbet gösterisinden vazgeç! Ondan nefret ediyorsun! Böyle söyle, erkekliğini göster! Şu anda kalbinden onun için bir kötülük düşünüyorsun. Bunu açığa vur, hemen! Yahut, bu maksadını daha da mükemmelleştirmek ümidindeysen, bunun başarısıyla zafere ulaşmaya kadar gözle onu! Ama bir daha zavallı kardeşime olan sevginden bahsetme! Bu bana bütün kadınlık erkânını, edebini unutturacak! bu beni delirtecek! Sus! Bir kelime daha söyleme! Yoksa hakaret ederim!"

Bir kerecik olsun, Hepzibah'ın gazabı ona cesaret vermişti. Diyeceğini demişti. Fakat, acaba, Hâkim Pyncheon'ın dürüstlüğünden bu kadar katiyetle şüphe etmek ve görüldüğü üzere, beşerî hislerden nasibtar olduğu iddiasını tamamıyla inkâr; bunlar acaba onun karakteri hakkında verilen doğru kararlar mıydı, yoksa bir kadının mantıksız peşin hükümlerine dayanan asılsız şeyler miydi?

Hâkimin, mümtaz, itibarlı bir kimse olduğunda hiç şüphe yoktu. Kilise bunu kabul ediyor, devlet bunu kabul ediyordu. Kimse bunu inkâr etmiyordu. Onu uzaktan yakından tanıyan o çok geniş muhiti içinde Hepzibah'tan ve

resimci gibi serseri bir mistikten ve ihtimal bir kaç siyasî muarızından başka, onun dünyada yüksek ve şerefli bir mevkii olduğunu ciddi surette münakaşa etmeyi aklından bile geçirebilecek bir tek kişi çıkmazdı. Hâkim Pyncheon kendisi de (hakkını yememek için bunu da söylemek lâzım) gıpta edilecek bu şöhreti hak etmiş olduğundan ihtimal öyle pek şüphe etmiyordu. Bunun için vicdanı ekseriya, bir insanın dürüstlüğünün en şaşmaz şahidi addedilen şey de –yirmi dört saat içinde ancak bir beş dakikacık yahut bütün bir sene içinde kâra geçen bir güncük mâstesna– âlemin sitayişkâr sesine uygun şehadette bulunuyordu. Ama yine de delil ne kadar kuvvetli görünürse görünsün, biz, hâkimin ve kendisini tasdik eden dünyanın haklı olduğu ve zavallı Hepzibah'ın, kimselerin iştirak etmediği o peşin hükmünde yanıldığı iddiası karşısında çekimser durmalı ve kendi vicdanımızı lekelememeliyiz. İnsanlardan gizli, kendinin unuttuğu, yahut da her gün aklına gelmesin diye bilhassa yapılan gösterişli bir yığın iş altında tâ derinlere gömdüğü, kötü ve çirkin bir şey olduğu yerde durup duruyordu belki. Evet, biraz daha ileri gidip, hemen hemen korkmadan söyleyebiliriz ki, belki de, her gün yeni bir cürüm işliyor, bu mütemadiyen yenileniyor ve tıpkı bir cinayetten kalan mucizevî bir kan damlası gibi, kendisi de farkında olmadan her an yeniden kızarıp meydana çıkıyordu.

Sağlam kafalı, karakterleri kuvvetli ve hisleri katı olan insanlar böyle hatalara kolaylıkla düşebilirler. Böyle kimseler için umumiyetle en mühim şey şekildir. Bunlar hayatın dış görünüşü ile meşguldürler. Bunlar, altın, arazi ve mülk, itimat isteyen vazifeler, kazançlar ve şeref payeleri gibi büyük, okkalı ve elle tutulur geçici şeyleri ele geçirmekte, yoluna koymakta ve kendilerine mâletmede son derece mahirdirler. Elindeki bu malzemelerle ve herkesin gözü önünde yapılan iyi görünüşlü işlerle, bu cins bir insan meselâ yüksek ve muhteşem bir bina kurar; bu bina öbür insanların

nazarında ve nihayet kendi nazarında da, o adamın şahsiyetini, yahut da bizzat kendisini temsil eder. Bakın, işte karşınızda bir saray var! Bu sarayın muhteşem salonları, geniş dairelerinin yeri pahalı mermerlerden yapılma mozaiktir. Yerden tavana kadar yükselen pencerelerinin son derece şeffaf camlarından içeri güneş ışıkları dolar; yüksek tavan pervazları yaldızlıdır ve tavanları da muhteşem bir şekilde boyanmıştır; orta avluda durup, sanki arada hiçbir engel yokmuş gibi semayı seyredebileceğiniz yüksek bir kubbe bütün bunların üstünde yükselmektedir. Hangi insan, şahsiyetini belirtmek için, bundan daha güzel, daha asil bir alâmeti farika isteyebilir? Ah, fakat aşağılarda, köşede, –zemin katta, kapanmış, kilitlenmiş sürgülenmiş ve anahtarı atılmış küçük bir dolapta– yahut da mermer avlunun altında, kokmuş bir su birikintisi içinde, üzeri en zengin mozaik işlemelerle örtülü olarak, yarı çürümüş ve hâlâ da çürümekte olan ve o leş kokusunu sarayın her tarafına yayan bir ceset bulunabilir! Sarayda oturanlar bunun farkında olmaz; çünkü onlar, evin efendisinin bütün saraya kurnazca serpiştirdiği ağır kokuları ve kendilerinin getirip onun önünde yakmaktan hoşlandıkları tütsü kokularını duyarlar! Ara sıra, içeri bir kâhin girer ve onun o son derece kabiliyetli gözü önünde bütün bina eriyip havaya karışır, yalnız o gizli köşe, unutulmuş kapısını örümcek ağlarının sardığı o sürgülü dolap, yahut da avlunun altındaki o müthiş delikle içinde tefessüh eden ceset kalır. O halde, işte, o adamın karakterinin ve hayatında gördüğü hakikî işin asıl alâmeti farikasını burada arayacağız. Ve mermerden bir saray gösterisi altında, birçok pisliklerle bozulmuş ve belki de kanla bulanmış olan o durgun su birikintisi, üzerinde herhalde, bunu hiç aklına getirmeden dualarını okuduğu o gizli mel'un şey, bu adamın sefil ruhudur işte!

Bu düşünce silsilesini daha da inceleyerek Hâkim Pyncheon'a tatbik edelim. (Onun gibi mümtaz, itibarlı bir şahsiyete

hiçbir şey isnat etmeden) diyebiriz ki, hayatı, Hâkimin şimdiye kadar taşıdığından çok daha faal ve kurnaz bir vicdanı bile örtbas etmeye ve felce uğratmaya yetecek kadar göz kamaştırıcı saçmalıklarla doluydu. Hâkim kürsüsünde iken o tertemiz hâkimlik tarafı; sayacağımız hususlarda durmadan âmme hizmetinde çalışması; partisine olan sadakati ve onun prensiplerinden hiç ayrılmaması yahut hiç olmazsa onun teşkilâtlı hareketlerine ayak uydurması; bir İncil cemiyetinin başkanı olarak gösterdiği şayanı dikkat gayret; bir dul ve yetimler hayır cemiyetinin veznedarlığında gösterdiği su götürmez dürüstlük; çok takdir edilen iki cins armut yetiştirerek bahçeciliğe ve meşhur Pyncheon boğasının delâletiyle ziraate yaptığı hizmet; yılların yılları ahlâkî durumunun temizliği; müsrif ve sefih oğlunun hallerini hoş görmemekte gösterdiği şiddet, nihayet onu reddetmesi ve delikanlının ölümünden bir çeyrek evveline kadar affını geciktirmesi; sabah ve akşam ibadetleri, öğle yemeğindeki şükran duaları; içki aleyhtarlığı cereyanının tutunması için gösterdiği gayretler; nikris illetinin üstelemesinden beri, malûm kırmızı şaraptan gündüzleri yalnız beş bardak içmekle yetinmesi; kar gibi beyaz gömleği, cilâlı ayakkabıları, altın başlı bastonunun güzelliği; bol ve biçimli mantosu, yapıldığı kumaşın inceliği ve genel olarak elbisesinin ve teferruatın bilhassa tam gerektiği gibi olması; sokakta, uzak, yakın, zengin, fakir bütün tanıdıklarını, başıyla selâm vererek, şapkasını çıkararak, merhabalaşarak, eliyle bir işaret yaparak selâmlamayı katiyen ihmal etmemesi; bütün yüzünü kaplayan o hayırhah tebessümü –ki bütün dünyayı bununla memnun etmeye gayret ederdi– böyle unsurlardan teşekkül eden bir portrede artık kötü taraflara yer kalması mümkün müydü? Hakimin aynada gördüğü bu tertipli yüzdü. Günlük hayatında görüp tanıdığı, imrenilecek şekilde tanzim edilmiş bu hayattı. O halde haklı olarak kendisini bunların muhassalası[1]

1 Muhassala: Elde edilen netice, hâsıl olan sonuç.

olarak görüp kendine ve topluma, "Bakın işte Hakim Pyncheon!" diyemez miydi?

Ve hatta, yıllarca evvel, ilk ve pervasız gençlik demlerinde, kendisinin bir tek yanlış harekette bulunmuş olduğunu – yahut, şimdi bile, bâzı mecburî durumlar karşısında, binlerce takdire değer iş arasında bir tanecik şüpheli bir icraatte bulunduğunu kabul etsek bile – Hakim hakkında hükmünüzü bu zarurî hareketine yahut da artık unutulmuş gibi olan o vakaya göre verip, bunun, hakkaniyetle geçen bütün bir ömrü gölgelemesine müsaade eder misiniz? Kötülüğü, bu kadar ağırlaştıran nedir ki, parmak kadar bir kötülük, öteki kefede kötü olmayan bir yığın şeyden ağır basıyor! Bu, terazide ağır basmak, hafif basmak meselesi, Hâkim Pyncheon cinsinden olan kimselerin, çok beğendikleri bir sistemdir. Böyle bir talihsizliğe uğramış haşin ve soğuk bir insan, iç âlemine pek nadiren bakarak, veya hiç bakmayarak, sebat ve azimle kendini halk efkârının aynasında aksettirildiği şekilde görüp kabul ederek, servet ve şerefini kaybetmedikçe, hakikî benliğini pek anlayamaz. Hastalığın bile bu bakımdan pek her zaman faydası görülmez; ölüm saatinin de!

Ama, biz şimdi, Hepzibah'ın şiddetle patlak veren gazabıyla karşı karşıya bulunan Hâkim Pyncheon'la meşgulüz.

Hepzibah hiç düşünmeden, kendisini de şaşırtan, daha doğrusu dehşete düşüren bir şekilde, bir kerecik, otuz yıldır bu akrabasına karşı beslediği o içine çöreklenmiş kin ve hıncı olduğu gibi boşaltıvermişti.

O ana kadar Hâkimin yüzünde yumuşak bir sabır ifadesi – kuzeninin yakışık almayan huşunetini ağır başlılıkla ve hemen hemen nezaketle reddeder bir hal – onun haksız sözlerini, üzerinde durmadan, tam bir Hıristiyan gibi affeden bir hal vardı. Ama bu son sözler artık geri alınmaz bir şekilde söyleniverince, birden sertleşti, o kudret ve müthiş azim ifadesi yüzünde belirdi; bu öyle tabiî, öyle sezilmez bir değişiklikti ki, sanki daha ilk andan itibaren orada duran

bu demirden adamdı, o yumuşak adam değildi. Tıpkı sarp bir dağın kayalık yüzünden hafif yumuşak renkli, duman gibi bulutların birden sıyrılarak, ebedi olduğunu derhal hissettiğiniz sert bir çehreyi ortaya çıkarması gibi idi bu. Hepzibah'ın, neredeyse delice bir fikre kapılarak hıncını çıkarıp öcünü aldığı kimsenin, bugün yaşayan hâkim olmayıp o eski Püriten atası olduğuna inanacağı geliyordu. Bu buhranlı anda hâkim Pyncheon gibi, içeri odadaki resme su götürmez benzeyişi ile soyunu bu kadar ispat eden kimse olmamıştır.

Hâkim gayet sükûnetle, "Kuzen Hepzibah" dedi, "Artık bu işi bitirmenin zamanı geldi."

Hepzibah, "Hay, hay!" diye cevap verdi. "O halde ne diye bize eziyet etmekte devam ediyorsunuz? Zavallı Clifford'la beni kendi halimize bırakın!"

Hâkim, "Bu evden çıkmadan Clifford'ı göreceğim" diye devam etti. "Delilik etme Hepzibah! Onun yegâne dostu benim, hem de tam mânasıyla kudretli bir dost! Sâdece, benim rızam olmadan değil, aynı zamanda gayretlerim, aracılığım olmadan, siyasî şahsî bütün nüfuzumu son haddine kadar kullanmadan Clifford'ın serbest bir insan olamayacağı hiç aklınıza gelmedi mi? Bunu görmeyecek kadar kör müsünüz? Onun serbest bırakılmasını bana karşı kazanılan bir zafer mi sandınız? Öyle değil, benim iyi kalpli kuzenim, hiç öyle değil, tamamıyla aksi, tamamıyla! Bu, benim uzun zamandan beri beslediğim bir niyetin başarılı bir neticesiydi. Onu ben serbest bıraktım!"

Hepzibah; "Siz ha!" diye cevap verdi. "Buna asla inanmam; onu zindana siz gönderdiniz; ama oradan Allah'ın inayetiyle çıktı."

Hâkim Pyncheon sükûnetini hiç kaybetmeden; "Onu ben serbest bıraktım!" diye tekrarladı. "Şimdi de buraya bu hürriyetin devam edip etmeyeceği hususunda bir karara varmaya geldim; bunun için, kendisini görmem lâzım."

Hepzibah, "Hiçbir zaman! Bu onu çıldırtır!" diye haykırdı; ama hâlinde hâkimin keskin gözünden kaçmayan bir kararsızlık vardı; çünkü onun iyi niyetlerine katiyen inanmadığı halde boyun eğmek mi yoksa karşı durmak mı fena olacaktı kestiremiyordu. "Hem sonra, bu, zavallı, mahvolmuş, zekâsından ancak bir nebzesini muhafaza edebilmiş ve kendisine sevgi ile bakmayan bir göze bu kadarcığını bile göstermeyecek olan bir adamı niçin görmek istiyorsunuz?" dedi.

Hâkim hayırhah tavırlarına haklı bir güvenle, "Eğer hepsi bu kadarsa benim gözlerimde kâfi derecede sevgi görecektir." dedi. "Ama kuzen Hepzibah, itiraflarınız mühim, hem de tam işimize yarayacak cinsten. Şimdi, dinleyin de bu görüşme hususunda niçin bu kadar ısrar ettiğimi size açıkça anlatayım. Otuz yıl evvel Jeffrey amca öldüğünde –amcamızın– bilmem, amcamızın ölümü ile ilgili bir sürü üzücü hadise arasında bu durum sizin dikkatinizi çekti mi – ama amcamın bütün malı mülkü, her bakımdan tahminlerin çok altında çıkmıştı. Amcamızın son derece zengin olduğu zannedilirdi. Gününün en ağır basan adamlarından olduğundan kimsenin şüphesi yoktu. Fakat parasını uzak ve yabancı ülkelere belki de başka isimler altında ve kapitalistlerin kâfi derecede malûmu olan ama şimdi burada izahına lüzum görmediğimiz iratlara yatırarak servetinin miktarını gizlemek amcamın acayipliklerinden biriydi – hani akıllılık da etmiyor değildi. Sizin de bildiğiniz gibi, Jeffrey amcanın son vasiyetnamesine göre, bütün serveti bana kalmıştı; yalnız bu eski aile toprağına sahip olma hakkı sana verilmişti."

Hepzibah içindeki kin ve nefreti gizleyemeyerek, "Şimdi de bunu mu elimizden almaya çalışıyorsunuz?" diye cevap verdi. "Zavallı Clifford'ın peşini bırakmak için istediğiniz bedel bu mu?"

Hâkim yumuşak yumuşak gülümseyerek, "Asla sevgili kuzenim!" diye cevap verdi. "Aksine, siz de kabul etmelisiniz ki, akrabanızdan böyle bir yardımı kabul etmeye karar

verdiğiniz gün sizin bu imkânlarınızı iki üç misline çıkarmaya hazır olduğumu defalarca söyledim durdum. Yok yok! Ama meselenin aslı şu söylediğim gibi, amcamın muhakkak ki çok geniş olan mülkünden yarısı bile –tamamıyla eminim ki üçte biri bile– ölümünden sonra meydana çıkmadı. Şimdi kardeşiniz Clifford'ın geri kalan mülkü nasıl ele geçireceğim hususunda bana yol gösterebileceğinden eminim; böyle düşünmem için çok mâkul sebeplerim var."

İhtiyar hanımcağız, bu fikri gayet gülünç bulmuş gibi bir hisle "Clifford ha! Clifford mı gizli bir servetten haberdar? Sizi zengin yapmak Clifford'ın elinde mi?" diye haykırdı, "İmkânsız! kendinizi aldatıyorsunuz! Bu hakikaten gülünç bir şey!"

Hâkim Pyncheon, altın başlı bastonunu yere vurup, aynı zamanda sanki o heybetli varlığıyla da kanaatini iyice kuvvetlendirmek ister gibi ayağını da yere vurarak, "Karşında duranın ben olduğumdan nasıl hiç şüphe yoksa, bu da öyle şüphesiz." dedi. "Bunu bana bizzat Clifford söyledi."

Hepzibah şüpheyle, "Yok, yok!" diye haykırdı. Hayal kuruyorsunuz kuzen Jaffrey!"

Hâkim, sakin sakin, "Hayal kuran insanlardan değilim." dedi. "Amcamın ölümünden birkaç yıl evvel, Clifford, böbürlenerek, bana, uçsuz bucaksız bir servetin sırrına sâhip olduğunu söyledi. Maksadı benimle eğlenmek ve beni meraklandırmaktı. Bunu iyi biliyorum. Fakat konuşmamızın bâzı noktalarını oldukça vâzıh olarak hatırlıyorum da söylediği şeyin hakikat olduğuna tamamıyla inanıyorum. Clifford eğer isterse –ve muhakkak isteyecektir de!– şu anda bana Jeffrey amcanın ortaya çıkmayan bu muazzam mülküne ait planı, vesika ve delilleri, her ne şekilde ise, nerede bulacağımı bildirebilir. Bu sırrı o biliyor. Böbürlenmesi boş değildi. O kadar açık açık, o kadar ısrarla, o kadar katiyetle övündü ki, o esrarlı sözlerinin bir esası, bir mânası olduğu belliydi."

Hepzibah, "Ama Clifford bunu bu kadar uzun zaman niye saklasın?" diye sordu.

Hâkim gözlerini yukarı doğru dikerek, "Bu bizim günahkâr tabiatımızın icaplarından biri." diye cevap verdi. "Bana düşman gözüyle bakıyordu. Beni, içine düştüğü o ezici rezaletin, artık pek yakın olan ölümünün ve telâfi edilemez perişan durumunun sebebi olarak görüyordu. Onun için beni servet basamağında biraz daha yükseltecek olan böyle bir haberi zindanından kendi arzusuyla bana bildirmesi pek beklenemezdi. Ama artık bu sırrını açığa vurmak zamanı gelmiş bulunuyor."

Hepzibah, "Ya söylemezse? Farz edin ki söylemedi?" diye sordu. "Yahut da benim hâlâ inandığım gibi bu servete ait hiçbir bilgisi yoksa ya?"

Hâkim Pyncheon onda, her türlü şiddetten daha korkunç görünen bir sükunetle, "Sevgili kuzenim," dedi, "Geldiğinizden beri, –yakın bir akrabaya ve bu durumdaki bir insanın tabiî vasisine yakışık alacak bir şekilde– kardeşinizinin davranışlarını ve yaşayış tarzını devamlı ve dikkatli bir nezaret altına almak ihtiyatını gösterdim. Komşularınız bahçede olan biten her şeye şahittirler. Kasap, ekmekçi, balıkçı, dükkânınıza gelen bâzı müşteriler ve meraklı bir sürü yaşlı kadın evinizin içendeki sırların birçoğunu bana getirdiler. Aralarında ben de olduğum halde daha da kalabalık bir kitle, kardeşinizin kemerli penceredeki itidalsiz hareketlerine şahittirler. Bir iki hafta evvel, binlerce insan, onun neredeyse kendisini pencereden aşağı atmak üzere olduğunu gözleriyle gördüler. Bütün bu şehadetlerden, istemeye istemeye ve çok üzülerek çıkardığım netice şu ki, Clifford'ın başına gelen felâketler, zaten hiçbir zaman çok sağlam olmayan aklına öyle tesir etmiş ki serbest kalması tehlikeli olacaktır. Bunun neticesi de, bilmeniz lâzım ki, –ve bu da tamamıyla, şimdi benim vermek üzere olduğum karara bağlı olacaktır– bunun neticesi de ihtimal geri kalan bütün ömrünü, kafaları

maalesef onun durumunda olanlara mahsus umumî bir tımarhanede geçirmek üzere kapatılmasıdır."

Hepzibah, "Kabil değil! Mahsus söylüyorsunuz değil mi?" diye haykırdı.

Hâkim Pyncheon hiç istifini bozmadan, "Eğer Kuzenim Clifford," diye devam etti, "Menfaatlerinin tabiî olarak kendisini de ilgilendirmesi beklenen bir kimseye sırf kötülük olsun diye ve ona karşı beslediği nefretten dolayı, –bu da, başka sebepler kadar şuurunun bozuk olduğunu gösterir– benim için o kadar mühim olan ve kendisinin katiyen bildiğinden emin olduğum o bilgiyi bana vermeyi reddedecek olursa, onun deliliğine kanaat getirmem için bu kadarcık bir delili kâfi göreceğim. Bir defa da vicdanımın gösterdiği yoldan emin olunca, bu yolu takip edeceğimden şüphe etmeyecek kadar beni tanırsınız kuzenim Hepzibah."

Hepzibah, öfkeyle değil ama yeisle, "O Jeffrey, Kuzen Jeffrey," diye bağırdı, "Kafası bozuk olan sizsiniz. Clifford değil! Annenizin de bir kadın olduğunu unutuyorsunuz! Sizin de kız kardeşleriniz ve kendi çocuklarınız olduğunu unutuyorsunuz! Yahut da bu sefil dünyada da bir zamanlar insanlar arasında bir sevgi yahut merhamet olduğunu unutmuşsunuz! Yoksa, böyle bir şeyi nasıl aklınıza getirebilirdiniz? Genç değilsiniz, Kuzen Jeffrey! – Hayır, orta yaşlı da değilsiniz, – neredeyse, artık ihtiyar bir adamsınız! Başınızdaki saç ağarmış! Daha kaç sene yaşayacaksınız? Bu kısa zamana yetecek kadar zengin değil misiniz? Bu andan mezarınıza kadar geçecek zaman içinde aç mı kalacaksınız, çıplak mı kalacaksınız, yoksa sığınacak bir dam altı mı bulamayacaksınız? Hayır! Şimdi sahip olduğunuz servetin yarısıyla bile en âlâ yemekler yiyip, şaraplar içebilir, şimdi oturduğunuz evin iki misli daha muhteşem bir ev yaptırabilir ve herkese kaç misli daha gösteriş yapabilirsiniz. Ve sonunda da birtanecik oğlunuza, ölümünüzü rahmetle andıracak kadar servet bırakabilirsiniz! O halde bu zalimliği niye yapacaksınız? Bu

o kadar çılgınca bir şey ki, buna hâinlik bile diyemiyorum! Yazık, Kuzen Jeffrey, bu haşin ve doymaz ruh iki yüz yıldır kanımızda yaşamaktadır. Siz de aynen, sizden önce atamızın yaptığı şeyi yapıyor, bunu bir başka şekilde tekrarlayarak, ondan varis kalan laneti evlâtlarınıza devrediyorsunuz!"

Hâkim, iş meseleleri görüşüldüğü bir sırada söylenen bu son derece saçma sözleri işitince, mâkul bir kimseden beklenen bir sabırsızlıkla, "Saçmalama, Hepzibah, Allah aşkına!" diye bağırdı. "Sana kat'î kararımı bildirdim. Bunu değiştirecek de değilim. Clifford ya sırrını söyleyecek, yahut da âkibete razı olacak. Hem de kararını çabuk versin; çünkü bu sabah görülecek pek çok işim var; bazı parti arkadaşlarıyla da mühim bir yemek randevum var."

Hepzibah, "Clifford'ın hiçbir sırrı yok." diye cevap verdi. "Ve Allah da yapmayı tasarladığın şeyi sana yaptırmayacak."

Hâkim, istifini bozmadan, "Göreceğiz!" dedi. "Şimdi Clifford'ı çağırıp da bu meselenin iki akraba arasında görüşülerek dostça halledilmesini mi istersiniz, yoksa beni, mecbur edilmediğim takdirde çok memnun kalacağım, daha sert tedbirlere başvurmaya mı zorlayacaksınız, karar verin. Mesuliyet tamamıyla size aittir."

Hepzibah, kısa bir müddet düşündükten sonra, "Siz benden kuvvetlisiniz." dedi. "Kudretiniz de merhamet nedir bilmiyor! Clifford şimdi delirmiş değildir; fakat ısrarla üzerinde durduğunuz bu görüşme, onu bu hale getirecek kadar ileri gidebilir. Bununla beraber, sizi gayet iyi tanıdığım için, onun böyle kıymetli bir sırra sahip olmadığına bizzat kendinizin karar vermesine müsaade etmek galiba benim için en çıkar yol. Clifford'ı çağıracağım. Kendisine karşı merhametli davranın! Kalbinizin emrettiğinden çok daha fazla merhametli olun! Çünkü Allah'ın gözü sizin üzerinizde Jaffrey Pyncheon!"

Hâkim bu konuşmaların geçtiği dükkândan çıkarak kuzeninin arkasından salona girdi ve kendini bütün ağırlığıyla

o büyük, atadan kalma koltuğa attı. Bu koltuğun geniş kolları arasında gelmiş geçmiş bir çok Pyncheon yorgunluğunu çıkarmıştı: Oyunlarından çıkan al yanaklı çocuklar; aşk hülyaları içinde delikanlılar; dertleriyle bezgin yetişkin insanlar; geçen kışların yükü ile eğilmiş ihtiyarlar... Hepsi de burada düşüncelere dalmışlar, uyuklamışlar ve daha derin bir uykuya geçivermişlerdi. Doğru mu pek bilinmez ama, tâ eskiden beri söylendiğine göre, Hâkimin New England'daki ecdadının ilki –duvarda hâlâ resmi asılı olan o şahıs– bir sürü mümtaz misafirini işte bu sandalyede sâkin ve soğuk bir ölü olarak karşılamıştı. Kalbinden geçenleri bilmiyoruz ama o uğursuz saatten bu ana kadar belki de biraz evvel o kadar eğilmez bir sertlikte ve o kadar azimkâr gördüğümüz bu Hâkim Pyncheon kadar bezgin ve müteesir bir adam bu sandalyeye oturmamıştı. Muhakkak ki, ruhunu böyle demir gibi kuvvetlendirmek ona pek ucuza mal olmamıştı. Böyle bir sükûnet, âciz insanların hiddetinden daha fazla bir gayret ister, önünde de onu bekleyen ağır bir iş vardı daha. Şimdi otuz yıl sonra, diri diri gömüldüğü mezardan çıkıp gelen bir akrabanın karşısına geçip ondan zorla bir sır koparmak, aksi takdirde onu tekrar diri diri mezara göndermek, az iş miydi? Bir anda tasarlanıp, kestirilip atılacak ehemmiyetsiz bir şey miydi?

Hepzibah, salonun eşiğinden içeri bakarak bir şey mi söylediniz diye sordu. Çünkü Hâkimden bir ses çıktığını zannetmiş ve bunu hemencecik bir pişmanlık hareketi olarak tefsir etmişti. "Beni geri çağırdınız zannettim."

Hâkim Pyncheon sert sert kaşlarını çattı, alnı âdeta mosmor olmuştu; sert sert, "Hayır, hayır!" diye cevap verdi. "Sizi niye geri çağırayım? Zaman geçiyor! Clifford'a yanıma gelmesini söyle!"

Hâkim yeleğinin cebinden saatini çıkarmış elinde tutuyor, Cilfford gelinceye kadar ne kadar zaman geçeceğini hesaplıyordu.

XVI
Clifford'ın Odası

Hepzibah'a, bu eski ev, şu anda o uğursuz işi görmeye giderken olduğu kadar kasvetli görünmemişti hiç. Evde bir acayiplik vardı. Ayak iziyle aşınmış koridorlardan geçerek ardı ardına harap kapıları açıp, gıcırdayan merdivenden çıkarken içi yanarak ve korkuyla etrafa bakıyordu. Bu heyecanlı halinde, ardında, önünde ölülerin elbise hışırtıları duyulsa veya merdiven başında durmuş kendini bekleyen solgun yüzler görse hiç şaşmazdı. Biraz evvel geçirdiği o hiddet ve dehşet nöbetinden sonra asabı adamakıllı bozulmuştu. Ailenin kurucusuna şahsen ve tabiat itibarıyla bu kadar tıpa tıp benzeyen Hâkim Pyncheon'la olan konuşması ona o kasvetli maziyi hatırlatmıştı. Bu geçmiş, kalbini ıstırapla dolduruyordu. Pyncheonların iyi ve kötü günleri hakkında efsanevi halalar ve büyük annelerden onun kulağına kadar gelmiş olan şeyler –onları hatırlatan ocak başı ışıltıları arasında Hepzibah'ın hafızasında şimdiye kadar taptaze kalmış olan bu hikâyeler– hüzünlü anlarda hatırlanıp düşünülen aile tarihine ait birçok hâdiselerde olduğu gibi, ona şu anda kara, korkunç ve buz gibi geliyordu. Bu tarih, bütünüyle ona, bir felâket serisinden başka bir şey değilmiş gibi geliyordu; bu felaket serisi her nesilde hep aynı umumî renk içinde tekrarlanıyor, yalnız dış şekil müstesna pek az değişiyordu. Fakat şu anda Hepzibah'a sanki Hâkim, Clifford ve kendisi –üçü birden– evin tarihine yeni bir hâdise ilâve etmek üzereymişler gibi geliyordu; bundaki haksızlık

ve acı hepsini geçecek ve bu yüzden de bu hâdise hepsini bastıracaktı. İşte böylece geçip gitmekte olan o anın üzüntüsü bir hususiyet kazanmış ve son haddini bulmuş gibi olur; bir müddet sonra çaresiz hususiyetini kaybeder, ölümün her zamanki kül rengi içinde, yahut ta geçmiş yılların mesut hâdiseleri içinde erir gider. Bir şey, kıyas edersek, ancak bir an için garip ve şaşırtıcı görünür. İçinde keder ve sevinci birleştiren bir hakikat olur.

Fakat Hepzibah kendini, o anda beklenmeyen bir şeyin vuku bulmakta olduğu ve hemen de sona ereceği hissinden bir türlü kurtaramıyordu: tir tir titriyordu, içinden gelen bir hisle kemerli pencere önünde durakladı, sokaktaki sabit şeyleri yakalayıp kafasına yerleştirerek, içinde bulunduğu o fır fır titrek durumdan kurtulmak için dışarıya baktı. Her şeyin dün olduğu gibi, geçip giden sayısız eski günlerde olduğu gibi, aynı şekilde yerli yerinde durduğunu görmek onun üzerinde âdeta bir nevi şok tesiri yaptı; yegâne fark, güneşlik hava ile azgın fırtına arasındaki farktı. Gözleri yol boyunca uzanarak, kapı kapı dolaştı, şurasında burasında su birikmiş ve su ile doluncaya kadar farkedilmeyen, çukurlarıyla ıslak yaya kaldırımlara takıldı. İyi görmeyen gözlerini, bir terzi kadının oturmuş iş yapmakta olduğunu yarı fark edip, yarı tahmin ettiği bir pencereyi daha iyi görebilmek ümidiyle son haline kadar kıstı; hatta tâ bu kadar uzaktan da olsa Hepzibah o meçhul kadının dostluğuna sığındı; sonra hızlı hızlı geçen bir araba dikkatini çekti; araba köşeyi dönünceye kadar da onun ıslak pırıl pırıl tepesini, suları etrafa fışkırtan tekerleklerini seyretti. Hepzibah'ın, dehşet içinde ve haddinden fazla ağır bir yük altında olduğu için böyle boş ehemmiyetsiz şeylerle uğraşan kafası daha öteye geçemedi. Araba gözden kaybolunca bir an daha öyle kıpırdamadan durdu; çünkü yamalı elbiseleri içinde Venner Amca görünmüştü; doğu rüzgârı kemiklerine işlediğinden romatizmadan aksayarak yolun başından

aşağı doğru ağır ağır geliyordu. Hepzibah onun daha da yavaş geçmesini ve onu titreten bu yalnızlığında kendisine biraz daha arkadaşlık etmesini istedi. Ona içinde bulunduğu bu ânı unutturup, tâ yanı başında olan şeyle arasına beşerî varlıklar koyacak her şeyi –üzerine aldığı o kaçınılmaz vazifeyi bir an için geciktirebilecek her şeyi– bütün bu çeşit engelleri memnuniyetle karşılıyordu. Kaygusuz olanlardan sonra, böyle boş şeylerle, en çok, kederli olanlar oyalanır.

Hepzibah'ın zaten kendi içindeki ızdıraba tahammülü yoktu; Clifford'a vereceği ızdıraba ise hiç tahammülü yoktu. Bu kadar dayanıksız ve o zamana kadar başına gelen felâketler altında bu kadar ezilmiş bir insanı, bütün ömrünce başının belâsı kesilen bu haşin, pervasız adamla yüzyüze getirmek, onu büsbütün mahvetmekten başka bir şey değildi. Hatta böyle acı hâtıralar olmasa bile, şu anda aralarında birbirinin menfaatine aykırı bir durum da mevzubahis olmasa, yine de, daha hassas yaratılışta bir insanın, hoyrat, kuvvetli ve dediği dedik bir insan karşısında tabiî olarak duyacağı nefretin bile ona zarar vereceği muhakkaktı. Bu tıpkı, zaten çatlak olan porselen bir vazoyu granit bir sütun üzerine fırlatıp atmaya benzerdi. Şimdiye kadar Hepzibah, kuzeni Jeffrey'in kuvvetli şahsiyetini bu kadar tam olarak anlayamamıştı. Kafası kuvvetli, iradesi kuvvetli, erkekler âleminde faal olarak geçen uzun senelerin verdiği bir kudretle kuvvetli ve Hepzibah'ın emin olduğu üzere, bencil gayelerini sefil vasıtalarla ele geçirmekte gösterdiği pervasızlığıyla kuvvetliydi. Hâkim Pyncheon'ın, Clifford'ın bir sırra sahip olduğu şeklindeki zehabı[1] da güçlüğü biraz daha arttırıyordu. Onun gibi dediği dedik ve daima dirayetli olan kimseler, pratik işlerde tesadüfen yanlış bir fikre sahip olurlarsa, onu doğru bilinen şeyler arasına sıkıştırıp öyle kaynatırlar ki o fikri onların kafasından çıkarıp atmak bir meşeyi köklemek kadar güç olur. Böylece, Hâkim, Clifford'dan imkânsız bir

1 Zehab: Bir sanıya, zanna kapılma.

şey istediğine göre, o da bunu yerine getiremeyeceğine göre, Clifford'ın mahvı muhakkaktı. Çünkü güzellikler içinde geçen bir hayatı musiki nağmelerinin akışına ve âhengine bırakmaktan daha başka işi olmaması gereken Clifford'ın o yumuşak şair tabiatı böyle bir adamın elinde ne hâle gelirdi! Daha doğrusu, zaten ne hâle gelmişti? Mahvolmuştu! Kül olmuştu! Yok olmasına ramak kalmıştı! Yakında da tamamıyla yok olacaktı!

Hepzibah, bir an, Hâkimin dediği gibi Clifford'ın ölen amcalarının kayıp emlâkine dair sahiden bir bildiği olması ihtimalinin sözkonusu olabileceğini düşündü. Kardeşinin yaptığı bâzı müphem imaları hatırladı; eğer bu aslında tamamıyla imkânsız bir faraziye olmasaydı, bunların bu tarzda tefsiri mümkün olurdu. Bir zamanlar Avrupa seyahatlerinden, oralarda yaşamaktan bahsedilmiş, yurtta geçecek şaşaalı bir hayata ait hülyalar kurulmuş, tahakkuk ettirilmeleri için sonsuz bir servete ihtiyaç gösteren parlak hülyalar kurulmuştu. Eğer bu servet elinde olsaydı, Hepzibah, bunun hepsini memnuniyetle o taş kalpli akrabasına bahşeder, Clifford'a bu eşsiz evin hürriyet ve inzivasını satın alırdı. Ama Hepzibah kardeşinin bu planlarının, tıpkı annesinin dizi dibinde küçük bir sandalyeye oturup gelecekte neler yapacağını anlatan bir çocuğun hayalleri kadar asılsız esassız olduğuna inanıyordu. Clifford'ın elindeki altınlar bir hayalden ibaretti ve bu da Hâkim Pyncheon'ın işine yaramazdı.

Bu felâket anlarında kendilerine yardım edecek kimse yok muydu? Bir şehrin ortasında olduğu halde hiçbir yardım imkânı olmaması Hepzibah'a garip geldi. Pencereyi açıp bir çığlık atmak ne kadar kolaydı; bu kadar acı bir çığlığı duyan herkes, bunun müthiş bir buhran içinde olan bir insan ruhunun haykırışı olduğunu derhal anlayarak, onun imdadına koşacaktı. Ama bu ne kadar inanılmaz, adeta ne kadar gülünecek acı bir şeydi ki –bu hissiz çılgınlar âleminde de nasıl bu hep böyledir, diye düşündü Hepzibah– kim olursa

olsun, ne kadar iyi bir maksatla gelmiş olursa olsun, her gelenin kuvvetli tarafı tutacağı muhakkaktı. Kudretle haksızlık birleşince, tıpkı mıknatıs gibi, dayanılmaz bir cazibe kazanır. Karşılarında Hâkim Pyncheon vardı –halk nazarında mümtaz bir mevkii olan, yüksek rütbeli, büyük servet sahibi, hayırsever kongre âzası, kilise müdavimi ve kendisine iyi bir isim temin edecek başka ne varsa hepsiyle yakından ilgili bir kimse– o üstünlük sağlayan bütün bu taraflarıyla öyle heybetliydi ki, Hepzibah kendisi bile, bu dış görünüşteki dürüstlüğün kof olduğu hususunda vardığı neticelerden ürküp kaçınmadan edemiyordu. Bir yanda Hâkim – ya öteki yanda kim? Mücrim Clifford! Bir zamanlar herkesin diline düşmüş bir kimse! Şimdi ise, hayal meyal hatırlanan bir yüz karası!

Yine de, Hâkimin herkesi kendi tarafına çekeceğini bilmesine rağmen, Hepzibah kendi başına bir harekette bulunmaya o kadar alışmamıştı ki, başkasından gelecek küçük bir fikir onu ne tarafa olsa yöneltebilirdi. Küçük Phoebe Pyncheon, işe yarar bir fikir vermese bile, sırf sıcak, canlı yaratılışıyla derhal durumu hafifletirdi. Hepzibah'ın aklına ressam geldi. Genç, tanınmamış, sadece başıboş bir maceraperest de olsa, Hepzibah, Holgrave'de, buhranlı bir anda sahibini tebarüz ettirebilecek bir kudretin farkına varmıştı. Böyle düşünerek örümcekler sarmış ve çoktandır açılmamış bir kapının sürgüsünü çekti; eskiden, evin Hepzibah'ın oturduğu bu tarafından gezginci ressamın şimdilik muvakkaten yerleştiği çatılı kısma geçmek için kullanılan bir kapıydı bu. Ressam orada yoktu. Masada yüzükoyun kapanmış bir kitap, bir tomar müsvedde, yarısı basılmış bir tabaka kâğıt, bir gazete, şimdi meşgul olduğu işe ait bazı âletler, bir tarafa atılmış bir takım madenî levha, resimler, sanki Holgrave oralarda yakın bir yerdeymiş intibaını uyandırıyordu. Ama günün bu saatinde, Hepzibah'ın da tahmin edebileceği gibi, ressam iş yerindeydi. Geçkin kız kasvetli düşünceleri

arasında, içinde beliren insiyakı bir tecessüsle, madenî levha resimlerden birine baktı ve kendisine aksi aksi bakan Hâkim Pyncheon'ı gördü. Kaderle yüzyüze gelmişti. Hayal kırıklığı ile kalbi burkularak, neticesiz kalan, bu aranmadan geri döndü. Bütün o inziva yıllarında, yalnızlığın ne olduğunu hiçbir zaman şimdiki kadar hissetmemişti. Sanki ev bir çöl ortasındaymış gibiydi; yahut da bir büyü ile etrafta oturanların veya yanından geçenlerin gözüne görünmez hale getirilmişti; her türlü aksilik, feci bir kaza olabilir veya cinayet işlenebilir, fakat yardıma gelen kimse olmazdı. Hepzibah, hayatını, dostlarından uzak geçirmişti. Allah'ın yaratıklarına, birbirlerine vermelerini emrettiği bir destekten o kendini isteyerek mahrûm etmişti; şimdi de Clifford'la ikisinin kendi kanlarından olan düşmanları eline böyle kolayca düşüvermeleri ona verilen bir cezaydı.

Yine kemerli pencereye dönerek, gözlerini yukarı kaldırdı –çatık kaşlı, etrafını iyice seçemeyen zavallı Hepzibah, gözlerini Semavata dikti– ve olanca gayretiyle, kat kat koyu kurşunî bulutlar arasından yukarıya bir dua göndermeye çalıştı. Bu bulutlar, sanki yeryüzü ile daha yüce ülkeler arasında muazzam, kasvetli bir sürü beşerî derdin, şüphenin, şaşkınlığın ve buz gibi soğuk bir ilgisizliğin timsali olarak toplanmışlar gibiydi. Hepzihah'ın imanı çok zayıftı; dua da bu şekilde kaldırılıp yükseltilemeyecek kadar ağırdı. Duası bir külçe kurşun halinde düşüp, gerisin geri kalbine gömüldü. Hepzibah, Tanrı'nın, bir insanın bir diğerine yaptığı böyle ufak tefek haksızlıklara karışmadığı ve tek bir ruhun böyle ehemmiyetsiz ıstıraplarına sürecek merhemi de olmadığı; O'nun adaletini ve rahmetini, geniş bir şekilde, güneş gibi bir anda kâinatın yarısına birden saçıverdiği gibi zavallı bir düşünceyle âdeta çarpılmış gibi olmuştu. Vüs'atı, bu şeyi hiçe indiriyordu. Fakat Hepzibah, her kulübenin penceresine nasıl ılık bir güneş ışığı değiyorsa, aynı şekilde

her ihtiyaç anında da Tanrıdan bir sevgi ve merhamet ışığı geldiğini bilmiyordu.

Nihayet, Clifford'a vereceği ezayı geciktirmek için başka bir sebep bulamayarak –pencerede böyle oyalanmasının, gidip ressamı aramasının, hatta akîm kalan duasının bile hakikî sebebi onun bu işi yapmak istemeyişi idi– hem de Ḥâkim Pyncheon'ın, aşağı kattan, geciktiği için kendisine çıkışan haşin sesini duymaktan korkarak, ağır ağır ilerledi ve kapıyı vurdu.

Hiç cevap yoktu.

Nasıl cevap olurdu ki? İçinden istemeyip çekindiği için eliyle kapıya o kadar yavaş dokunmuştu ki, bunun içerden duyulması imkânsız gibiydi. Hepzibah tekrar vurdu. Yine cevap yok! Bu da şaşılacak bir şey değildi. Bütün kalbi titreyerek vurmuş, nasıl olduğu bilinmez bir kuvvetle, kendi içindeki dehşeti vuruşlarıyla belli etmişti. Clifford, tıpkı gece yarısı korkuya kapılan bir çocuk gibi, yüzünü yastığa kapatacak ve yatak çarşaflarını başına çekecekti. Üçüncü defa, üç kere hafif fakat gayet belirli ve manalı bir şekilde kapıya vurdu; çünkü ne kadar ihtiyatla ve ustalıkla mânasını değiştirmeye çalışırsak çalışalım, el ister istemez o hissiz tahtaya içimizdeki duyguyu az çok geçirir.

Clifford hiç cevap vermedi.

Hepzibah, "Clifford, sevgili kardeşim!" dedi, "İçeri gireyim mi?"

Sessizlik.

İki üç kere ve daha da fazla, Hepzibah onun ismini tekrarladı fakat hiçbir netice alamadı; nihayet, kardeşinin, âdeti hilâfına, çok derin bir uykuya dalmış olduğunu düşünerek, kapıyı açtı, içeri girdi, oda bomboştu. Clifford dışarıya, Hepzibah'ın haberi olmadan nasıl ve ne zaman çıkabilirdi? Acaba havanın fırtınalı oluşuna bakmayarak ve evin içinde insanı bezdiren bu havadan usanarak bahçede her zamanki yerine

gitmiş de, şu anda kasvetli kameriyenin içinde tir tir titriyor muydu? Bu kabil miydi? Hemen çabucak bir pencere açtı; türbanlı başını dışarı çıkarıp zayıf vücudunu yarı beline kadar sarkıtarak bulanık gören gözlerinin müsaadesi nispetinde bütün bahçeyi tamamıyla gözden geçirdi. Kameriyenin içini tepeden akan su damlalarının ıslattığı değirmi sırayı görebiliyordu. Kameriyede kimseler yoktu. Clifford oralarda değildi; yalnız, gizlenmek için, (bir an Hepzibah'ın aklından bu ihtimal geçti) çite rastgele dayanmış bir tahta çerçeveyi sarıp birbirine sımsıkı dolaşan ıslak geniş yaprakların büyük gölgesine sığınmışsa o başkaydı. Ama bu imkânsızdı; orda yoktu; çünkü, Hepzibah baktığı sırada o yerden ihtiyar bir kedi yavaşça çıkıp, bahçenin karşı tarafına geçmeye başladı. Kedi iki kere durup havayı kokladı ve sonra yeniden salonun penceresi istikametinde yürümeye devam etti. Bu cinse has o hırsızlama, kuşkulu halden dolayı mı, yoksa bu kedinin aklından daha zararlı düşünceler geçiyor gibi görünmesinden mi her nedense, ihtiyar hanım, içinde bulunduğu o son derece şaşkın vaziyete rağmen, hayvanı oradan uzaklaştırmak arzusunu duydu ve bu maksatla aşağıya bir pencere değneği fırlattı. Kedi, tıpkı yakalanan bir hırsız veya cani gibi gözlerini kaldırıp ona baktı ve hemen kaçmaya başladı. Bahçede başka hiçbir canlı görünmüyordu. Horozla ailesi de ya bitip tükenmeyen bu yağmurdan usanarak kümeslerinden çıkmamışlar, yahut da münasip ve makul olduğu üzere oraya dönmüşlerdi. Hepzibah pencereyi kapattı.

Fakat Clifford neredeydi? Acaba, başının belâsı o iblisin geldiğini fark ederek, Hâkimle Hepzibah dükkânda konuşurlarken, sessizce merdivenlerden süzülüp, dış kapının sürgülerini yavaşça açarak, sokağa mı kaçmıştı? Aklına bu gelince, onun, evde giydiği eski biçim elbiseler içinde kırçıl, buruşuk, ama yine de çocuk gibi görünen yüzünü görür gibi oldu; insan rüyada bazen kendini bu kılıkta herkesin gözü önünde görerek kâbus geçirir. Biçare kardeşi bu hâliyle

şehrin ortasında başıboş dolaşacak, tıpkı, öğle üzeri göründüğü için insanı daha da ürperten bir hortlak gibi, bütün gözleri, herkesin hayret ve nefretini üstüne çekecekti. Kendisini tanımıyan yenilerin alayına mâruz kalmak – bir zamanlar tanıdıkları bu yüzü belki de hatırlayacak olan bir iki yaşlı kimsenin daha da keskin olan istihfaf ve infialine mâruz kalmak! Sokaklarda konuşacak yaşa geldikleri zaman sanki hepsi de şeytanın oğullarıymış gibi güzel ve kutsi şeylere karşı artık bütün saygılarını kaybeden; keder karşısında merhamet nedir bilmeyen; içine çöreklendiği insan bedenini kudsileştiren, o mukaddes ızdıraptan hiç anlamayan... O erkek çocukların oyuncağı olmak! Onların alayları, avaz avaz şirret bağırışları ve zalim kahkahaları karşısında harekete geçip, üzerine atacakları sokak pisliğiyle hakarete uğrayıp, yahut da pek âlâ olabileceği gibi, ona hatta düşüncesizce bir lâf söyleyen bile olmadığı halde sırf durumunun acayipliği yüzünden, ya Clifford, kendini kaybederek olmayacak şeyler yapmaya kalkar ve böylece delilik yaftasını kat'î olarak yerse ne olacaktı? Böylece Hâkim Pyncheon'ın şeytanî planlar kendiliğinden tahakkuk ediverecekti!

Sonra Hepzibah, şehrin hemen hemen çepeçevre su ile kuşatılmış olduğunu düşündü. İskeleler, limanın ta ortasına kadar uzanırdı oralarda her zaman dolaşan bir sürü tüccar, işçi ve denizci de bu berbat havada oralarda bulunmayacakları için bu yerler bomboş olacaktı. Sisler içinde uzayıp giden her iskele, yanına demirlenen teknelerle ıpıssızdı. Kardeşinin gayesiz adımları oraya doğru gider de, Clifford bir an eğilip derin karanlık sulara bakacak olursa, kendi kendine, en emin sığınağın ayağının dibinde olduğunu ve bir tek adımla, yahut vücudunun en küçük bir muvazenesizliğiyle artık ebediyen o akrabasının elinden kurtulabileceğini düşünemez miydi? Ah, bu şeytan! Onun o sonsuz elemini rehin gibi kullanmak! Üzerine o elemin kurşun gibi ağırlığı ile batmak ve bir daha hiç çıkmamak!

Bu son düşüncenin dehşeti Hepzibah'ın dayanabileceğinden de fazlaydı. Şimdi hatta Jeffrey Pyncheon'ın bile ona yardım etmesi lâzımdı. Bağırarak koşa koşa merdivenlerden indi.

"Clifford gitmiş!" diye bağırdı. "Kardeşimi bulamıyorum! İmdat, Jeffrey Pyncheon! Başına bir iş gelecek!"

Salonun kapısını ardına kadar açtı. Ama penccerenin önünde uzanan dalların gölgesi, isle kararmış tavan ve duvarların koyu renkli meşe ağacı kaplaması yüzünden odaya o kadar az ışık giriyordu ki Hepzibah miyop gözleriyle Hâkimi adamakıllı göremiyordu. Bununla beraber, Hâkimi o âile koltuğunda, odanın ortasına yakın bir yerde, yüzü bir parça dönük olarak, bir pencereye doğru bakar durumda oturuyordu işte, bundan emindi. Hâkim Pyncheon gibi olan insanların asabı o kadar kuvvetli ve sâkin olur ki, ihtimal Hepzibah gittiğinden beri bir defadan fazla yerinden oynamamış ve o son derece sâkin tabiatı ile o vaziyetini muhafaza etmişti.

Hepzibah, salonun kapısından dönüp diğer odalara aramaya giderken, "Sana söylüyorum, Jeffrey," diye sabırsız sabırsız seslendi; "Kardeşim odasında yok! Kendisini aramakta bana yardım etmelisiniz!"

Fakat Hâkim Pyncheon, öyle, sinirleri bozuk bir kadının endişesine kapılarak vakur tabiatına ve malûm şahsi prensiplerine uymayacak bir telâşla koltuğundan fırlayacak adam değildi. Ama, bu meseleyle olan ilgisi düşünülürse, bir parça daha canlılıkla yerinden kımıldayabilirdi.

Hepzibah başka bir taraftaki aramasından eli boş dönerek tekrar salonun kapısına doğru yürüdü ve "Beni işitiyor musun, Jeffrey Pyncheon?" diye haykırdı, "Clifford gitmiş!"

Bu anda, salonun eşiğinde, bizzat Clifford'ın kendisi göründü; içeriden geliyordu. Yüzünde gayri tabiî bir solgunluk vardı; hakikaten o derece ölü gibi bembeyazdı ki,

koridorun alaca ışığında Hepzibah sanki sadece onun yüzüne ışık vuruyormuş gibi bütün hatlarını olduğu gibi fark edebiliyordu. Yüzündeki canlı ve vahşi ifade de aynı şekilde hatlarını aydınlatmaya yetiyor gibiydi; yüzünde, hareket tarzının ifade ettiği heyecanlara uyan bir istihfaf ve alay ifadesi vardı. Clifford yarı dönük bir durumda eşikte durmuş parmağıyla salonun içini gösteriyor ve sanki son derece gülünç bir şeye bakmaları için yalnız Hepzibah'ı değil, bütün dünyayı çağırmak istiyormuş gibi parmağını yavaş yavaş hareket ettiriyordu. Bu kadar vakitsiz ve lüzumsuz olan bu hareket –her şeyden çok sevince benzeyen bir ifadeyle birleşince– Hepzibah'ı, o aksi akrabasının bu uğursuz ziyaretinin, zavallı kardeşini katiyetle deliliğe sürüklediği düşüncesiyle korkuttu. Hâkimin sükûnetini de, kardeşinin böyle delilik alametleri gösterdiği sırada kurnazca kollamasına hamletti.

Kız kardeşi, ihtiyatlı olması için eliyle işaret ederek? "Sakin ol Clifford!" diye fısıldadı. "Ne olur, Allah aşkına sâkin ol!"

Clifford biraz önce içinden çıktığı odaya işaret ederek daha da coşkun bir hareketle, "O sâkin olsun! Başka ne yapabilir?" diye cevap verdi. "Bize gelince Hepzibah, artık dans edip oynayabiliriz?! – Şarkı söyleyip gülebilir, oynayıp istediğimizi yapabiliriz! Üzerimizdeki yük kalktı, Hepzibah! Artık yükümüz bu bezgin dünyadan çıkıp gitti; biz de küçük Phoebe kadar hafifleyip neşelenebiliriz!"

Ve sözlerine uyarak gülmeye başladı; parmağıyla hâlâ, salonun içindeki ve Hepzibah'ın göremediği o şeyi gösteriyordu. Hepzibah birden müthiş bir sezişle irkildi. Atılıp Clifford'ın yanından geçerek odanın içine daldı; fakat hemen aynı anda geri döndü; boğazında bir hıçkırık düğümlenmişti. Korkarak, anlamak ister gibi kardeşine bakınca, Clifford'ın tepeden tırnağa tirtir titreyip ürperdiğini, ama yine de bütün bu heyecan ve telâşı içinde, o coşkun neşesinden bir şey kaybetmediğini gördü.

Hepzibah, nefesi kesilmiş gibi, "Aman Allahım! Şimdi ne olacağız?" diye inledi.

Clifford her zamanki halinin tam aksine, âni bir kararla, "Gel!" dedi. "Burada fazla gecikiyoruz! Bu eski evi kuzenimiz Jeffrey'e bırakalım! Gayet iyi bakar!"

Hepzibah, Clifford'ın üzerinde, doğu fırtınalarının hüküm sürdüğü bu günlerde devamlı olarak büründüğü ve çok eskiden kalma bir pelerin bulunduğunu fark etti. Clifford eliyle işaret etti ve Hepzibah'ın anlayabildiğine göre, evden beraberce ayrılacaklarını bildirdi. Aslında zayıf karakterli kimselerin hayatlarında, karmakarışık, karanlık veya sarhoş anlar –cesaretin en çok belirdiği imtihan anları vardır– ama bu kimseler o anda kendi başlarına bırakılırlarsa, maksatsız gayesiz hareketlerle sallanır yahut hatta bir çocuktan bile gelse, kendilerine gösterilen yolu hiç düşünmeden itirazsız kabul ederler. Bu, ne kadar olmayacak, ne kadar çılgınca bir şey de olsa, önlerinde bir maksat bulunması Allah'ın bir lütfûdur. Hepzibah işte şimdi bu haldeydi. Harekete geçmeye ve mesuliyet yüklenmeye alışık olmadığından ve gördüğü şey kendisini dehşet içinde bıraktığından, bu işin nasıl olduğunu sormaya veya hatta tahayyül etmeye de korktuğundan – âdeta kardeşinin peşini bırakmayan bu felâketten ürkmüş ve evi sanki bir ölüm korkusuyla doldurup, düşünce denen şeyi silip götüren o karanlık, kalın ve boğucu dehşet havasıyla şaşkına dönmüş olduğundan Hepzibah, hiçbir şey sormadan hemencecik, Clifford'ın arzusuna boyun eğiverdi. Kendisi iradenin uykuya yattığı bir rüya âleminde gibiydi. Alelâde zamanlarda o derece iradesiz olan Clifford bu gergin buhran içinde iradesini bulmuştu.

Clifford sert sert, "Böyle niye oyalanıyorsun?" dedi. "Pelerininle şapkanı mı giyeceksin, ne giyeceksen giy! Ne olursa olsun; zavallı Hepzibah'cığım, güzel yahut fevkalâde görünmen imkânsız! Cüzdanını al, içinde para da olsun ve hemen gel!"

Hepzibah sanki yapılacak veya düşünülecek başka bir şey yokmuş gibi bu emirlere itaat etti. Evet, doğru, Acaba ne zaman uyanacağım ve daha ne tahammül edilmez, baş

döndürücü bir felâketin şahikasında ruhum bu muammadan kurtulmak için çırpınacak ve ben de hakikatte bunların hiçbirinin olmadığını anlayacağım diye düşündü. Hayır, hayır bunlar asla hakikat olamazdı; böyle kapkara, fırtınalı bir gün daha henüz doğmamıştı; Clifford gülmemiş, eliyle işaret etmemiş ve ona kendisiyle beraber gelmesini söylememişti; sâdece, tek başına uyuyanlarda ekseriya görüldüğü gibi, bir sabah rüyasında bir sürü akıl almaz felâketlerin kâbusu içinde idi!

Hepzibah oradan oraya gidip küçük hazırlıklarını yaparken, "Şimdi... şimdi uyanacağım, muhakkak uyanacağım!" diye düşünüyordu. "Artık daha fazla tahammül edemem! Hemen uyanmalıyım!"

Ama o an, o uyanma ânı bir türlü gelmedi. Hatta evden çıkmadan hemen önce, Clifford yavaşça salon kapısına gidip, odanın yegâne sahibine bir veda selâmı gönderirken bile uyanamadı.

Clifford, Hepzibah'a, "Bizimki şu haliyle ne gülünç!" diye fısıldadı. "Tam da beni tamamıyla kıstırdığını zannettiği bir zamanda! Gel gel; çabuk ol Yoksa Mümin'le Ümid'in peşine düşen Ümitsizlik Devi[1] gibi yerinden fırlayıp bizi yakalar daha!"

Sokağa çıktıkları zaman, Clifford, ön kapının direklerinden biri üzerindeki bir şeye Hepzibah'ın dikkatini çekti. Bu kendi isminin baş harflerinden başka bir şey değildi; bunu oraya biraz da o kendine has süslü harflerle çocukken kendisi kazımış. İki kardeş, Hâkim Pyncheon'ın ecdadının evinde kendi kendine oturur bırakıp gittiler; Hâkim öyle ağır bir yığın halinde idi ki, tıpkı hainliklerinin tam ortasında mahvolup pelte pelte vücudunu o cefakârın göğsünde, istediği şekilde defetmesi için bırakıp giden ölü bir kâbus gibi idi.

1 İngiliz yazarı John Bunyan'ın (1628-1688) *The Pilgrim's Progress–Hac Yolcusu* (1678) adlı eserindeki kahramanlar.

XVII
İki Baykuşun Kaçışı

Yaz olduğu halde Hepzibah'la Cilfford, Pyncheon Sokağı'ndan yukarı, şehrin ortasına doğru rüzgâra karşı yürümeye başladıkları zaman, Hepzibah'ın ağzının içinde kalan bir kaç dişi doğu yelinin tesiriyle çarpmaya başladı. (Her ne kadar, bilhassa elleriyle ayakları, şimdiye kadar hiç böyle bir ölüm soğukluğu hissetmemişse de) Hepzibah'ı titreten sırf o amansız rüzgâr değildi. İçinde öyle bir heyecan vardı ki bu, vücudundaki titremeyle birleşerek ruhunu, bedeninden fazla titretiyordu. Dünyanın o açık, rüzgârlı havası ne kadar da insanı rahatsız ediyordu! Hakikaten de, her yeni maceraperest, bu havanın içine, hatta damarlarındaki kan fıkır fıkır kaynarken bile atılsa aynı şeyi hisseder. O halde, ya Hepzibah'la Clifford, yaşları ilerlemiş olduğu halde bu kadar bir çocuk gibi tecrübesiz kalan bu iki insan, eşikten adımlarını atıp, Pyncheon Karaağacının o geniş gölgesini arkalarında bıraktıkları zaman neler hissetmişlerdi! Aynen, elinde bir yirmibeşlik ve bir de bisküvi parçasıyla dünyanın öbür ucuna yapacağı yolculuğu düşünen bir çocuk gibi! Ortalıkta avare dolaşıyorlardı. Hepzibah hep akıntıya kapılmış da yüzüyor gibi berbat bir his içindeydi. Kendi kendini idare melekesini kaybetmişti; fakat etrafı saran güçlükleri düşününce bu melekeyi yeniden kazanmak için gayret sarfetmeyi beyhude buluyor, hem de üstelik kendinde böyle bir şeye teşebbüs kudretini bulamıyordu.

Çıktıkları bu acayip yolculuğa devam ederlerken, Hepzibah ara sıra yan gözle Clifford'a bakıyor, kardeşinin kuvvetli bir heyecanla dolup taştığı gözünden kaçmıyordu. Aslında onu, hareketlerine bu kadar âni olarak ve bu kadar karşı durulmaz bir şekilde hâkim yapan bu idi. Bu, daha ziyade, şarabın verdiği coşkunluğa benziyordu. Yahut da hayalimizi biraz daha genişletirsek bu, akortsuz bir âlet üzerinde serazat bir canlılıkla çalınan neşeli bir musiki parçasına benzetilebilirdi. Akortsuz çatlak sesin dâima duyulması ve ekseriya en ulvî ve yumuşak bir ahenk arasında çatlak çatlak belirmesi gibi, Clifford da baştan aşağı bir titreme içindeydi ve bu onda en çok, en muzaffer tebessümü esnasında ve âdeta yürürken zıplamadan duramayacakmış gibi olduğu zamanlarda görülüyordu.

Dışarda pek az kimseye rastladılar; hatta Yedi Çatılı Ev'in bulunduğu ıssız yerden umumiyetle şehrin daha kalabalık ve hayhuylu olan kısmına geçtikleri zaman bile! Girintili çıkıntılı satıhlarının orasında burasında biriken sularla parıldayan kaldırımlar; sanki bütün ticaret hayatı o bir tek eşyanın üzerinde dönüyormuş gibi vitrinlerde göze batacak şekilde teşhir edilen şemsiyeler; at kestaneleriyle Karaağaçların, fırtına ile vakitsiz kopup, yol boyunca yayılmış ıslak yaprakları; uzun uzun ve durmadan yıkandıkça, inadına daha beter kirlenen sokağın ortasındaki bir çamur birikintisi, bunlar son derece iç karartıcı bir manzaranın ancak göze batan taraflarıydı. Hareket ve insan namına da, üzerinde su geçirmez bir başlıkla başını ve omuzlarını koruyan bir arabacının sürdüğü bir araba veya faytondan; sanki yeraltı lâğımından sürünüp çıkmış gibi duran ve oluğun üzerine eğilerek paslı çiviler bulmak için ıslak çöpleri bir değnekle karıştıran yalnız bir ihtiyardan, postahanenin kapısı önünde bir gazete müdürü ve türlü işlerle meşgul bir politikacı ile durmuş geciken postayı bekliyen bir iki tüccardan, bir sigorta idarehanesinin penceresinden boş gözlerle

sokağa bakıp, havaya küfreden, umumî haberler kadar mahallî dedikodunun kıtlığından dolayı kendi kendilerini yiyen bir iki emekli gemi kaptanının yüzünden başka bir şey yoktu. Hepzibah'la Clifford'ın beraberlerinde götürdükleri sırrı bilmek bu meraklılar için ne büyük bir define olurdu. Ama bu iki insan aynı anda geçen ve eteklerini tesadüfen bileklerinden bir parçacık yukarıya kaldıran genç bir kız kadar bile dikkati çekmedi. Eğer günlük güneşlik bir gün olsaydı, birtakım tenkitkâr sözler işitmeden sokaklardan geçmeleri kabil olmazdı. Şimdi ihtimal bu kasvetli ve berbat havaya uygun düştüklerinden göze pek batmıyorlardı; sanki üzerlerine vuran ışık o kurşunî renkli zulmette eriyor ve kaybolması ile unutulması bir oluyordu

Zavallı Hepzibah! Bunun böyle olduğunu anlayabilseydi, içi bir parça rahat ederdi. Çünkü, bütün öbür dertlerine bir de –tuhaf ama– bir kadın ve ihtiyar bir kız olarak kılıksızlığından dolayı duyduğu bir azap ekleniyordu. Onun için, mecburen büzülebildiği kadar büzülmeye çalışıyor, böylece, âdeta herkesi, karşılarında iplikleri çıkmış ve rengi iyice atmış ve fırtına ortasında havalanmaya çıkmış bir pelerinle bir kapişondan başka bir şey bulunmadığına inandırmayı umuyordu.

Yollarına devam ederlerken, müphem bir hayal âlemi içinde olduğu hissi, belli belirsiz bir şekilde etrafını sarmakta devam etti ve bu onun vücuduna öyle işledi ki, bir eli öbür elinin temasını hissetmiyordu âdeta. Kat'i olsun da ne olursa olsun, bu duruma tercih edilirdi. Kendi kendine fısıldayarak tekrar tekrar, "Uyanık mıyım? Uyanık mıyım?" diye soruyor ve uyanık olduğunu tam olarak anlamak için bazen yüzünü soğuk soğuk esen rüzgâra tutuyordu. Clifford buraya, bile bile mi gelmişti, yoksa tesadüfen mi gelmişlerdi, her ne ise, kendilerini boz renkli taşlardan yapılmış büyük bir binanın kemerli kapısından geçer buldular, içerisi çok genişti ve tavan yerden çok yüksek olup şu anda

kısmen duman ve buharla doluydu; bu, kesif bir halde yukarı doğru kıvrılıp başları üzerinde yalancı bir bulut dalgası meydana getiriyordu. Bir tren hemen kalkmak üzereydi; lokomotif tıpkı, sabırsız sabırsız ileri atılmayı bekleyen bir kısrak gibi homurdanıp titizleniyordu; çan da acele acele çaldı. Bu, çabucak geçiveren hayatın bize lütfettiği o âcil davete nasıl da benziyordu. Hiç sormadan ve durmadan –Clifford'ı ve dolayısıyla Hepzibah'ı bu kadar garip bir şekilde hükmü altına almış olan ve daha ziyade pervasızlık denebilecek, o karşı durulmaz azimle– kardeşi, Hepzibah'ı vagonlara doğru sürükledi ve içeri girmesine yardım etti, işaret verildi; makine kısa fasılalarla çabuk çabuk nefes alarak puflamaya başladı; tren hareket etti ve diğer yüz kadar yolcu ile birlikte bu değişik iki gezgin de rüzgâr gibi ileri uçtular.

İşte böyle, Hepzibah'la Clifford, nihayet ve dünyanın bütün iş ve eğlencelerinden bu kadar uzak kaldıktan sonra, insan hayatının o muazzam mecrasına sürüklenmişler, âdeta kader tarafından çekiliyormuş gibi bu akıntıya karışıp gitmişlerdi.

Hâlen, Hâkim Pyncheon'ın ziyareti de dahil, bu geçen hâdiselerin hiçbirinin hakikat olmadığı fikrinden kurtulamayan Yedi Çatılı'nın münzevisi, kardeşinin kulağına, "Clifford, Clifford! bu bir rüya, değil mi?" diye fısıldadı.

Clifford, âdeta onun yüzüne bir kahkaha atarak, "Rüya mı, Hepzibah!" dedi; "Aksine daha şimdi uyandım."

Bu arada da pencereden dışarı bakınca, bütün âlemin hızla yanlarından geçip gittiğini görüyorlardı. Bir an, boş bir yerden tıkır tıkır geçip gittiler; hemen ardından kendilerini bir köyün ortasında buldular; bir iki saniye içinde de sanki bir zelzele ile yutuluvermiş gibi, köy gözden kaybolmuştu. Kilise kubbeleri sanki temellerinden kopmuş boşlukta yüzüyor gibiydi; geniş kaideli tepeler kayıp gidiyorlardı. Her şey yılların yılları durduğu yerden oynamış, gittikleri istikametin aksine, kasırgaya tutulmuş gibi hızla geçiyorlardı.

Kompartımanda malûm tren hayatı vardı; ortada diğer yolcuların dikkatini çeken pek bir şey yoktu ama bu âlem garip şekilde azat edilen bu iki mahpus için, yeniliklerle doluydu. Elli insanla bir arada aynı uzun ve dar tavan altında bulunmaları ve bu insanların da bu iki insanı avucunun içine alan aynı kudretli tesirle ileri doğru sürüklenmeleri, aslında, onlar için kâfi bir yenilikti. Bu kadar muazzam bir kuvvet harıl gürül kendi hesaplarına çalışırken, bütün bu insanların yerlerinde bu kadar sakin oturmaları âdeta şaşılacak bir şeydi. Bazıları biletleri şapkalarında (bunlar yolları uzun olanlardı; önlerinde yüz millik bir yolculuk vardı), küçük romanlardaki maceralara ve İngiltere manzaralarına dalmışlar, dükler ve kontlarla arkadaşlık ediyorlardı. Vakitleri daha az olduğundan böyle derin mütalâalara girişemeyenler can sıkıntılarını gündelik gazetelerle oyalanarak geçiştiriyorlardı. Vagonda karşılıklı oturan bir grup genç kızla bir delikanlı top oynayarak son derece eğleniyorlardı. Topu oradan oraya fırlatıyorlar, kilometrelerle ölçülebilecek kahkahalar atıyorlardı; çünkü, bu neşeli oyuncular farkında olmadan, süratle gidip gelen toptan da süratle uçuyorlar, neşelerinin izini çok gerilerde bırakıp, oyunlarını, başladıkları semadan ayrı bir sema altında bitiriyorlardı. Bir an durup geçilen her durak yerinde ellerinde elmalar, pastalar, şekerler, rengârenk ve çeşit çeşit kokulu pastillerle –bunlar Hepzibah'a arkada bıraktığı dükkânındaki malları hatırlatıyordu– çocuklar hasıl oluyor, tren kendilerini kapıp götürmesin diye, işlerini acele acele görüyorlar yahut da yarıda bırakıyorlardı. Trene mütemadiyen yeni yeni kimseler biniyordu. Eski ahbaplar da –süratle gelişen bu hâdiseler arasında bunlar hemen böyle oluveriyordu– mütemadiyen onları bırakıp gidiyorlardı. Şurada burada bütün bu gürültü patırtı arasında uyuyanlar da vardı. Uyku, eğlence, iş; ciddi veya hafif tetkikler ve o mühim, kaçınılmaz ilerleyiş! İşte, bu, hayatın tâ kendisiydi.

Clifford'ın yaratılışında mevcut keskin hassasiyet ve alâkalar büsbütün uyanmıştı. Etrafında olup biten şeylerin rengini yakalayıp, onu aldığından da canlı olarak iade ediyordu; fakat, yine de, bunun içinde korkunç bir kızgınlık, bir huzursuzluk izi vardı. Halbuki Hepzibah, kendini insanlardan, hatta, biraz evvel ayrılmış olduğu inzivasından da uzak hissediyordu.

Clifford bir ara, sitemli sitemli, "Memnun değilsin, Hepzibah!" dedi. "O kasvetli evi ve kuzen Jeffrey'i düşünüyorsun" –burada bütün vücudunu bir titreme sardı– "Orada yapayalnız oturan kuzen Jeffrey'i! Beni dinle –benim gibi yap– böyle şeyleri bir tarafa bırak. İşte dünyaya çıktık, Hepzibah! – Hayatın tam ortasındayız! Hemcinslerimizin arasındayız! Sen de, ben de saadetle dolalım! Top oynayan şu delikanlı ile kızlar gibi mesut olalım."

Hepzibah, bu kelimeyi duyunca ıstırapla donmuş kalbini dolduran sıkıntı ve kasvetin acı acı farkına vararak, "Mesut olmak!" diye düşündü, "Mesut olmak! Çıldırmış bu; bir kere iyice uyanabilsem, ben de çıldırırım muhakkak!"

Eğer sabit fikir delilikse, ihtimal Hepzibah, deliliğin tâ yanıbaşındaydı. Hepzibah'ın kafasındaki hayallere bakarsak, böyle demir raylar üzerinden takır tukur uzaklara uçup gitmiyorlar, sanki Pyncheon Sokağı'nda bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlardı. Arada kilometrelerce uzanan çeşit çeşit manzaraya rağmen Hepzibah yalnız, üzerleri yosunlu o eski yedi sivri çatının tepesini, köşelerin arasına sıkışmış ayrık otlarını, dükkânın camekânını, kapıyı saran ve küçük zili kuvvetle çekip çınlatan, ama yine de Hâkim Pyncheon'ı yerinden kıpırdatamayan bir müşteriyi görüyordu, Hepzibah için başka hiçbir manzara mevcut değildi. Her yerde yalnız bu viran ev vardı. Ev, o muazzam, hantal gövdesiyle trenden de daha hızlı ilerliyor ve Hepzibah'ın her baktığı noktaya bütün ağırlığıyla çöküveriyordu. Hepzibah'ın kafa durumu, Clifford gibi, hemencecik yeni intibalar alıvermeye

hiç müsait değildi. Clifford'ın uçarı, durduğu yerde duramaz bir tabiatı vardı; Hepzibah'sa daha çok bitki gibiydi; kökünden sökülürse pek uzun zaman yaşayamazdı. Bunun için, şimdiye kadar kardeşi ile kendi arasında olan münasebet değişivermişti. Evde Hepzibah onun rehberiydi; burada ise Clifford onun rehberi olmuştu. Clifford, bu yeni durumun icaplarını kavramakta müstesna bir intikal sürati göstermişti. O heyecanla, olgun bir erkek oluvermiş, zihnî bir canlılık elde etmişti yahut da hiç olmazsa, sıhhatli ve devamlı olmasa da, âdeta böyle bir durum içindeydi.

Biletçi gelip bilet sordu; kasadarlık vazifesini kendiliğinden özetine almış olan Clifford, öteki yolculardan gördüğü gibi, adamın eline bir banknot koydu.

Biletçi, "Hanımla sizin için mi?" diye sordu. "Nereye kadar?"

Clifford, "Bu paranın bizi götürdüğü yere kadar," dedi; "Neresi olursa olsun. Sırf eğlence olsun diye gidiyoruz."

Karşı tarafta oturan keskin gözlü bir bey, sanki neyin nesi olduklarını anlamak istiyormuş gibi Clifford'la arkadaşına bakarak, "Bu iş için uygunsuz bir gün seçmişsiniz, efendim!" dedi. "Doğu yağmurları sırasında en eğlenceli yer, insan için, ocağında küçük bir ateş yanan kendi evidir muhakkak."

Clifford, ihtiyar centilmene nazikâne bir selâm verip, aynı zamanda adamın açtığı konuşmaya devam ederek, "Ben bu fikrinizi tamamıyla kabul edemeyeceğim." dedi. "Aksine, şu anda anladım ki tren denen bu harikulâde icat, hem sürat, hem de rahatlık bakımından ilerde muhakkak elde edeceği sonsuz yeni yeni gelişmelerle o bayat ev ve ocakbaşı fikirlerini silip süpürecek ve onun yerine daha iyi bir şey getirecektir."

İhtiyar adam biraz da ters ters, "Allah aşkına bir insan için kendi odasıyla, kendi ocak başından daha iyi ne olabilir?" diye sordu.

Clifford, "Bu şeyler, birçok iyi insanların onlara atfettikleri meziyete sahip değillerdir." diye cevap verdi. "Kısacası, bunların zavallı bir maksat için kötü bir şekilde kullanıldıklarını söyleyebiliriz. Benim görüşüme göre bir yerden kalkıp başka bir yere gitmemizin bu kadar harikulâde kolaylaşmış ve daha kolaylaşmakta olması neticesi, muhakkak tekrar göçebe devletler devrine döneceğiz. Beyefendiciğim, farkındasınız tabiî –kendi tecrübeniz de bunu size göstermiştir elbet– insanlık bir daire üzerinde ilerlemektedir; yahut da daha sahih, daha güzel bir teşbihle, yükselen helezonî bir münhani üzerinde ilerlemektedir. Kendimizin düz olarak ileri gittiğimizi ve her adımda yepyeni bir duruma eriştiğimizi zannederiz ama aslında, çok eskiden denenip terkedilmiş ve şimdi elimize tasfiye edilmiş ve ideal bir şekilde mükemmelleşmiş olarak geçen bir şeye geri döneceğiz o kadar. Geçmiş, halin ve geleceğin kabataslak elle tutulur şeklidir. Bu hakikati şimdi münakaşasını ettiğimiz konuya tatbik edelim, insanlar, ilk önceleri, bir kuş yuvası kadar kolaylıkla yapılan ağaç dallarından kurulmuş çardaklardan ibaret muvakkat kulübelerde otururlardı. Bunlar insanlar tarafından, daha doğrusu, tabiatın yardımıyla insanlar tarafından, meyvenin bol, balık ve av hayvanlarının çok olduğu yahut da daha ziyade bilhassa hoş gölgeliklerin ve şahane göl, orman, tepe manzaralarının güzellik hissini tatmin ettiği yerlerde inşa edilirlerdi –tabiî buna inşa denilirse– böyle, bir yazlık, şirin yuvalar ellerle yapılmaktan ziyade kendiliklerinden meydana çıkıverirdi. O hayatın, insanoğlu onu terk ettiğinden beri yok olan bir cazibesi vardı. Ve bu, bizzat kendinden de iyi bir şeyi temsil ederdi. Bu hayatın mahzurları da vardı; açlık ve susuzluk gibi, fırtınalı hava, kızgın güneş gibi, münbitlikleri[1] ve güzellikleri için arzu edilen yere gitmek için çorak ve çirkin topraklar üzerinde bitkin düşünceye, ayakları kabarıncaya kadar yürü-

1 Münbit: Bol ürün veren, verimli, bereketli.

mek gibi! Ama gittikçe yükselen helezonumuz içinde, biz bütün bunlardan kurtuluyoruz. Bu demir yollan –ah bir de şu düdük âhenkli bir hale getirilse, bu sarsıntı ve gıcırtıdan da kurtulabilsek– muhakkak ki asırların bizim için hazırladığı en büyük nimettir. Demiryolları bize kanat oluyor; yolculuğun meşakkatini, tozunu yok ediyor; seyahati ruhanîleştiriyor. Bir yerden bir yere gitmek bu kadar kolay olunca, hangi sebep bir insanı aynı yerde alıkoyabilir? Bunun için, ne diye yanında taşıyamayacağı kadar hantal bir barınak inşa etsin? Bir bakıma hiçbir yerde, ama aslında, ev kurmaya uygun ve güzel her yerde aynı kolaylıkla oturabileceğine göre, insan ne diye kendini ömrünce tuğlalar, taşlar ve böcek yeniği keresteler arasında hapsetsin?"

Bu nazariyesini açıklarken Clifford'ın yüzü pırıl pırıl yanıyordu; içinden gençlik fışkırıyor, bu, senelerin kırışıklığını ve solgun hüznünü âdeta şeffaf bir maske gibi yapıyordu. Neşeli kızlar toplarını yere bıraktılar ve onu seyre daldılar. Belki de kendi kendilerine, şimdi çürümekte olan bu adamın yüzünün, saçları kırlaşmadan ve şakakları buruşmadan evvel, bir hayli kadının kalbine işlemiş olduğunu düşünüyorlardı. Fakat, heyhat! Güzelken hiç bir kadın onun yüzünü görmemişti.

Clifford'ın yeni ahbabı, "Ben buna pek ileri bir durum diyemem," dedi; "Her yerde yaşamak ve hiçbir yerde yaşamamak!"

Clifford eşsiz bir enerji ile, "Demez misiniz?" diye haykırdı. "Bana gün gibi aşikâr –ah keşke hava biraz güneşli olsaydı– insanoğlunun saadetine ve terakkisine en büyük ve muhtemel engeller, harçla veya sivri çivilerle birbirine tutturulan yontulmuş kereste ile sağlamlaştırılmış bu tuğla ve taş yığınlarıdır; insanlar bunları kendi kendilerine zulmetmek için, binbir meşakkatle yapıp meydana getirirler ve ona ev veya yuva adını verirler! Ruhun havaya ihtiyacı vardır; ruh geniş bir açıklığa ve bunu sık sık değiştirmeye muhtaçtır.

Binbir türlü mariz[1] tesir ocakbaşlarında toplanır ve o evde oturanların hayatını tefessüh[2] ettirir. Eski bir evin havası kadar sağlığı bozan bir şey yoktur; bu havayı insanın ölüp gitmiş ecdadı, hısımı ve akrabası zehirlemişlerdir. Bildiğim bir şeyden bahsediyorum. Benim tanıdığım, bildiğim bir ev var –sivri çatılı (yedi çatısı vardır), dışarı fırlak katlı binalardan biri, oldukça eski şehirlerimizde arasıra görülen cinsten– paslı, harap, gıcırtılı, tahtaları çürümüş, rutubetlenmiş, kirli isli, karanlık, berbat bir eski zindan; verandasının üstünde kemerli bir penceresi, bir yanında küçük bir dükkân kapısı, önünde ulu ve hüzünlü bir karaağaç bulunan bir zindan! Şimdi, efendim, ne zaman aklıma bu Yedi Çatılı Köşk gelse (bu öyle tuhaf bir hakikat ki söylemesem olmaz), gözümün önünde hemen meşe bir koltukta oturan, ölmüş, buz kesilmiş, gömleğinin göğsünden akan çirkin bir kan lekesiyle oldukça haşin yüzlü, yaşlıca bir adam hayali belirir. Ölü, ama gözleri açık! Bunu hatırladıkça bütün evi fena bir koku kaplar. Ben orada ne gelişip açılabilir, ne mesut olabilir, ne Allah'ın yapmamı istediği şeyi yapabilir, ne zevkine varmamı istediği şeylerin zevkine varabilirim."

Clifford'ın yüzü karardı, adeta büzülüp kısılarak kuru bir ihtiyar haline geldi.

"Asla, beyefendi," diye tekrar etti, "Asla orada rahat bir nefes alamazdım."

İhtiyar bey bütün dikkatiyle ve daha ziyade endişeyle Clifford'ı süzerek, "Pek tabiî," dedi, "Kafanızda böyle bir düşünceyle tabiî ki hayır, efendim!"

Clifford, "Tabiî ki hayır." diye devam etti; "O evi yıksalar yahut tamamıyla yaksalar ve böylece dünyada ondan eser kalmasa, temelleri üstüne de alabildiğine çimen ekilse, rahatlardım. O yeri de bir daha gidip görmezdim! Çünkü

1 Mariz: Hasta, hastalıklı, dertli, illetli.

2 Tefessüh: Çürüme, bozulma, çürüyerek dağılma.

efendim, o evden ne kadar uzaklaşırsam, o kadar daha çok eski neşemi, o uçarı tazeliğimi, o heyecanımı, cevval zekâmı, kısacası gençliğimi –evet, gençliğimi, gençliğimi!– buluyorum. Daha bu sabah ihtiyar bir adamdım. Hatırlıyorum aynaya baktım da, kendi kır saçlarıma, boydan boya alnımı dolduran derin kırışıklara, yanaklarımdan aşağı uzanan izlere, şakaklarımdaki, göz kenarlarımdaki o sayısız buruşukluklara hayret ettim. Daha bunlar için vakit çok erkendi. Buna tahammülüm yoktu! İhtiyarlığın üzerime çökmeye hakkı yoktu! Daha yaşamamıştım! Ama şimdi ihtiyar gözüküyor muyum? Eğer öyle görünüyorsam dışım içimi anlaşılmaz bir şekilde yalanlıyor; çünkü –üzerimden müthiş bir yük kalktığından– kendimi gençliğimin en parlak devresinde hissediyorum. Hayat ve en iyi günler beni bekliyor!"

Kız kardeşi, "Allah aşkına, Clifford'cığım, sus!" diye fısıldadı, "Seni deli zannediyorlar."

Clifford, "Asıl sen sus, Hepzibah!" diye karşılık verdi. "Ne düşünürlerse düşünsünler! Ben deli değilim. Otuz yıldır ilk defa düşüncelerim coşup fışkırıyor ve kendilerini hazır bekleyen kelimeler buluyorlar. Konuşmam lâzım ve konuşacağım da!"

Tekrar ihtiyar beye doğru dönüp konuşmaya başladı.

"Evet, Beyefendiciğim." dedi, "Bu kadar uzun zamandan beri mukaddes bir şeyin ifadesi olan bu çatı ve ocak kelimeleri, artık insanların her gün kullandıkları kelimeler olmaktan çıkıp, unutulacaklardır. Buna katiyen inanıyorum ve inşallah öyle de olacaktır. Bir an, bu bir tek değişikliğin ne kadar çok kötülüğü yok edeceğini şöyle bir düşünün! Gayrimenkul dediğimiz şey –üzerine bir ev inşa edilecek sağlam toprak– hemen hemen dünyada mevcut bütün suçların üzerinde toplandığı geniş temeldir. Bir insan sâdece içinde kendisinin öleceği ve ahfadının da bedbaht bir ömür geçireceği büyük, kasvetli ve karanlık odalı bir köşk kurmak için hemen hemen her türlü haksızlığı yapacak; granit kadar

sert ve ebediyete kadar, ruhunu, ağırlıklarıyla ezecek, sonsuz kötülükleri üst üste dağ gibi yığacaktır. Diyelim ki cesedini evin altına yerleştirir ve asık suratlı resmini duvara asar ve böylece kendi kendini bir uğursuzluk sembolü hâline getirdikten sonra, nesiller sonraki torununun orada mesut olmasını bekler. Saçmalamıyorum, kafamın içinde aynen böyle bir ev var."

İhtiyar bey bu konuyu kesip atmak arzusuyla, "O halde, efendim," dedi, "Orasını terkettiğiniz için kimse sizi kabahatli bulmaz."

Clifford "Şimdi doğan bir çocuk," diye devam etti, "Bütün bunların yok olduğunu görecektir. Dünya gittikçe bu alçaklıklara dayanamayacak kadar incelip, ruhanîleşmektedir. Bana –gerçi oldukça uzun bir zaman, esas itibarıyla bir inziva hayatı yaşadımsa da ve böyle şeyleri birçok kimseler kadar bilmesem de– hatta bana bile, daha iyi bir devrin gelmekte olduğunu müjdeleyen şeyler âşikârdır. Meselâ Mesmerizim![1] Bunun beşer hayatındaki pürüzleri temizleme yolunda hiçbir tesiri olmayacak mı dersiniz?"

İhtiyar Bay, "Safi şarlatanlık," diye homurdandı.

Clifford, "Geçen gün, küçük Phoebe'nin bize bahsettiği o tık tık eden ruhlar." dedi. "Bunlar, maddenin kapısını çalan, ruh âleminin elçileri değil de nedir!"

İhtiyar, Clifford'ın bu metafizik düşünceleri karşısında gittikçe daha sertleşerek, "Hep şarlatanlık!" diye haykırdı. "Böyle saçmalıkları etrafa yayan o sersemlerin kafalarına okkalı bir değnek indirmek isterdim!"

Clifford, "Sonra, bu elektrik, bu iblis, bu melek, bu kudretli fizikî kuvvet, bu her şeyi içine alan zekâ!" dedi. "Bu da mı şarlatanlık? Elektrik vasıtasıyla madde dünyasının, nefes alıp verinceye kadar geçen kısacık bir zaman parçası içinde

1 Manyatizma, ipnotizma.

binlerce kilometre boyunca ihtizaz eden muazzam bir sinir sistemi hâline geldiği bir hakikat mi, yoksa benim bir hayalim mi? Daha çok, bu yuvarlak dünya uçsuz bucaksız bir kafa, bir beyin, insiyakı olan bir zekâdır! Yahut da, onun bizzat bir düşünce, sâdece bir düşünce olduğunu ve artık zannettiğimiz o madde olmadığını söyleyelim!"

İhtiyar bey, demiryolu boyunca uzanan tellere bakarak, "Eğer telgrafı kastediyorsanız," dedi, "fevkalâde bir şey, yani, tabiî, pamuk ve siyaset simsarları onu ellerine geçirmezlerse! Hakikaten çok büyük bir şey efendim, hele banka soyguncularıyla katillerin yakalanması hususunda!"

Clifford, "O bakımdan elektrik pek hoşuma gitmiyor," diye cevap verdi. Bir banka soyguncusu da, katil dediğimiz o kimse de, aynı şekilde haklara sahiptir; bu hakları, aydın bir insanlığa ve vicdana sahip kimseler; cemiyet çoğunluğu onların varlığını inkâr etmeye mütemayil olduğundan, daha da liberal bir ruh içinde mütalaa etmelidir. Telgraf gibi hemen hemen ruhî olan bir vasıta, ulvî, derin, mukaddes ve insanı sevindiren işlere tahsis edilmelidir. Âşıklar, her gün –yahut isterlerse her saat– Maine'den Florida'ya, 'Seni ebediyete kadar seveceğim!' 'Kalbim aşkla dolup taşıyor!' 'Seni bütün varlığımla seviyorum!' Sonra tekrar, 'Bir saat daha yaşadım ve seni eskisinden iki misli fazla seviyorum.' gibi kelimelerle kalplerinin atışını iletip duyurabilmelidirler. Yahut da iyi bir insan bu dünyadan ayrılınca uzaktaki dostu, sanki o mesut ruhlar âleminden gelen, ve kendisine 'Sevgili dostunuz Allah'ın bahtiyar kulları arasındadır.' diyen bir elektrik ceryanını hissetmelidir. Yahut da evden uzakta olan bir koca aynı şekilde, 'Sizin babası olduğunuz ölümsüz bir varlık şu anda tanrı tarafından gelmiş bulunuyor,' haberini almalı ve hemen ardından da, o küçücük ses, tâ oralara giderek âdeta babasının kalbinde duyulmalı. Ama netice itibarıyla insanların onda dokuzu kadar dürüst olan

yalnız bâzı muayyen formaliteleri hiçe sayarak, borsa saatlerinde iş göreceklerine gece yarısı çalışmayı tercih eden o zavallı serserilere, o banka soyguncularına –çoğu zaman da kendilerini bu işe sevk eden mâkul sebepleri bulunan ve işlerinin sâdece neticesini düşünürsek cemiyetin hayrına çalıştıklarını kabul etmemiz gereken bu insanlara, sizin tâbirinizle bu katillere– bunlar gibi talihsiz insanlara gelince, kâinat çapında araştırmalar için olan böyle ruhî ve mucizevî bir kudretin onların peşine koşturulmasını alkışlayamam doğrusu."

İhtiyar bey, sert sert bakarak, "Alkışlayamazsınız demek, ha?" diye bağırdı.

Clifford, "Katiyetle, hayır" diye cevap verdi. "Bu onların son derece aleyhlerine olur. Meselâ efendim, eski bir evin karanlık, basık, çıta tavanlı, tahta kaplamalı odasında, farz edelim ki bir koltukta ölü bir adam oturuyor, gömleğinin göğsünde de bir kan lekesi var –ve yine farz edelim ki bu ölünün mevcudiyetiyle her tarafını doldurduğunu hissettiği bu evden başka bir adam çıkıyor– ve nihayet bu adamın trene binip, Allah bilir nereye, bir kasırga süratiyle kaçtığını tasavvur edelim! Şimdi, efendim eğer bu kaçak uzak bir şehre iner de, oradaki bütün insanların, kendisini görmemek ve unutmak için bu kadar uzaklara kaçtığı aynı ölü adam hakkında konuşup gevezelik ettiklerini görürse, o kimsenin tabiî haklarının haleldar[1] edildiğini kabul etmez misiniz? Sığınacağı şehirden mahrum edilmiş ve âcizane fikrime göre, sonsuz bir haksızlığa uğramıştır!"

İhtiyar adam, sanki içini okumaya azmetmiş gibi, keskin gözlerini Clifford'a dikerek, "Garip bir insansınız, beyefendi!" dedi; "Sizi anlayamıyorum."

1 Haleldar: Bozma, bozulma, zarar görme.

Clifford gülerek, "Evet, anlayamayacağınızdan eminim!" dedi. "Halbuki Maule kuyusunun suyu kadar şeffafım! Haydi bakalım, Hepzibah! Bir seferde bu kadar uçmak yeter. Kuşlar gibi inip en yakın dala konarak buradan sonra nereye gideceğimizi kararlaştıralım!"

Tam o sırada tren tesadüfen tenha bir istasyonda durdu. Bu kısa duraklamadan faydalanarak, Clifford trenden çıktı ve Hepzibah'ı da beraberinde sürükledi. Bir dakika sonra, tren, Clifford'ın bütün nazarları üstüne çekmiş olduğu o iç âlemiyle birlikte uzaklarda kayıp gidiyordu; sonra hemencecik bir nokta haline gelivererek, bir anda gözden kayboldu. Dünya bu iki âvârenin elinden uçup gitmişti. Bezgin bezgin etraflarına bakındılar. Biraz ötede, yılların kararttığı, son derece harap ve viran ahşap bir kilise vardı; pencereleri kırılmış, asıl binada büyük bir yarık hâsıl olmuştu; kare şeklindeki kulenin tepesinden bir tahta parçası sallanıyordu. Daha uzakta kapkara rengiyle kilise kadar saygı uyandıran eski tarz bir çiftlik evi vardı; damı üç katlık bir yükseklikten meyilli olarak yerden bir insan boyu yüksekliğe kadar iniyordu, içinde oturan yok gibiydi. Kapının yakınında bir odun yığınından kalma artıklar vardı ama küçük parçacıklarla oraya buraya dağılmış kütükler arasında çimenler filizleniyorlardı. Küçük yağmur damlacıkları meyilli olarak yere iniyordu; rüzgâr azgın değildi ama sertti ve ıslak ıslaktı, insanın içine buz gibi işliyordu.

Clifford tepeden tırnağa kadar titriyordu. Kendisine kolaylıkla, düşünceler, hayaller ve şaşılacak derecede bir konuşkanlık veren ve sırf içinden kaynayıp fışkıran bu fikirleri açığa vurmak ihtiyacıyla onu konuşmaya zorlayan o delişmen, coşkun hal tamamıyla geçmişti. Kuvvetli bir heyecan ona kuvvet ve canlılık vermişti. Bu tesir kaybolur olmaz, Clifford da hemen çökmeye başladı.

Uyuşuk ve isteksiz bir sesle, "Şimdi iş sana düşüyor, Hepzibah!" dedi. "Nasıl istersen öyle yap!"

Hepzibah durdukları platforma diz çöktü ve kenetlenmiş ellerini gökyüzüne kaldırdı. Ağır kurşun renkli bulutlardan gökyüzü görünmüyordu; ama şimdi imansızlık zamanı değildi. Yukarıda bir gökyüzü var mı ve oradan bakan kudretli bir Tanrı var mı diye soracak zaman değildi.

Bir deri bir kemik olan zavallı Hepzibah, "Ey Allahım!" diye seslendi –sonra bir an durup nasıl dua edeceğini düşündü– "Ey Allahım –Ey hâlikimiz olan Sen– biz senin evlâtların değil miyiz? Merhamet et bize!"

XVIII
Vâli Pyncheon

İki akrabası böyle yersiz bir telâşla kaçtığından beri, Hâkim Pyncheon hâlâ eski salonda oturuyor ve asıl sahiplerinin yokluğunda âdeta evi bekliyor! Tıpkı gün ışığında şaşıran ve hemen gerisingeri kendi kovuğuna koşan bir baykuş gibi, hikâyemiz yine Hâkim Pyncheon'a ve o mübarek Yedi Çatılı Ev'e dönüyor.

Aradan bu kadar zaman geçtiği halde Hâkim yerinden hiç kıpırdamamıştı. Hepzibah'la Clifford'ın koridor boyunca gıcırtılar çıkararak uzaklaşan ayak seslerinden ve dış kapıyı yavaşça arkalarından çektiklerinden beri, ne elini ayağını kıpırdatmış, ne de odanın köşesine doğru dikilmiş bakan gözlerini kıl kadar olsun oynatmıştı. Sol eliyle saatini tutuyor! Ama o şekilde tutmuş ki kadranların görünmesi imkânsız. Ne kadar da derin bir düşünce içinde kendinden geçmiş! Yahut da uyuyor desek, bu kadar kıpırdamadan, tutulmadan, başını gözünü oynatmadan, rüyasında konuşmadan, burnundan hiçbir horultu çıkmadan yahut da nefesinde bir değişiklik olmadan uyunan bu deliksiz uyku, nasıl bebek gibi sakin bir huzurun, ne kadar sağlam bir mide rahatlığının alâmeti demektir. Nefes alıp almadığını anlamak için, sizin kendi nefesinizi tutmanız icap edecektir. Nefesi hiç duyulmuyor. Saatinin tik takını işitirsiniz, nefes alışını işitemezsiniz. Çok dinlendirici bir uykuydu bu, muhakkak! Ama Hâkimin uyuyor olması imkânsız! Gözleri açık! Onun gibi kurt bir politikacı hiçbir zaman gözleri

açık uyumaz; bir düşmanı yahut bir münafık onu böyle gafil avlayıp, bu pencerelerden, içini, şuurunu gözetleyerek, şimdiye kadar kendisinin herkesten sakladığı hatıralar, projeler, ümitler, endişeler zaferler ve kuvvetli taraflar arasında garip keşiflerde bulunur diye korkar. "İhtiyatlı olan tek gözü açık uyur" diye bir ata sözü vardır. Belki bu bir akıllılıktır, ama ikisi birden açık uyumak öyle değil; çünkü bu, ihtiyatsızlık olur. Yok, yok! Hâkim Pyncheon uyuyor olamazdı.

Bununla beraber bu kadar çok gidecek yeri olan, hem de söylediği yer ve saatte dakikası dakikasına bulunmakla mâruf böyle bir centilmenin, hiç bir zaman cânı gönülden isteyerek ziyaret etmediği belli olan, eski ve ıssız bir köşkte böyle oturup durması gariptir. Meşe koltuk, muhakkak ki, genişliğiyle onda oturma arzusu uyandırabilir. Bu, hakikaten geniş ve yapıldığı kabasaba devri düşünürsek, oldukça rahat bir koltuktu; her ne hâl ise, Hâkimin rahatça nefes alıp verebileceği bir genişlikte olduğu şüphesizdi. Ondan daha iri biri bile bu koltukta rahat rahat oturabilirdi. Şimdi duvarda resmi bulunan atası, bütün o İngiliz iri yarılığına rağmen, bu koltuğun iki kolu arasını pek adamakıllı dolduramaz, bütün minderi de kaplayamazdı. Ama bundan daha iyi sandalyeler vardır –maundan; cevizden, gül ağacından, yaylı ve yastıkları Şam kumaşından, rahatlık vermek ve alışılagelmiş rahatlık şekillerini önlemek için değişik meyillerde, binbir türlü ustalıkla mücehhez bir düzine sandalye– istese, Hâkim Pyncheon'ın hizmetine âmade olurdu. Evet! Bir düzineden fazla salonda da kendisini canı gönülden karşılarlardı. Anne ellerini uzatarak onu karşılamak için koşardı; evin genç kızı da, gerçi Hâkim artık yaşlanmakta ise de –Hâkim Pyncheon kendi kendine, gülümseyerek yaşlı bir dul derdi– Hâkim için yastığı pohpohlayıp düzeltir ve onu rahat ettirebilmek için elinden geleni yapardı. Çünkü Hâkim servet sahibi bir kimsedir. Üstelik başka insanlar gibi, onun da peşine düştüğü emelleri vardır, bunlar da bir

çoklarınkinden daha akla yatkın daha parlaktır; yahut ta hiç olmazsa bu sabah yatağında uzanmış tatlı bir rehavet içinde, o gün yapacaklarını düşünürken ve gelecek on beş sene içinde olabilecek şeyler üzerinde tahminlerde bulunurken bu böyle gözüküyordu. Bu sapasağlam hali ile ve senelerin üzerinde öyle fazla bir iz bırakmaması neticesi on beş, yirmi sene – evet, ihtimal yirmi beş sene daha rahat rahat yaşayabilirdi. Şehir ve köydeki emlâki, demiryolu, banka ve sigorta hisseleri, elindeki Birleşik Devletler eshamı[1] – kısacası her ne şekilde kullanılmış olursa olsun, bugün elinde mevcut serveti ile yakında eline geçireceği servetin tadını çıkarmak için koskoca yirmi beş sene; bu servete ilâveten şimdiye kadar cemiyette edindiği şerefli vazifeler, gelecekte onu bekleyen daha da büyük şerefler! Ne iyi! Ne fevkalâde! Yeter artardı doğrusu!

Hâlâ o eski koltukta oyalanıyor ha! Eğer Hâkimin harcayacak bir parçacık fazla vakti varsa, sık sık yaptığı gibi, niye sigorta şirketine gidip de maroken deri minderli koltuklardan birine bir müddet oturarak günün dedikodusunu dinlemiyor! Niye, iyice düşünüp taşınarak sanki rastgeleymiş gibi ortaya, ertesi günü muhakkak bir dedikodu yaratacak bir kelime atıvermiyor! Hem sonra bugün banka müdürleri Hâkimin de bulunmak istediği ve onun riyaset edeceği bir toplantı yapmayacaklar mıydı? Evet öyle, toplantı saati de, Hâkim Pyncheon'ın yeleğinin sağ cebinde olan veya olması gereken bit kartta yazılıdır. Haydi kalksın oraya gitsin ve para torbaları üzerine yan gelip yatsın! Bu eski koltukta artık fazla kaldı, yeter!

Bugün o kadar da yapılacak iş vardı ki! Önce, Clifford'la yapılacak görüşme! Hâkimin hesabına göre buna yarım saat yeterdi; belki bu kadar da sürmezdi ama önce Hepzibah ile karşılaşacağından ve kadınlar da birkaç kelimeyle hemencecik halledilivecek işleri uzattıkça uzatmak temayülünde

1 Esham: Hisseler, senetler.

olduklarından, buna yarım saat ayırmak en emin yoldu. Yarım saat mi? Ama Hâkim efendi, o sizin katiyen yanılıp aksamayan kendi saatinize göre iki saat doldu! Gözünüzü indirip bakında görün! Yok! O sadık saatini görebilmek için ne başını eğmek ne de elini kaldırmak zahmetinde bulunacak! Zaman, birden, Hâkim için galiba bütün ehemmiyetini kaybetmiş!

Sonra not defterinde kayıtlı öteki işleri unuttu mu ki? Clifford'la olan işini yoluna koyduktan sonra. Hâkimin tesadüfen yanında bulunan ve tesadüfen hiçbir işe yatırılmamış olan bir kaç bin liraya en iyi şekilde bir yüzde ile en iyi cinsten bono temin etmeyi üzerine alan bin simsarla buluşacaktı. Buruşuk yüzlü dolandırıcı tren yolculuğunu boşuna yapmış olacaktı. Ondan yarım saat sonra bitişik sokakta bir emlâk arttırması olacaktı; içinde eski Pyncheon emlâkine ait bir parça da vardı; bu, aslında Maule'ın bahçesine ait bir parçaydı. Bu arazi altmış seneden beri Pyncheon âilesinin elinden çıkmış bulunuyordu; fakat Hâkim gözünü oraya dikmiş ve Yedi Çatılı'nın etrafını çevreleyen bugünkü küçük arazi parçasına orayı da eklemeyi aklına koymuştu; Şimdi ise, bu acayip unutkanlık nöbeti sırasında o uğursuz çekiç masaya inmiş ve bizim eski baba mülküne yabancı bir kimse sahip olmuştu! Ama satış daha güzel bir havaya tehir edilmiş te olabilirdi. Eğer öyleyse Hâkim bir kolayını bulup oraya giderek en münasip fırsatta mezatçıya teklifini yapmak lütfunda bulanacak mı?

Ondan sonra görülecek iş kendisi için bir binek atı almaktı. Bugüne kadar en çok sevdiği at daha bu sabah, şehre inerken tökezlemişti ve hemen elden çıkarılması lâzımdı. Hâkim Pyncheon'ın canı, at tökezlemesi gibi muhtemel bir arızaya feda edilmeyecek kadar kıymetlidir. Bütün bu saydığımız işler vaktinde biterse belki de bir hayır cemiyetinin toplantısına giderdi; ama yaptığı bir sürü iyilikler arasında bu cemiyetin adı bile unutulmuştu; onun için bu randevu

icabet edilmeden geçerdi ve pek ziyanı da olmazdı. Eğer daha mühim işlerinden başını kurtarır da vakit bulabilirse, karısının mezar taşını yenilemenin çaresine bakmalıydı; mezarcının dediğine göre bu taş yüzükoyun düşüp, olduğu gibi ikiye bölünmüştü, ölen karısı asabiyetine, hemen akıveren gözyaşlarına ve kahve hususundaki saçma hareketine rağmen, Hâkime göre oldukça takdire değer bir kadındı; bu kadar vaktinde ayrılıp gittiğinden kendisinden ikinci bir mezar taşını esirgemeyecekti. Ya karısının, mezar taşına hiç ihtiyacı olmasaydı! Doğrusu böylesi daha iyiydi! Listesinde ondan sonra gelen iş, nâdir cins bazı meyve ağaçlarının gelecek son bahar mevsiminde sayfiyesine teslim edilebilmesi için emirler vermekti. Evet, onları hemen al; hem de, şeftalilerin suları ağzından aksın Hâkim Pyncheon! Bundan sonra yapılacak mühim bir iş var; mensup olduğu partinin bir komitesi sonbahar seçim kampanyası için, Hâkimin daha evvel yaptığı masraflara ilâveten kendisinden bir kaç yüz dolar daha istirham etmiş bulunuyordu. Hâkim vatanperverdir. Memleketin mukadderatı sonbahar seçimlerine bağlıdır, hem üstelik başka bir yerde anlatılacağı gibi, kendisinin birçok şeyi de aynı büyük oyuna bağlıydı. Komitenin arzusunu yerine getirecek, hayır, onların umduklarından da eli açık davranacak; ellerine beş yüz dolarlık bir çek verecek ve lâzımsa eğer sonra daha da çok verecek. Ondan sonra yapılacak ne var? Hâkim Pyncheon'ın eski arkadaşlarından birinin karısı olan düşkün bir dul son derece dokunaklı bir mektupla bütün yoksulluğunu onun gözü önüne sermişti; güzel kızı ve kendisi bir lokma ekmekten bile mahrumdular. Bugün ona uğramayı da şöyle bir aklından geçiriyor –belki uğrar belki de uğramaz– bu onun boş vakti ve bozuk parası oluşuna bağlıydı.

Üzerinde öyle pek ısrarla durmadığı yapılacak başka bir iş de, (İnsanın sıhhatini kollaması, fazla evhamlanmaması iyidir biliyorsunuz) aile doktoruna görünmekti. Ama Allah

aşkına niçin? Vallahi bu emareleri anlatmak güç; sadece biraz bulanık görüyor ve başı mı dönüyor, desek? Anatomi mütehassıslarının tâbiriyle göğüs mıntıkasında nâhoş bir tıkanma, bir nefes darlığı veya bir fokurtu mu vardı? Yoksa bu organın, Hâkimin bedenî kuvveti ile hemâhenk olduğunu gösterdiğinden onun lehine olan ciddi ve kuvvetli bir kalp atışı mı desek? Her ne hal ise! İhtimal doktoru kulağına fısıldanan böyle ehemmiyetsiz şeylere gülüp geçecek, o zaman Hâkim de gülecek ve göz göze gelerek, beraberce bir kahkaha salıvereceklerdi. Ama ona doktorların sözü vız gelir! Hâkimin buna hiç ihtiyacı olmayacak!

Aman, Allah aşkına Hâkim Pyncheon ne olur saatinize bakın! Ne – bir göz atmakta mı yok! Yemeğe on dakikacık kaldı! Bugünkü yemeğin, neticeleri bakımından, şimdiye kadar yediklerinizin en mühimi olacağını unutmuş olamazsınız herhalde. Evet, muhakkak ki en mühimi! Evet, gerçi oldukça mühim olan meslek hayatınızda mutantan[1] ziyafetlerde masanın başına doğru oturtulup yükseltildiniz ve kulaklarda hâlâ Webster'in[2] kudretli âhengi çınlayan neşeli bir belâğat ziyafeti çekiniz. Ama, bugünkü öyle resmî bir ziyafet değil; bu sadece –memleketin muhtelif bölgelerinden gelen aşağı yukarı bir kaç düzine kadar arkadaşla yapılacak bir toplantıdır; mümtaz ve nüfuzlu şahsiyetlerin, yine kendileri gibi mümtaz, müşterek bir dostun evinde, hemen hemen rasgele yapacakları bir toplantı– arkadaşları da kendilerine hergünkü yiyeceklerinden birazcık daha üstün bir ikramda bulunacak, öyle Fransız usulü yemekler filân değil ama yine de fevkalâde yemekler! Anladığımıza göre sofrada hakiki deniz kaplumbağası, somon balığı, yabani ördekler, domuz eti, koyun eti; âlâ sığır rostosu, yahut da böyle ağır cinsten nefis yemekler, bu şanlı şahsiyetlerin ekserisi gibi cüsseli, kasaba efendilerine uygun yemekler bulunacak! Kı-

1 Mutantan: Debdebeli. Tantanalı. Gösterişli ve şatafatlı.

2 Daniel Webster (1782-1852), Amerikan devlet adamı ve hukukçusu.

sacası birçok devirlerin medarı iftiharı olan eski Madeira[1] cinsinden bir şarapla lezzetlendirilmiş mevsimin en nâdide yiyecekleri! Juno[2] cinsinden bir şarap; güzel kokulu, tatlı sert, şanlı bir şarap; sırası gelince kullanılmak üzere bir kenara saklanmış, şişelenmiş saadet; mâyi altından daha kıymetli altın gibi bir mâyi; bu o kadar nadide ve insanı o kadar hayran bırakan bir şarap ki emekli ayyaşlar, bir zamanlar onu tatmış olmakla iftihar ederler! Bu şarap kalp ağrılarımızı alıp götürür ve yerine de hiçbir baş ağrısı bırakmaz! Hâkim bundan bir bardak yuvarlayabilseydi onu bu çok mühim yemeğe geciktiren (çünkü on, hatta onbeş dakika gecikmişti) bu anlaşılmaz uyuşukluğu üzerinden atabilirdi belki. Hemen hemen, bir ölüyü bile diriltirdi bu! Şimdi bundan yudumlamak istemez miydiniz Hâkim Pyncheon?

Eyvah, yemek ne olacak! Bundaki asıl maksadı hakîkaten unuttunuz mu? Öyleyse biz kulağınıza fısıldayıverelim de, Comus'taki[3] koltuk, veya Moll Pitcher'in[4] sizin kendi dedenizi içinde hapsettiği koltuk gibi hakikaten sihirli olduğu anlaşılan bu meşe koltuktan hemen fırlarsınız belki; hırs, büyüden de kudretli bir tılsımdır. Öyleyse, hemen kalkın ve sokaklardan koşarcasına geçerek toplanmış arkadaşlarınızın arşına katılın da balığın tadı kaçmadan yemeğe başlasınlar. Sizi bekliyorlar; onların beklemesi de sizin menfaatinize değildir pek! Bu efendilerin –bilmem size söylemeye hacet var mı?– memleketin dört bir yanından gelip böyle toplanmaları maksatsız değil. Bunların hepsi de ayrı ayrı, tecrübeli birer politikacıdır ve halkın elinden, kendi idarecilerini seçme iktidarını farkettirmeden çalan o ilk tedbirleri almak hususunda ustadırlar. Gelecek seçimde, halkın sesi gök gürültüsü gibi yükselse de hakikatte, bu efendilerin

1 Meşhur bir şarap cinsi.
2 Maderia sınıfına dahil bir şarap.
3 İngiliz şairi Milton'ın (1608-1674) bir şiiri.
4 Amerikan ihtilâlinde meşhur olmuş bir kadın kahraman.

sizin dostunuzun ziyafet sofrasında fısıldıyacakları şeylerin bir aksi sedası olacaktır. Şimdi namzetlerini kararlaştırmak üzere buluşuyorlar. El altından iş gören bu bir avuç insan, kongreye hükmederek o vasıtayla partiye dediklerini yaptıracaklar. Halkın reyine şimdi önümüzde duran Hâkim Pyncheon'dan daha kıymetli bir namzet, daha akıllı ve bilgili, daha hamiyetli ve eli açık, daha tehlikesiz, prensiplere sâdık, âmme emanetleriyle daha fazla denenmiş, hususi hayatında daha lekesiz, kendi menfaati bu kadar âmme menfaatine bağlı, mensup olduğu aile bakımından, inanış ve icra bakımından daha köklü bir adam, bütün bu meziyetlere ziyadesiyle sahip olduğu için reisliğe hak kazanan böyle başka bir kimse arzetmek mümkün olur mu?

O halde acele et! Üzerine düşeni yap! Uğrunda çırpındığın, mücadele ettiğin, tırmandığın, süründüğün o mükâfat, hemen avucuna düşmek üzere. Bu yemekte hazır bulun! –O asıl şaraptan bir iki bardak iç! Vaadlerini istediğin kadar alçak bir sesle fısılda!– Ve masadan tam mânasıyla o eski şanlı devletimizin valisi olarak kalk! Massachusetts Vâlisi Pyncheon!

Böyle kat'î bir neticede kalbe kuvvet veren kudretli ve canlandırıcı bir iksir yok mudur? –Ömrünüzün yarısını, bunu elde etmek için var kuvvetinizle uğraşarak geçirdiniz. Şimdi, sâdece, kabul ettiğinizi işaret etmek kâfi olduğu halde, sanki vâlilik sandalyesine tercih ediyormuşsunuz gibi atanızın meşe koltuğunda neden böyle yığılmış oturuyorsunuz? Hepimiz King Log'un adını duyduk; ama bu itiş kakış devrinde, böyle kral ailesiyle ilgili birisi, seçimle yapılacak bir başkanlığı pek elde edemez.

İşte! Artık yemek vakti tamamıyla geçti! Kaplumbağa, balık, çulluk, haşlama hindi, Güney illerinin koyunu, domuz, sığır rostosu sofradan yok oldu yahut da yalnız kırıntıları kaldı; patatesler soğudu ve et suyu ile yapılan salçaların yağı dondu. Hâkim hiç bir şey yapmasa sâde bıçağı ve

çatalı ile hârikalar yaratırdı. Biliyorsunuz, o dev gibi iştahından bahsedilirken, onun için, Yaradan'ın onu büyük bir hayvan olarak hasıl ettiğini, ama yemek saatinin onu büyük bir canavar yaptığını söylerlerdi. Onun gibi Allah tarafından türlü türlü şekillerde nefsine düşkün olarak yaratılanların, yemek zamanındaki hallerini hoş görmek icap edecektir; ama bir defaya mahsus olmak üzere, Hâkim yemeği katiyetle kaçırmıştır. Hatta, korkarız, arkadaşlarına şarap içerlerken de yetişemeyecek! Misafirler ısınmışlar, neşelenmişler; artık Hâkimden ümitlerini kesmişler; kendisinin Serbest Toprak taraftarlarıyla birlik olduğu neticesine vararak, başka bir namzet kararlaştıracaklar. Dostumuz şimdi, bu vahşî ve duygusuz, alabildiğine açılmış o sabit bakışlı gözleriyle, azametle yürüyüp aralarına girse bu nâhoş hali onların neşesini söndürürdü. Hem de her zaman giyinişinde çok titiz davranan Hâkim Pyncheon'ın göğsündeki o koyu kırmızı leke ile ziyafet sofrasında görünmesi yakışık almazdı. Ha, sahi, lâf açılmışken soralım, o leke de nerden çıktı? Çirkin bir manzara olduğu muhakkak; Hâkimin yapacağı en iyi şey ceketini göğsünün üstünde sıkıca düğmeleyerek, ahırdan atını, arabasını çıkarıp son süratle kendi evine gitmektir. Orada, bir bardak konyak ve suyla, bir koyun pirzolası, bir biftek, haşlanmış bir tavuk veya alelâcele yenecek böyle bir küçük yemekten sonra, bu akşamı ocağın başında geçirirse iyi eder. Bu eski uğursuz evin iliklerine işleyen buz gibi havasını üzerinden atmak için terliklerini uzun uzun ısıtması gerek.

Onun için, kalk, Hâkim Pyncheon, kalk! Bir gün kaybettin; ama çok geçmeden yarın olacak. Vakitlice kalkıp da, bundan, elinden geldiği kadar faydalanacak mısın? Yarın! Yarın! Yarın! Canlı olan bizler yarın vakitlice kalkabiliriz. Bugün ölene gelince, onun yarını kıyamet sabahı olacak.

Alacakaranlık, odanın köşelerinden yukarılara doğru yükselmektedir. Yüksek mobilyaların gölgesi gittikçe koyulaşır;

şekiller önce daha keskinleşip sonra daha yayılarak, âdeta muhtelif eşyayla onların ortasında tek başına oturan bir insanın yavaş yavaş üzerini kaplayan o koyu kurşunî nisyan selinde, keskinliklerini kaybederler. Bu, dışardan giren bir zulmet değildir; bu bütün gün burada çöreklendi durdu ve şimdi de çaresiz yavaş yavaş her şeye hâkim olacak. Hâkimin donuk ve son derece beyaz yüzü bu umumî eritici mahlûl içinde erimemekte inat ediyor. Işık gittikçe kayboluyor. Sanki havaya iki avuç dolusu daha karanlık serpilmiş gibi. Artık ortalık kurşunî değil, simsiyah. Pencere hâlâ biraz fark ediliyor; bu ne bir parıltı, ne bir ışıltı, ne de bir parlaklıktı. Her türlü ışık deyimi orada bir pencere olduğunu belli eden bu müphem görünüşten yahut daha ziyade bu sezişten çok daha fazla bir parlaklığı ifade ederdi. Pencere kayboldu mu acaba? Hayır! –Evet!– Tamamıyla değil! Hâkim Pyncheon'ın yüzünde de hâlâ o kara beyazlık –birbirine zıt bu iki kelimeyi yanyana kullanmak cesaretini göstereceğiz– o siyah beyazlık hâlâ duruyor. Hatlar tamamıyla kaybolmuş; onların yerinde sâdece soluk bir renk kalmış. Durum şimdi nasıl? Artık pencere görünmüyor. Yüz görünmüyor. Sonsuz koyu bir karanlık içinde her şey gözden kayboldu. Kâinatımız nerede? Her şey ufalanıp yok oldu; biz de kaos içinde yüzerken inildeyip, fısıldayarak, bir zaman dünya olan şeyi aramaya çıkan yurtsuz rüzgârları dinleyebiliriz!

Başka hiçbir ses yok mu? Bir ses daha, hem de insanı ürküten bir ses daha var. Bu, Hâkimin saatinin tiktakıdır. Hepzibah, Clifford'ı aramak için odadan çıktığından beri, Hâkim saatini elinde tutmaktadır. Sebebi ne olursa olsun zamanın nabzının, bu küçük, sâkin ve hiç durmayan atışı, Hâkim Pyncheon'ın hareketsiz elinde, o kadar gayret ve intizamla o küçük atışlarını tekrarlıyordu ki, bu manzara içinde, başka hiçbir şeyde göremediğimiz bir dehşet uyandırıyordu.

Ama, dinleyin! Rüzgârın soluğu daha şiddetlendi; beş gündür âhu figan ederek herkesi dertlendirip kendine acındıran o bezgin ve küskün hâli değişti. Rüzgâr istikametini değiştirmiş bulunuyor! Şimdi kükreyerek kuzeybatıdan doğru geliyor ve Yedi Çatılı'nın köhne iskeletine sarılarak, tıpkı hasmının kuvvetini anlamak isteyen bir güreşçi gibi onu şöyle bir sarsıyor. Rüzgârla bir daha kuvvetle kapışıyorlar. Köhne ev tekrar çatırdadı ve kısmen bu haşin rüzgâra şikâyet makamında ama daha ziyade, bir buçuk asırdır aralarında sürüp giden düşmanca yakınlığa yakışır bir şekilde sert sert meydan okuyarak isli boğazından (yani geniş bacasının büyük ağzından demek istiyoruz) gürültülü, fakat oldukça anlaşılmaz bir böğürtü duyuldu. Ocak kapağının arkasında gümbürtülü, sert bir rüzgâr kükrüyor. Yukarı katta çat diye bir kapı kapandı. İhtimal, açık kalmış bir pencere vardı yahut da ani azılı bir rüzgâr ile açılıvermişti. Kuvvetli bir rüzgâr evde açık bir pencere bulup içeri daldığı zaman, bu eski ahşap evlerin ne harikulâde nefes sazları olduğunu, en garip seslerle nasıl dolduğunu insan tahmin edemez; bu sesler derhal şarkılar söylemeye, inlemeye, hıçkırmaya ve çığlıklar atmaya –uzak odaların birinde hafiften fakat insanı ürküten bir şekilde balyozlar indirmeye– kapılardan azametli adımlarla geçmeye, sanki şaşılacak derecede sert ipekliler içinde gibi merdivenlerden hışır hışır inip çıkmaya başlar. Keşke burada bulunup da bunları görmeseydik! Çok müthiş bir şey bu! Issız evin içinde şamatayla dolaşan bu rüzgâr, oturduğu yerde hiç görünmeyen Hâkimin sessiz sükûneti ve saatinin o hiç dinmeyen tik takı!

Ama Hâkim Pyncheon'ın görülemeyişine gelince bunun hemen çaresine bakılacak. Kuzeybatı rüzgârı gökyüzünü temizledi. Artık pencere iyice seçiliyor. Üstelik camların ardında dışarıda mütemadiyen değişik şekillerde hareket eden, arada bir oraya buraya yıldızların ışığını aksettiren siyah, sık yaprakların sallanışlarını hayal meyal farkediyoruz. Bu

parıldayıp geçen ışıklar her şeyden ziyade Hâkimin yüzünü aydınlatıyor. Ama işte daha kuvvetli bir ışık beliriyor. Armut ağacının üst dalları üzerinde oynaşan şu gümüş renkli ışıklara bakın; şimdi biraz daha aşağılara indi, şimdi de bütün ağacı kapladı –böyle mütemadiyen yer değiştirip oynaşan ay ışıkları yukarıdan doğru odanın içine aksediyor, Hâkimin üzerinde dolaşıyor ve onun karanlık bastığından beri hiç kıpırdamadığını gösteriyor. Bu ışıklar, onun değişmeyen yüzünde mütemadiyen oynaşarak gölgeleri kovalıyor; saatini aydınlatıyorlar. Saatin camı, elinden görünmüyor ama biliyoruz ki artık o iki sâdık el, akreple yelkovan buluştular; çünkü şehir saatlerinden biri gece yarısını bildiriyor.

Hâkim Pyncheon gibi sağlam anlayışlı bir insan için gece yarısı onikinin, gündüz öğle üzeri on ikisinden farkı yoktur. Daha evvelki sayfalarda kendisiyle o Püriten dedesi arasında ortaya atılan benzerlikler yerinde ise de, bu noktada ayrılıyorlar. İki asır evvelsinin Pyncheon'ı, çağdaşlarının çoğu gibi, her ne kadar esas itibarıyla fenalık için de olsa, ruhî varlıkların faaliyetlerine katiyetle inanırdı. Şurada koltukta oturan bugünün Pyncheon'ı böyle saçmalara inanmaz. Yahut da hiç olmazsa, birkaç saat evvelki inancı bu idi. Onun için, ocakbaşı köşelerinde oturacak yerler bulunduğu ve ihtiyarların oralara kurulup geçmişin küllerini karıştırarak, sönmemiş korlar gibi, eskiye ait rivayetleri ortaya çıkardıkları zamanlar, bu ata evinin bizzat bu odasına dâir anlatılan hikâyeler onun tüylerini diken diken etmez. Aslında bu hikâyeler bir çocuğun tüylerini bile ürpertemeyecek kadar saçmadır. Meselâ gece yarısı bütün ölmüş Pyncheonların muhakkak bu salonda toplandıkları şeklindeki gülünç bir masalda, hatta hortlak hikâyelerinde de bulunması gerek ne gibi bir mâna, maksat ve ders bulunabilir? Hem de yarabbi ne için? Ne için olacak, atalarının resmi, vasiyeti gereğince, hâlâ duvarda eski yerinde duruyor mu görmek için! Mezarlarından bunun için çıkmaya değer mi?

Bu fikirle biraz eğlenmeden edemeyeceğiz. Hortlak hikâyeleri artık pek ciddiyetle ele alınamaz. Müteveffa Pyncheonların aile toplantısının şu şekilde cereyan ettiğini farzediyoruz.

Önce içeri siyah pelerini, yüksek şapkası, deri kemerli kısa golfü, belinden sarkan çelik kabzalı kılıcı ile bizzat atalarının kendisi girer; elinde, yaşı ilerlemiş centilmenlerin hem itibar için, hem de dayanmak için taşıdıkları cinsten uzun bir baston var. Gözlerini kaldırıp resme bakar. Kendi resmine bakan bedensiz bir varlık! Her şey yerli yerindedir. Resim hâlâ oradadır. Bunca yıl, adamın kendisi topraktan biterek mezarlıktaki çayır çimene karıştıktan sonra, onun kafasında güttüğü gaye kutsiyetini muhafaza etmiştir. Bakın! Mevcut olmayan elini kaldırıp çerçeveyi yokluyor. Her şey yerli yerinde! Ne o, gülümsüyor mu? O hayalet yüzünün böyle kararması daha ziyade, son derece ciddi bir şekilde kaşlarını çatmasından değil mi? Heybetli Colonel memnun olmadı. Yüzündeki memnuniyetsizlik ifadesi o kadar belli ki, bu durum, yüz hatlarını daha da belirtiyor; ama yine de ay ışığı, bu yüz yokmuş gibi üzerinden geçip giderek karşı duvara vuruyor. Bir şey, anlaşılmaz bir şekilde, bu atanın canını sıktı. Başını sert sert sallayarak çıkar gider. İşte, öteki Pyncheonlar, altı nesil boyunca gelip geçen bütün Pyncheonlar, hepsi birden itişe kakışa resme doğru geliyorlar. Yaşlı beylerle hanımlar, üzerinde hâlâ Püriten kisvesi ve edasıyla dimdik bir rahip, eski Fransız harbinden kırmızı ceketli bir subay görüyoruz; işte bir asır evvel dükkâncılık eden Pyncheon geliyor –kolunun fırfırlarını bileğinden tersine kıvırmış; işte bu da ressamın hikâyesindeki perukalı, işlemeli elbiseli centilmenle, genç kızken gömüldüğü mezardan her türlü gururdan âzâde çıkıp gelen dalgın güzel Alice. Hepsi de elleriyle resmin çerçevesini yokluyorlar. Bu hayaletlerin aradığı ne? Bir anne, minik ellerini resme değdirsin diye, çocuğunu yukarı kaldırıyor! Anlaşılan resimde bu zavallı

Pyncheonlara rahat, huzur vermeyen bir esrar var. Bütün bu zaman zarfında, bir köşede, ceketli ve golf pantolonlu yaşlıca bir adam durmaktadır –yan cebinden bir marangoz cetvelinin ucu çıkıyor; parmağıyla sakallı Colonel'i ve onun soyundan gelenleri gösterip başını sallıyor ve onları alaya alıp eğleniyor ve nihayet, her ne kadar duyulmuyorsa da kahkahaları koyuveriyor.

Kendimizi kapıp koyuverdiğimiz bu saçmalıklar arasında itidalimizi ve düşünme kuvvetimizi kısmen kaybetmiş bulunuyoruz. Bu hayalet âleminde gözümüze hiç de beklemediğimiz birisi ilişiyor. O eski Pyncheonlar arasında, tam günün modasına göre giyinmiş genç bir adam var. Hemen hemen hiç kuyruksuz bir redingot, rugan getrler giyiyor; göğsünde gayet ince işlenmiş bir altın zincir, elinde de balina çubuğundan gümüş başlı bir baston var. Eğer onunla gündüzün karşılaşacak olursak, kendisini, Hâkimin hayatta olan yegâne oğlu genç Jeffrey Pyncheon olarak selâmlardık; kendisi iki senedir yabancı ülkelerde seyahat etmekteydi. Eğer hala hayattaysa bu hayâletin burada işi ne? Eğer öldüyse, ne talihsizlik! Delikanlının babası tarafından elde edilen muazzam mülk ve eski Pyncheon serveti kime kalacaktı? Zavallı deli Clifford'la, kemik yığını Hepzibah'a ve küçük köylü kızı Phoebe'ye! Fakat karşımızda bir başka ve daha da muazzam bir mûcize var! Gözlerimize inanmak kabil mi? Güçlü kuvvetli, yaşlıca bir bey göründü; mümtaz, insanda saygı uyandıran bir görünüşü var; üzerinde bol ferah siyah bir pantolon var; son derece titiz bir temizlikle giyinmiş olduğunu söyleyebilirdik ama, o kar gibi boyunbağı ile gömleğinin göğsünde büyük kırmızı bir leke olmasa. Bu Hâkim mi, değil mi? Bu, nasıl, Hâkim Pyncheon olabilir? Oynaşan ay ışıklarının gösterdiği nisbette kendisinin hâlâ o meşe koltukta oturduğunu fark ediyoruz. Her neyse, kimin hayali olursa olsun, resme doğru gidiyor, çerçeveyi âdeta

sımsıkı yakalıyor, arkasına bakmaya çalışıyor ve atasınınki kadar kapkara asık bir suratla dönüp gidiyor.

Hemen şimdi anlattığımız bu hayalî ve garip sahne, katiyen asıl hikâyemizin bir parçası olarak düşünülmemelidir. Bizi böyle kısa bir müddet için yolumuzdan saptıran hep o kıvıl kıvıl ay ışıkları; bu ışıklar gölgelerle elele vermiş dans ediyor, aynaya aksediyor; ayna da bilirsiniz ki daima ruhlar âlemine bir pencere veya kapı vazifesini görür. Hem de, başka her şeyi bırakarak sandalyede oturan o kimseden o kadar uzun uzun bahsettik ki, biraz da konuyu değiştirmemiz lâzımdı. Bu pervasız rüzgâr da kafamızı altüst edip, aklımızı acayip bir şekilde karıştırdı; ama düşüncelerimizi o sabit merkezden çekip ayırmadı. Şu kurşun gibi Hâkim ruhumuzun üstünde hiç kıpırdamadan oturuyor. Hiç kıpırdamayacak mı ki artık? Kıpırdamazsa aklımızı kaçıracağız! Ayağı dibinde, bir ay huzmesi altında, art ayakları üzerinde oturmuş, bu kocaman kara cüsse üzerinde bir keşif seyahatine çıksam mı diye düşünüyor gibi duran minik bir farenin korkusuzluğundan, Hâkimin nasıl bir sükûnet içinde bulunduğunu daha da iyi anlayabilirsiniz. Aman! Tetikte duran minik fareyi ne ürküttü böyle? Pencerenin dışında görünen ihtiyar kedinin yüzü! Oraya bilhassa etrafı gözetlemek için oturmuş gibi! Bu ihtiyar kedinin çok çirkin bir yüzü var. Bu fare peşinde bir kedi mi, yoksa insan ruhu peşinde bir şeytan mı? Ah, şunu pencereden bir kaçırabilseydik!

Çok şükür, gece, artık hemen hemen sona erdi demektir! Ay ışıkları artık o kadar gümüş gibi pırıl pırıl değil; aralarında oynaştıkları gölgelerin siyahlığıyla da tam tezat teşkil etmiyorlar. Şimdi renkleri daha soluk; gölgeler siyah değil, boz. Kükreyen rüzgâr sustu. Saat kaç? Ah! Nihayet saatin işlemesi durmuş; çünkü Hâkimin unutkan parmakları, onu, her zamanki gibi saat onda, yatma zamanından yarım saat kadar evvel, kurmayı unuttu –ve saat de beş senede ilk defa olarak durdu. Ama zamanın o büyük saati hâlâ işliyor.

Kasvetli gece –çünkü şimdi arkamızda kalınca, aman Yarabbi o hayaletlerle dolu ıssızlık insana ne kadar kasvetli geliyor!– gidip, yerine taptaze, berrak, bulutsuz bir sabah geliyor! Mübarek aydınlık! Gün ışığı –hatta her zaman loş olan bu salona giren bir parçacık gün ışığı bile– bütün âlemi saran bereketten bir parça âdeta; kötülükleri yok ediyor, bütün iyilikleri mümkün, saadeti erişilir yapıyor. Artık Hâkim Pyncheon koltuğundan kalkacak mı? Allah'ın gülümseyerek baktığı, takdis ettiği ve beşeriyete bahşettiği bu güne, bu yeni güne, şimdiye kadar kötü geçirilen birçok günlerden daha iyi niyetlerle başlıyacak mı? Yoksa dünün o içine çöreklenmiş planları yine kalbinde, olduğu gibi, aynen duruyor, yine kafasını eskisi gibi meşgul ediyor mu?

Bu son durumda yapılacak çok şey var. Hâkim, Clifford'la görüşmek için hâlâ Hepzibah'ı zorlayacak mı? Kendi yaşında bir centilmene münasip, emin bir at alacak mı? Eski Pyncheon mülkünü alan adamı, pazarlığından kendi lehine vazgeçmesi için ikna edecek mi? Aile doktorunu görüp, kendisini bir insan için ne mümkünse o kadar uzun yaşatarak, ırkı için bir şeref ve nimet olmasını sağlayacak bir ilâç alacak mı? Hepsinden evvel, Hâkim Pyncheon, toplanmış olan o muhterem dostlarından gerektiği gibi özür dileyip, ziyafet sofrasına gelmesinin kabil olmadığına kendilerini ikna ederek, vaziyetini tamamıyla kurtarıp, onların kanaatlerini lehine çevirerek hâlâ Massachusetts Vâlisi olabilecek mi? Ve bütün bu yüksek maksatlarına eriştikten sonra, yüzünde yine, sinekleri kendine çekip vızır vızır döndürecek kadar hararetli, özenilerek elde edilmiş, hayırhah, bir yaz günü sıcaklığındaki o tebessümle sokaklarda dolaşacak mı? Yahut da şu geçen günü ve geceyi geçirdiği o mezar gibi inzivadan sonra, dışarı, burnu kırılmış, pişman, üzgün, müşfik, kâr peşinde koşmayan, dünyevî şereflerden kaçan, Allah'a yaklaşmaya cesaret edemeyen, ama hemcinslerini sevmek ve onlara elinden gelen iyiliği yapmak hususunda gözü pek bir adam olarak

mı çıkacak? Her gittiği yerde, yapmacıklığı içinde küstah ve sahteliği yüzünden iğrenç olan ve yapmacık bir hayırhahlık ifade eden acayip bir sırıtma ile değil, fakat, nihayet kendi günahının ağırlığı altında kırılan tövbekâr bir kalbin müşfik hüznü ile mi görülecek? Çünkü kanaatimizce, üzerine ne kadar kat kat şeref yığmış olursa olsun, bu adamın varlığının temelinde çok müthiş bir günah vardı.

Kalk, Hâkim Pyncheon! Yapraklar arasında sabahın ışıkları parıldıyor; bu ışık her ne kadar çok güzel ve mukaddes bir şeyse de, senin yüzünü de aydınlatmaktan kaçınmaz. Ey kurnaz, maddi, bencil, taş kalpli riyakâr, kalk da hâlâ yine kurnaz, maddi, bencil taş kalpli ve riyakâr olmakta devam mı edeceksin, yoksa hayatın pahasına da olsa, bu günahları içinden söküp atacak mısın karar ver! İntikam meleği başında bekliyor! Vakit geçmeden kalk!

Ne! Bu son yalvarmada mı seni hareket ettiremedi? Hayır, zerre kadar kıpırdama yok! Ve işte bir sinek –hani pencere camlarında her zaman vızır vızır eden cinsten bayağı bir kara sinek– Vali Pyncheon'ın kokusunu alan bir sinek, kâh burnuna, kâh çenesine konuyor ve şimdi de, aman yarabbi, burnunun üzerinden yürüyerek, sözüm ona muhtemel Baş Hâkimin apaçık duran gözlerine doğru gidiyor! Sineği kovup uzaklaştıramaz mısın? Bu kadar da mı uyuşuksun? Dün bu kadar çok iş başarmayı düşünen sen! O kadar kudretliyken, bu kadar âciz mi oldun? Bir sineği de mi kovamayacaksın? Pek âlâ öylese, artık senden ümidi kesiyoruz!

Dinleyin! Dükkânın zili çalıyor. Kasvetli hikâyemizde geçen şu son saatler gibi sıkıntılı saatlerden sonra, canlı bir âlem olduğunu ve hatta bu eski, ıssız köşkün bile onunla bir ilgisi bulunduğunu fark etmek iyidir. Hâkim Pyncheon'ın yanından Yedi Çatılı'nın önündeki sokağa çıkıp, daha rahat bir nefes alıyoruz.

XIX
Alice Çiçekleri

Fırtınanın ertesi günü, tek tekerlekli bir arabayı sürerek giden Venner Amca mahallede ilk ayaklanan insandı. Yedi Çatılı Ev'in önündeki Pyncheon Sokağı, kırık dökük bahçe çitleri ile çevrili ve aşağı tabakaya ait ahşap binalarla kuşatılmış bir yan sokaktan katiyen umulmayacak kadar hoş bir manzara arzediyordu. Sâdece başımızı kaldırıp iyilik yağdıran geniş gökyüzüne bakmak yahut da günlük güneşlik evlerin arasından göründüğü kadarına bakmak bile yaşantıya değerdi. İster uzaktan bakılsın, ister yakından iyice incelensin, her şey hoştu. Meselâ, yaya kaldırım üstündeki iyice yıkanmış çakıl taşları ile kum! Hatta sokağın ortasında gökyüzünü aksettiren su birikintileri bile! Çitlerin dibinden yeni fışkırmış taze çimen de öyle –insan çitlerin arka tarafına bakacak olsa bahçelerde çeşit çeşit bitkiler görürdü. Bütün sebzeler, bu sulu sıcaklıkla bollukları, hayatiyetleri içinde âdeta saadetten şikâyetçiydiler. Pyncheon Karaağacı'nın o kocaman gövdesinin her zerresi canlanmıştı; sabah güneşiyle doluydu; bu yemyeşil âlemde oyalanan tatlı, hafif bir meltemle, binlerce yapraktan dil harekete gelerek, hep birden fısıldaşıyorlardı. Bu yaşlı ağaç fırtınadan hiç zarar görmemiş gibiydi. Dalları kırılmamış, yaprakları dökülmeden olduğu gibi kalmıştı; bütün ağaç yemyeşildi. Yalnız bir tek dal müstesna; bu dal, bazen karaağaçların erkenden değişerek sonbaharı haber vermeleri sebebiyle altın parlaklığında

bir renk bağlamıştı. Bu dal Aenas'la[1] Sibyl'in,[2] Hades'e[3] kabul edilmelerini sağlayan altın dal gibiydi.

Bu bir tek esrarlı, dal, Yedi Çatılı'nın esas giriş kapısının önünde öyle yerlere kadar eğiliyordu ki, oradan kim geçse, ayaklarının ucuna basıp uzanarak onu koparabilirdi. Kapıda da bunu gösterirse, içeri girmeye hakkı olduğunu ispat etmiş olur ve evin bütün sırları kendisine ifşa edilirdi. Dış görünüş insanı o kadar aldatır ki! Bu mübarek binada hakikaten insanı çeken bir şey vardı; insanda, gayet rabıtalı, mesut ve tam ocakbaşında anlatılmaya değer, hoş bir geçmişi olduğu fikrini uyandırıyordu. Meyilli güneş ışıkları altında evin pencereleri neşeyle parlıyordu. Şurada burada görülen yol yol, tutam tutam yeşil yosunlar Tabiatla yapılan bir dostluk ve kardeşlik ahdi gibiydi. Sanki insanoğlunun bu ikametgâhı bu kadar eskiliğinden dolayı, asırdide[4] meşeler ve uzun ömürlerinden dolayı nihayet var olmak hakkını elde eden bütün diğer eşyalar arasına geçmişti. Muhayyilesi geniş bir insan, evin yanından geçerken, tekrar tekrar dönüp onu inceden inceye tetkik ederdi; küme hâlindeki o bacada birleşen bir sürü sivri tepe; zemin kat üzerinden dışarı fırlak olarak yükselen ikinci kat; üzerine açıldığı kırık kapıya bir azamet değilse bile, eski bir asalet havası veren kemerli pencere; eşiğin yanındaki devâsâ dulavratotlarının bolluğu –bütün bu hususiyetleri görür ve gördüğünden de daha derin bir şeyin farkına varırdı. Bu köşkün, artık unutulmuş bir nesilde ölüp giden o eğilmez, eski Püriten'in, D ü r ü s t l ü ğ ü n, Ş a ş m a z l ı ğ ı n ikametgâhı olduğunu ve onun, bu evin bütün odalarını, salonlarını mübarekleştirdiğini, bunun tesirinin de bugüne kadar onun neslinden gelenlerin dininde, dürüstlüğünde, kendi kendilerine yeter

1 Virgil'in (M.Ö. 70-19) *Aineid*'in de bir karakter.
2 Virgil'in *Aineid*'in de bir karakter.
3 Cehennem.
4 Asırdide: Asır görmüş, yaşlı, güngörmüş, tecrübeli.

olmalarında, yahut da doğrudan doğruya fakirliklerinde ve elle tutulur saadetlerinde görülebileceğini, tasavvur ederdi.

Hele bütün bunların arasında bir tanesi bu hayalperestin hafızasında yerleşip kalırdı. Bu, iki ön çatının arasındaki kırmızı benekli bir öbek, koca bir öbek çiçekti. Daha bir hafta evvel görseniz ot derdiniz. Eskiler; bu çiçeklere, bunların tohumlarını İtalya'dan getirdiği sanılan güzel Alice Pyncheon'a izafeten Alice Çiçekleri derlerdi. Bugün, bunlar, muhteşem bir güzellikle, tam çiçekleri üzerinde, uçuşuyorlardı; sanki evin içinde tamamlanmış bir şeyin mistik bir ifadesi gibiydiler.

Daha evvel söylediğimiz gibi Venner Amca ortaya çıkıp sokak boyunca bir el arabasını itmeye çalıştığı sırada güneş yeni doğmuştu. Venner Amca, mahallenin tutumlu ev kadınlarının ayırıp bir kenara koymak âdetinde oldukları, yalnız bir domuzun yiyebileceği cinsten, lahana yaprakları, şalgam sapları, patates kabukları gibi şeyleri, daha türlü türlü yemek artıklarını toplamak için her günkü sabah gezintisine çıkmıştı. Venner Amca'nın domuzu sırf bu sadakalarla besleniyor ve mükemmel yaşıyordu; o kadar ki, bu yamalı feylesof, çiftliğine çekilmeden önce, bu iri yarı semiz hayvanla bir ziyafet çekeceğini ve yardımlarıyla semizlettikleri bu etlerden ve pirzolalardan hisselerini almaları için bütün komşularını çağıracağını söylerdi. Clifford aileye karışalı, Bayan Hepzibah Pyncheon'ın aşçılığı o kadar çok gelişmişti ki, bu ziyafette onun hissesine epeyce düşecekti; onun için Venner Amca, bu gün Yedi Çatılı'nın arka kapısı önünde kendisini bekleyen, içi çeşit çeşit yemek artıklarıyla dolu büyük toprak kabı yerinde bulamayınca oldukça hayal kırıklığına uğradı.

İhtiyar, kendi kendine, "Bayan Hepzibah, şimdiye kadar hiç böyle unutkanlık etmemişti," dedi. Dün yemek pişirdiği muhakkak –bunda hiç şüphe yok! Bu günlerde hep pişiriyor, öyleyse, sorarım, yemek sularıyla patates kabukları nerde? Kapıyı çalsam da, kalktı mı bir baksam mı acaba?

Yok, yok, olmaz! Eğer Phoebe burada olsaydı, çalmaktan çekinmezdim; ama Bayan Hepzibah, içinden memnun da olsa, pencereden başını çıkarıp kaşlarını çatarak bana bakar ve kızmış gibi durur. Onun için öğleyin gelip bakayım."

Bu düşüncelerle, ihtiyar adam, arka bahçenin kapısını kapatıyordu; ama evdeki ve bahçedeki bütün diğer kapılar gibi menteşeleri gıcırdayan bu kapının çıkardığı ses, kuzey çatıda oturanın kulağına gitti. Bu çatının pencerelerinden biri, yandan bu bahçe kapısına bakıyordu.

Ressam, pencereden eğilerek, "Günaydın Venner Amca!" dedi "Kimse kalkmamış mı?"

Yamalı adam, "Hiç kimse," dedi. "Ama şaşılmaz. Güneş doğalı daha ancak yarım saat oldu. Fakat sizi gördüğüme hakikaten çok memnun oldum Bay Holgrave! Evin bu tarafında garip bir ıssızlık var. Her nasılsa sanki evde canlı kimse yokmuş gibi bir evhama kapıldım. Evin ön tarafı daha neşeli görünüyor; hem Alice çiçekleri de orada bütün güzellikleriyle açmışlar; eğer genç olsaydım, Bay Holgrave, almak için tırmanırken boynumun kırılacağını da bilsem, sevgilimin göğsünde o çiçeklerden bir tane bulunurdu! Neyse, dün gece rüzgârdan uykunuz kaçtı mı?"

Ressam gülümseyerek, "Evet öyle oldu." diye cevap verdi. "Eğer hortlaklara inansaydım –inanıyor muyum, inanmıyor muyum, orasını da pek bilmiyorum ya– bütün geçmiş Pyncheon'ların evin aşağı odalarında, bilhassa Bayan Hepzibah'ın oturduğu kısımda başıboş koşuştukları hükmüne varırdım. Ama şimdi çıt yok."

Venner Amca, "Evet, Bayan Hepzibah, bütün gece bu gümbürtüyle rahatsız olduktan sonra, gayet tabiî her sabahki vaktinde uyanamayacaktır." dedi. "Ama, ya Hâkim bu iki akrabasını da kendisiyle beraber alıp sayfiyeye götürdüyse, hani tuhaf bir şey olur, bu değil mi? Dün kendisini dükkâna girerken gördüm."

Holgrave, "Saat kaçta?" diye sordu.

İhtiyar, "Öğleden evvel," diye cevap verdi. "Eh, neyse, artık yoluma devam etmeliyim, arabam da öyle! Ama yemek vakti yine geri geleceğim; çünkü domuzcuğum kahvaltı kadar, iyi bir yemekten de hoşlanıyor. Yemek zamanı olmasa, yiyecek filân da olmasa benim domuzcuğum ne yapar bilmem! Hoşça kalın! Bir de, Bay Holgrave, eğer sizin gibi genç olsaydım, Alice çiçeklerinden bir tane koparır, Phoebe gelinceye kadar onu suda muhafaza ederdim."

Ressam, başını içeri çekerken, "Duyduğuma göre Maule kuyusunun suyu o çiçeklere çok yararmış," dedi.

Konuşmaları burada sona erdi ve Venner Amca yoluna devam etti. Yarım saat daha geçti. Yedi Çatılı'nın sessizliğini bozan bir şey olmadı. Gelen giden de olmadı; yalnız bir gazete dağıtıcısı, kapının basamağı önünden geçerken yere bir gazete attı; çünkü, Hepzibah, son zamanlarda gazeteyi muntazaman almıştı. Bir müddet sonra, şişman bir kadın göründü; şaşılacak bir süratle gelip, dükkân basamaklarından tökezlenerek koşup çıktı. Yüzü ateşten kızarmıştı; oldukça sıcak bir sabah da olduğundan, âdeta, kaynayıp köpürüyor ve soluyordu; sanki, ocağın harareti ve şişman vücudunun süratinden gelen hararetle tavada kızarıyor gibiydi. Dükkânın kapısını açmak istedi; kilitli idi. Bir daha tecrübe etti; fakat o kadar sarstı ki, zil hışımla onun yüzüne doğru haykırdı.

Hemencecik öfkeleniveren kadın, "Bu ihtiyar Pyncheon kalığının da Allah cezasını versin!" diye söylendi. "Böyle beş on kuruşluk mal satan bir dükkân açmıya kalksın da, ondan sonra, böyle öğlenlere kadar yatsın kalsın! Herhalde asillik dediği bu olsa gerek! Ya hanımefendiyi yatağından fırlatıp koşturacağım, yahut da kapıyı kıracağım!"

Onun için kapıyı alabildiğine sarstı ve zil de, kendine göre oldukça garazkâr, huysuz bir tabiati olduğundan, azgın azgın çınladı; bu çıkışmasını, işitmesi gereken kulaklar

değil de, sokağın karşı tarafındaki iyi bir hanımcağız duydu. Penceresini açıp, sabırsız müşteriye seslendi.

"Evde kimse yok, Bayan Gubbins!"

Fakat, Bayan Gubbins, tekrar hırsla zile sarılarak, "Ama muhakkak evde biri olmalı, hem vardır da!" diye bağırdı. "Bay Gubbins'e kahvaltıya gayet güzel bir balık kızartması yapmam için 250 gram domuz yağı lâzım bana; isterse hanımefendi olmasın da ne olursa olsun, Pyncheon kalığı yatağından kalkıp bunu bana verecek!"

Karşıdaki kadın, "Ama mâkul olan, Bayan Gubbins," diye cevap verdi. "Erkek kardeşiyle beraber ikisi de, kuzenlerine, Hâkim Pyncheon'ın sayfiyedeki evine gittiler. Evde, kuzey çatısında oturan o genç ressamdan başka kimsecikler yok. İhtiyar Hepzibah'la Clifford'ı dün giderlerken gördüm; çamurlu su birikintileri içinden bata çıka yürürlerken tıpkı acayip bir çift ördek gibiydiler! İnan olsun gittiler."

Bayan Gubbins, "Hâkime gittiklerini nereden biliyorsunuz?" diye sordu. "Hâkim zengin bir adam; ne zamandır da Hepzibah'la aralarında, ona bakmadığı için dargınlık var. Hepzibah'ın böyle bir ufak tefek dükkânı açmasının asıl sebebi budur."

Komşusu, "Bunu ben de biliyorum" dedi. "Ama gittiler işte –bu muhakkak! Ve sorarım size, o huysuz ihtiyar kızla, o korkunç Clifford'ı elinden başka türlü hareket etmek gelmeyen bir kan akrabasından başka kim evine alabilir? Bu muhakkak böyle, hiç şüphe etmeyin!"

Bayan Gubbins, orada bulunmayan Hepzibah'a hâla sonsuz bir öfkeyle köpürüp taşarak, oradan ayrıldı. Ondan sonra yarım saat, yahut biraz daha fazla bir zaman, evin dışı da, içi kadar sessizlik içinde kaldı. Fakat Karaağaç, başka taraflarda fark edilmeyen bir melteme uyarak neşeli neşeli, hoş ve aydınlık bir iç geçirdi; gölgesi altında bir sürü böcek zevk içinde vızıldıyor ve zıplayıp güneşli yerlere geçtikleri zaman ışıktan birer benek oluyorlardı. Ağacın görünmez gizli bir

yerinden bir iki defa bir çekirge öttü; soluk altın renginde tüyleri olan küçük, yalnız bir kuş gelip Alice çiçekleri etrafında dönüp durdu.

Nihayet bizim küçük ahbap, Ned Higgins, okuluna gitmek üzere ağır ağır yoldan yukarı çıkmaya başladı; on beş günden beri ilk defa nasılsa eline bir yüz para geçtiğinden, Yedi Çatılı'nın dükkân kapısı önünden yürüyüp gitmesi imkânsızdı. Ama kapıyı açamadı. Tekrar, tekrar ve defalarca, kendisi için mühim olan bir şeye ille de aklını takan bir çocuğun o yaman inadıyla, içeriye girebilmek için durmadan bütün gayretini sarfetti. Muhakkak ki aklı fikri bir fildeydi; yahut da ihtimal, Hamlet'le beraber bir timsah yemek niyetindeydi. Çok şiddetli hücumları karşısında zil arasıra hafiften ses çıkarıyor, ama küçük ayakları ucuna basarak ne kadar uğraşırsa uğraşsın, kuvveti, zili adamakıllı çalmaya yetmiyordu. Kapının kulpuna tutunarak, perdenin aralık bir yerinden içeriye baktı ve içerden salona giden koridora açılan kapının kapalı olduğunu gördü.

Çocuk, camekâna vurarak, "Bayan Pyncheon!" diye feryat attı, "Bir fil istiyorum!"

Bir kaç kere böyle bağırdığı halde, hiçbir cevap alamayınca, Ned sabırsızlanmaya başladı ve küçücük öfke küpeciği çabucak taşarak, atıp camekânı kırmak gibi kötü bir maksatla, yerden bir taş aldı; aynı zamanda öfkeden köpürüyor, ağzına geleni söylüyordu. O sırada tesadüfen oradan geçmekte olan iki adamdan biri yaramazın kolunu tuttu.

"Derdin ne delikanlı?" diye sordu.

Ned, hıçkırarak, "İhtiyar Hepzibah'ı, yahut Phoebe'yi, hangisi olursa birisini istiyorum! Kapıyı açmıyorlar; ben de filimi alamıyorum!"

Adam, "Haydi okuluna, küçük yaramaz seni!" dedi. "Köşede böyle bir başka dükkân daha var. Çok garip Dixey," diye arkadaşına döndü. "Bütün bu Pyncheonlara da ne oldu! Ahır bekçisi Smith, bana, Hâkim Pyncheon'ın dün, atını, öğle

yemeğinden sonra almak üzere bıraktığını, daha da gelip almadığını söyledi. Bu sabah, Hâkimin uşaklarından biri gelip kendisini sormuş. Hâkimin pek nadiren âdetlerini bozduğu veya geceleri dışarda kaldığı söyleniyor."

Dixey, "Yok canım, muhakkak bir yerden sapasağlam çıkar gelir!" dedi. "Kalık kız Pyncheon'a gelince, sözüme inan, borçtan kurtulamayarak alacaklılarından kaçtı. Hatırlıyor musun, daha dükkânı açtığı o sabah, o Allah'ın belâsı çatık kaşlarıyla müşterileri kaçıracağını söylemiştim. Kimse buna dayanamazdı!"

Arkadaşı, "Bu işi yürütebileceğine hiç inanmadım." dedi. "Kadınlar bu ucuzcu dükkânların artık posasını çıkardılar. Karım bu işi denedi; başlar başlamaz da beş dolar kaybetti."

Dixey, başını sallayarak, "İş yok! İş yok!" dedi.

Bu sessiz ve içine nüfuz edilmeyen köşkte oturdukları zannedilen kimselerle görüşmek için o sabah daha başka muhtelif teşebbüsler oldu. Pırıl pırıl boyalı arabasıyla, alkolsüz bira satan adam geldi; elinde birkaç düzine dolu şişe vardı; bunları bırakıp, boşlarını götürecekti; ekmekçi, elinde, Hepzibah'ın satmak için sipariş ettiği bir hayli gevrekle geldi; kasabın elinde, Hepzibah'ın, Clifford'a almak için can atacağı güzel bir parça vardı. Eğer, bütün bunları görüp seyreden bir kimse evin gizlediği o korkunç sırrı bilseydi, sel gibi akıp giden insan hayatının burada böyle küçük bir girdap meydana getirmesini –ölü bir vücudun gözlerden uzak yattığı bu kapkara kuyunun üzerinde çubuklar, saman çöpleri ve daha buna benzer dökünüleri sürükleyip fır fır döndürmesini görmek, onda acayip bir dehşet uyandırırdı.

Kasap, elindeki kuzu parçası mıdır nedir, o nefis eti vermeyi o kadar istiyordu ki, Yedi Çatılı'nın bütün kapılarını denedi, nihayet yine dönüp dolaşıp, her zaman içeri girdiği dükkân kapısına geldi.

Kendi kendine, "Güzel bir parça doğrusu, ihtiyar hanımın da onu elimden hemencecik kapacağını biliyorum."

diye söylendi. "Bir yere çıkıp gitmesine imkân yok! On beş yıldır şu Pyncheon Sokağı'ndan arabamla geçerim de birgün bile onun evde bulunmadığını görmedim; doğru, çok zaman, insan bütün gün kapıyı çalar da yine ona kapıyı açtıramazdı. Ama, bu, kendinden başka bakacak kimsesi olmadığı zamanlardaydı."

Hemen biraz önce fil iştahlı yaramazın gözünü uydurup baktığı aynı perde aralığından bakınca, kasap içeri kapının kapalı olmayıp aralık bulunduğunu ve hatta hemen hemen ardına kadar açılmış durduğunu gördü. Nasıl olmuştu bilinmez ama hakikat buydu. Koridorla, daha aydınlık olduğu halde yine de adamakıllı fark edilmeyen salon arasında karanlık bir nokta vardı. Kasap, oldukça açık olarak, büyük meşe bir koltukta oturan bir adama ait siyah pantolonlu iki kuvvetli bacak görür gibi oldu; koltuğun arkası adamın geri kalan taraflarını gizliyordu. Kasabın, usanmadan, kapıya birini getirebilmek için sarfettiği bütün gayretlere karşılık, içerde oturan birinin insanı küçümser bir şekilde böyle kılını bile kıpırdatmaması, bu hareketli insana o kadar dokundu ki, çekilip gitmeye karar verdi.

"Demek ben böyle çırpınıp kıvranırken, kalık kız Pyncheon'ın o Allah'ın belâsı kardeşi orada oturuyor!" diye düşündü. "Bunu bir domuz yapacak olsa gebertirdim onu! Böyle insanlarla alışveriş etmeyi şerefsizlik sayarım; bundan sonra hele benden bir parça sosis veya ciğer istesinler, arabanın arkasından koşmadan alamayacaklar."

O nefis parçayı öfkeyle arabasına fırlattı ve kızgın kızgın oradan uzaklaştı.

Çok geçmeden, köşeden kıvrılarak sokaktan aşağı doğru gelen musiki nağmeleri duyuldu; nağmeler arada bir kesiliyor, sonra yeniden ve daha yakından canlı canlı yükseliyordu. Bir sürü çocuk bu sesle beraber yürüyor ve duruyordu; ses bu kalabalığın ortasından geliyor gibiydi; çocuklar âdeta hafif, ahenkli nağmelerle gevşekçe birbirlerine bağlanmışlar

da esirler gibi sürükleniyorlardı; arada bir, bir evin veya bahçenin kapısından doğru gelen önlüklü, hasır şapkalı, ufak tefek birisi görünüyordu. Pyncheon Karaağacının gölgesine gelince, bunun, bir zamanlar maymunu ve kuklalarıyla gelip kemerli pencere önünde laterna çalan İtalyan genci olduğu anlaşıldı. Phoebe'nin sevimli yüzünü ve tabiî ona fırlattığı bol bahşişi hâlâ hatırlıyordu. Daima değişen hayatındaki bu ehemmiyetsiz ve tesadüfi hadisenin geçtiği yeri tanıyınca, mânalı yüzü canlandı. Bakımsız bahçeye girdi (bahçe alabildiğine büyüyen ayrıklar ve dulavrat otları içinde, şimdi eskisinden de bakımsızdı), esas giriş kapısının basamağına yerleşti ve kukla sandığını açarak çalmaya başladı.

Bu otomatik toplumun her bir ferdi, kendi özel mesleklerine göre işe koyuldu: Maymun külâhını çıkarıp seyirciler karşısında son derece tevazu ile yerlere kadar eğildi –gözü de hep kapmaya hazırlandığı, kenarda kıyıda kalmış bir kuruştaydı; yabancı delikanlının kendisi de, makinesinin kolunu döndürürken yukarıya, kemerli pencereye doğru bir göz attı– musikisini daha canlandırıp, daha tatlılaştıracak bir hediye bekliyordu. Çocuk sürüsü de yanlarında durdu; bâzıları bahçenin içinde idi; bir ikisi de tâ basamağa çıkıp yerleşmişlerdi; bir tanesi eşiğe bağdaş kurup oturdu. Bu sırada, çekirge de, kocamış ulu Pyncheon Karaağacı'nın üstünde durmadan ötüyordu.

Çocuklardan biri ötekine, "Evde hiç ses seda yok," dedi. "Buradan maymuna, toplayacak bir şeyler çıkmayacak!"

Eşikteki yaramaz, katiyetle, "Evde biri var." dedi "Bir ayak sesi duydum!"

İtalyan delikanlısı hâlâ yan yan yukarıya bakıyordu; hafif ve alaylı da olsa, samimî bir heyecanla çalması âdeta bu kuru ve mekânik şairliğine daha lezzetli bir tatlılık veriyordu. Bu avare kimseler hayat yollarında karşılaştıkları her türlü samimî alâkaya, ister sadece bir tebessüm, ister mânası anlaşılmayan ılık bir kelime olsun, hemencecik karşılık verirler.

Bunları unutmazlar, çünkü o an için –bir manzaranın bir sabun köpüğünde belirip sönmesi kadar bir zaman içinde– bu şeyler orasını, onlar için bir yuva gibi yapıverir. Onun için İtalyan delikanlısından, bu eski evin, elindeki âletin canlılığını âdeta söndürmeye kalkan bu ağır sessizliği karşısında cesaretini kaybetmesi beklenemezdi. Ahenkli yalvarmalarında ısrar etti; hâlâ yukarı doğru bakıyordu, kendi karanlık ve yabancı yüzünün, çok geçmeden Phoebe'nin güneşli görünüşüyle pırıl pırıl aydınlanacağından emindi. Sonra, Clifford'ı da tekrar görmeden gitmek istemesi mümkün değildi; Pboebe'nin tebessümü gibi onun hassasiyeti de, bu yabancı için kalpten kalbe giden bir yol olmuştu. Bütün nağmelerini tekrar tekrar çaldı; artık dinleyicileri usanmaya başlamışlardı. Kukla sandığındaki küçük tahta insanlar da öyle; maymunsa hepsinden çok yorulmuştu. Çekirgenin ötüşünden başka hiç ses yoktu.

Nihayet bir öğrenci, "Bu evde hiç çocuk yoktur." dedi. "Burada yaşlı bir kızla, yaşlı bir adamdan başka kimse oturmaz. Buradan bir şey alamazsınız! Ne diye çekilip gitmiyorsunuz?"

Musikiyi hiç umursamayan, fakat böyle bedava tarafından olduğu için çok hoşuna giden, cin fikirli küçük bir Amerikalı, "Aptal mısın be? Ne diye bunu söylüyorsun?" diye fısıldadı. "Bırak istediği kadar çalsın! Eğer parasını alacak kimse bulamazsa bu onun bileceği iş!"

Ama, İtalyan, bir kere daha bütün melodilerini tekrarladı. Sadece kapının önünü dolduran musiki ile güneş ışığını gören rastgele bir seyirci için sokak şarkıcısının bu inadını seyretmek eğlenceli olurdu belki. Sonunda muvvaffak olacak mı? Bu inatçı kapı birden ardına kadar açılıverecek mi? Neşeli bir çocuk grubu, evin küçükleri, oynaya oynaya, bağırıp gülüşerek dışarı fırlayıp, kukla sandığı etrafına dolarak, içlerinden gelen sonsuz bir neşeyle kuklalara bakacak, her biri o uzun kuyruklu açgözün, maymunun, toplaması için kuruşluklar fırlatacak mı?

Fakat, Yedi Çatılı'nın dış yüzü kadar, tâ ruhunu bilen bizleri, onun eşiğinde böyle durmadan oynak halk havaları çalınması âdeta öldürür. En müzikal zamanlarda Paganini'nin[1] kemanı bile kendisine vız gelen Hâkim Pyncheon, kanlı bir gömlek ve renksiz kireç gibi yüzünde merhametsiz bir öfkeyle çıkıp, bu yabancı serseriyi elinin bir işaretiyle kovsa, doğrusu ne kadar da çirkin bir şey olurdu! Hiç böyle, dans edecek kimse olmadığı halde, durmadan raks ve vals havaları ortaya dökülmüş müdür, şimdiye kadar? Evet, pek çok defa! Bu tezat, yahut da böyle, trajedi ile neşesinin karışması her gün, her saat, her an olur. Hayatiyetten mahrum ve boş zamanlarında korkunç Ö l ü m'ün merhametsizce oturduğu bu kasvetli ve ıssız eski ev nice insan kalbinin bir remzi idi; ama bunlar etraflarındaki âlemi dolduran neşenin heyecan ve yankısını dinlemeye mecburdurlar.

İtalyanın gösterisi daha bitmeden tesadüfen oradan öğle yemeğine giden iki adam geçti.

Bir tanesi, "Hey Fransız delikanlısı!" diye seslendi – "O kapıdan çekil de, o saçma şeylerini al başka tarafa git! Orada Pyncheonlar oturur; bu sırada da başları büyük dertte. Bugün musiki ile araları iyi değil. Bütün şehirde, evin sahibi Hâkim Pyncheon'ın öldürüldüğü çalkalanıyor; polis müdürü de işe el koymak üzere. Onun için durma uzaklaş!"

İtalyan, lâternasını omuzlarken eşikte bir kart gördü; sabahtan beri, dağıtım yapan çocuğun attığı gazetenin altında kalmış, fakat şimdi meydana çıkmıştı. Kartı yerden aldı, üzerine kalemle bir şey karalanmış olduğunu görerek, okuması için adama verdi. Filhakika bu, Hâkim Pyncheon'ın kabartma yazılı kartviziti idi; kartın arkasında Hâkimin bir gün evvel yapmaya niyet ettiği çeşitli işlerden bahseden, kurşun kalemiyle yazılmış bazı notlar vardı. Bu, o gün olacağını umduğu şeylerin bir hülâsası idi; yalnız, işler

1 Niccolo Paganini (1782-1840), İtalyan keman virtüözü, gitarist ve kompozitör. Gelmiş geçmiş en büyük keman virtüözlerinden biri olarak kabul edilir.

pek umduğu gibi gitmemişti. Kart, Hâkim, başlangıçta ön kapıdan içeri girmeye uğraştığı sırada yeleğinin cebinden düşmüş olacaktı. Her ne kadar yağmur altında adamakıllı ıslanmışsa da hâlâ okunabilecek durumdaydı.

Adam, "Bak, bak, Dixey!" diye bağırdı. "Bunun Hâkim Pyncheon'la ilgisi var. Bak! İşte matbaa harfleriyle ismi yazılı; şu da galiba onun el yazısı."

Dixey, "Haydi gel, polis komiserine götürelim!" dedi. "Ona, tam aradığı ipucunu verebilir, ne de olsa," diye arkadaşının kulağına fısıldadı, "Hani, Hâkim şu kapıdan girip bir daha çıkmadıysa hiç şaşmam! O malûm kuzeni yine eski işine girişmiş olabilir. İhtiyar kız Pyncheon da açtığı dükkân yüzünden borca karılmış olabileceğine, Hâkimin cüzdanı da tıka basa dolu olduğuna göre ve zaten aralarında da husumet olduğuna göre! Bütün bunların hepsini bir araya koy ve bak bakalım ortaya ne çıkıyor!" Ötekisi, "Sus, sus!" diye fısıldadı. "Böyle bir şeyi ilk söyleyen olmak günah işlemek gibi bir şey. Ama polis komiserine gitmenin iyi olacağında ben de seninle hemfikirim."

Dixey, "Evet, evet!" dedi. "Hep, o kadının çatık kaşlarında bir iblislik olduğunu söyler dururdum zaten!"

Adamlar düşündükleri gibi yaparak, dönüp, gerisin geri sokaktan yukarı yürüdüler. İtalyan da, kemerli pencereye son bir defa daha göz atarak, hemen oradan ayrılmanın yoluna baktı. Çocuklara gelince, onlar da hep birden tabanları yağlayıp sanki peşlerinden bir dev veya canavar kovalıyormuş gibi kaçtılar; evden epeyce uzaklaştıktan sonra, aynen koşmaya başladıkları zamanki gibi birden ve aynı zamanda durdular. Duydukları şeyin tesiri hassas bünyeleri üzerinde kendini gösterdiğinden, müphem bir endişe içinde idiler. Başlarını çevirip eski köşkün acayip zirvelerine ve gölgeli köşelerine baktılar, oradan hiçbir güneş ışığının dağıtamayacağı bir kasvet bulutu görür gibi oldular. Muhayyel bir Hepzibah, aynı anda bir sürü pencereden parmağını sallayarak onları

tehdit etti. Muhayyel bir Clifford, üzerinde soluk bir robdöşambırla bu hayalet Hepzibah'ın arkasında durmuş korkunç hareketler yapıyordu –çünkü (Clifford bilse çok üzülürdü ama) bu küçükler onu daima korkunç bir şey olarak görmüşlerdi– çocuklar arasında panik halinde bir korku büyüklere nispeten daha da çabuk yayılır. Sonra bütün gün, içlerinde daha korkakça olanları, sırf Yedi Çatılı'nın önünden geçmemek için tâ uzaklardaki sokaklardan dolandılar; daha cesurları da bu metanetlerini ispat için köşkün önünden var kuvvetleriyle koşup geçerken arkadaşlarına meydan okudular.

İtalyan delikanlısı vakitsiz melodilerini bırakıp uzaklaşalı yarım saati geçmemişti ki yoldan aşağı doğru bir araba geldi. Araba Pyncheon Karaağacının altında durdu; arabacı, arabanın üstünden bir sandık, keten bir torba ve mukavva bir şapka kutusu indirdi ve eski evin eşiğine bıraktı; arabanın içinden bir hasır şapka, ardından da bir genç kızın güzel vücudu göründü. Bu Phoebe idi! Şu geçen birkaç hafta içinde edindiği tecrübeler onu daha ağırlaştırmış, daha kadınlaştırmış ve daha derin bakışlı yapmıştı; bunlar, derinliğinin farkına varmaya başlayan bir kalbe alâmetti. Onun için Phoebe hikâyemize ilk adım attığı zamanki kadar taptaze değildi ama, yine de üzerinde yaratılıştan sahip olduğu bir aydınlığın verdiği huzurlu, sakin bir pırıltı vardı. Etrafındaki şeyleri hayal havasından kurtarıp sahici şeyler haline getiren o kendine has meziyetini de kaybetmemişti. Yine de bu buhranlı anda Yedi Çatılı'nın eşiğinden geçmek, hatta Phoebe için bile, fazla bir cüret gibi geliyor bize. O gideli buraya üşüşmüş olan o solgun benizli, çirkin ve günahkâr hayalet sürüsünü oradan çıkarmaya onun o sıhhatli varlığı yetişecek miydi? Yoksa o da, aynı şekilde sararıp hastalanarak, teessüre kapılıp biçimsizleşerek, onlar gibi solgun bir hayalet olup, sessizce merdivenlerden inip çıkacak ve pencere önünde dikilince çocukların içine korku mu salacaktı?

Her şeyden habersiz bu genç kıza, hiç olmazsa, evde kendisini karşılayacak insana benzer bir şey bulunmadığını haber verip, onu ikaz etmekten memnun olurduk –tabiî hâlâ meşe koltukta oturan Hâkim Pyncheon müstesna! Ne müthiş bir manzarası vardı ve kendisiyle geçirdiğimiz uyanık bütün bir geceden sonra nasıl da korkuyla hafızamıza yerleşmişti!

Phoebe önce dükkân kapısını denedi. Kapıyı açamadı. Kapının üst kısmını teşkil eden pencereye çekilen beyaz perde, çok anlayışlı ve zeki olan Phoebe'ye garip geldi. Burada gitmek için yeni bir harekette bulunmadan, kemerli pencerenin altındaki büyük kapıya gitti. Sürgülü olan kapıyı çaldı. Bu, içerdeki boşlukta bir ihtizaz yaptı. Tekrar vurdu, sonra bir üçüncü defa daha vurdu. Can kulağıyla dinledi; sanki Hepzibah ona kapıyı açmak için her zamanki gibi ayaklarının ucuna basa basa geliyormuş da döşeme gıcırdamış gibi geldi. Ama bu muhayyel gıcırtıdan sonra ortalığa öyle ölü bir sükût çöktü ki, Phoebe, dışından evi gayet iyi tanıdığı halde, acaba yanlış bir eve mi geldim diye şüphelenmeye başladı.

Bu esnada uzaktan gelen bir çocuk sesi dikkatini çekti. Kendisini ismiyle çağırıyor gibiydi. Sesin geldiği tarafa bakınca Phoebe sokağın epeyce aşağısında küçük Ned Higgins'i gördü; ayaklarını yere vuruyor, şiddetle başını sallıyor, elleriyle ona mâni olmak istermişçesine, hareketler yapıyor ve avazı çıktığı kadar haykırıp bağırıyordu.

"Sakın, sakın Phoebe" diye haykırdı; "Sakın içeri girme! İçerde çok kötü bir şey var! Sakın, sakın, sakın gireyim deme!"

Fakat, bu küçük bey ne demek istediğini anlatmak için daha yakına gelmeye bir türlü razı olmadığından Phoebe onun dükkâna yaptığı ziyaretlerin birinde kuzeni Hepzibah'ın kendisini korkutmuş olduğu hükmüne vardı; çünkü doğrusu söylenirse bizim Hepzibah'ın hareketi ya çocukların aklını başından alır, ya da onları yakışıksız yakışıksız güldürürdü. Yine de bu hâdise ona evin anlaşılmaz bir sessizlik ve sır içine

gömülüp kalmış olduğunu daha da fazla hissettirdi. Bundan sonra, Phoebe bahçenin yolunu tuttu; böyle ılık ve güneşli bir günde, Clifford'ı ve belki Hepzibah'ı da, kameriyenin gölgesinde tembel tembel oturmuş öğle üzerini geçirirken bulacağından hemen hemen hiç şüphesi yoktu. Bahçe kapısından girer girmez tavuklar koşuşup onu karşılamaya geldiler. Aynı zamanda salonun penceresi altında, etrafı kolaçan eden acuze bir kedi de tabanları yağlayıp hemen çitin üzerinden atlayarak gözden kayboldu. Kameriye boştu; yer, masa ve yuvarlak sıra hâlâ ıslaktı ve yapraklarla, ince dallarla ve geçen fırtınanın tahribatı ile doluydu. Bahçedeki bitkiler adam akıllı alıp yürümüştü. Otlarla, durup dinlenmeden yağan yağmur, çiçeklerle sebzelere saldırmak için Phoebe'nin yokluğunu fırsat bilmişlerdi. Maule kuyusu kıyılarından taşarak, bahçenin o köşesinde muazzam bir göl meydana getirmişti

Bütün bu manzara insana, günlerden beri, belki de Phoebe gitti gideli buraya insan ayağı basmadığı hissini veriyordu; çünkü Phoebe kameriyenin masası altında kendisine ait bir saç tarağı gördü; herhalde Clifford'la beraber orada oturdukları son gün düşmüş olacaktı.

Genç kız, iki akrabasının da, anlaşılan şimdi yaptıkları gibi, eski evlerine kapanıp kalmaktan da aşırı gariplikler yapabilecek kabiliyette olduklarını biliyordu. Yine de bir aksilik olduğuna dair içinde beliren müphem şüpheler ve bir türlü tam olarak ifade edemediği endişelerle, evden bahçeye açılan kapıya yaklaştı. O da, daha önce denediği diğer iki kapı gibi, içerden sürgülenmişti. Ama yine de kapıyı çaldı; ve hemen, sanki bunu bekliyorlarmış gibi görünmeyen bir kimsenin sarfettiği bir hayli gayret neticesinde kapı açılıverdi —öyle ardına kadar değil, Phoebe'in hemen sıyrılıp gireceği kadar; Hepzibah, kendini dışarıya göstermemek için her zaman kapıyı böyle açtığından, Phoebe tabiî olarak kendisine şimdi kapıyı açanın kuzeni olduğu neticesine vardı.

Onun için, tereddüt etmeden eşikten içeri girdi ve girer girmez de kapı arkasından kapandı.

XX
Cennet Çiçeği

Phoebe, pırıl pırıl gün ışığından böyle birden içeri girip, eski evin çoğu koridorlarını dolduran o koyu karanlık içinde kalıverince etrafını göremez olmuştu. Önce, kendisine kapıyı açanın kim olduğunu fark edemedi. Daha gözleri karanlığa alışmamıştı ki, elini müşfik ve sıcak bir el sıkıca yakaladı –kalbini anlatılmaz bir hazla hoplatıp titreten bu el kendisine hoş geldin diyordu. Salona doğru değil de büyük ve kullanılmayan bir bölmeye doğru götürüldüğünü hissetti; burası ilk zamanlar Yedi Çatılı'da büyük kabul salonu vazifesini görmüştü; güneş bu odanın perdesiz olan bütün pencerelerinden serbest serbest giriyor ve odanın tozlu döşemesini aydınlatıyordu. Onun için Phoebe şimdi kendisini içeri alanın Hepzibah veya Clifford olmayıp Holgrave olduğunu açıkca gördü– zaten sıcak bir elin kendi elini tuttuğundan beri bunu biliyordu. Sezişiyle, yahut da müphem ve şekilsiz bir hisle anlatılacak bir şey olduğunu anlamış, hiç mukavemet göstermeden onun istediği şekilde hareket etmişti. Elini çekmeden, merakla Holgrave'in yüzüne baktı; hemen kötü şeyler düşünecek cinsten değildi ama kendi gideli âilenin durumunda bir değişiklik olduğunu hissetmemesi de mümkün değildi; bunun için ne olduğunu öğrenmeye can atıyordu.

Ressam her zamankinden daha solgundu; alnında düşünceli ve ciddi bir takallüs[1] vardı; bu, iki kaşı arasında de-

1 Takallüs: Büzülme, kasılma, kıvrılma.

rin, şakulî bir çizgi hâsıl ediyordu ama, tebessümü içten gelen bir sıcaklıkla doluydu, hem de bu tebessümde bir sevinç vardı; kalbinden geçen her şeyi New Englandlara has bir çekingenlikle gizlemek âdetinde olan Holgrave'de, Phoebe şimdiye kadar böyle canlı, aydınlık bir ifade görmemişti hiç. Bu, ıssız bir ormanda yahut uçsuz bucaksız bir çölde tek başına oturup korkunç bir düşünceye dalmış bir adamın, birden en sevgili arkadaşının tanıdık yüzünü görerek, âilesine ve usul usul akıp giden günlük hayata âit huzur verici fikirlerle içi doluveren bir adamın, bakışıydı; ama yine de, Phoebe'nin soran bakışlarına cevap vermek lüzumunu hissetti ve tebessümü silindi.

"Geldin diye sevinip neşelenmemeliyim, Phoebe," dedi, "Garip bir anda karşılaşıyoruz!"

Phoebe, "Ne oldu?" diye sordu. "Ev niye bu kadar ıssız? Hepzibah ile Clifford neredeler?"

Holgrave, "Gitmişler! Nerede olduklarını bir türlü bilemiyorum!" diye cevap verdi. "Evde yalnızız!"

Phoebe, "Hepzibah'la Clifford gitmişler mi?" diye bağırdı. "Mümkün değil; sonra, beni niye salona değil de bu odaya getirdiniz? Ah, müthiş bir şey olmuş, koşup görmeliyim."

Holgrave onu tutarak, "Yok, yok, Phoebe!" dedi. "Sana söylediğim gibi. Gitmişler, nereye olduğunu da bilmiyorum. Evet, müthiş bir şey oldu, ama onlara değil ve katiyen şüphe etmiyorum ki, onların eliyle de değil." Şefkatle karışık ciddi bir endişe ile gözlerini genç kızın gözlerine dikerek, "Eğer seni doğru anladımsa, Phoebe." diye devam etti, "Yumuşak da olsan ve günlük alelade şeylerle vakit geçiriyor gibi görünsen de, yine müstesna bir kuvvete sahipsin. Fevkalâde soğukkanlısın ve mihenge vurulduğu zaman aleladenin çok üstünde işlerle başa çıkacak bir kıratta olduğunu ispat edecek kabiliyettesin."

Phoebe titreyerek "Yok, yok, çok âcizim." diye cevap verdi.

Holgrave "Kuvvetlisin." diye ısrar etti. "Hem kuvvetli, hem de akıllı olman gerek; çünkü ben iyice şaşırmış durumdaydım ve senin fikirlerine muhtacım; doğru yolu belki de sen gösterirsin."

Phoebe, bütün vücudu titreyerek, "Söyle bana! Söyle bana!" dedi. "Bu esrar öldürüyor beni dehşet veriyor bana! Başka her şeye razıyım!"

Ressam tereddüt etti. Phoebe'nin kuvvetli muvazenesiyle onda bıraktığı intiba hakkında biraz önce ve gayet samimiyetle söylediği sözlere rağmen, dünün o müthiş sırrını ona haber vermek, ressama, yine de hâinlik olacakmış gibi geliyordu. Bu, tıpkı, ölümü iğrenç bir görünüş içinde, bir ev ocağının temiz ve neşeli önüne sürükleyip getirmeye benziyordu; orada etrafındaki o süslü püslü şeyler arasında, bu, daha da çirkin görünürdü. Ama, yine de bunu ondan saklaması imkânsızdı; Phoebe'nin bunu öğrenmesi gerekti.

"Phoebe," dedi, "Bunu hatırlıyor musun?"

Genç kızın eline madenî levha üzerine alınmış bir fotoğraf koydu; bu, bahçede ilk konuştukları gün kendisine gösterdiği ve aslının o sert ve merhametsiz hususiyetlerini o kadar açık olarak meydana çıkaran fotoğraftı.

Phoebe, "Hepzibah ve Clifford'la bunun ne ilgisi var?" diye sordu. Böyle bir anda Holgrave kendisiyle ne diye oynuyor diye hem hayret etmiş hem de sabırsızlanmıştı. "Hâkim Pyncheon bu! Bunu bana daha evvel de göstermiştin!"

Ressam kendisine başka bir minyatür göstererek "Ama işte bu da aynı yüz, şu son yarım saat içinde alındı," dedi. "Tam bitirmiştim ki sen kapıyı çaldın."

Phoebe sapsarı kesilerek, "Bu ölüm!" diye ürperdi. "Hâkim Pyncheon'ın ölmüş hâli!"

Holgrave, "İşte tıpkı bu resimdeki hâliyle, yandaki odada oturuyor," dedi. "Hâkim ölmüş, Clifford'la Hepzibah da ortada yoklar. Bütün bildiğim bu! Bundan ötesi hep tahmin.

Dün akşam ıssız odama döndüğüm zaman, ne salonda, ne Hepzibah'ın odasında, ne de Clifford'ın odasında ışık vardı; evde ne kıpırtı, ne de ayak sesi duyuluyordu. Penceremden duydum, bir komşu, akrabalarınızın dünkü fırtınanın ortasında evden çıkıp gittiklerini gözüyle gördüğünü söylüyordu. Kulağıma, Hâkim Pyncheon'ın ortadan kaybolduğuna dâir bir lâf da geldi. Anlatamayacağım bir his –müphem bir şekilde duyulan bir felâket hissi, bir şeyin tamamlanmış olduğu hissi– beni evin bu tarafına gelmeye zorladı; burada da bu gördüğünüzü buldum. Clifford'a belki de faydası dokunabilecek bir delil ve kendim için de kıymetli bir hatıra olsun diye –çünkü, Phoebe, o adamın mukadderatına beni bağlayan bâzı irsi sebepler vardır– elimdeki imkândan faydalanarak Hâkim Pyncheon'ın ölümünü resimle tesbit ettim."

Heyecanına rağmen, Phoebe'nin gözünden Holgrave'in hâlindeki soğukkanlılık kaçmadı. Evet doğru, Hâkimin ölümündeki dehşeti tamamıyla hissediyor gibiydi, ama bu hakikati hiç hayret etmeden, vukuu zarurî mukadder bir hâdiseymiş gibi kabul ediyordu; bu onun için geçmiş hâdiselerle o kadar uygun düşüyordu ki âdeta beklenen bir şeymiş gibiydi.

Phoebe ızdırap içinde ürpererek, "Niye kapıları ardına kadar açıp da, şahitlik için herkesi çağırmadın?" diye sordu. "Burada tek başına durmak müthiş bir şey!"

Ressam, "Ama ya Clifford!" dedi. "Clifford ve Hepzibah! Onların lehine olacak en iyi hareketin ne olduğunu düşünmemiz gerek. Böyle ortadan yok olmaları talihsizlik, felâket! Onların kaçışları, bu hâdisenin uyandıracağı şüpheleri kuvvetlendirecek. Ama onları tanıyanlar için bunun izahı ne kadar kolay! Bu ölümün, daha evvel Clifford'a atfedilerek, onun için o kadar felâketli neticeler doğuran daha önceki bir ölüme tıpa tıp benzemesi karşısında şaşkına dönüp, dehşete kapılarak bu yerden uzaklaşmaktan başka bir şey düşünemediler. Ne talihsizlik, ne aksilik! Hepzibah bağırıp haykırsaydı –Clifford kapıyı ardına kadar açıp Hâkim

Pyncehon'ın öldüğünü bildirseydi– ne kadar feci olursa olsun, onlar için hayırlı neticeler doğuracak bir hâdise olurdu. Benim görüşüme göre, hatta Clifford'ın üzerindeki kara lekeyi bile silerdi."

Phoebe, "Bu kadar müthiş bir şey, nasıl olur da iyi bir netice verirdi?" diye sordu.

Ressam, "Çünkü," dedi, "Eğer durum hakkaniyetle mütalaa edilir ve tarafsız olarak tefsir edilirse Hâkim Pyncheon'ın bir zora kurban gitmediğinin anlaşılması gerekir. Nesiller boyunca bu ölüm şekli bu âilenin bir hususiyeti olmuştur; evet, sık sık olmuyordu, ama, olduğu zaman da, ekseriya Hâkimin bulunduğu yaştakilere ve umumiyetle zihni bir buhran, belki de kuvvetli bir öfke nöbeti sırasında oluyordu. İhtiyar Maule'ın kehaneti Pyncheon neslinin bu bedenî istidadını bilerek söylenmiş bir şeydi. Neyse, dün vuku bulan ölümün arzettiği manzara ile, Clifford'ın otuz yıl önce ölen amcasının ölümüne ait kayıtların anlattığı, noktası noktasına uymaktadır. Evet doğru, her şey o şekilde düzenlenmişti ki, bunları şimdi tekrar anlatmaya lüzum yok, Jeffrey Pyncheon'ın öldürülmüş olması mümkün görülüyordu. İnsanların görüşüne göre, bu muhtemel ve hatta muhakkaktı."

Phoebe, "Bu durum nasıl yaratılmıştı?" diye atıldı; "Kendisi, bizim bildiğimize göre suçsuz olduktan sonra!"

Holgrave, "Bu düzenlenmişti." dedi, "Yahut da ben öteden beri hep böyle düşünmüşümdür –bunlar amcası öldükten sonra ve kimse haber almadan şurada salonda oturan adam tarafından düzenlenmişti. Tıpkı onun aynı olduğu halde, o şüpheli ahvalden hiçbiri bulunmayan bu kendi ölümü âdeta Allah'ın ona indirdiği bir darbe! Bu hem onun kötülüğünü cezalandırıyor, hem de Clifford'ın suçsuzluğunu açıkça ortaya koyuyor! Ama bu kaçış –bu, her şeyi altüst ediyor! Belki de Clifford yakınlarda bir yerde saklanmıştır. Hâkimin ölümü duyulmadan onu geri getirebilsek bir, işler yoluna girerdi"

Phoebe, "Bu olanı bir an daha gecikmeden ilân etmeliyiz," dedi. "Bunu bu kadar sıkı sıkı içimizde gizlemek müthiş bir şey. Clifford suçsuzdur. Allah bunu ortaya çıkaracaktır! Haydi kapıları ardına kadar açalım ve komşuları çağıralım, gelip hakikati görsünler!"

Holgrave, "Haklısın, Phoebe," diye cevap verdi. "Haklı olduğundan hiç şüphe yok!"

Fakat ressam, Phoebe'nin kendisini böyle cemiyetle karşı karşıya ve günlük nizamları aşan bir olayın içinde bulması neticesi, yumuşak ve nizam seven yaratılışı icabı duyduğu dehşeti hissetmiyordu. Ne de Phoebe gibi, hemen elâlemin işine karışmak için acele ediyordu. Aksine, içinde bulunduğu bu durumdan sonsuz bir zevk duyuyor. Sanki bu an, ıssız bir köşede yetişen ve rüzgârla açılan görülmemiş güzellikte bir çiçekmiş gibi, bir anlık bir saadet çiçeği imiş gibi zevk duyuyordu. Hâkim Pyncheon'ın bu esrarlı ölümünden yalnız ikisinin haberdar olması ve bu mevzuda yapmak zorunda kaldıkları fikir alışverişi Phoebe ile kendisini dünyadan ayırıyor ve birbirlerine bağlıyordu. Bu sır, sır olarak kaldıkça, onları büyülü bir hava içinde bırakıyor, insanların ortasında yalnızlarmış gibi oluyor, kendilerini okyanus ortasında bir adadaymış gibi her şeyden uzak hissediyorlardı; bu sır açığa vurulur vurulmaz, Okyanus aralarına girecek, onların birbirinden iyice ayrılıp uzaklaşan kıyıları arasında yükselip akacaktı. Şimdilik içinde bulundukları durum her yönden onları birbirine yaklaştırıyor gibiydi; tıpkı gölgelerle dolu bir geçitte elele ve yan yana yürüyen iki çocuk gibiydiler. Evi dolduran ölümün o korkunç sureti onları sımsıkı birleştiriyordu.

Bu tesirler, başka ahvalde öyle boşanıvermeyecek heyecanların gelişmesini çabuklaştırdı. Holgrave'in maksadı, belki de, bunları gelişmeden bastırıp söndürmekti.

Phoebe, "Ne diye böyle vakit geçiriyoruz?" diye sordu. "Bu sır benim nefesimi tıkıyor! Haydi kapıları açalım!"

Holgrave, "Belki de bütün ömrümüzde bir daha böyle bir an olmayacak!" dedi. "Phoebe, yalnız dehşet mi duyuyorsun? –Yalnız dehşet mi, başka hiçbir şey duymuyor musun? Benim gibi sen de bir sevinç, bu ânı hayatta yaşanmaya değer yapan o tek şeyi duymuyor musun?"

Phoebe titreyerek, "Böyle bir zamanda sevinci düşünmek âdeta günah işlemek." diye cevap verdi.

Ressam, "Sen gelmeden önce ne halde olduğumu bilmen kabil olsa bir ah!" diye atıldı. "Şu ölü adamın mevcudiyeti her şeyin üstüne kara bir gölge çekiyordu; görebildiğin kadar bütün âlemi bir cürüm ve cürümden de korkunç bir mücazat[1] sahnesi hâline getiriyordu. Bu duygu elimden gençliğimi aldı. Bir daha gençliğimi hissetmeyeceğim sandım! Dünya gözüme garip, yabani, meş'um ve düşman göründü; geçmiş günlerim o kadar ıssız ve kasvetli idi ki! Gelecek günlerim de çaresiz kendi elimle hüzünlü şekiller vereceğim şekilsiz bir karanlık gibiydi. Ama, Phoebe, sen eşikten içeri adımını attın, ümit, sıcaklık ve sevinç de seninle beraber geldi! O kapkara an birden bir saadet ânı oluverdi. Bu ânı o malûm kelimeleri söylemeden geçirmemeli. Seni seviyorum!"

Phoebe onun heyecanı karşısında konuşmadan edemeyerek, "Benim gibi basit bir kızı nasıl sevebilirsin?" diye sordu. "Benim boş yere uğraşıp anlamaya çalışacağım, çok, pek çok fikirlerin var. Benim de –sonra benim de– seni hemen hemen hiç ilgilendirmeyecek taraflarım var. Bu o kadar mühim değil; ama seni mesut edecek imkânlara sahip değilim."

Holgrave, "Yegâne saadet imkânım sensin." diye cevap verdi. "Bana bağışladığın saadetten başka saadet tanımıyorum!"

Phoebe, "Hem sonra korkuyorum!" diye devam etti. Böyle, içinde uyandırdığı şüpheleri açık açık ona anlatırken

1 Mücazat: Suça karşı ceza verme. Cezalandırma. Karşılık verme.

bile büzülerek Holgrave'e doğru sokuldu. "Beni kendi sakin yolumdan çıkaracaksın. İz yol olmayan yerlerde seni takip edebilmek için çırpınacağım. Ben bunu yapamam. Bu benim yaratılışımda yok. Dibe batıp mahvolurum!"

Holgrave, âdeta rahat bir nefes alıp düşünceli bir tebessümle, "Ah, Phoebe!" diye atıldı. "Her şey senin düşündüğünden bambaşka olacak. Dünya bütün ileri hareketleri huzursuz kimselere borçludur. Mesut olan asırlık hudutlardan dışarı çıkamaz, İçimde öyle bir his var ki bundan sonra benim nasibim ağaç yetiştirmek, çit yapmak –ihtimal zamanla, gelecek nesil için bir ev yapmak– kısacası kanunlara itaat ve cemiyetin sakin gidişine uymak olacak. Senin temkinli hâlin benim o bocalayan tabiatımdan daha kuvvetli çıkacak."

Phoebe, cânı gönülden, "Yok, öyle olmasını istemem!" dedi.

Holgrave, "Beni seviyor musun?" diye sordu. "Birbirimizi seviyorsak eğer, bu anda bundan başka bir şey bizi ilgilendirmez. Bunun üzerinde duralım ve bu bize yetsin. Seviyor musun beni Phoebe?"

Phoebe, gözlerini yere indirerek, "Kalbimin tâ içini görüyorsun," dedi, "Seni sevdiğimi biliyorsun!"

İşte böyle, bu kadar şüphe ve dehşetle dolu bir saatte, onsuz her hayatın bomboş olduğu, o tek mucize oldu. Her şeyi doğru, güzel ve mukaddes yapan saadet pırıl pırıl, bu delikanlıyla bu genç kızı sardı. Hüzünlü ve eskimiş hiç bir şey onlar için mevcut değildi. Yeryüzünü değiştirerek, yeniden cennet haline getirdiler ve kendileri de cennetin o ilk iki sakini oldular. Yanı başlarındaki ölü unutulmuştu. Böyle mühim bir anda ölüm yoktur; çünkü ölümsüzlük yeniden aşikâr olur ve her şeyi mukaddes havası ile sarar.

Ama o ağır yeryüzü kuruntuları ne kadar da çabuk üzerlerine çöküverdi yine!

Phoebe, "Dinle!" diye fısıldadı. "Sokak kapısında birisi var!"

Holgrave, "Şimdi insanların karşısına çıkalım artık!" dedi. "Tabiî, Hâkim Pyncheon'ın bu eve geldiği, Hepzibah'la Clifford'ın kaçışları haberi onları bu evde aramalara sevk edecektir. Bundan kaçınmamız imkânsız. Hemen kapıyı açalım."

Ama, daha sokak kapısına varmadan, hatta bu konuşmanın olduğu odadan daha çıkmadan, öbür uçtaki koridordan gelen ayak seslerini duyarak hayret ettiler. Bunun için, onların adamakıllı kilitli sandıkları kapının –sahiden de Holgrave bunun böyle olduğunu gözleriyle görmüş, Phoebe'de oradan içeri girmek için boş yere uğraşıp durmuştu– dışarıdan açılmış olması lâzımdı. Bu ayak sesleri, hoş karşılanmayacaklarını bildikleri bir yere salâhiyetlerine dayanarak giren yabancılarınki gibi sert, cüretkâr, kararlı ve mütecaviz değildi. Sanki gelenler zayıf veya yorgun kimselermiş gibi halsizdi; her iki dinleyicinin de tanıdıkları iki ses fısıldaşıyor, birbirine karışıyordu.

Holgrave, "Mümkün mü?" diye fısıldadı.

Phoebe, "Onlar," diye cevap verdi. "Çok şükür Allahım! –Çok şükür Allahım!"

Ve sonra sanki Phoebe'nin mırıldandığı bu duaya iştirak ediyormuş gibi Hepzibah'ın sesini daha belirli olarak işittiler.

"Çok şükür Allah'a kardeşim evdeyiz!"

Clifford, "Öyle! –Evet! –Çok şükür Allah'a!" diye karşılık verdi. "Kasvetli bir ev, Hepzibah! Ama iyi ettin de beni buraya getirdin! Dur! O salonun kapısı açıktır. Önünden geçemem. Bırak gideyim de, bir zamanlar, –oh, başımıza gelen bu şeyden sonra, bana, bu çok, çok eskidenmiş gibi geliyor– bir zamanlar küçük Phoebe ile o kadar mesut olduğum kameriyede dinleneyim!"

Ama ev Clifford'ın tahayyül ettiği kadar kasvetli değildi. Daha pek fazla ilerlememişlerdi ki –daha doğrusu, erişilmiş bir gayenin verdiği bir gevşeklik içinde ondan sonra ne yapacaklarını bilmeden holde oyalanırken– Phoebe onları karşılamaya koştu. Phoebe'yi görür görmez Hepzibah ağlamaya başladı. Artık tehlikesizce üzerinden yere atabileceği şu âna kadar, omuzlarındaki o keder ve mesuliyet yükü altında sarsıla, sallana ilerlemişti. Aslında, bunu atacak kuvveti kalmamıştı, sadece artık onu üzerinde tutmaktan vazgeçmiş ve onun altında yerde ezilmeye razı olmuştu. Kardeşi ona nazaran daha kuvvetliydi.

Clifford, keskin, hassas bir bakış, güzel, müşfik fakat hüzünlü bir tebessümle, "Bizim küçük Phoebe'miz! –Ah! Holgrave de yanında" dedi. "Yoldan aşağı gelirken aklıma siz ikiniz geldiniz. Sonra baktım ki Alice gülleri de açmış, çiçek içinde. Demek aynı şekilde, bu eski, loş evin içinde de bu gün Cennet Çiçeği açmış bulunuyor."

XXI
Ayrılış

Sayın Hâkim Jeffrey Pyncheon gibi, cemiyetin böyle mümtaz bir şahsiyetinin ânî ölümü, hiç olmazsa ölünün yakınları arasında, iki haftada bile pek adamakıllı bastırılamayan bir heyecan yarattı.

Bununla beraber, şunu da söyleyelim ki, bir insanın hayatındaki bütün hadiseler içinde, o kimsenin ölümü kadar insanların kolaylıkla alışıverdikleri ikinci bir hâdise pek bulunamaz, aynı ehemmiyette ikinci bir hâdise gösterilemeyeceği ise muhakkaktır. Başka hal ve ihtimallerde o kimse aramızdadır, devredip duran günlük hâdiselere karışmıştır ve müşahedemize açık, değişmez bir nokta teşkil eder. Ölümünden sonra bir boşluk ve tıka basa şişmiş o varlığın görünüşteki heybeti ile kıyaslanmayacak kadar küçücük bir anlık bir anafor, o kapkara derinliklerden fışkırıp, yüze çıkınca patlayıveren bir iki hava kabarcığı görülür. Hâkim Pyncheon'ın durumunda, ilk bakışta, sanki onun bu ayrılış tarzı, ona ölümünden sonra umumiyetle mümtaz bir şahsiyetin hatırasının uyandırdığından daha yaygın ve daha sürekli bir ün sağlayacakmış gibi oldu. Ama, bu ölümün, yetkili makam tarafından, tabiî bir hâdise olduğu ve –bunun biraz da mizaç meselesi olduğunu gösteren bir iki ehemmiyetsiz husus müstesna– katiyen bilinmeyen bir ölüm şekli olmadığı resmen bildirilince, halk yine her zamanki gibi hemencecik, böyle birinin yaşamış olduğunu unutmaya koyuldu. Kısacası, ilçe gazetelerinin daha yarısı bile sütunlarında onun

yasını tutup son derece sitayişkâr bir hal tercümesini neşretmeye vakit bulamadan sayın Hâkim artık bayat bir konu olmaya başladı.

Ama, bu mükemmel şahsiyetin hayattayken girip çıktığı yerlerde, gizli gizli, köşe başlarında açık açık söylenmesi hiç yakışık almayacak, mahrem ve saklı konuşmalar dolaşıyordu. Çok garip! Bir insanın ölümü nasıl da, çok zaman, lehine veya aleyhine, onun şahsiyeti hakkında, insanlara, o kimse kendi aralarında yaşayıp dolaştığı zaman hiçbir vakit edinemedikleri kadar doğru bir fikir veriyor! Ölüm o kadar katıksız bir hakikattir ki, yalan kabul etmez veyahut yalanın boşluğunu ortaya çıkarır; ölüm altının altınlığını ispat eden ve âdi mâdenlerin de âdiliğini ortaya koyan bir mihenk taşıdır. Giden, kim olursa olsun, ölümünden bir hafta sonra dönüp gelebilseydi, kendini halkın nazarında, eskisine nispeten ya daha yükselmiş veya daha alçalmış bir durumda görürdü. Ama bizim şimdi sözünü ettiğimiz konuşmaların yahut da dedikodunun ucu, tâ, merhum Hâkim Pyncheon'ın amcasının otuz kırk sene evvelki sözde katline kadar gidiyordu. Doktorlar, bizzat Hâkim'in şimdiki kendi müessif ölümüne dayanarak, o ilk hâdisenin bir cinayet olduğu fikrini hemen hemen tamamıyla reddetmişlerdi. Ama kayıtlardan anlaşıldığına göre, Jeffrey Pyncheon'ın ölümüne yakın veya tam o anda hususî dairesine birisinin girmiş olduğunu gösteren kat'î deliller vardı. Yatak odasına bitişik odada bulunan masası ile hususî çekmeceleri altüst edilmişti; para ile kıymetli şeyler ortadan yok olmuştu, ihtiyar adamın gömleğinde kanlı bir el izi vardı; birbirine sıkı sıkıya bağlı bir mantıkî deliller zinciri neticesinde, hırsızlık ve gayet bariz olan cinayet suçu, o sırada Yedi Çatılı Ev'de amcasıyla beraber oturmakta olan Clifford'a yüklenmişti. Her nereden çıktıysa, şimdi ortaya atılan bir nazariye bu delilleri öyle izah ediyordu ki, bu işlerde Clifford'ın parmağı olmadığı ortaya çıkıyordu. Birçok kimseler bu hikâyenin ve

uzun zaman esrar perdesi altında kalan bu hakikatlerin ortaya çıkmasının, ressamın bunları hipnotizmacı bir kâhinden elde etmesi neticesi olduğunu söylüyorlardı; bu kâhinler, zamanımızda beşerî şeylerin görünüşünü acayip bir şekilde altüst ediyor ve kapalı gözlerle gördükleri hârikalarla, açık gözle görmeye çalışanları utandırıyorlar.

Bu anlatılana göre Hâkim Pyncheon, kendisini her ne kadar hikâyemizde örnek bir insan olarak belirttikse de, gençliğinde ıslahı imkânsız yaramazın biriydi. Çok zaman olduğu gibi, iptidâi ve hayvani tarafları zihni taraflarından ve sonradan kendini gösteren o kuvvetli şahsiyetinden, daha evvel gelmişti. Delişmen, sefih, bayağı zevklere tutkun ve amcasının cömertliğinden başka hiçbir geliri olmadığı halde pervasızca müsrifti. Onun bu hareket tarzı, bir zamanlar kendisine çok düşkün olan ihtiyar bekârı ondan soğutmuştu. Şimdi iddia edildiğine göre –ama bu söylenenlerin resmen adlî bir makamdan çıkıp çıkmadığını tahkik edip anladığımızı söyleyemeyiz– bir gece, genç adam şeytana uyarak, amcasının hususî çekmecelerini karıştırmaya kalkıştı; bu onun için gayet kolaydı. Bu suçu işlediği sırada birden kapı açılmıştı. Karşısında geceliğiyle ihtiyar Jeffrey Pyncheon duruyordu. Böyle ummadığı bir şeyle karşılaşınca düştüğü şaşkınlık, heyecan, telâş ve dehşet ihtiyar bekârın irsen istidatlı bulunduğu bir hastalık buhranı ortaya çıkardı; kandan tıkanıyor gibi olarak yere düştü ve şakağı bütün kuvvetiyle bir masanın kenarına çarptı. Şimdi ne yapmalıydı? İhtiyar muhakkak ölmüştü. Artık hiçbir şey yapılamazdı! Böyle hemen gidivermesi ne talihsizlikti doğrusu! Çünkü tekrar kendine gelse, yeğenini tam işlerken yakaladığı o suçu hatırlardı.

Ama Jeffrey Pyncheon bir daha kendine gelmedi. Genç adam her zamanki soğukkanlılığı ve cüretiyle çekmeceleri karıştırmaya devam etti; bulduğu, tarihi yeni ve Clifford lehinde bir vasiyetnameyi yok etti, kendi lehine olan eski bir

vasiyetnâmeyi de yerinde bıraktı. Ama çekilip gitmeden, bu altüst olmuş çekmecelerin kötü niyetli birinin odaya girmiş olduğunu ispat edecek bir delil olduğu Jeffrey'in aklına geldi. Şüpheler başka tarafa yöneltilmediği takdirde, asıl mücrimin üzerinde toplanabilirdi. Onun için ölü adamın yanı başında, kendisini kurtarıp, huyunu suyunu hem küçümsediği, hem de nefret ettiği, rakibi Clifford'ı suçlu duruma düşürecek bir plan hazırladı. Şunu da söyleyelim ki, ihtimal niyeti Clifford'ı katil mevkiine düşürmek değildi. Amcasının bir cinayete kurban gitmediğini bildiğinden, böyle bir neticeye varılacağı o buhranlı ve telâşlı anda aklına gelmemiş olabilir. Fakat işler bu kötü yöne dönünce de Jeffrey'in attığı ilk adımlar atacağı adımları çaresiz kararlaştırmış bulunuyordu. Her şeyi o kadar ustaca düzenlemişti ki, Clifford'ın muhakemesi sırasında yalan yere yemin etmek durumuna bile düşmemişti. Sâdece kendisinin yaptıklarına ve gördüğüne hiç temas etmemek suretiyle tek kati izahı söylemekten kaçınmıştı o kadar.

Bunun için Clifford meselesinde, Jeffrey Pyncheon'ın içinde taşıdığı günah hakikaten kapkara ve lânete lâyık bir sesdi; bunun dışa akseden kısmı ve yüzde nispeti ise bu kadar büyük bir günahla kıyaslanamayacak kadar küçücüktü. Bu, mümtaz ve sayın bir kimsenin gayet kolaylıkla üzerinden atabileceği cinsten bir cürümcüktü. Sayın Hâkim Pyncheon sonradan hayatını gözden geçirirken bunu ya hiç görmemezlikten gelir veya affedilebilir bir şey olarak kabul ederdi. Bunu unutulup affedilmiş gençlik günahları arasında bir kenara atar ve pek nadiren tekrar hatırlardı.

Hâkimi rahatına terk ediyoruz, ölüm saatinde talihinin yaver gittiği söylenemez. Kendisi bilmiyordu ama, tek evlâdına bırakacağı mirası biraz daha arttırmaya çabaladığı sırada çocuksuz kalmıştı, ölümünden daha bir hafta geçmiş geçmemişti ki Cunard[1] gemilerinden biri, Hâkim Pynche-

1 Cunard: Deniz taşımacılığı yapan ünlü bir gemicilik şirketi.

on'ın oğlunun tam memlekete dönmek için vapura binmeye hazırlandığı sırada koleradan öldüğü haberini getirdi. Bu felâket Clifford'ı zengin etti; Hepzibah da zengin oldu; bizim küçük taşralı genç kızımız da öyle ve onun vasıtasıyla, o amansız servet ve her türlü gelenek düşmanı –o delişmen inkilâpçı– Holgrave de!

Artık Clirford'ın, resmen hakkını aramak ve cemiyet nazarında temize çıkmaya çalışmak derdine ve telâşına katlanması için vakit geçmişti, değmezdi. Onun muhtaç olduğu, birkaç kişinin sevgisiydi; meçhul birçok kimselerin takdiri, hatta saygısı değildi. Rehberlik edip onu rahata eriştirmek vazifesi üzerlerine düşen kimseler, eğer, Clifford'ın ümit edebileceği huzuru nisyan ve sükûnette bulacağını bildikleri halde onu geçmişin korkunç bir şekilde dirilen hâtırâları arasına atmayı münasip görselerdi, belki de bu saygıyı onun için kazanabilirlerdi. Clifford'ın çektiği cinsten bir haksızlığın tamiri imkânsızdır. Bu işin acınacak derecede gülünç tarafı, insanların şimdi belki de hemen vermeye hazır oldukları bu şeyin, artık, ızdırap yapabildiğini yaptıktan sonra gelerek, zavallı Clifford'ın beceremeyeceği kadar acı bir gülümseme yaratmaktan başka bir işe yaramamasıydı. Bizim bu fâni âlemimizde, yapılan veya çekilen hiçbir büyük hatanın telâfi edilememiş olduğu bir hakikattir (telkin ettiği yüksek ümitler olmasa bu çok da acı bir hakikat olurdu). Zaman, mütemadiyen değişen şartlar ve daima sırasız gelen ölüm bunu imkânsız yapar. Eğer uzun yıllar sonra, hakkımızı almak elimizde gibi olursa, onu koyacak bir yer bulamayız. O acıyı çeken kimse için en iyi yol geçip giderek bir zamanlar tamir edilemez bir felâket olarak kabul ettiği o şeyi arkada, çok gerilerde bırakmaktır.

Hâkim Pyncheon'ın ölümünden duyduğu sarsıntı Clifford'ı devamlı bir canlılığa kavuşturmuş ve netice de onun için faydalı olmuştu. O kuvvetli ve heybetli insan Clifford için bir kâbustu. Bu kadar kin ve kötülükle dolu bir hava

içinde serbest nefes alamıyordu. Clifford'ın gayesiz kaçışında gördüğümüz gibi, bu hürriyetin ilk neticesi bütün vücudunu titreten bir canlılık, bir ferahlıktı. Bu geçince de bir daha artık o eski zihnî uyuşukluğu içine düşmedi. Doğru, hiçbir zaman tam olarak istidatlarının zirvesine ulaşamadı. Ama şahsiyetini kısmen aydınlatacak, vaktinden evvel boğulup kalan o harikulade zarafetini şöyle biraz olsun gösterecek ve onu yine, şimdiye kadar olduğu gibi fakat o kadar hazin olmayan bir alâka merkezi yapacak kadar elde etti. Mesut olduğu belliydi. Şimdi G ü z e l'e karşı o insiyakı[1] tatmin etmek için bütün vasıtaları eline geçirdikten sonra onun günlük hayatını tekrar durup canlandırabilseydik, ona o kadar tatlı gelen o bahçe sahneleri bunların yanında çok alelade ve sudan kalırdı.

Talihleri değiştikten hemen sonra, Clifford, Hepzibah ve küçük Phoebe, ressamın da tasvibiyle, bu kasvetli Yedi Çatılı Ev'den çıkıp, şimdilik, merhum Hâkim Pyncheon'ın sayfiyedeki şahane köşküne yerleşmeye karar verdiler. Horozla ailesi oraya nakledilmişlerdi bile; orada iki tavuk da hemen, yorulmak, durmak nedir bilmeden yumurtlamaya koyulmuşlardı; belli ki şanlı nesillerini yüz yıldan beri olduğundan daha iyi bir himaye altında devam ettirmeyi vicdanî bir vazife edinmişlerdi. Ayrılık gününde, Venner Amca da dahil, hikâyemizin esas kahramanları salonda toplandılar.

Bir arada gelecekte yapacakları şeyleri görüşürlerken, Holgrave, "Sayfiyedeki köşkün teşkilâtı muhakkak ki çok güzel." dedi; "Fakat, şaşıyorum doğrusu, merhum Hâkim bu kadar zengin olduğu ve servetini kendi sulbünden gelenlere bırakmak ihtimali kuvvetli bulunduğu halde bu kadar mükemmel bir mimarî parçayı, bu evi, böyle ahşap değil de kâgir yapması gerektiğini nasıl da düşünememiş. O zaman, ailede her nesil, kendi rahatına ve zevkine göre evin içinde

1 İnsiyak: Mânen sevk olunma. İlâhi ve mânevi sevk. Gönderilmek, bir kuvvetin tesiriyle sevkedilme. İçgüdü.

istediği değişikliği yapabilirdi; bütün bu zaman zarfında da, seneler geçtikçe evin ilk zamanki dış güzelliğine bir de yaşlılıktan gelen bir mübareklik eklenir ve bu suretle, bence her an saadet için şart olan bir devamlılık hissi uyandırırdı."

Phoebe, sonsuz bir hayretle ressamın yüzüne bakarak, "Aman yarabbi!" diye bağırdı, "Fikirlerinde nasıl harikulade bir değişiklik olmuş! Taştan bir ev ha! Daha iki üç hafta evveline kadar, âdeta, insanların kuş yuvası gibi çerden çöpten ve geçici yerlerde yaşamalarını istiyor gibiydin."

Ressam, yarı hüzünlü bir gülümseyişle, "Ah, Phoebe, bunun sebebini söyledim sana!" dedi. "Daha şimdiden muhafazakâr oluverdim. Böyle olacağım aklıma hiç gelmezdi. Hele böyle nesilden nesile, bu kadar felâketlerin miras kaldığı bu evde ve sırf bu yüzden, bu kadar uzun zamandır kendi neslinden gelenlere bir talihsizlik timsali olan bir muhafazakârın portresinin önünde bu hiç affedilmez."

Clifford, "Ah, o resim!" dedi; sanki sert bakışlarından ürküp büzülüyor gibiydi. "Ne zaman bu resme baksam, eskiye ait hayal meyal aklıma bir hâtıra gelecekmiş gibi olur, ama ne olduğunu bir türlü hatırlayamam. Bu, bana, âdeta servet der gibidir! –Uçsuz bucaksız servet! Tahayyül edilmez bir servet! Bana öyle geliyor ki çocukken veya gençliğimde, bu portre konuşmuş ve bana muazzam bir sır söylemişti; yahut da, elini uzatarak gizli bir servete ait yazılı bir vesika göstermişti. Ama bu geçmiş şeyler şimdi benim için o kadar karanlık ki! Neydi acaba bu rüya?"

Holgrave, "Belki de bunu ben hatırlayabilirim," diye cevap verdi. "Bak! Bu sırrı bilmeyen hiç kimse yüzde doksan dokuz bir ihtimalle bu yaya elini sürmeyecektir."

Clifford, "Gizli bir yay!" diye bağırdı. "Ah, şimdi hatırlıyorum! Çok çok zaman evvel, bir yaz günü öğleden sonra, evde hayaller kurup âvâre âvâre dolaşırken onu keşfetmiştim. Ama bu esrarı bir türlü çözemiyorum."

Ressam, o bahsettiği cihazın üzerine parmağını koydu. Eskiden olsa, bu hareket neticesinde muhakkak resim hemen ileri doğru fırlardı. Ama bu kadar uzun zaman kullanılmadan gizli kalmanın neticesi cihaz paslanıp çürümüştü; onun için, Holgrave dokunur dokunmaz, resim, çerçevesiyle birden yerinden fırlayıp yüzükoyun yere düştü. Böylece duvarda bir oyuk meydana çıktı; içinde de bir şey vardı; bir asırlık tozun altında, bunun, katlanmış bir parşömen olduğu hemencecik belli olmuyordu. Holgrave parşömeni açtı; bu eski bir anlaşmaydı; birkaç yerli kabile reisinin hiyeroglifleriyle imzalanmıştı ve doğu taraflarındaki geniş bir ülkeyi olduğu gibi Colonel Pyncheon'la varislerine devrediyordu.

Ressam kendi yazdığı hikâyeye ima ederek, "Bu, güzel Alice Pyncheon'ın saadetine ve hayatına mâlolan o vesikanın ta kendisi." dedi, "Bir kıymet ifade ettiği zaman Pyncheonlar bunu boşu boşuna arayıp durdular; şimdi ellerine geçirdikleri zaman da, artık çoktandır kıymetini kaybetmiş bulunuyor."

Hepzibah, "Zavallı Kuzen Jeffrey! Onu aldatan bu olmuş," diye atıldı. "Gençliklerinde beraberken, ihtimal Clifford bu keşfinden bir hikâye uydurdu. Evin içinde orada burada dolaşır ve karanlık köşeleri güzel hikâyelerle aydınlatırdı. Her şeyi hakikat olarak kabul eden zavallı Jaffrey de kardeşinin, amcasının servetini bulduğunu zannetti. Kafasında bu yanlış düşünceyle öldü!"

Phoebe, öte tarafta Holgrave'e; "Ama," dedi, "Bu sırrı sen nerden biliyorsun?"

Holgrave, "Sevgili Phoebeciğim," dedi, "Maule ismini almak hoşuna gidecek mi, nasıl? Bu sırra gelince, ecdadımdan bana kalan yegâne miras budur. Daha evvel söylemeliydim (yalnız seni ürkütüp kaçırmaktan korktum) sürüp giden bu haksızlık ve mücazat[1] dramında, ben ihtiyar bü-

1 Mücazat: Ceza. Suçlara karşı verilen karşılık.

yücüyü temsil ediyorum ve belki de benim büyücülüğüm de onunki kadar. İdam edilen Matthew Maule'ın oğlu, bu evi inşa ederken bir fırsatını bulup şu boşluğu yaptı ve Pyncheonların o muazzam araziye olan haklarını tanıyıp tasdik eden bu kızıl derili vasikasını oraya gizledi. Böylece Pyncheonlar doğudaki arazilerini, Maule'ın bahçesiyle değiş tokuş etmiş oldular."

Venner Amca, "Şimdi de," dedi, "Onların bütün bu arazisi, benim şuradaki çiftliğimin bir hissesi kadar bile etmiyor!"

Phobe, yamalı feylesofun elini tutarak, "Venner Amca," dedi, "Artık çiftliğinin adını ağzına almayacaksın! Yaşadığın müddetçe oraya adımını atacak değilsin! Yeni bahçemizde bir kulübe var –sarımsı kahverengimsi bu kadar güzel, küçük bir kulübe ömründe görmemişindir; öyle tatlı ki, tıpkı zencefilli kurabiye gibi– hem orayı tam sana göre de döşeyip dayayacağız. Orada sâde istediğini yaparak yaşayacaksın ve bütün günlerin saadetle geçecek ve her an ağzından dökülen o hikmet ve lâtifelerle kuzen Clifford'ı neşelendireceksin."

Venner Amca ne diyeceğini bilmez bir halde, "Ah, sevgili yavrum," dedi, "Eğer bir delikanlı karşısında da bir ihtiyar karşısındaki gibi konuşacak olsan o anda o da kalbini sana vermezse bir tek yelek düğmeme değmez demektir ve – hey mübarek! İçimden koparttığın o derin ahla işte en son düğmem de fırladı! Ama ziyanı yok! Bu benim çektiğim ahların en sevinçlisi ve bu ahı çıkarabilmek için, içimi şöyle adamakıllı güzel bir cennet havasıyla doldurmuşum! Eh, eh, Bayan Phoebe! Burada, bahçelerde ve arka kapılarda beni epeyce arayacaklar. Korkarım, Pyncheon Sokağı da, kendisini bir tarafında koca bir tarla, öteki yanında da Yedi Çatılı'nın bahçesi olduğu zamanki hâliyle hatırlayan ihtiyar Venner Amca'sız pek de o eski sokak olmayacak. Ama, ya benim, sizin sayfiyedeki köşkünüze gitmem veya sizin benim

çiftliğime gelmeniz lâzım – bunun ikisinden biri şart; istediğinizi seçmekte sizi serbest bırakıyorum!"

İhtiyar adamın olgun, sâkin ve basit ruhundan son derece hoşlanan Clifford, "Ah, Venner Amca, ne olursun bizimle gel!" dedi. Senin daima yakınımda bulunmanı istiyorum. Hikmetlerinin altında bir damla bile acılık olmayan tanıdığım yegâne filozof sensin!"

Venner Amca, ne biçim bir insan olduğunu kısmen anlamaya başlayarak, "Aman Yarabbi!" diye bağırdı, "Halbuki, gençliğimde herkes beni pek sâdedil bulurdu. Ama galiba ben Roxburry elmasına benziyorum. Ne kadar uzun zaman muhafaza edilirsem o kadar iyi oluyorum. Evet, sizin ve Phoebe'nin sözünü ettiğiniz o hikmetlerim de, sıcak aylarda katiyen yetişmeyen, fakat bazen tâ aralığa kadar kurumuş otlar arasında, kuru yapraklar altında pırıldadığı görülen altın renkli hindibalara benziyor. İki misli de olsa, benim karmakarışık hindibalarımdan istediğiniz kadar buyurun dostlarım!"

Şimdi eski köşkün harap kapısı önüne koyu yeşil renkte, sâde fakat güzel bir fayton gelip durmuştu. İçerdekiler çıktılar ve (birkaç gün sonra gidecek olan Venner Amca müstesna) arabada yerlerini almaya başladılar. Beraberce neşeli neşeli konuşup gülüşüyorlardı ve ekseriya içimizin titremesi gereken zamanlarda olduğu gibi Clifford'la Hepzibah, sanki çay vaktine yine buraya dönmek üzere ayrılıyorlarmış gibi, âdeta hiç heyecan duymadan bu ata evine son defa Allahaısmarladık dediler. Her zaman böyle bir faytonla bir çift kır at görmeye alışık olmayan birçok çocuk oraya birikmişti. Hepzibah, çocukların arasında duran küçük Ned Higgins'i görerek, elini cebine attı, bu ilk ve en sâdık müşterisine, içindeki dolmak bilmez mağarayı, Nuh'un gemisine binen kadar türlü türlü dört ayaklıyla doldurmaya yetecek kadar gümüş para verdi.

Tam fayton hareket ettiği sırada oradan iki adam geçiyordu.

Bir tanesi, "Eh, Dixey, buna ne dersin?" dedi. "Karım üç ay kadar bir ucuzcu dükkânı işletti ve sermayeden beş dolar içeri girdi. İhtiyar kız Pyncheon da o kadar zamandır ticaretle meşgul; bak kendi arabasıyla ve cebinde –kendisinin, Clifford'ın ve Phoebe'nin hisselerini de sayarsak– ikiyüzbinle –bazıları da iki misli olduğunu söylüyor– gidiyor. Eğer buna talih dersen, pek âlâ; ama bunu Allah'ın bir iradesi olarak kabul edeceksek, doğrusu, bunu pek iyice kavrayamıyorum!"

Ferasetli Dixey, "Oldukça kârlı iş!" dedi, "Oldukça kârlı iş!"

Bütün bu zaman zarfında Maule kuyusu, gerçi tek başına terk edilmişti ama, mütemadiyen yeni yeni şekiller yaratıyordu; bunlara bakan istidatlı bir göz Hepzibah'la Clifford'ın ve efsanevî büyücünün torununun ve onun, aşkın büyülü ağına düşürdüğü köylü kızının başına konacak talihi önceden görebilirdi. Üstelik Pyncheon Karaağacı da, eylül fırtınasından artakalan yapraklarıyla anlaşılmaz kehanetler fısıldıyordu. Ve hâkim Venner Amca da, harap terastan yavaş yavaş geçip giderken, âdeta bir müzik sesi duyar gibi oldu ve "Sevimli Alice Pyncheon –bu olanları, hayattaki akrabalarının başına gelen dertleri ve şimdiki saadetlerini gördükten sonra– Yedi Çatılı Ev'den göklere doğru uçup uzaklaşırken, bir ruhun sevinciyle, çimbalosuna veda makamında şöyle bir dokunmuş olacak." dedi.

Son

Nathaniel Hawthorne

Yedi Çatılı Ev

The House of the Seven Gable

"Birçok yazar eserlerinde belirli bir ahlâk dersi vermeye çok dikkat eder; bu gaye ile yazdıklarını söylerler. Bu hususta kusur etmiş olmamak için, bu yazar da eserine bir ahlâk dersi koydu: Bir nesilde yapılan haksızlığın gelecek nesillere de geçerek devam edip gittiği ve zamanla her nevi geçici faydadan sıyrılarak, kontrolü imkânsız, katıksız bir zarar halini aldığı hakikati! Eğer bu romans, eğri yoldan elde edilmiş bir para veya mülk çığını gelecek talihsiz nesillerin başına yuvarlayıvererek, bu yığın etrafa dağılıp ilk zerreciklerine ayrılıncaya kadar, bu biçareleri sakatlayıp ezmenin bir delilik olacağına insanlığı -yahut da daha doğrusu, herhangi bir tek insanı- inandırabilirse, yazar bunu eşsiz bir mükâfat olarak kabul edecektir. Ama samimiyetle söyleyelim ki, yazar kendisini böyle bir hüsnü kuruntuya kaptıracak kadar hayalperest değildir. Romansların hakikaten bir şey öğretmesi, yahut da herhangi müessir bir tesir icra etmeleri, ekseriya, açık açık değil, daha ziyade, çok daha ince bir yolla olur. Onun için, bu yazar, hikâyesini, sanki demirden bir çubukla oynar gibi, içindeki ahlâk dersiyle, pervasızca kazıklayıp öldürmeyi hiç münasip görmedi; bu, daha ziyade, bir kelebeğe toplu iğne batırarak onu o anda öldürmeye ve biçimsiz, gayri tabiî bir vaziyette kaskatı bir hale koyuvermeye benzerdi. Aslında, güzel güzel, incelikle ve ustalıkla işlenerek, gittikçe pırıl pırıl yanan ve bir hikâyenin nihaî gelişmesini en son hadde ulaştıran yüce bir hakikat, kazanılan sanat şerefini arttırabilir; fakat bu hakikat hiçbir zaman, en son sayfada, ilk sayfada olduğundan daha hakikî değildir, daha açık olduğu da pek nâdirdir...

Yazar, ortaya, kimsenin şahsî haklarına tecavüz etmeyen bir sokak uzatmakla, sahipsiz bir arsaya tasarruf etmekle ve eskiden beri havadan kâşaneler kurmakta kullanılan malzemelerden bir ev inşa etmekle affedilmez bir cürüm işlemiş addedilmeyeceği ümidindedir. Hikâyedeki şahıslar -her ne kadar vaktiyle yaşamış köklü ve oldukça mümtaz kimseler gibi görünüyorlarsa da- hakikatte yazarın uydurduğu, yahut da, hiç olmazsa, karma ettiği karakterlerdir. Ne faziletleri, sakinleri olmak iddiasında bulundukları sayın şehrin şerefini arttırabilir, ne de kusurları, en küçük bir şekilde, o şehrin aleyhine olabilir. Onun için, eğer kitap -bilhassa bahsi geçen bölgede- sadece Essex Eyaleti'nin herhangi bir toprak parçasıyla değil de, daha ziyade gökteki bulutlarla ilgili bir romans olarak okunabilirse, yazar memnun kalacaktır."

ISBN: 978-605-2071-64-9

BÜYÜYEN AY

Büyüyenay: 273
Edebiyat: 88

THG
0528218
NBN

9 786052 071649

büyüyenayyayinlari.com.tr